

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Nina Verčnik

Svetovalno delo s srednješolci z manj socialnimi stiki

Magistrsko delo

Ljubljana 2023

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Nina Verčnik

Svetovalno delo s srednješolci z manj socialnimi stiki

Magistrsko delo

Študijski program: socialno delo
Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Ljubljana 2023

Zahvaljujem se mentorju doc. dr. Milku Poštraku za vse usmeritve in podporo pri pisanju magistrskega dela.

Zahvala gre tudi vsem srednješolcem, njihovim svetovalnim delavkam in znancem, ki so bili pripravljeni sodelovati v raziskavi.

Posebna zahvala gre moji družini in fantu Gregorju z družino ter sodelavcem in sodelavkam za vso podporo in spodbude pri pisanju.

Ne da te ne želim videti, jaz ne želim biti viden.

(J. Lethem)

Povzetek

Svetovalno delo s srednješolci z manj socialnimi stiki

O srednješolcih z manj socialnimi stiki je bilo narejenih nekaj raziskav, vendar te niso naslavljale vseh srednješolcev, ki imajo lahko manj socialnih stikov iz kakršnihkoli razlogov, temveč posamezne skupine, kot so npr. srednješolci, ki so prezrti, zavrnjeni, osamljeni, ali srednješolci, ki imajo introvertirano osebnost. Prav tako niso vsi srednješolci z manj socialnimi stiki opredeljeni v literaturi. V socialnem delu za to skupino ljudi še ni bila narejena raziskava, ki bi zajela vsakdanje težave omenjenih srednješolcev in z njihove perspektive odkrila, kako se ti počutijo tekom šolskega vsakdana, kaj potrebujejo, s kakšnimi morebitnimi težavami se srečujejo in kako bi jim lahko svetovalna služba pomagala, da bi se počutili bolj socialno sprejeti. Ker tovrstna raziskava še ni bila narejena in ker so me zanimali odgovori na prej omenjena vprašanja, sem izvedla raziskavo na kvalitativen način, da sem prejela besedne opise. Odgovore sem želela prejeti iz prve roke, se pravi neposredno od srednješolcev samih, sprva če sebe sploh vidijo kot srednješolce z manj socialnimi stiki, ker sem jih povabila k sodelovanju na podlagi mnenja drugih oseb (svetovalne službe, njihovih staršev, znancev), ki so jih videli kot take. Z izbranimi desetimi srednješolci sem opravila intervjuje, ki sem jih nato obdelala na kvalitativen način z odprtim in osnim kodiranjem.

Teoretska izhodišča, ki sem jih uporabila za lažje razumevanje skupine srednješolcev, ki jo raziskujem, in raziskovalnih vprašanj, predstavljajo povzetek osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja ter svetovalnega dela. Nato opišem socialno sprejetost in dejavnike, ki vplivajo nanjo, življenjski svet mladostnika in dejavnike, ki vplivajo nanj (tako zunanje kot notranje), ter povzamem raziskave, ki so že bile narejene na podobno tematiko.

Iz rezultatov sem ugotovila, da ni nujno, da drugi prepoznajo srednješolca z manj socialnimi stiki oz. da niso vsi srednješolci, za katere so drugi menili, da so srednješolci z manj socialnimi stiki, tudi sami takšnega mnenja. Iz navedenega je razvidno, da je težko prepoznati srednješolca z manj socialnimi stiki. Od razlogov, da ima nekdo manj stikov, jih je največ navedlo težave pri vzpostavljanju stika, nekateri so kot razlog navedli interese in vrednote ter razne osebnostne lastnosti, kot so sramežljivost, nekomunikativnost, introvertiranost in druge lastnosti, zaradi katerih utegnejo imeti manj socialnih stikov. Med možnimi razlogi so se pojavili tudi vplivi zunanjih dejavnikov oz. vplivi iz okolice (s strani staršev, sošolcev, profesorjev ...). Vse to nakazuje na to, kako kompleksni so razlogi za to, da ima nekdo manj stikov in da se običajno ti razlogi med seboj tudi prepletajo. Vendar pa ni bilo razbrati neposrednega vpliva števila socialnih stikov z učno uspešnostjo. Pri pojavu predsodkov in stereotipov je bilo ugotovljeno, da so srednješolci z manj socialnimi stiki teh običajno bolj pogosto deležni. Pri pojavu nadlegovanja in medvrstniškega nasilja povezava ni tako neposredna. Iz rezultatov namreč ni razbrati, da bi vedno srednješolci z manj socialnimi stiki bili tisti, ki so deležni več nadlegovanja in nasilja. Izkazalo se je, da je več dejavnikov, ki lahko vplivajo na to. Kar se tiče pouka, rezultati kažejo na to, da si mnogi srednješolci želijo sprememb pri obliki in načinu izvajanja pouka, vendar ni razbrati, da bi na potrebe po spremembah vplivalo število socialnih stikov. So pa nekateri srednješolci izpostavili problem, s katerim se soočajo srednješolci z manj socialnimi stiki, in sicer to, da so izpostavljeni pri oblikovanju skupin in v primeru, da jih svetovalna služba izvzame iz razreda. Glede možnih načinov pomoči s strani svetovalne službe za srednješolce z manj socialnimi stiki so bila mnenja deljena. Nekateri srednješolci menijo, da bi jim svetovalna služba lahko pomagala z organiziranjem krožkov ali drugih dejavnosti, s svetovanjem oz. več osebne pomoči, medtem ko so drugi srednješolci mnenja, da bi bilo najbolje, da svetovalna služba srednješolce z manj socialnimi stiki pusti pri miru in ne posega v njihov način življenja oz. da srednješolec z manj socialnimi stiki sam najbolje ve, kaj je dobro zanj. To nakazuje na potrebo po uporabi koncepta delovnega odnosa, v katerem je uporabnik ekspert iz lastnih

izkušenj.

Glede na rezultate predlagam, da se svetovalnim delavkam in profesorjem omogoči izobraževanje in ozaveščanje o težavah, s katerimi se lahko soočajo srednješolci z manj socialnimi stiki, da jim bodo znali ustrezno pomagati in jih ne bodo dodatno izpostavljali. Prav tako bodo z ustreznim ravnanjem dajali zgled njihovim sošolcem in drugim vrstnikom. Na ta način bi se lahko zmanjšala izpostavljenost, morebitni predsodki, stereotipi, nadlegovanje in nasilje nad srednješolci z manj socialnimi stiki. Svetovalna služba bi morala z njimi osebno delati bolj pogosto, vendar zopet previdno, da ne bi prišlo do izpostavljanja. Če bi se svetovalna služba promovirala na šoli in se predstavila v dobri luči, je tudi večja verjetnost, da si bodo srednješolci upali poiskati pomoč. Iz rezultatov je razbrati tudi potrebo po sodelovanju svetovalne službe s profesorji, da so tudi ti ozaveščeni o težavah srednješolcev z manj socialnimi stiki. Glede na obremenjenost svetovalnih delavk je predlog tudi ta, da bi na šolah bilo zaposlenih več svetovalnih delavk oz. da bi se jih kako drugače razbremenilo.

Ključne besede: srednješolci, stiki, introvertirani, svetovalna služba, vzgoja in izobraževanje, socialno delo

Abstract

Counselling Work with Secondary School Students with Fewer Social Contacts

Although some studies have been conducted on high school students with fewer social contacts, i.e., lack of social interactions, these have not addressed all high school students, who may have fewer social contacts for whatever reasons, but rather specific groups, such as high school students who are ignored, rejected, lonely or high school students who have an introverted personality. Likewise, not all high school students with lack of social interactions are identified in the literature. No studies have yet been carried out in the context of social work for this group of people to capture the everyday problems of these secondary school students and to find out, from their perspective, how they feel about their everyday school life, what they need, what possible problems they face and how counselling might help them to feel more socially accepted. As this kind of research had not been carried out before, and as I was interested in the answers to the questions mentioned above, I carried out a qualitative study in order to obtain verbal descriptions. I wanted to get first-hand answers, i.e., directly from secondary school students - if they see themselves as secondary school students with fewer social contacts at all. I therefore invited them to participate on the basis of the opinions of other people (counselling service, their parents, acquaintances) who saw them as secondary school students with fewer social contacts. I conducted interviews with ten selected secondary school students, which were then processed in a qualitative way using open and axial coding.

The theoretical background I have used for a better understanding of the group of secondary school students I am researching and the research questions is a summary of primary and secondary education and counselling work. Next, I outline social acceptance and the factors that influence it, the adolescent's life-world and the factors that influence it (both external and internal), and summarise previously conducted studies on similar topics.

Based on the results, I found that not necessarily all secondary school students with fewer social contacts are necessarily identified by others as having lack of social interactions, or not all secondary school students who were perceived by others as having fewer social contacts feel this way themselves. It is clear from the above that it is difficult to identify a secondary school student with lack of social interactions. Among the reasons why someone has fewer contacts, most of them mentioned difficulties in making contact, some of them mentioned interests and values and various personality traits such as shyness, non-communicativeness, introvertedness and others that might lead them to have fewer social contacts. Other possible reasons included the influence of external factors or influences from the environment (parents, classmates, teachers, etc.). All of this points to the complexity of the reasons why someone has fewer contacts, and that these reasons are usually intertwined. However, I have not been able to find a direct correlation between the number of social contacts and academic performance. When it comes to prejudice and stereotypes, it was found that secondary school students with fewer social contacts are more likely to experience them. In the case of bullying and peer violence, the link is not so direct. In fact, the results do not suggest that secondary school students with fewer social contacts are always the ones who will experience more bullying and violence. Several factors appear to play a part in this. With regard to classes, the results show that many secondary school students would like to see changes in the format and delivery of classes, but the number of social contacts does not seem to have an impact on the need for change. However, some secondary school students have highlighted the problem faced by secondary school students with fewer social contacts, namely that they are exposed when forming groups and if

they are removed from the class by the counselling service. Opinions were divided on how the counselling service could help secondary school students with fewer social contacts. Some secondary school students thought that the counselling service could help them by organising clubs or other activities, by counselling or by providing more personal support. While other secondary school students think that it would be best for the counselling service to leave the secondary school students with lack of social interactions alone and not interfere in their lifestyle, or that a secondary school student with lack of social interactions knows best what is good for him/her. This suggests the need to use the concept of a working relationship in which the user is the expert from his or her own experience. According to the results, I suggest that counsellors and teachers be given training and awareness-raising on the problems that secondary school students with fewer social contacts may face, so that they will be able to help them appropriately and not expose them further. They will also set an example to their classmates and other peers by acting appropriately. In this way, exposure, potential prejudice, stereotyping, bullying and violence against secondary school students with fewer social contacts could be reduced. The counselling service should work more on a personal level with secondary school pupils with fewer social contacts, but carefully to avoid exposing them. Promoting the counselling service in the school and presenting it in a positive light would increase the likelihood that secondary school students would dare to seek help. The results also show the need for the counselling service to work with teachers so that they are also aware of the problems of secondary school students with lack of social interactions. With regard to the workload of the counsellors, another suggestion is that more counsellors should be employed in schools or that they should be relieved in other ways.

Keywords: secondary school students, contacts, introverted, counselling service, education and training, social work

Kazalo vsebine

1 Uvod	1
2 Osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje	2
2.1 Svetovalno delo v osnovni in srednji šoli.....	4
3 Socialna sprejetost.....	7
3.1 Socialna sprejetost in šolska uspešnost	9
3.2 Socialna sprejetost in vedenje v socialnih situacijah	12
3.3 Pomen medvrstniških odnosov za šolsko prilagojenost.....	12
3.4 Socialna izolacija in njene posledice.....	15
3.5 Ugotavljanje odnosov v razredu.....	16
4 Življenski svet mladostnika.....	19
4.1 Vpliv družinskega okolja na učenca/dijaka.....	20
4.2 Osebnostni dimenziji introvertnost – ekstravertnost.....	25
4.2.1 Stereotipi in predsodki o ljudeh, ki so introvertirani.....	27
4.2.2 Doživljanje šolskega vsakdana s strani srednješolcev, ki so introvertirani.....	28
4.2.3 Mladostniki, ki so introvertirani.....	29
5 Dosedanje raziskave o osnovnošolcih in srednješolcih z manj socialnimi stiki	33
6 Predstavitev raziskave	36
6.1 Problem	36
6.2 Metodologija	37
6.2.1 Vrsta raziskave in teme raziskovanja	37
6.2.2 Merski instrumenti ali viri podatkov	37
6.2.3 Populacija in vzorčenje	37
6.2.4 Zbiranje podatkov	38
7 Rezultati in razprava.....	40
8 Sklepi in predlogi	59
9 Seznam virov in literature	62
10 Priloge	65
10.1 Smernice za delno standardiziran intervju	65
10.2 Dobesedni zapisi intervjujev	65
10.3 Zapisi intervjujev in določitev izjav	76
10.4 Odprto kodiranje	87
10.5 Osno kodiranje	141

Kazalo tabel

Tabela 1: Odprto kodiranje.....	87
---------------------------------	----

1 Uvod

S pojmom "srednješolci z manj socialnimi stiki" povezujem tiste srednješolce, ki imajo manj socialnih stikov iz kakršnihkoli razlogov, ki jih bom raziskovala v svojem delu. In sicer so to srednješolci, ki so osamljeni, prezrti ali zavrnjeni, in drugi srednješolci, ki imajo manj socialnih stikov. Izraz "srednješolci z manj socialnimi stiki" sicer ni najbolj ustrezen, saj do določene mere označuje in izpostavlja le eno izmed mnogih lastnosti posameznega srednješolca (torej, da ima manj socialnih stikov). Ljudje imamo namreč mnoge osebnostne lastnosti, zaradi katerih se razlikujemo od drugih ljudi in nič drugače ni pri srednješolcih, zato je težko najti ustrezen izraz, ki bi zajel vse srednješolce z manj socialnimi stiki, ne da bi jih na določen način označeval skozi eno lastnost.

Ker je poimenovanje moje ciljne skupine ljudi kompleksno, saj gre za heterogeno skupino, je zahtevno tudi izbrati ustrezen vzorec ljudi za intervju. Sprva sem razmišljala o tem, da bi s sociometričnim testom ugotovila, v katero skupino spadajo srednješolci (priljubljeni, povprečni, prezrti, zavrnjeni, kontroverzni), vendar so tudi testi do določene mere označujoči. Zato sem se odločila, da kljub morebitni pomoči s sociometričnim testom (če bi mi svetovalne delavke na podlagi teh testov predlagale srednješolce za intervju) vprašam srednješolce same, če bi sami sebe res opredelili tako, kot prikazuje rezultat sociometričnega testa, in ali sami zase menijo, da imajo manj socialnih stikov.

2 Osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje

Že v sami zakonodaji je razvidno, da v šoli ne poteka samo izobraževanje, temveč tudi vzgoja. Besedo "vzgoja" sem zasledila v Zakonu o osnovni šoli (1996), v katerem je velikokrat omenjena, zato bom navedla le nekaj primerov. Beseda "vzgoja" se v zakonu pojavi pri programih vzgoje in izobraževanja (npr. program vzgoje in izobraževanja za nadarjene učence in za učence s posebnimi potrebami), v besedni zvezi "vzgojno-izobraževalno delo" v letnem delovnem načrtu, v "vzgojno-izobraževalnih obdobjih" in nenazadnje v 32. členu ZOsn (1996), ki navaja, da mora šola na spletni strani objaviti vsebino svojega "vzgojnega načrta", poleg ostalih podatkov, ki spadajo k predstavitvi šole (Zakon o osnovni šoli, 1996).

Podobno je tudi v zakonodaji za srednje šole. Na portalu Gov.si (2023) se srednješolsko izobraževanje deli na splošno, poklicno in strokovno, pri čemer splošno izobraževanje izvajajo splošne in strokovne gimnazije, nižje in srednje poklicno izobraževanje izvajajo poklicne in strokovne šole, praktično usposabljanje z delom pa izvajajo šole, skupaj z delodajalci (Gov.si, 2023). V skladu s to delitvijo sem poiskala temeljno zakonodajo za splošno in poklicno oz. strokovno izobraževanje, kar predstavljata Zakon o gimnazijah (1996) in Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (2006). Omenjena zakona, tako kot Zakon o osnovni šoli, vsebujeta besedo "vzgoja".

7. člen ZGim (1996) navaja, da se gimnazija praviloma organizira kot "vzgojno-izobraževalni zavod" ali organizacijska enota "vzgojno-izobraževalnega zavoda" in tudi v nadaljevanju zakona omenja vzgojo v besednih zvezah, kot so npr. "vzgojno-izobraževalni program", v "vzgojnem delovanju" ipd. (Zakon o gimnazijah, 1996).

ZPSI-1 (2006) besedo "vzgoja" prav tako velikokrat navaja, npr. v besednih zvezah "vzgojno-izobraževalno delo", "vzgojno-izobraževalni program", "vzgojno delovanje", "vzgojno ukrepanje" itd. (Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, 2006).

Kako pomembna in potrebna je vzgoja, pojasni tudi Kroflič (1997), ki pravi, da je otrokovo nagonsko protislovno oblikovano, saj ima tako težnjo po varnosti in ugodju kot tudi agresivno težnjo po osamosvajanju, kar ga najprej sili k podrejanju normam, ki jih posreduje svet kulture, kmalu pa tudi k uporabi zoper kulturne omejitve in iskanju lastne identitete. Na ta način je pojasnjeno eno od temeljnih protislovij vzgoje za svobodo, da namreč človek postane svoboden šele preko podrejanja vzgojnim zahtevam (Kroflič, 1997).

Peklaj in Pečjak (2020) pravita, da naj bi šola kot vzgojno-izobraževalna ustanova razvijala obe vrsti ciljev, tako izobraževalne kot vzgojne. Za uravnoteženje obeh funkcij je takratno Ministrstvo RS za šolstvo in šport (danes Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje) izdelalo strokovne podlage za pripravo vzgojnega načrta, ki izhajajo iz nekaterih strokovnih dokumentov, in sicer predvsem iz Programskih smernic za delo učiteljskega zbora in oddelčne skupnosti v OŠ, SŠ ter dijaških domovih (Peklaj in Pečjak, 2020).

Na medsebojno povezanost učnih in vzgojnih ciljev opozarja tudi K. Košir (2006), ki pravi, da morajo učenci ves čas usklajevati učne in vzgojne cilje med seboj (npr. ali slediti cilju zabavati se s prijatelji ali se pripraviti na preizkus znanja) in da lahko neusklajenost teh ciljev na učne izide deluje negativno (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Tudi Boekaerts (2002) poudarja, da je potrebno v šoli okolje strukturirati tako, da bo učencem omogočalo doseganje učnih ciljev in zadovoljevanje socialno-emocionalnih ciljev ter potreb (npr. biti sprejet, imeti harmonične odnose z drugimi vrstniki, biti nagrajen za trud, biti spoštovan, drugim nuditi pomoč ...) hkrati. Kot primer takšnega strukturiranja učne situacije navaja npr. uporabo sodelovalnega učenja, saj lahko pri slednjem učenci dosegajo tako učne kot tudi socialno-emocionalne cilje (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Zakonodaja navaja mnoge cilje izobraževanja. Zakon o osnovni šoli (1996) med njimi npr. navaja: zagotavljanje kakovostne splošne izobrazbe vsemu prebivalstvu, spodbujanje skladnega telesnega, spoznavnega, čustvenega, moralnega, duhovnega in socialnega razvoja posameznika, omogočanje osebostnega razvoja učenca v skladu z njegovimi sposobnostmi in interesi, pridobivanje zmožnosti za nadaljnjo izobraževalno in poklicno pot s poudarkom na usposobljenosti za vseživljenjsko učenje in še mnoge druge cilje. Podobne lahko zasledimo tudi v Zakonu o gimnazijah (ZGim, 1996) in Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI-1, 2006). Na portalu Gov.si (2023) pa je srednješolsko izobraževanje opisano kot prvi korak k izbiri poklicne poti, s katerim dijaki pridobijo znanje in izkušnje za vstop na trg dela ali nadaljnje izobraževanje. Poleg tega omogoča pridobivanje splošne izobrazbe in poklica, spodbuja usvarjalnost in omogoča povezovanje v širšo evropsko družbo (Gov.si, 2023).

Med cilji je tudi cilj vzgajanja za obče kulturne in civilizacijske vrednote, ki izvirajo iz evropske tradicije oz. spodbujanje ustvarjalnosti in omogočanje povezovanja v širšo evropsko družbo, kar lahko povežemo z vzgojo oziroma vzgajanjem za določeno kulturo oziroma družbo. Kovač Šebart in Krek (2009) v delu Vzgojna zasnova javne šole opisujeta, kako sta vzgoja in izobraževanje neločljivi in nujno potrebni sestavini v času šolanja. Pravita, da človekovo naravo

odločilno oblikujeta kultura oz. vzgoja in da človek postane človek šele znotraj socialne mreže. Človeški dojenček se namreč rodi povsem nepripravljen za specifičen človeški način bivanja. Glede na opisano je vzgojno okolje nujno potrebno za to, da dojenček postane človek, se pravi, da usvoji spretnosti in potrebe za življenje, hkrati pa tudi ponotranji vrednote in norme kulture oziroma družbe, v kateri živi (Kovač Šebart in Krek, 2009).

V nadaljevanju avtorja vzgojo opisujeta kot nenehen napor, da se otroku vsilijo načini gledanja, občutenja in ravnanja, do katerih sam po sebi ne bi prišel. Starši, učitelji in drugi so posredniki družbenega pritiska, ki je potreben za razvoj sposobnosti in občih človeških lastnosti. Otrok sam po sebi ima namreč le dispozicije (potencial) za razvoj teh lastnosti, ki pa se same po sebi ne bi razvijale brez pritiska oz. aktiviranja. S temi opisi avtorja v nadaljevanju pojasnjujeta, zakaj je v pedagoškem diskurzu nujno vztrajati pri pojmi, kot so prisila, omejevanje, nadzor, zahteva, zapoved itd., ter da označevanje takšnih pojmov zgolj kot nekaj negativnega in nekaj, kar posameznika zatira, ne upošteva objektivnih razsežnosti človeškega razvoja in obstoja (Kovač Šebart in Krek, 2009).

Tudi Peklaj in Pečjak (2020) v svojem delu izpostavita vzgojo. Po njunih besedah šola ni le prostor, kjer potekajo proces učenja in z njim povezane različne formalne aktivnosti, ampak tudi bogato socialno okolje s stalnimi interakcijami med udeleženci in oblikovanjem pripadnosti določenim socialnim skupinam. Nekateri učenci so zelo kompetentni pri oblikovanju odnosov z učitelji in s sošolci, spet drugi imajo določene probleme, povezane z njihovim procesom učenja, kot tudi vključevanja v mrežo vrstnikov. Dodajata, da se je potrebno zavedati, da k šolski prilagojenosti prispeva tako učna kot socialna prilagojenost posameznika – učenca in učitelja (Peklaj in Pečjak, 2020). Iz opisanega je tako razvidno, zakaj je poleg izobraževanja nujno potrebna vzgoja in zakaj so šole ustanovljene kot vzgojno-izobraževalni zavodi.

2.1 Svetovalno delo v osnovni in srednji šoli

V zvezi s položajem osnovnošolcev in srednješolcev z manj socialnimi stiki me je zanimalo, kakšen je pogled svetovalne službe na to in koliko so svetovalni delavci v šolah seznanjeni z dimenzijo introvertiranosti in nenazadnje, kako sodelujejo z njimi. V ta namen sem iskala literaturo s področja svetovalnega dela. Openshaw (2008) pravi, da je temeljni vzgojno-izobraževalni cilj šole in tudi svetovalne službe optimalen razvoj otroka, ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo. Svetovalna služba pri tem šoli pomaga in sodeluje z osnovnim namenom, da bi

bili vsi posamezni udeleženci v šoli in vzgojno-izobraževalna ustanova kot celota čim bolj uspešni pri uresničevanju ciljev. Njena temeljna naloga je, da se na podlagi svojega posebnega strokovnega znanja preko svetovalnega odnosa in na strokovno-avtonomni način vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v šoli, s tem da pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci v šoli in po potrebi tudi z ustreznimi zunanjimi ustanovami. Svetovalna služba v šoli je potemtakem strokovni sodelavec v šoli, ne pa strokovni servis šole. Avtorica je posebej pisala tudi o osnovni dejavnosti šolske svetovalne službe v gimnazijah, nižjih in srednjih poklicnih ter strokovnih šolah in v dijaških domovih. Te dejavnosti so načrtovanje, spremljanje in evalvacija, razvojno-analitične naloge, svetovalno delo z dijaki, svetovalno delo z učitelji, svetovalno delo s starši, strokovno izpopolnjevanje in druge naloge. Šolska svetovalna služba namreč načrtuje, spremlja in evalvira, opravlja razvojno-analitične naloge, svetovalno delo z dijaki, učitelji in starši, se strokovno izpopolnjuje in opravlja druge naloge na področjih vsakdanjega življenja in dela v šoli. Področja, na katerih deluje svetovalna služba, so področje učenja in poučevanja, šolske kulture, vzgoje, klime in reda, telesnega, osebnega (spoznavnega in čustvenega) in socialnega razvoja, šolanja in poklicne orientacije. Poleg tega naj bi šolska svetovalna služba delala tudi na področju socialno-ekonomskih stisk. Pri nalogah svetovalne službe posebej izpostavi posvetovanje, ocenjevanje, neposredno intervencijo in pomoč pri razvijanju programov (Openshaw, 2008). Čačinovič Vogrinčič idr. (2008) v programskih smernicah za svetovalno delo v srednji šoli opisujejo šolsko svetovalno službo kot posebno mesto v šoli, s katerega se vzpostavlja svetovalni odnos z vsemi udeleženi. Kot temeljne funkcije svetovalne službe navajajo svetovanje, posvetovanje in koordinacijo. Svetovalna služba naj bi si vedno znova prizadevala za jasno in strokovno opredelitev problema oziroma vprašanja, za prepoznavanje in ustvarjalno kritično preseganje najrazličnejših pristranosti in konfliktnosti vseh udeleženi v projektu pomoči in/ali sodelovanja, za vzpostavljanje dogovorov in sporazumov, ki temeljijo na razvidnosti mej, vlog in odgovornosti. Šolska svetovalna služba naj bi si v projektih pomoči in/ali sodelovanja prizadevala vzpostavljati in vzdrževati pogoje, tako da je uspešno dogovarjanje in sodelovanje možno tudi nadaljevati. Šolska svetovalna služba je po besedah avtorjev tisto posebno mesto pomoči in sodelovanja v šoli, kjer se vsakokrat mobilizirajo strokovne in človeške moči za pomoč in podporo pri vzgojno-izobraževalnem delu z dijaki oziroma vajenci ter za neposredno pomoč in podporo srednješolcu (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

Opisane smernice za svetovalno delo v osnovni in srednji šoli imajo podobnosti s konceptom delovnega odnosa, ki v socialnem delu govori o odnosu med socialnimi delavkami in

uporabniki. Delovni odnos uporabnike in socialne delavke definira kot sodelavce v skupnem projektu, v katerem imajo nalogo, da soustvarijo deleže v rešitvi. Ta omogoči, da je ustvarjanje rešitev za kompleksne probleme ljudi zastavljeno vsakokrat znova kot izviren delovni projekt. Prva naloga socialne delavke je vzpostavitev delovnega odnosa, pri čemer so ji v pomoč elementi, kot so dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema (Luessi, 1991, v Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015) in soustvarjanje rešitev, osebno vodenje (Bouwkamp in Vries, 1995, v Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015). Poleg omenjenih elementov se lahko socialna delavka opre še na štiri pomembne sodobne koncepte v socialnem delu, in sicer na perspektivo moči (Saleebey, 1997, v Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015), etiko udeležnosti (Hoffman, 1994, v Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015), znanje za ravnanje (Rosenfeld, 1993, v Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015) in ravnanje s sedanjostjo ali koncept sonavzočnosti (Andersen, 1994, v Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015).

V sklopu dogovora o sodelovanju se socialna delavka z uporabnikom dogovori o tem, kako bosta delala. In sicer mu pojasni koncept delovnega odnosa, tako da opiše svojo vlogo in vlogo vseh udeleženi v problemu (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015). Z instrumentalno definicijo problema in soustvarjanja rešitev pa socialna delavka soustvari proces pomoči, v katerem uporabnik raziskuje svoj delež v rešitvi in vstopi s svojo definicijo problema (Luessi, 1991, v Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015). S pomočjo perspektive moči socialna delavka v prispevku uporabnika spoštljivo išče njegovo moč in vire oziroma mu jih pomaga odkriti, olepšati, raziskati in jih izkoristiti tako, da doseže svoje cilje (Saleebey 1997, v Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015). Ob vsem tem procesu se socialna delavka drži etike udeležnosti, ki govori o tem, da strokovnjak (socialna delavka) odstopi od moči, ki jo nadomesti skupno iskanje, raziskovanje v sodelovanju, v katerem nihče nima zadnje besede (Hoffman, 1994, v Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015). Znanje za ravnanje predstavlja še en element, ki ga socialna delavka uporablja v delovnem odnosu. Ta pa pomeni znanje, ki ga je mogoče v procesu socialnega dela pretvoriti ali prevesti v akcijo (Rosenfeld, 1993, v Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015). Element ravnanja s sedanjostjo pa je tisti, ki določa, da je sedanjost čas, ko smo v delovnem odnosu z uporabniki (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015).

3 Socialna sprejetost

Da bi lažje razumeli, zakaj imajo nekateri srednješolci manj socialnih stikov, je potrebno raziskati možne razloge za to. En izmed dejavnikov, ki lahko vpliva na število stikov v šoli, je socialna sprejetost. Asher, Singleton, Tinsley in Himmel (1979) jo opredelijo kot odnosni status, ki ga ima učenec v vrstniški skupini in je določen glede na stopnjo priljubljenosti oziroma nepriljubljenosti pri drugih članih skupine (v Peklaj in Pečjak, 2020). Merrell (1999) pravi, da je kvaliteta vrstniških odnosov in s tem socialna sprejetost v veliki meri pogojena s tem, kako učinkovito učenci navezujejo in ohranjajo stike z vrstniki, za kar je potrebna uporaba socialnih veščin. Odnos med socialno sprejetostjo in socialnimi spretnostmi je kompleksnejši in ne sledi preprosti formuli, da so socialne veščine pogoj za socialno sprejetost, saj obstajajo dokazi, da gre za vzajemen vpliv. Uporaba socialnih veščin pripomore k večji socialni sprejetosti. Kakovost vrstniških odnosov pa povratno vpliva na nadaljnji razvoj socialnih veščin (v Peklaj in Pečjak, 2020).

V nadaljevanju Peklaj in Pečjak (2020) pravita, da je za šolsko prakso pomembno poznavanje socialne sprejetosti učenca v razredu, tj. njegovega psihosocialnega položaja, zaradi povezanosti tega položaja s šolsko uspešnostjo, vedenjem v razrednih situacijah in nekaterimi osebnostnimi značilnostmi. Prav tako vzorci sprejemanja in zavračanja med učenci po njihovih besedah pomembno določajo, kako bo oddelčna skupina reagirala na učne situacije in različne načine uravnavanja vedenja, ki jih uporablja učitelj v razredu. Avtorici med dejavniki socialne sprejetosti učenca navajata socialne odnose in posameznikov socialni položaj v razredu, za katere pravita, da so odvisni tako od značilnosti posameznega učenca kot tudi od kontekstualnih dejavnikov okolja oz. okoliščin, v katerih potekajo socialne interakcije. Po modelu Hughesa, Cavella in Willsona (2001) navajata tri najpomembnejše vire, ki vplivajo na socialno sprejetost učenca v razredu – značilnosti samega učenca, predstave sošolcev o učencu in učiteljevo vedenje do učenca, ki v veliki meri vpliva tudi na predstave sošolcev do tega učenca (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Na področju dejavnikov socialne sprejetosti učencev v razredu so avtorji Newcomb, Bukowski in Pattee (1993) ter Williams in Gilmour (1994) izvedli raziskavo, ki je pokazala, da se sociometrični položaj priljubljenih učencev najpogosteje povezuje s prosocialnim vedenjem, kot je npr. pripravljenost nuditi pomoč, spoštovanje avtoritete in pravil vrstniške skupine ter aktivno vključevanje v pozitivne interakcije z vrstniki. Ti učenci kažejo višjo stopnjo sociabilnosti, nižjo stopnjo agresivnosti in umika iz socialnih situacij kot povprečni učenci (v

Peklaj in Pečjak, 2020). Tudi iz raziskave Košir in Pečjak (2007) izhaja, da sta najpomembnejša dejavnika socialne sprejetosti v vseh obdobjih šolanja s strani sošolcev prijaznost in prosocialno vedenje (Košir in Pečjak, 2007).

V zvezi s socialnimi odnosi Peklaj in Pečjak (2020) v svojem delu omenjata pet skupin učencev po sociometrični preizkušnji. To so skupine priljubljenih, povprečnih, zavrnenih, kontroverznih in prezrtih učencev. V sklopu socialnih odnosov posebej izpostavita skupino zavrnenih učencev, za katere pravita, da predstavljajo rizično skupino za kasnejše prilagoditvene težave. Ti učenci po njunih opisih kažejo več agresivnega vedenja in večji umik iz socialnih situacij kot povprečni učenci (Peklaj in Pečjak, 2020). Bierman (2004) za zavrnjene učence pravi, da jih večina kaže vsaj enega od naslednjih vedenjskih vzorcev: nizka stopnja prosocialnega vedenja, visoka stopnja agresivnega/motečega vedenja, visoka stopnja brezbržnega/nezrelega vedenja in visoka stopnja socialne anksioznosti (v Peklaj in Pečjak, 2020). Tudi raziskava Košir in Pečjak (2007) kaže, da visoka stopnja impulzivnosti in nesramnosti vodi v nesprejetost s strani vrstnikov (Košir in Pečjak, 2007). Za skupino kontroverznih učencev, ki predstavljajo kombinacijo priljubljenih in zavrnenih učencev, Peklaj in Pečjak (2020) pravita, da so pogosto moteči in agresivni, vendar imajo določene vodstvene sposobnosti in socialne veščine, ki povečujejo njihovo socialno sprejetost. Avtorici navajata tudi skupino prezrtih učencev, ki so v primerjavi z drugimi učenci pogosto manj agresivni, sicer pa se le malo razlikujejo od priljubljenih in povprečnih učencev in naj ne bi predstavljali rizične skupine za kasnejše prilagoditvene težave. Za povprečne učence pravita, da ti običajno predstavljajo standard za primerjavo. Vzorci vedenja povprečnih učencev naj bi služili kot osnova za primerjanje članov bolj ekstremnih sociometričnih skupin (Peklaj in Pečjak, 2020).

Ryan in Ladd (2012) namesto socialne sprejetosti omenjata izraza učna in socialna kompetentnost (ali zavzetost ali prilagojenost), ki se, podobno kot omenjajo predhodno navedeni avtorji, tudi po njunih besedah kaže kot prosocialno vedenje (pomoč drugim, skrb za druge in sodelovanje z drugimi) in kot odgovorno vedenje (sledenje pravilom in ohranjanje socialne pripadnosti). Poleg omenjenih kriterijev za socialno kompetentnost (prilagojenost) navajata tudi, da morajo biti učenci sposobni dosegati cilje, ki jih pozitivno vrednotijo tako oni sami kot tudi njihovi vrstniki in učitelji. To pomeni, da morajo opazovati vedenje drugih, spoznavati veljavne standarde vedenja, izpostavljati in ohranjati socialne odnose z drugimi in to na način, ki ga odobrava njihova socialna skupina. Prav tako si morajo prizadevati za razvoj socialne identitete in občutka pripadnosti. Doseganje teh ciljev pa po njunih besedah predstavlja izhodišče za druge pozitivne izide (npr. za učno področje ali zdravo samopodobo). Biti zavzet

ali šolsko prilagojen ali z drugimi besedami uspešen v šoli od učenca zahteva, da izpolni vrsto nalog, tako socialnih kot tudi učnih. K učnim nalogam po njunih besedah sodi, da učenec obvlada vsebino predmeta, razvije učinkovite strategije za učenje in dobro izkaže svoje znanje na preizkusih/testih. Zavzetost torej omogoča doseganje ciljev, ki vodijo k socialni integraciji. Pri tem poudarjata, da naj bi bile uspešna socialna prilagojenost in z njo povezane kompetence odvisne od konteksta, ki naj bi učencem nudil podporo pri doseganju teh ciljev (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Podobno tudi Wentzel (2005) piše o socialni prilagojenosti kot o kompetentnosti, ki odraža ravnotežje med pričakovanim vedenjem v kontekstno-specifičnih situacijah in doseganjem pozitivnih rezultatov, pomembnih za posameznika (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Berndt in Keefe (1995) pa sta socialno prilagojenost opredelila kot naslednje oblike vedenj: pozitivna udeležnost v oddelčnih dejavnostih, primerno vedenje v oddelku, odsotnost motečega vedenja in učni dosežki, kot jih kažejo šolske ocene (v Peklaj in Pečjak, 2020). Peklaj in Pečjak (2020) dodajata, da večina avtorjev v konceptu šolske prilagojenosti združuje tako socialno-emocionalne kot učne spremenljivke (Peklaj in Pečjak, 2020).

Iz opisov avtorjev je razvidno, da kljub nekoliko različnim poimenovanjem socialne sprejetosti učencev oz. dijakov mnogi navajajo skupne dejavnike, ki pripomorejo k boljši socialni sprejetosti. Med najpogostejše omenjenimi dejavniki so prosocialno vedenje oz. odsotnost motečega vedenja, doseganje ciljev, ki jih pozitivno vrednotijo tako učenci sami kakor njihovi vrstniki, ohranjanje odnosov na način, ki ga odobrava socialna (vrstniška) skupina, in biti učno uspešen.

3.1 Socialna sprejetost in šolska uspešnost

Peklaj in Pečjak (2020) pišeta tudi o povezanosti socialne sprejetosti z učno uspešnostjo. Navajata rezultate iz raznih raziskav, ki pa relativno dosledno kažejo, da so bolj priljubljeni učenci tudi učno bolj uspešni in da imajo zavrtnjeni učenci pogosto učne težave (npr. Wentzel, 1991). Navedene ugotovitve so najbolj konsistentne, kadar so učne dosežke merili z ocenami učencev, pri čemer pa se vrstniška sprejetost povezuje tudi z dosežki na standardiziranih testih znanja (Austin in Draper, 1987; Wentzel, 1991; Wentzel in Caldwell, 1997). Tudi Buhs, Ladd in Herald (2006) ugotavljajo, da je nesprejetost učenca v skupini povezana z njegovo socialno neangažiranostjo in slabšo učno uspešnostjo. Pri tem avtorji, kot so Hatzichristou in Hopf (1996) ter Wentzel in Asher (1995), opozarjajo, da zavrtnjeni učenci (zlasti agresivni zavrtnjeni)

predstavljajo najbolj rizično skupino za težave v šoli in zato tudi za izpad iz šolskega sistema (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Sells in Rolff (1972) sicer ugotavljata, da povezanost med priljubljenostjo in šolskim uspehom v osnovni šoli s starostjo upada, in sicer korelacija v 4. razredu znaša 0,43, v 7. razredu pa 0,28 (v Peklaj in Pečjak, 2020). Raziskava Košir in Pečjak (2007) med učenci 4. in 7. razreda osnovne šole ter dijaki 2. letnika kaže, da je učna uspešnost pomemben dejavnik socialne sprejetosti pri učencih 4. in 7. razreda. Pri dijakih sicer učni uspeh predstavlja dejavnik, v katerem se priljubljeni učenci razlikujejo od zavrženih, vendar med njimi ni pomembnih razlik (Košir in Pečjak, 2007). Pentillon (1978), ki povzema rezultate dotedanjih raziskav o odnosu med socialno sprejetostjo in šolskim uspehom, ugotavlja, da je povezanost med sociometričnim statusom in šolskim uspehom odvisna od dolžine šolanja. V šolah, kjer izobraževanje poteka dalj časa, je povezava namreč večja kot v šolah, kjer je dolžina izobraževanja krajša. Poleg tega ugotavlja, da so socialno nesprejeti učenci (predvsem odklonjeni, manj prezrti) pogostejše učno neuspešni (npr. ponavljalci) in da težave v odnosih s sošolci negativno vplivajo na stopnjo storilnostne motivacije in raven aspiracije, kar spet vodi v slabšo učno uspešnost, pri čemer avtor prikazuje naravo krožne povezanosti med šolskim uspehom in socialno sprejetostjo. Učno uspešen učenec je namreč bolj sprejet s strani učiteljev in sošolcev, kar mu daje občutek varnosti, kompetentnosti in pozitivno vpliva na njegovo samopodobo. To poveča njegovo učno motivacijo, kar posledično vodi k večji učni uspešnosti, s tem pa se utrdijo tudi pozitivna pričakovanja do njega, tako s strani učitelja kot njegovih sošolcev. Pri šolski neuspešnosti pa gre za obratne procese zaznavanja in reakcije. Učno neuspešen učenec bo namreč slabše sprejet s strani vrstnikov in učiteljev, kar mu daje manjši občutek čustvene varnosti in hkrati vpliva na stopnjo njegovega samovrednotenja. Slabše samovrednotenje učenca na učnem področju še dodatno zmanjšuje njegovo motivacijo za delo, kar pripelje do slabše uspešnosti. S tem se potrdijo in okrepijo manjša pričakovanja sošolcev in učiteljev do učenca, s čimer se vzpostavi začarani krog neuspeha (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Iz navedenih ugotovitev torej sledi, da obstaja povezava med socialno sprejetostjo in učno uspešnostjo. Mnogi avtorji so si enotni, da so socialno sprejeti učenci večinoma tudi bolj učno uspešni, saj so bolje sprejeti med vrstniki ter s strani učiteljev, kar izboljšuje njihovo samopodobo in s tem tudi motivacijo za učne dosežke. Pri socialno nesprejetih učencih pa sta zaradi slabše sprejetosti s strani vrstnikov samopodoba in tudi motivacija za učne dosežke nizki, kar vodi do slabših učnih rezultatov in samo še utrjuje prepričanje vrstnikov in učiteljev o slabih učnih dosežkih socialno nesprejetega učenca.

3.2 Socialna sprejetost in vedenje v socialnih situacijah

Peklaj in Pečjak (2020) pravita, da je socialna sprejetost povezana tako z učno uspešnostjo kot tudi z vedenjem v nadaljnjih socialnih situacijah. Po Petillonu (1978) povzemata razlago, da sta socialna sprejetost in vedenje v socialnih situacijah povezana. Avtor namreč pravi, da imajo socialno nesprejeti učenci manjšo možnost interakcij oziroma sodelovanja s sošolci, kar vodi k nerealističnemu zaznavanju socialnega okolja in s tem k nadaljnjim težavam v vedenju. Osamljeni/zavrtnjeni učenci pa imajo po njegovih besedah manj možnosti in izkušenj pri vživljanju v druge (za razvijanje empatije). S tem imajo tudi manj možnosti, da se v odnosu do sošolcev obnašajo kot enakovredni partnerji. Ko do odnosa pride, se njihovega reševanja običajno lotijo na neustrezen način. Podobno kot pri učni uspešnosti, gre tudi tukaj za vzajemno vplivanje med socialno sprejetostjo in vedenjem v socialnih situacijah, kar avtor prikazuje tudi s krožnim odnosom (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Podobno pravita Peklaj in Pečjak (2020), da so socialno nesprejeti učenci (zavrtnjeni) velikokrat izključeni iz socialnih interakcij, zaradi česar nimajo veliko priložnosti za "preigravanje" različnih socialnih strategij (npr. reševanje konfliktov, pogajanja ...), za zavzemanje perspektive drugih. To pa jim otežuje nadaljnje učenje oz. razvoj socialnih veščin. Posledično manj ustrezno interpretirajo nove socialne situacije in se zato neustrezno odzivajo ali nimajo ustreznih strategij vedenja v socialnih situacijah, kar še bolj utrjuje njihovo zavrtnjenost. Iz navedenega je razvidno, da imajo učenci z nizkim in učenci z visokim sociometričnim statusom povsem različne možnosti, da bi bili pripoznani s strani sošolcev. Kajti višja, kot je pozicija nekega učenca, več oseb išče kontakt z njim in bolj je atraktiven kot socialni partner. Bolj priljubljeni učenci imajo v komunikacijski strukturi večji vpliv tudi na interpretacijo skupinskih norm s čimer lažje okrepijo lastno pozicijo. Medtem ko so zavrtnjeni (in prezrti) učenci v tem procesu v veliki meri izključeni (Peklaj in Pečjak, 2020).

Tako Pentillon (1978) kot Peklaj in Pečjak (2020) se torej strinjajo, da imajo socialno nesprejeti učenci ne samo manjše možnosti za učne dosežke, temveč tudi manjše možnosti za razvoj socialnih veščin, kar še dodatno utrjuje njihovo socialno nesprejetost.

3.3 Pomen medvrstniških odnosov za šolsko prilagojenost

Med možnimi dejavniki, ki vplivajo na šolsko prilagojenost, so tudi medvrstniški odnosi. O tem so pisali Košir, Sočan in Pečjak (2007), ki so ugotovili srednje močen neposreden vpliv socialne sprejetosti učencev (ki se kaže skozi socialno preferenčnost, prijateljstvo ter učno in osebno podporo vrstnikov) na njihovo učno uspešnost ($r = 0,29$). Izkazalo pa se je, da je ta vpliv večji

pri učencih 4. razreda osnovne šole ($r = 0,50$) kot pri starejših osnovnošolcih in dijakih ($r = 0,09$ in $0,13$), kar kaže na to, da pride v obdobju med 10. in 13. letom starosti pri učencih do upada vpliva socialnih spremenljivk na učno uspešnost. Avtorji dodajajo, da je ta pojav verjetno povezan s prehodom v mladostništvo (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Hattie (2009) piše o srednje visokem učinku vrstnikov na šolsko prilagojenost učencev/vrstnikov ($d = 0,53$) in navaja različna vedenja, skozi katera se kaže učinek. To so vedenja, kot je npr. nudenje pomoči drugim, tutorstvo, prijateljski odnosi in dajanje povratnih informacij sošolcem. Z omenjenimi vedenji omogočajo svojim vrstnikom socialno primerjanje, nudijo čustveno podporo, spodbujajo k uporabi drugačnih vedenj, pomagajo pri prestrukturiranju njihovih stališč in prepričanj itd. (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Tudi Peklaj in Pečjak (2020) omenjata pomen dobrih socialnih oz. medvrstniških odnosov, saj po njunih besedah številne študije kažejo na medsebojno povezanost učnih in socialnih ciljev. Wentzel (1999) govori o treh modelih povezanosti, komplementarnem, razvojnem in hierarhičnem, ki pa se medsebojno ne izključujejo. Po komplementarnem modelu lahko učenci v oddelku istočasno uresničujejo socialne in učne cilje. Doseganje socialnih ciljev hkrati omogoča tudi doseganje učnih. Kot primer navaja sodelovalno učenje, pri katerem se morajo učenci med seboj usklajevati in pogajati, da dokončajo učno nalogo in pridejo do akademskega dosežka. Razvojni model pojmuje učne cilje kot tiste, ki imajo svoj izvor na socialnem področju, pri čemer so socialni cilji primarni, iz njih pa nato izhajajo učni cilji. Ta model torej govori o tem, da imajo socialne potrebe (npr. po vzpostavljanju medosebnih povezav, po socialni pripadnosti) prednost pred učnim ciljem. Šele ko so dosežene, se učenec lahko posveti doseganju učnih ciljev. Hierarhični model predpostavlja vzročno in hierarhično povezanost obeh vrst ciljev. To pomeni, da učni cilji omogočajo doseči socialne cilje, ki vodijo do učnih dosežkov, in obratno: socialni cilji pomagajo pri doseganju učnih ciljev, ki vodijo do učnih dosežkov, npr. učenec želi ugoditi staršem ali učitelju, zato se uči in pride do dobrega učnega rezultata (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Peklaj in Pečjak (2020) povzemata tudi model medosebne socialno-vedenjske kompetentnosti znotraj šolskega konteksta, ki prikazuje, kako manj prilagojeno vedenje učencev do učiteljev in vrstnikov spreminja oddelčno okolje in kakšne so ponavadi posledice takšnega vedenja ter da so posledice prilagojenega vedenja tako v odnosu do vrstnikov, družbe kot v primeru prilagojenega vedenja do učiteljev. Prilagojeno vedenje do učencev vodi v prijateljske odnose in sprejetost s strani vrstnikov, ki se kaže v sodelovanju, podpori in opori sošolcev, medtem ko

neprilagojeno vedenje vodi v zavračanje. Prilagojeno vedenje do učiteljev s seboj prinaša sprejetost z njihove strani in večjo učno uspešnost, neprilagojeno vedenje do avtoritete pa prinaša zavračanje z njene strani in manjšo učno uspešnost z znižanjem aspiracij. K temu dodajata, da šolsko prilagojenost napovedujejo tako interakcije med učitelji in učenci kot tudi interakcije med učenci samimi (Peklaj in Pečjak, 2020). Podobno nakazujejo tudi druge raziskave (Juvonen, 2006; Magajna s sod., 2008; Peklaj, Kalin, Pečjak, Puklek Levpušček, Valenčič Zuljan in Ajdišek, 2009), ki kažejo, da so pozitivni odnosi z vrstniki povezani oziroma se odražajo v dobrem počutju učencev na šoli oziroma občutju pripadnosti, v višji samozavesti učencev, višjem vrednotenju prosocialnih oblik vedenja in boljšem učnem dosežku (v Peklaj in Pečjak, 2020).

V raziskavi so Peklaj in sod. (2009) na vzorcu slovenskih osmošolcev in dijakov 3. letnika ugotovili, da socialno želeno vedenje visoko pozitivno napoveduje učno uspešnost pri slovenščini (regresijski koeficient je bil v 8. razredu kar 0,91, v srednji šoli pa 0,50). Pri matematiki pa nekoliko nižjo učno uspešnost, vendar še vedno pomembno (regresijski koeficient je bil v 8. razredu 0,59, v srednji šoli pa 0,36). V raziskavi L. Magajna, S. Pečjak, C. Peklaj, G. Čacinovič Vogrinčič, K. Bregar Golobič, M. Kavkler in S. Tancig (2008) so ravno tako ugotavljali socialno prilagojenost učencev z učnimi težavami preko socialne vključenosti le-teh v oddelčno skupnost. Učitelji in svetovalni delavci so ocenili, da so ti učenci relativno dobro vključeni v oddelčno skupnost, saj jih sošolci vedno oziroma pogosto spodbujajo in podpirajo, redko oz. nikoli pa jih ne ignorirajo ali izključujejo. Enotni so si tudi v tem, da je obnašanje sošolcev do teh učencev v največji meri odvisno od drugih osebnostnih lastnosti učencev. Učenci z učnimi težavami so odgovorili, da se v oddelku počutijo srednje do zelo dobro in le manjšina (8 %) jih navaja, da se ne počutijo dobro. 14 % učencev z učnimi težavami poroča, da so v oddelku ali prezrti ali odklonjeni, kar potrjujejo tudi zaznave učiteljev. Tudi večina staršev poroča, da se njihovi otroci v oddelku počutijo srednje do zelo dobro, le 8 % jih navaja, da se ne počutijo dobro. V omenjeni raziskavi so ugotovili tudi to, da lahko socialna vključenost deluje kot pomemben varovalni dejavnik. Pri identifikaciji močnih področij so učenci z učnimi težavami kot drugo najmočnejše področje pri sebi prepoznali lastno učinkovitost (kompetentnost) v socialnih spretnostih. Starši pa so socialno kompetentnost svojih otrok, ki se kaže kot sposobnost hitrega navezovanja stikov z drugimi in dobrega razumevanja z mlajšimi, vrstniki in odraslimi, prepoznali celo kot najmočnejše področje. Ker socialna vključenost učencev predstavlja kot močan varovalni dejavnik pri njihovem spoprijemanju z učnimi težavami, je seveda upoštevanje tega močnega področja pri delu z

učenci potrebno in nujno. Glede na dejstvo, da je socialna vključenost učencev eden od pomembnih varovalnih dejavnikov učenca pred učnimi težavami, je pomembno, da strokovni delavci na šoli (po)iščejo različne možnosti za vključevanje teh učencev v oddelčno skupnost. Pri tem strokovni delavci kot najodgovornejšega za ustrezno socialno integracijo, tako na razredni kot predmetni stopnji, vidijo razrednika, za njim pa učenca samega in njegove sošolce (Magajna idr., 2008).

Peklaj in Pečjak (2020) izpostavita učence, ki so prezrti in zavrtni, za katere pravita, da jim je potrebno posvetiti posebno pozornost, pri čemer imajo posebej pomembno vlogo učitelji – razredniki in svetovalni delavci na šoli. Slednji lahko po besedah avtoric učiteljem skozi posvetovalni model pomagajo pri oblikovanju takih preventivnih dejavnosti v oddelku, ki povečujejo socialno kompetentnost učencev (še posebej tistih z učnimi težavami) in povezujejo učence v oddelčni skupnosti med seboj (Peklaj in Pečjak, 2020).

Medvrstniški odnosi se po opisu različnih avtorjev kažejo kot pomemben dejavnik, ki vpliva na šolsko prilagojenost oz. socialno vključenost, še posebej v nižjih razredih osnovne šole. Pri spoprijemanju z učnimi težavami lahko celo predstavljajo močan varovalni dejavnik.

3.4 Socialna izolacija in njene posledice

V primeru zavrtnih in/ali prezrtih učencev lahko pride do socialne izolacije, ki ima številne in raznolike posledice za učence. Porter (1996) navaja tri skupine učencev, pri katerih lahko pride do izolacije od vrstniške skupine. To so zavrtni, prezrti in kontroverzni učenci, če uporabimo kot mero socialne sprejetosti sociometrično preizkušnjo. Pri socialno izoliranih učencih obstaja večja verjetnost izpada iz izobraževalnega sistema. Poleg tega ti učenci pogosteje kažejo šolsko neprilagojenost in imajo kot odrasli več težav z mentalnim zdravjem, kar še posebej velja, če je vzrok izoliranosti agresivnost, ne pa umik in plahost (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Rubin in Mills (1988) na vzorcu učencev nižjih razredov osnovne šole ugotavljata, da je socialna izolacija, v ozadju katere so anksioznost, osamljenost ali depresivnost, povezana z negativnim zaznavanjem lastne socialne kompetentnosti. Socialna izolacija, povezana z agresivnim in motečim vedenjem, pa se pogosteje povezuje z eksternaliziranjem težav (npr. agresivnost, sovražno vedenje (v Peklaj in Pečjak, 2020)). Več avtorjev se strinja, da imajo socialno izolirani učenci manj podpore pri soočanju s stresnimi življenjskimi dogodki in manj zaupanja in izkušenj z iskanjem podpore pri drugih. Tak vedenjski vzorec se ohranja tudi v odraslosti (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Socialna izolacija ima torej lahko tako zelo negativen vpliv na socialno sprejetost, celo do te mere, da lahko vodi do izpada iz izobraževalnega sistema.

3.5 Ugotavljanje odnosov v razredu

Ob omenjenih skupinah učencev v razredu (priljubljeni, povprečni, zavrtnjeni, kontroverzni, prezrti) se mi je porajalo vprašanje, kako lahko ugotovimo, v katero skupino spada posamezen učenec. Pri prebiranju literature sem ugotovila, da obstajajo različni načini ugotavljanja odnosov v skupini oziroma oddelku učencev. Kot pravita Peklaj in Pečjak (2020), lahko informacije o vedenju, položaju posameznih učencev v razredu ter odnosih med učenci dobi učitelj že s samim opazovanjem. Obstajajo pa tudi metode in tehnike, s katerimi lahko učitelj in/ali psiholog na bolj natančen in predvsem časovno bolj ekonomičen način ugotavlja odnose in položaj posameznika v skupini. Najbolj znane so sociometrična preizkušnja, tehnika "kdo je kdo" in tehnika "razredna igra" (Peklaj in Pečjak, 2020).

Sociometrična preizkušnja avtorja Morena (1934, 1962) je bila prvotno namenjena merjenju odnosov v družbi, kot pove že samo ime. Različni avtorji so si enotni v tem, da lahko z njo ugotavljamo sociometrični položaj oziroma socialno sprejetost posameznika v skupini (posameznik je lahko bolj ali manj priljubljen), povezanost med posameznimi člani skupine (kdo koga izbira, kako se učenci povezujejo med seboj) in stopnjo povezanosti (kohezivnosti) celotne skupine (v Peklaj in Pečjak, 2020).

S sociometrično metodo torej ugotavljamo položaj posameznika v skupini in odnose med njimi. Oswald (1977) pravi, da ta metoda omogoča tistemu, ki jo uporablja, prvi vpogled v socialno strukturo razreda, pri čemer lahko z enostavnimi sredstvi in v kratkem času preveri intuitivne predpostavke in opažanja socialnih odnosov in dogodkov na strokovno utemeljen in preizkušen način. Kot prednost sociometrične preizkušnje avtor navaja predvsem časovno ekonomičnost, obenem pa možnost celostnega vtisa o socialnih odnosih med učenci, saj vsakemu učencu omogoča, da izrazi svoje izbire sošolcev. Poleg tega omogoča, da učence razdelimo glede na stopnjo priljubljenosti na priljubljene in nepriljubljene (v Peklaj in Pečjak, 2020). Coie, Dodge in Coppotelli (1982) ter Newcomb in Bukrowski (1993) govorijo o kombinirani uporabi pozitivnega in negativnega kriterija, za katero pravijo, da omogoča klasifikacijo učencev v sociometrične skupine po dveh dimenzijah. Prva je socialna preferenčnost (angl. social preference), ki je mera socialne všečnosti in kaže na to, ali je posameznik v razredu priljubljen ali ne (določena je kot razlika med standardiziranimi pozitivnimi in negativnimi izbirami), druga pa socialni vpliv (angl. social impact), ki je mera socialne opaznosti oz. relativna stopnja,

do katere so učenci opaženi s strani njihovih vrstnikov, kar je določeno kot vsota standardiziranih pozitivnih in negativnih izbir (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Avtorji Jackson in Bracken (1998) ter Newcomb in Bukrowski (1983) pravijo, da sta socialna preferenčnost (všečnost) in socialni vpliv (opaznost) osnova za socialno sprejetost ter da njuna kombinacija omogoča razdelitev učencev v pet sociometričnih skupin. Te skupine so priljubljeni, zavrnjeni, prezrti, kontroverzni in povprečni učenci (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Med tehnikami, s katerimi ugotavljamo, kako učenci zaznavajo svoje vrstnike/sošolce v razredu, Peklaj in Pečjak (2020) opisujeta tehniko "kdo je kdo" in tehniko "razredna igra". Tako kot pri sociometrični preizkušnji, tudi s tehniko "kdo je kdo" dobimo podatke neposredno od učencev. Vir podatkov o posameznem učencu so njegovi sošolci, saj gre za zaznave učencev. Tehnika vključuje opise pozitivnih in negativnih vedenjskih in osebnostnih značilnosti posameznika. Pri posameznem vedenjskem področju lahko sprašujemo po pozitivnem (socialno zaželenem) in/ali negativnem (socialno nezaželenem) vidiku vedenja učenca, vendar za vprašanja, ki sprašujejo po negativnih vedenjih na določenih področjih, veljajo pomisleki, in sicer, da bi lahko povzročila razkol med učenci (Peklaj in Pečjak, 2020).

Podobna tehnika, ki jo povzemata Peklaj in Pečjak (2020) in ki prav tako temelji na vedenjskih opisih s strani vrstnikov, se imenuje "razredna igra" (angl. Class Play) avtorja Bowerja (1969, v Merrell, 1999). Tehnika je sestavljena iz vedenjskih opisov za različne vloge (npr. razredni vodja, nasilnež, ustrahovalec) in naloga učencev je, da svoje sošolce umestijo v različne opise vlog. Vodja je na primer opisan kot nekdo, ki je vodja pri stvareh, ki jih učenci počnejo v razredu ali na igrišču in ga vsi poslušajo. V izvorni različici so opisi tako pozitivni kot negativni, vendar se pogosteje uporablja del, ki opisuje negativne vloge. Veliko število imenovanj pri negativnih vlogah kaže na odklonjenost učenca s strani sošolcev, majhno število pa na socialno sprejetost, vendar pa povezanost ni vedno enoznačna in je odvisna predvsem od vedenjskih področij, ki jih vključimo v preizkušnje. Pri uporabi preizkušenj pa se je potrebno zavedati tudi njihovih omejitev, in sicer, da z njimi ne dobimo podatkov o plahih, vase zaprtih (prezrtih) učencih, ker jih sošolci navajajo redkeje kot druge učence. Poleg tega gre za zaznavo sošolcev, ki je pod vplivom subjektivnih napak, težave so tudi s poimenovanjem vedenjskih področij, saj gre za konstrukte, ki so lahko zelo neenotno definirani, prav tako so vprašanja vezana na vedenje učencev v razredu, zaradi česar ne moremo posploševati vedenja v drugih situacijah (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Obstajajo torej tehnike, s katerimi lahko na bolj ekonomičen način ugotovimo, kakšni so odnosi v razredu. Obstajajo pa tudi raziskave, ki kažejo na povezanost med številom dobljenih izbir na sociometrični preizkušnji in področjema šolske storilnosti in vztrajnosti. Košir in Pečjak (2007) na podlagi omenjene raziskave povzemata, da je ta pri učencih osnovne šole pozitivna in zmerna, pri dijakih pa nizka in negativna. Osnovnošolci torej na sociometrični preizkušnji pogosteje izbirajo učence, ki jih zaznavajo kot bolj storilne in vztrajne, srednješolcem pa zaznana storilnost in vztrajnost nista pomembna kriterija izbora oziroma na sociometrični preizkušnji pogosteje izbirajo sošolce, ki jih zaznavajo kot manj storilne in vztrajne. Na splošno je bila povezanost med številom dobljenih izbir na sociometrični preizkušnji in zaznanim odnosom z vrstniki v vseh obdobjih šolanja ugotovljena kot pozitivna in zmerna do visoka (Košir in Pečjak, 2007).

4 Življenjski svet mladostnika

Da bi lahko bolje razumeli srednješolce z manj socialnimi stiki in njihov vsakdan, se je potrebno zavedati, da so ravno mladostniki sami, kot pravijo Šugman Bohinc idr. (2007), mladi eksperti iz lastnih izkušenj. Če izhajamo iz te predpostavke, da so torej oni tisti, ki nam lahko povedo, kako doživljajo dogajanje, je naša naloga, da analiziramo njihove pripovedi in podatke, ki jih zberemo od drugih udeležencev v dogajanju, čemur Šugman Bohinc idr. pravijo raziskovanje življenjskega sveta uporabnika oz. v konkretnem primeru mladostnika (Šugman Bohinc, et. al., 2007). Na dejavnike, ki vplivajo na mladostnike, je namreč potrebno gledati celostno oziroma njihov celoten kontekst, saj so tako zunaj kakor znotraj mladostnika dejavniki, ki vplivajo na njegov vsak dan.

Poštrak (2015) pravi, da življenjski svet mladih opredeljuje množica vidikov, ki jim lahko rečemo dejavniki odraščanja (Poštrak, 2007, 2011, prim. Ule idr., 2000, Šelih, 2000). Nekateri govorijo o dejavnikih prestopniškega vedenja (Ule, 2000: 143, Šelih, 2000), dejavniki tveganja (Wood, Hine, 2009: 7) ali o varovalnih dejavniki (Čačinovič Vogrinčič 2008: 36, Magajna idr., 2008: 36). To so torej dejavniki, ki na različne načine, ogrožajoče ali varovalno, vplivajo na življenjski svet mladostnika. Dodaja, da večina avtorjev navaja pet dejavnikov, in sicer spol, družino, šolo, vrstnike in vrednote. Nekateri avtorji govorijo o štirih sklopih, in sicer o individualnih karakteristikah, družini, šoli in skupnosti (Whyte, 2009: 46). Slovenski avtorji pa so že na začetku sedemdesetih let 20. stoletja govorili vsaj o družini, šoli in družbi kot o pomembnih vidikih odraščanja mladostnika. Kot pomembno okoliščino dodajajo še spol (v Poštrak, 2015).

Pri delu z mladostniki je pomembno tudi to, da se držimo sodobnih konceptov socialnega dela z njimi. V sklopu omenjenih konceptov Poštrak (2015) opisuje, da se pri delu z mladostniki ne osredotočamo več na to, kakšni bi naj bili kot idealni mladostniki (v smislu idealizirane vsestransko razvite osebnosti), temveč da izhajamo iz obstoječega stanja, kakšni so mladostniki tu in zdaj. S tem se odmaknemo od težnje po preoblikovanju mladostnika po predstavi o tem, kakšen naj bi bil idealni mladostnik. Namesto tega se usmerimo v to, kaj lahko skupaj z njim storimo, da mu bo tu in zdaj bolje in da bo bolje živel v življenjskem svetu, takšen, kakršen je. Poleg tega je življenjski svet mladostnika kompleksen simbolni svet, v katerem se mladostnik poskuša čim bolje znajti oz. preživeti in s tem namenom razvije različne oblike ravnanja, strategije življenja ali strategije preživetja (Poštrak, 2015).

Strategije po besedah Poštraka (2015) predstavljajo različne oblike, načine ali vzorce ravnanja, vedenja, delovanja, komuniciranja ipd., ki jih je določena oseba razvila v dosedanjem življenju. Oseba strategije ravnanja ali preživetja razvije na podlagi svojih predstav o resničnosti in razlag o pomenih dogajanja. Svoje predstave si ustvari ali konstruira na podlagi razlag simboliziranih vsebin, ki ji jih posredujejo drugi in jih ponotranji. V otroštvu in mladosti so procesi ponotranjenja še bolj intenzivni. To je obdobje, ki mu rečemo socializacija (Poštrak, 2015).

Po Meadu se v prvi fazi socializacije, imenovani igra, še ni vzpostavil osebni jaz. Takrat oseba bolj ali manj neselektivno in nereflektirano ponotranji vsebine iz okolja. Organizirana igra pa je faza socializacije, ko je osebni jaz že vzpostavljen, ko se oseba že zaveda same sebe, ko reflektira oziroma »misli sama sebe« v notranjem dialogu med osebnim in družbenim jazom. Vendar se osebni ali delujoči jaz šele v puberteti razvije v taki meri in obsegu, da se lahko oseba vse bolj kompetentno odloča o sebi, drugih in svetu. Hkrati je subjekt tudi v svoj družbeni jaz medtem nakopičil toliko kompleksnih vsebin iz okolja, da ima njegov osebni jaz dovolj gradiva za obdelavo. Pri tem avtor izpostavi, da subjektovo odločanje ni avtonomno, vsaj ne v celoti. Odloča se s pomočjo in na podlagi vednosti, podatkov, izkušenj, zalog znanja, ponotranjenih v družbenem jazu. To so ponotranjene interpretacije, konstrukcije realnosti drugih in na njihovi podlagi poskuša oseba zgraditi, skonstruirati lastne predstave o svetu ter tudi razviti lastne, po njenem mnenju čim bolj smiselne in učinkovite načine ali strategije ravnanja. Simbolizirane vsebine drugih so njene predstave o realnosti (v Poštrak, 2015).

Iz navedenega je razvidno, da je mladostništvo obdobje, v katerem se šele zares oblikujeta osebni in družbeni jaz. Poleg tega na mladostnikov življenjski svet vpliva več različnih dejavnikov. Ko skušamo razumeti njihov vsakdan, pa tudi na splošno pri delu z njimi, moramo upoštevati prepletenost teh dejavnikov. Pomembno je izpostaviti tudi, da se pri raziskovanju življenjskega sveta mladostnika ne moremo opirati samo na druge ljudi iz njegovega življenja, temveč na mladostnika samega, da od njega kot eksperta iz lastnih izkušenj izvemo, kaj se dogaja v njegovem življenju.

4.1 Vpliv družinskega okolja na učenca/dijaka

Kot pomemben dejavnik, ki vpliva na socialno sprejetost in učno uspešnost v šoli, je v virih omenjeno tudi družinsko okolje učenca, zlasti socialno-ekonomski pogoji in struktura družine. V številnih raziskavah, ki jih navaja Hattie (2009), se je namreč pokazalo, da se socialno-

ekonomski status družine oziroma njena relativna pozicija v socialni hierarhiji pomembno povezuje s posameznikovo uspešnostjo v šoli (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Peklaj in Pečjak (2020) pravita, da ima materialno stanje družine lahko ugodno in pozitivno vlogo, vendar ni nujno pokazatelj intelektualno ugodnega družinskega okolja. To ponazorita s primerom raziskave PISA 2006 iz dela Zupančič in Podlesek (2009), v kateri se je pokazalo, da je povezanost socialno-ekonomskega statusa pri petnajstletnikih s področjem bralne, naravoslovne in matematične pismenosti rahlo negativna. Višje dosežke slovenskih mladostnikov na področju matematične in bralne pismenosti pa po rezultatih raziskave napovedujejo slovenščina kot pogovorni jezik v družini, večje število knjig in kulturnih dobrin (v Peklaj in Pečjak, 2020). Tudi rezultati raziskav PIRLS 2001 in 2006 avtorjev Doupona, Horvat in Krevh (2007) so pokazali, da k napredku v bralni pismenosti največ prispevajo učenci iz višjega socialno-ekonomskega statusa, učenci iz družin, kjer imajo starši višjo izobrazbo, boljši finančni položaj in več knjig (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Na socialno sprejetost učenca torej vpliva družina oziroma viri, ki jih ima družina. Obstajajo raziskave, katerih namen je bil ugotoviti, kako struktura družine, kot en izmed dejavnikov, vpliva na šolsko uspešnost učencev, pri čemer so proučevali enostarševske ali dvostarševske družine, posvojene otroke in zaposlenost mater. Hattie (2009) je pri proučevanju eno- ali dvostarševskih družin ter uspešnosti otrok ugotovil, da obstajajo manjše razlike v prid otrok iz dvostarševskih družin, vendar so te razlike bistveno večje v državah, ki nimajo zelo dobre socialne politike (npr. ZDA ali Nova Zelandija), v primerjavi z drugimi državami (npr. Avstralija ali evropske države) (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Tudi v raziskavi na velikem vzorcu ameriških srednješolcev so ugotovili, da je pri dijakih iz enostarševskih družin ali družin, v katerih so se starši ponovno poročili, prekinitev šolanja veliko bolj verjetna (20 %) kot pri dijakih, ki prihajajo iz bioloških dvostarševskih družin (7 %). Ta učinek se je ohranil tudi po kontroli socialno-ekonomskega statusa in intelektualnih sposobnosti dijakov. Pri mladostnikih iz enostarševskih družin je bila socialna odklonskost pomemben dejavnik izstopanja iz šolskega sistema. Te razlike so po besedah avtorjev lahko posledica večje količine stresa pri staršu, ki ostane sam z otroki (Puklek Levpušček in Zupančič, 2009, v Peklaj in Pečjak, 2020). Tudi primerjave posvojenih in neposvojenih otrok po Hattie (2009) kažejo, da posvojeni otroci v povprečju dosegajo nekoliko nižje rezultate v šoli kot neposvojeni, vendar so te razlike majhne, se pa večajo, čim starejši je bil otrok ob posvojitvi ($d = 0,09$ – prvo leto, $d = 0,32$ – drugo leto, $d = 0,42$ – po drugem letu). Raziskave niso odkrile

nobene razlike v uspešnosti otrok mater, ki so bile zaposlene, in tistih, ki niso bile (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Raziskava po Hattie (2009) kaže, da psihološko družinsko okolje v veliko večji meri kot sam socialno-ekonomski status vpliva na otrokovo uspešnost in blagostanje v šoli, in sicer preko spodbud in vrednot staršev, njihovih pričakovanj, povezanih z izobraževanjem otrok ter njihove vpletenosti v šolske in učne aktivnosti otrok. Kot pomemben dejavnik, ki vpliva na uspešnost učencev v šoli, navaja kompleksnost jezika, ki ga uporabljajo člani družine, in jezikovnih spodbud, ki jih je učenec deležen v družini in ki vplivajo na njegovo jezikovno funkcioniranje. Poleg tega učenci iz nižjega socialno-ekonomskega statusa do vstopa v šolo v povprečju uporabijo 2,5 milijona besed, učenci iz višjega socialno-ekonomskega statusa pa kar 4,5 milijona besed. Učenci iz nižjega socialno-ekonomskega statusa doma verjetno dobijo manj jezikovnih spodbud, saj se starši manj pogovarjajo z otrokom, uporabljajo bolj preprost jezik, imajo manj knjig, manj berejo ipd. (v Peklaj in Pečjak, 2020). Vse to po besedah Peklaj (2012) lahko povzroči veliko razliko v jezikovnem razvoju pri učencih iz nižjega socialno-ekonomskega statusa v primerjavi s tistimi, ki prihajajo iz višjega. Učenci iz nižjega socialno-ekonomskega statusa tako lahko pridejo v šolo s skromnejšim besednim zakladom, govorijo bolj preproste povedi, zato pa lahko tudi slabše razumejo navodila in razlage (Peklaj, 2012). Manjše razumevanje razlag, pojmov in zakonitosti pa lahko po besedah Peklaj in Pečjak (2020) povzroči težave v razmišljanju in uspešnosti učenja. Učenčeve manjše jezikovne sposobnosti zelo dolgoročno vplivajo na njegovo učno uspešnost (Peklaj in Pečjak, 2020).

Puklek Levpušček in Zupančič (2009) izpostavita tudi, da se družine med seboj prav tako razlikujejo v vzgojnih slogih, ki se kažejo v kakovosti interakcije med otrokom in starši, njihovem vzorcu stališč do otroka, njihovem ravnanju do otroka in v čustvenem vzdušju v družini (v Peklaj in Pečjak, 2020). Avtorici opisujeta tri vzgojne sloge: avtoritarnega, avtoritativnega in permisivnega, kasneje jim po E. Maccoby in Martin (1983) dodajata še četrti, brezbrizen vzgojni slog. Pri posameznih slogih pravita, da se na različne načine kombinirata dimenziji odzivnosti in zahtevnosti. Starši z avtoritativnim vzgojnim slogom imajo namreč visoko izraženi odzivnost in zahtevnost. Pri zadovoljevanju potreb otroka izhajajo iz njegovih razvojnih značilnosti, vendar izražajo relativno visoka pričakovanja, njihov odnos do otrok je topel, sprejemajoč, komunikacija je dvosmerna, obenem pa spodbujajo otrokovo samostojnost. Avtoritarni starši imajo visoko izraženo stopnjo kontrole in nizko stopnjo odzivnosti. So hladni, neodzivni, ne tolerirajo neustreznega vedenja otroka, obenem pa kažejo visoko stopnjo nadzora nad njim. Permisivni starši imajo visoko stopnjo odzivnosti, ampak nizko kontrolo. V odnosu

do otroka niso zahtevni, ne postavljajo visokih meril za vedenje ali dosežke, poudarjajo pa otrokove potrebe in samostojnost. Za brezбриžne starše pa sta značilna majhna čustvena vpletenost in tudi majhen nadzor. Lahko bi rekli, da so to starši, ki naredijo vse, da jih otroci ne bi motili pri zadovoljevanju njihovih potreb (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Raziskave po Puklek Levpušček in Zupančič (2009) kažejo, da je z učnimi dosežki najbolj pozitivno povezan avtoritativni vzgojni slog, in sicer z učno uspešnostjo oziroma ocenami, prizadevanjem in opravljanjem šolskih obveznosti, pozitivnimi stališči do šole, problemskim in aktivnim pristopom k reševanju nalog ter kritičnim mišljenjem. Avtoritarno starševstvo se povezuje z otrokovo večjo pasivnostjo, nezanimanjem za šolo, višjim pričakovanjem neuspeha in večjim pripisovanjem razlogov za neuspešnost sebi. Za otroke permisivnih staršev je značilno nižje samouravnavanje, večja impulzivnost in nižja učna uspešnost. Najbolj tvegani vzgojni stil za kasnejšo neuspešnost je brezбриžen vzgojni stil. Otroci, ki so vzgojeni po tem stilu, lahko kažejo pomanjkanje ustreznih učnih strategij in tudi nižjo učno uspešnost (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Peklaj in Pečjak (2020) pravita, da so prav tako pomembne vrednote, povezane z znanjem, izobraževanjem in pomembnostjo izobraževanja. So tisti cilji, ki v družini v veliki meri vplivajo na sporočila staršev o šoli in tudi na njihovo vedenje do šole, učiteljev, znanja. Starši, ki jim znanje in izobrazba pomenita vrednoto, bodo to kazali tudi s svojim vedenjem, povezanim z izobraževanjem in znanjem v najširšem smislu (npr. z nakupi knjig, branjem, obiskovanjem kulturnih prireditev, pogovori z otroki o prebranem in vsakodnevnih dogodkih). Njihove vrednote pa se bodo kazale tudi v višjih aspiracijah, povezanih z izobraževanjem njihovih otrok. Starši lahko svoja višja pričakovanja kažejo pri vsakodnevem otrokovem šolskem delu, ko mu pregledujejo naloge, ko mu pokažejo zadovoljstvo in ga pohvalijo pri dobrih šolskih ocenah, ko se pogovarjajo o tem, kakšno šolo in kakšen poklic si bo otrok izbral ipd. Prav pričakovanja staršev so se v raziskavi po Hattie (2009) pokazala kot daleč največji napovednik šolske uspešnosti njihovih otrok. Pričakovanja so verjetno tudi eden od najpomembnejših razlogov, zakaj učenci iz nižjega socialno-ekonomskega statusa dosegajo nižje rezultate kot učenci iz višjega. Za učno uspešnost je pomembno, da starši zelo jasno povedo, kakšna so njihova pričakovanja v zvezi z dosežki ter da tudi spodbujajo otroke, da jih v šoli dosežejo (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Družina torej lahko vpliva na socialno sprejetost in učno uspešnost učencev preko lastne strukture, vzgojnega sloga in virov, ki jih ima družina posameznega učenca na voljo, kar lahko

povežem z Bourdieujevo (1984) razlago kapitala, ki ga razume kot trojstvo dejansko uporabnih virov in moči – ekonomskega, kulturnega in tudi socialnega kapitala. Kulturni kapital se po Bourdieuju pojavlja v treh oblikah: kot objektiviran kulturni kapital (npr. materialni in virtualni izdelki, definirani kot umetniški), kot institucionaliziran kulturni kapital (npr. formalni certifikati o doseženi izobrazbi, število galerij) in v obliki personificiranega kulturnega kapitala, ki je utelešen v glavah posameznikov (npr. privzgojene veščine za vrednotenje, razumevanje in ustvarjanje kulturnih dobrin). Ekonomski kapital predstavlja dohodke in premoženje, medtem ko socialni kapital predstavlja interakcijske lastnosti mrež, ki posameznikom olajšujejo ali pa otežujejo dosegljivost in (iz)rabo različnih kapitalskih virov. Posameznikov izhodiščni položaj v "kapitalski kocki" Bourdieu označuje s terminom "habitus". To je duševna in duhovna (lahko celo telesna) drža posameznika, ki je določena s socialnim položajem družine, ki ji je posameznik izpostavljen že s primarno socializacijo (v Dragoš in Leskošek, 2003). Dragoš in Leskošek (2003) temu dodajata, da je od habitusa v pomembni meri odvisna tudi nadaljnja kariera posameznika. Lahko mu namreč uspe zvišati kulturni kapital, npr. s sistemom brezplačnega šolstva, s katerim se lahko poteguje tudi za več ekonomskih dobrin (Dragoš in Leskošek, 2003).

V nadaljevanju Dragoš in Leskošek (2003) od prej omenjenih vrst kapitala izpostavita socialni kapital, ki označuje lastnosti socialnih mrež. Razlogi, zaradi katerih družbena neenakost nastaja v socialnih mrežah, so po njunih besedah razlike v prepletanju treh mrežnih značilnosti: navzočnost virov (glede na njihovo vrsto in količino), dostopnost mrežnih udeležencev do njih in možnost njihove izrabe, ki se izraža v uspešnosti in učinkovitosti (uspešnost je odvisna od stopnje udejanjanja zastavljenih ciljev, učinkovitost pa z razmerjem med nastalimi stroški in dobitki). Socialne mreže so po besedah avtorjev opremljene z različnimi kombinacijami naštetih lastnosti, ki so ga deležni člani mrež, in to je razlog za družbeno neenakost med njimi. Drugi najpomembnejši razlogi za nastanek neenakosti so po njunem še ekonomski in kulturni kapital ter posameznikove psihofizične in vedenjske lastnosti. Pomembnost socialnega kapitala namreč povežeta z rezultatom raziskave ljubljanskih skupnosti, iz katere je razvidno, da se skupnosti med sabo razlikujejo predvsem v tistih lastnostih, ki so povezane s socialnim kapitalom, ne pa z ekonomskimi merili. To pomeni, da so variacije v kakovosti življenja v takrat raziskovanih desetih ljubljanskih skupnostih v večji meri določene socialno, kakor pa ekonomsko. V nadaljevanju navajata, da se problemov, kot so dostop do informacij, velikost družabnih mrež, povezava do drugih skupnosti, dostop do storitev javnih služb, samoiniciativnost, nastajanje skupnostnih pobud, dejavnost društev, odnos do priseljencev,

vrednotenje multikulturalnosti itd., ne da odpravljati s povečevanjem dohodkov posameznikov, niti s preprečevanjem materialne neopremljenosti skupnosti, ker niso ekonomsko pogojeni. Temu dodajata, da je socialni kapital relativno avtonomna določilnica skupnostnega življenja, v primerjavi z drugimi dimenzijami, ki tudi vplivajo na neenakost med posameznimi skupnostmi, ter da če temu občinska politika ne nameni večje pozornosti, se bo zelo verjetno nagibala med dvema napačnima "rešitvama". Občina bo z denarnimi ukrepi poskušala reševati nederarne probleme ali pa bo od naštetih problemov odstopila s priročnim izgovorom, da v proračunu ni denarja (Dragoš in Leskošek, 2003). Podobno izpostavita tudi Haralambos in Holborn (1999), ki v okviru definicije revščine pravita, da mnogi avtorji ne dosežejo soglasja o vprašanju, če bi revščino lahko definirali preprosto z materialnega vidika ali pa bi definicija morala biti širša. Nekateri sociologi menijo, da revščina sestoji iz pomanjkanja materialnih dobrin, medtem ko drugi avtorji verjamejo, da obsega revščina mnogo več, kot le materialno deprivacijo. Po njihovem naj bi revščina predstavljala večkratno deprivacijo, ki ima lahko več vidikov, npr. neprimerne možnosti izobrazbe, neugodni delovni pogoji in nemoč. Podobno kakor Dragoš in Leskošek, tudi Haralambos in Holborn izpostavita, da noben izmed teh pogojev ni nujno neposredno povezan s posameznikovimi dohodki, kar nakazuje na to, da so za izkorenitev revščine potrebne večje spremembe, kot je le preprosto zvišanje dohodkov najrevnejših članov družbe (Haralambos in Holborn, 1999).

4.2 Osebnostni dimenziji introvertnost – ekstravertnost

Poleg socialnega kapitala in vpliva družinskega okolja na socialno sprejetost učenca oz. dijaka, ki predstavljata zunanje dejavnike, ki vplivajo na mladostnikov vsakdan, obstajajo tudi notranji dejavniki, ki lahko prav tako vplivajo na njegov vsakdan oziroma zaznamujejo njegov življenjski svet. Med notranjimi dejavniki, ki sem jih mnogokrat zasledila v virih, so se pojavile osebnostne lastnosti. Med njimi v virih in literaturi najbolj izstopata introvertiranost in ekstravertiranost. Kakor pravi Pascal (1999), sta introvertiranost in ekstravertiranost naravni naravnosti ali drži, ki sta mnogo trdnje zasidrani kot ostale duševne funkcije in ju je težje zavestno razvijati (Pascal, 1999).

Musek (2005) opisuje introvertiranost in ekstravertiranost kot psihološki dimenziji osebnosti. Po Eysencku povzema tri temeljne dimenzije osebnosti, in sicer ekstravertnost (introvertnost – ekstravertnost), nevroticizem (nenevroticizem – nevroticizem) in psihoticizem (nepsihoticizem – psihoticizem). Če se torej osredotočimo na prvo dimenzijo, za ekstravertnost pravi, da vključuje družabnost, živahnost, podjetnost, aktivno in impulzivno vedenje, interes za okolico

in dražljaje. Introvertnost pa opisuje kot nedružabnost, previdno, rezervirano in razmišljujoče obnašanje, kot interese za lastno doživljanje in notranji, subjektivni svet. Pri dimenziji ekstravertnost – introvertnost gre po njegovih besedah za dimenzijo obnašanja, ki je močno v ospredju, kadar nas zanimajo razlike med posamezniki, in za pomembno sestavino osebnostne strukture. K temu dodaja, da po Eysencku ne gre za dve ločeni kategoriji, temveč za bipolarno dimenzijo, ki se razteza med dvema skrajnostima – introvertnostjo in ekstravertnostjo (Musek, 2005).

Viri, ki sicer govorijo o introvertiranosti, navajajo nekoliko različne, pa vendar podobne definicije. Veliko je o introvertnosti pisala Cain (2014), ki pravi, da ni univerzalne definicije introvertnosti ali ekstravertnosti in da je definicij introvertnosti in ekstravertnosti skoraj toliko, kolikor je psihologov osebnosti. Toda dodaja, da pa se vendarle današnji psihologi strinjajo v več pomembnih točkah, npr. glede tega, da se introverti in ekstraverti razlikujejo po stopnji zunanjih dražljajev, ki jih potrebujejo za optimalno delovanje. Introverti se namreč počutijo povsem v redu, če so deležni manj dražljajev, npr. da se družijo z enim prijateljem, rešijo križanko ali preberejo knjigo. Ekstraverti pa uživajo v dodatni spodbudi, ki jo črpajo iz raznih aktivnosti, in raje spoznavajo nove ljudi ter npr. smučajo po nevarnih pobočjih, poslušajo glasbo bolj na glas ipd. (Cain, 2014).

Podobno kot Musek, tudi Cain pravi, da introverti in ekstraverti delujejo različno. Po opisu Cain (2014) ekstraverti svoje naloge najpogosteje opravijo hitro in sprejemajo nagle (včasih prenačljene) odločitve, raje govorijo kot poslušajo, opravljajo več stvari hkrati in kdaj tudi tvegajo. Slava in bogastvo jim veliko pomenita. Introverti pa pogosto delajo počasi in premišljeno, da se v popolnosti posvečajo vsaki posamezni stvari in so sposobni izjemne zbranosti. Introverti po njenih besedah tudi več poslušajo kakor govorijo in si po določenem času na zabavi zaželi, da bi bili čim prej spet doma. Mnoge je strah družabnega kramljanja, uživajo pa v poglobljenih pogovorih. Slava in bogastvo jim ne pomenita tako veliko kakor ekstravertiranim (Cain, 2014).

Tudi Kučej (2018) v svojem članku, podobno kot Cain in Musek, ekstravertirane ljudi opisuje kot glasne osebe, polne energije, ki se dobro znajdejo med ljudmi. Zanje pravi, da delujejo, kot da v družbi dobivajo še več energije in da so zato radi obdani v krogu večjega števila ljudi. Medtem ko introvertirane opisuje kot bolj vase usmerjene, kot osebe, ki se družijo v manjših skupinah in se nerade izpostavljajo ter pogosto premlevajo svoje ideje in zamisli (Kučej, 2018).

Iz navedenih virov je razvidno, da vsi avtorji navajajo razlike med ljudmi, ki so ekstravertirani, in ljudmi, ki so introvertirani, v njihovem odzivu na dogajanje v okolici oziroma na dražljaje iz okolice. Ekstravertiranim več dražljajev iz okolice daje več energije, medtem ko introvertiranim več dražljajev iz okolice jemlje energijo oziroma povedano drugače: ekstravertirani potrebujejo več zunanjih dražljajev kakor introvertirani.

4.2.1 Stereotipi in predsodki o ljudeh, ki so introvertirani

Iz prakse in med prebiranjem literature sem kmalu zasledila, da se o ljudeh z bolj izraženo introvertiranostjo pojavlja veliko mitov in stereotipov, o čemer je pisala Cain (2014), ki pravi, da mnogo predsodkov in mitov za ljudi, ki so introvertirani, ne drži. Pravi, da so ti ljudje lahko ljudomrzneži, kar je pogosto prepričanje o njih, vendar jih je večina povsem prijaznih sodobnikov. Niso nujno plahi, saj jih ni nujno strah družbenega obsojanja ali ponižanja, temveč dajejo prednost okolju, ki ni pretirano stimulativno. Ob tem Cain doda, da je plahost boleča, medtem ko introvertnost ni, vendar ljudje ta dva pojma zamenjujejo, ker se včasih prekrivata. Duševno stanje plašnega ekstraverta, ki tiho sedi na poslovnem sestanku, se po njenih besedah namreč lahko močno razlikuje od duševnega stanja stabilnega introverta, kajti plašen človek se boji spregovoriti, medtem ko je človek, ki je introvertiran, zgolj preveč stimuliran, vendar se svetu zunaj njiju zdita oba enaka (Cain, 2014).

Pennington (2012), ki sicer opisuje introvertiranost z vidika učencev, ki so introvertirani, v priročniku za učitelje za delo z omenjenimi učenci prav tako izpostavi nekaj mitov in stereotipov o njih. Že v uvodu opozarja, da introvertiranost ni bolezen, sindrom ali kakšna motnja osebnosti in da se tega ne da "pozdraviti" ter da zdravljenje niti ni potrebno. Opozoril je, da se učence, ki so introvertirani, pogosto napačno diagnosticira kot učence z bipolarno motnjo, Aspergerjevim sindromom, motnjami pozornosti, preobčutljivostjo itd. Kljub določenim podobnostim z omenjenim opozarja, da introvertiranost ni nič od naštetega. Ker pa so učenci, ki so introvertirani, običajno bolj tihi, so hitro lahko označeni kot sramežljivi, zaprti vase, depresivni, nesamozavestni ipd. Toda avtor opozarja, da so bolj problematične te označbe oziroma nalepke kakor učenec, ki je introvertiran, sam po sebi. Takšen učenec je namreč po besedah avtorja lahko samozavesten (Pennington, 2012). Torej so ljudje, ki so introvertirani, tako po opisu Cain kakor po opisu Penningtona, lahko samozavestni in niso nujno plahi.

V nadaljevanju Pennington (2012) navede nekaj primerov oznak učencev, ki so introvertirani. Pravi, da so fantje, ki so introvertirani, v zahodni družbi deležni oznak, da so leni, preobčutljivi, geji ali nedružabni. Medtem ko so dekleta, ki so introvertirana, označena kot čudaška,

odmaknjena, arogantna, zaradi česar so tudi izločena. Pravi, da je naša kultura nagnjena k ekstravertiranim ljudem. Govorci imajo oder tako v politiki, umetnosti kot medijih na sploh. V več sferah je namreč popularna "živahna osebnost". Po njegovih besedah se v današnjih časih samozavest enači s tekmovalnostjo in površnost je dandanes vrлина. Vse to pa je v prid ekstravertom, ki se običajno ne poglobijo v stvari, introverti pa si vzamejo čas, da ocenijo, pregledajo vse podatke, preden pridejo do zaključka. Nekateri introverte ocenjujejo že kot patološke. O njih se pojavljajo tudi razni miti, kot npr. to, da so osamljeni, nori ali da so psihopati, pa čeprav psihološke in zaporniške statistike, po besedah avtorja, ne kažejo kakšnih povezav z introvertiranostjo in omenjenimi izrazi (Pennington, 2012).

Iz omenjenih virov je torej razbrati, da za ljudi, ki so introvertirani, obstaja več predsodkov in mitov z negativnim prizvokom kakor za ljudi, ki so ekstravertirani, kar dodatno podkrepi večjo priljubljenost v družbi v prid ljudem, ki so ekstravertirani, oziroma kakor pravi Pennington (2012), je svet za ljudi, ki so introvertirani, "neprijazen", in ti po avtorjevih besedah že od kdar se lahko spomnijo, vedo, da so se počutili drugačni, mogoče celo abnormalni (Pennington, 2012).

4.2.2 Doživljanje šolskega vsakdana s strani srednješolcev, ki so introvertirani

Pennington (2012) piše o doživljanju šole s strani učencev, ki so introvertirani. Pravi, da so učenci, ki so introvertirani, v času šolanja lahko deležni draženja in norčevanja zaradi svoje narave in nepripravljenosti na maščevanje, saj sta po mnenju avtorja v šoli v ospredju skupinsko delo in komunikativnost. A četudi učenec, ki je introvertiran, ve odgovor, je včasih bolje, da ga ne pove, saj s tem lahko spodbudi še več vprašanj in dražljajev, zaradi česar se mnogi učenci, ki so introvertirani, naučijo, kako se "skrivati" v sistemu, ki je preglasen zanje. Pogosto so tiho in v ozadju, da so čim bolj neopazni, šolska leta so – po besedah avtorja – zanje pogosto pozabljeni in se jim zdijo nerelevantna ter brezpomenska. Šolski sistem podpirajo tudi dobronamerni in zaskrbljeni starši, ki zavedno ali nezavedno pritiskajo na učence, ki so introvertirani, naj bodo bolj družabni in všečni. Vendar avtor omenja tudi prednosti učencev, ki so introvertirani, in sicer bi naj imeli bogato domišljijo, veselje do učenja, razmišljanje izven okvirjev, čustveno inteligenco, preprostost ... Poleg tega naj bi bili dobri prijatelji, dobri občani, zaščitniki pravic itd. (Pennington, 2012).

Po mnenju Penningtona (2012) je absurdno to, da mora učenec, ki je introvertiran, obvezno hoditi v šolo, kjer je deležen vsakodnevnih pritiskov, da sodeluje z drugimi, kar ga lahko izčrpa. Skupinsko delo lahko povzroči, da je deležen kritik samo zato, ker je to, kar je, oziroma je

kritizirana njegova osebnost. Šola tako za učenca, ki je introvertiran, lahko predstavlja "čudaški svet", ki ima svoja pravila ter pričakovanja in medtem ko šolski dnevi za nekatere ljudi predstavljajo enega najboljših časov v njihovem življenju, za ljudi, ki so introvertirani, običajno predstavljajo čas, ki bi ga najraje pozabili. Odkar se spomnijo, vedo, da so se počutili drugačni, mogoče celo abnormalni, ker se neradi udeležujejo istih aktivnosti kakor njihovi vrstniki. Poleg tega so prisiljeni, da se udeležujejo rojstnodnevnih zabav, da obiskujejo družine, gredo v klube, preživijo počitnice v sklopu šolskih druženj, kjer se pričakuje veliko interakcije, prijateljstva in družabnosti. Poleg tega starši običajno uspeh enačijo s popularnostjo/priljubljenostjo, kar lahko za učence, ki so introvertirani, poleg pritiska v šoli predstavlja dodaten pritisk tudi doma (Pennington, 2012).

Pennington (2012), ki sicer v svojem delu piše o učencih, ki so introvertirani, posebno vlogo svetovalne službe pri delu z omenjenimi učenci vidi npr. v primeru ustrahovanja. Pravi, da so učenci in dijaki, ki so introvertirani, zaradi svoje tihe narave lahko deležni norčevanja oz. ustrahovanja s strani vrstnikov, pri čemer imajo vlogo svetovalna služba in učitelji, ki morajo biti pozorni na znake, s katerimi učenci in dijaki, ki so introvertirani, sporočajo, da je nekaj narobe. Med znake avtor prišteva slabo koncentracijo, strah pred odmori, da je učenec bolj živahen, ko določenega vrstnika ni v šoli, padec uspeha, več odsotnosti od pouka, da je še bolj tih kot ponavadi itd. (Pennington, 2012).

Iz avtorjevih besed je razbrati, da družba pričakuje nasprotno vedenje od učencev, ki so introvertirani, oziroma jim ne dovoljuje, da so to, kar so.

4.2.3 Mladostniki, ki so introvertirani

En izmed razlogov, da sem se odločila raziskovati doživljanje srednješolcev z manj socialnimi stiki, med katerimi so osamljeni, zavrnjeni, prezrti in tudi introvertirani, je ta, da je – kot pravi Batistič Zorec (2000) – mladostništvo (ki zajema srednješolska leta) že samo po sebi ranljivo obdobje z vidika iskanja identitete in potrditve s strani vrstnikov. Kot pravi Erikson (1994), se mladostnik sooča in spoprijema z novimi socialnimi konflikti in zahtevami. Razmišljati začne o svoji bodoči vlogi v družbi in izbirati med različnimi možnostmi in alternativami, kot je npr. izbira šole in poklica (v Batistič Zorec, 2000). Podobno pravita tudi Ule in Miheljak (1995), ki govorita o adolescenci. Pravita, da je to psihološki pojem, ki je povezan s procesi dozorevanja osebnosti po zaključku pubertete ter da se kaže kot razvojna naloga, ki se naprej deli na različne delne naloge, v katerih mora posameznik osvojiti neke kompetence in si prisvojiti ustrezne poteze svoje identitete. Na primer, da usvoji osnovna pravila in norme ravnanja v različnih

socialnih vlogah, v svoji spolni vlogi itd. Vendar se strinjata, da kompleksnost in zahtevnost teh razvojnih nalog naredita obdobje adolescence težavno in krizno (Ule in Miheljak, 1995).

Mladostništvo je torej že samo po sebi ranljivo obdobje. Za mladostnika, ki je introvertiran, pa še bolj, po literaturi sodeč. Pascal (1999) pravi, da če se otroku vsiljuje psihična naravnost, ki ni naravna njegovi duševni zgradbi, bo najverjetneje že v zgodnji mladosti prišlo do duševne motnje, nevroze. Rojeni introvertirani tako lahko le hlinijo ekstravertirano držo, toda če posameznik ne more biti, kar v resnici je, lahko po besedah avtorja hitro zapade v depresijo. Podobno bi se zgodilo rojenemu ekstravertu, ki bi se z veliko napora pretvarjal, da je introvertiran in bi prav tako zapadel v malodušje. Vendar pa je zahteva po ekstravertiranosti večja v šolski dobi in pozneje pri poklicnem uveljavljanju ter ustvarjanju družine (ko gre za zahteve odraščanja). V srednjih letih pa je pričakovati več duševnega iskanja, zato je potrebna bolj introspektivna in introvertirana naravnost. Posledično gre ljudem s prirojeno ekstravertiranostjo v mladosti lažje in imajo več težav pri prilagajanju v starejših letih, ko se morajo energije obrniti navznoter. Medtem ko so za introvertirane prva leta življenja tista, ki so na splošno napornejša, saj se introvertiranost navadno ne ujema z zahtevami življenja v skupnosti (Pascal, 1999).

Pascal (1999) pravi, da je treba mlade, ki so introvertirani, prepričati, zakaj je zanje koristno, da včasih usmerijo psihične energije k zunanjim vprašanjem in jim hkrati dovoliti dovolj priložnosti za nujno potrebne introvertirane dejavnosti (npr. branje, sprehodi v naravi, poslušanje glasbe, slikanje in risanje, samotno igranje, sanjarjenje). Ob tem priznava, da je otrokom, ki so introvertirani, težko zagotoviti svobodo, da so, kdor so, saj potrebujejo tudi tankočutno spodbujanje za prilagoditev zahtevam vsakdanjega življenja v šoli in skupnosti (Pascal, 1999).

To, da je treba mlade, ki so introvertirani, do določene mere prepričati, zakaj je zanje koristno, da kdaj pa kdaj usmerijo psihične energije k zunanjim vprašanjem, lahko povežem z nujno potrebno vzgojo v vzgojno-izobraževalnih zavodih, o čemer sem pisala v poglavju o osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju. Učence oziroma dijake je namreč potrebno spodbujati za prilagoditev zahtevam vsakdanjega življenja v šoli in skupnosti, ne glede na to, ali so ekstravertirani ali introvertirani. Tudi vzgoja po opisu Krofliča (1997) nakazuje na to, da je za človekovo vzgojo potrebno tako podrejanje normam kakor iskanje lastne identitete in da človek postane svoboden šele preko podrejanja vzgojnim zahtevam (Kroflič, 1997).

Torej, če želijo mladi, ki so introvertirani, in tudi mladi na sploh, nekoč postati svobodni, se morajo do določene mere najprej podrežati vzgojnim zahtevam, četudi jim te niso všeč oz. niso v skladu z njihovo psihično naravnostjo. Ker pa je šola tudi vzgojni in ne samo izobraževalni zavod, se s tem zopet potrdijo Pascalove (1999) besede, ko govori o tem, da je obdobje šolanja običajno bolj naporno za ljudi, ki so introvertirani, saj se tam srečujejo z vzgojnimi zahtevami, ki so – glede na ekstravertirano usmerjenost družbe in pričakovanj do mladih ter mlajših odraslih – običajno v nasprotju s psihično naravnostjo ljudi, ki so introvertirani. Tudi Pennington (2012) je mnenja, da je obdobje mladostništva za učence oziroma dijake, ki so introvertirani, lahko zelo naporno. Znotraj šolskega vsakdana pravi, da se težave, s katerimi se v osnovni šoli soočajo učenci, ki so introvertirani, v srednji šoli še potencirajo. V srednji šoli je po njegovih besedah še več hrupa, spremembe so še pogostejše, vse večji je tudi pritisk, da si družaben.

Za mnoge mladostnike je obdobje mladostništva težko obdobje, za tiste, ki so introvertirani, pa tako Erikson (1994) kakor Pennington (2012) menita, da še posebej, saj so pogostejše lahko deležni napadov tesnobe in občutka nemoči pri spoprijemanju s težavami. Pennington (2012) ob tem dodaja, da so učenci in dijaki, ki so introvertirani, zaradi svoje tihe narave lahko deležni norčevanja oziroma ustrahovanja s strani vrstnikov (Pennington, 2012). Tudi za osamljene, prezrte in zavrnjene učence, učence, ki izhajajo iz družin z nizkim socialno-ekonomskim statusom ipd., je lahko obdobje šolanja težko. Kot že omenjeno v enem izmed prejšnjih poglavij, Peklaj in Pečjak (2020) pravita, da psihološko družinsko okolje in socialno-ekonomski status vplivata na otrokovo uspešnost in blagostanje v šoli. Podobno glede vpliva socialno-ekonomskega statusa na uspešnost v šoli pravita tudi Dragoš in Leskošek (2003).

Če pogledam z vidika mnogoterih inteligenc, o katerih piše Gardner (2006), je mogoče težava v tem, da družba ne prepozna "drugačnih" sposobnosti ljudi, ki so introvertirani, in jih mogoče ne prepozna kot intelligence. Da je neka sposobnost prepoznana kot inteligenca, je odvisno tudi od družbe. Kot pravi Gardner (2006), je teorija mnogoterih inteligenc oblikovana v luči biološkega izvora vsake veščine reševanja problemov. Kljub temu mora biti biološka nagnjenost v določeni obliki reševanja problemov povezana tudi s kulturnim spodbujanjem tega področja oziroma veščine za reševanje problemov. Kot primer avtor navaja jezik, ki je univerzalna veščina, vendar se lahko v eni kulturi kaže zlasti kot pisanje, v drugi kot govorništvo in v tretji kot skrivni jezik, sestavljen iz anagramov ali z zvijanjem jezika. Avtor sicer navaja več vrst inteligenc, kot so glasbena inteligenca, telesno-kinestetična inteligenca, logično-matematična inteligenca, lingvistična inteligenca, prostorska inteligenca, medosebna

inteligenca in intrapersonalna inteligenca. V sklepnih mislih izpostavi, da je pomembno, da prepoznamo in skrbimo za različne človeške inteligence in za vse kombinacije inteligenc. Ljudje smo si po besedah Gardnerja v glavnem različni, ker imamo različne kombinacije inteligenc, in če to prepoznamo, meni, da bomo s tem povečali možnosti ustreznega reševanja problemov, s katerimi se soočamo v svetu. Če lahko mobiliziramo spekter človeških sposobnosti, ne samo, da se bodo ljudje počutili bolje in bolj kompetentni, možno je celo, da se bodo počutili tudi bolj angažirani in bolj sposobni pridružiti se preostali svetovni skupnosti pri delu za skupno dobro (Gardner, 2006).

5 Dosedanje raziskave o osnovnošolcih in srednješolcih z manj socialnimi stiki

Pri raziskovanju virov in literature sem ugotovila, da je na podobno temo, kot je tema mojega magistrskega dela, že bilo narejenih nekaj raziskav. Raziskavo na podobno temo je naredila npr. Jurinec (2020), ki je raziskovala povezanost razredne klime in socialne sprejetosti učencev, kar je izvedla s pomočjo sociometrične preizkušnje in z dodanim vprašanjem o številu pričakovanih izbiri pri učencih. Učitelji pa so v njeni raziskavi izpolnili vprašalnik o razredni klimi in podali oceno socialne sprejetosti za vsakega izmed učencev. Iz rezultatov je avtorica ugotovila statistično pomembno povezanost med stopnjo zaznanih medosebnih odnosov, kot kategorijo razredne klime, in socialno preferenčnostjo oziroma všečnostjo učencev med vrstniki. Učenci z višjo socialno preferenčnostjo po njenih ugotovitvah zaznavajo medosebne odnose v razredu višje kot učenci z nižjo socialno preferenčnostjo. V deležu zastopanosti posameznega sociometričnega položaja glede na zaznano ugodno oziroma manj ugodno razredno klimo (medosebni odnosi in osebni razvoj) ni ugotovila statistično pomembnih razlik. Izkazalo pa se je, da je v razredih, v katerih učenci zaznavajo ugodnejšo razredno klimo, več pozitivnih vzajemnih izbiri in manj negativnih vzajemnih izbiri in osamljenih učencev (učencev brez vzajemnih izbiri). Rezultati so prav tako pokazali, da učenci, ki zaznavajo v razredu ugodnejšo klimo, ne ocenjujejo lastne socialne sprejetosti točneje, v primerjavi z učenci, ki v razredu zaznavajo manj ugodno klimo (Jurinec, 2020).

Na podobno temo je raziskovala tudi Krajnik (2019), ki je raziskovala vlogo svetovalnega delavca na področju razredne klime. Ugotovila je, da šolski svetovalni delavci posvečajo pozornost področju razredne klime, vendar največkrat takrat, kadar težave že nastopijo (npr. konflikti, nasilje) in jih za pomoč prosijo učitelji. Svetovalni delavci pripomočke za merjenje razredne klime in strategije za vzpostavljanje pozitivne razredne klime poznajo in jih tudi uporabljajo. Skratka, svetovalni delavci po rezultatih raziskave ne delujejo preventivno, kar je posledica pomanjkanja časa in preobremenjenosti z administrativnim delom (Krajnik, 2019).

Na temo introvertiranosti pri osnovnošolcih oziroma srednješolcih je bilo že narejenih nekaj raziskav. Med njimi je npr. magistrsko delo avtorice Golob (2018) z naslovom Introvertiranost v izobraževalnem sistemu. V svojem delu je raziskovala predvsem pogled na to osebnostno lastnost v današnji družbi na splošno in posebej v šolskem prostoru. Predstavila je doživetje introvertiranosti v šolskem kontekstu in doživljanje šolskih situacij mladostnikov z bolj izraženo potezo introvertiranosti. Osredotočila se je tudi na težave, ki se zaradi morebitnega nerazumevanja introvertiranosti pojavljajo, na stiske in pritiske iz okolja, ki jih introvertirane

osebe doživljajo v šolskih situacijah, ter na njihovo soočanje z njimi. V zadnjem delu teoretičnega dela je predstavila še vlogo učiteljev in svetovalne službe pri ravnanju z introvertiranostjo ter predloge za delo in priporočila za vpeljavo možnih sprememb pri njihovem delu z razredom. Z izvedbo raziskave je avtorica ugotovila, da intervjuvani mladostniki z bolj izraženo potezo introvertiranosti mnoge šolske situacije doživljajo kot obremenilne in da so znotraj teh situacij razvili različne strategije soočanja, ki jim pomagajo pri zmanjševanju stiske ali bolj uspešnem sodelovanju v situacijah. Izkazalo se je namreč, da doživljajo pomanjkanje razumevanja s strani drugih in pritiske iz okolja, da bi se morali vesti bolj ekstravertirano. Izrazili so željo po tem, da bi drugi pojem introvertiranosti bolj poznali, v večji meri razumeli njihovo vedenje ter spoštovali njihove potrebe po individualnem delu ali času za vstop v interakcije. Pri intervjuju z učiteljicama in svetovalno delavko pa je avtorica ugotovila, da prepoznavajo pomen lastnega prepoznavanja takih učencev in spoštovanja njihovih potreb. Svojo vlogo pa vidijo tudi v tem, da tem mladostnikom omogočijo pozitivne izkušnje, ki jih lahko pridobijo skozi socialne interakcije. So pa tudi one izpostavile željo po tem, da bi svoje znanje o tej tematiki poglobile in dobile več napotkov za delo z mladostniki, ki izražajo potezo introvertiranosti (Golob, 2018).

Kmetič (2016) je prav tako raziskovala na temo učencev, ki so introvertirani, in sicer v svojem diplomskem delu z naslovom *Introvertirani učenci v razredu*. Omeni, da je v zahodni družbi ekstravertiranost velikokrat predstavljena kot ideal in medtem ko učenci, ki so introvertirani, potrebujejo čas za razmislek pred odgovorom na vprašanje, čas zase v tišini, da si okrepijo energijo in imajo radi individualno delo, se v šoli od njih pričakuje ravno nasprotno – čim več dela po skupinah, hitri odgovori na vprašanja. Dodaja, da ob stalni prisotnosti sošolcev in učiteljev hitro postanejo utrujeni in jim pade sposobnost osredotočanja. V njeni raziskavi so učenci izpolnili vprašalnik sociometrične preizkušnje, na podlagi katerega so bili razvrščeni v pet sociometričnih skupin: priljubljeni, zavrnjeni, prezrti, kontroverzni in povprečni. Rezultati so pokazali, da je največ introvertiranih učencev priljubljenih in povprečnih, nekaj manj je zavrnjenih, prezrtih in kontroverznih pa je bilo malo. Ti podatki so pokazali, da so učenci, ki so introvertirani, večinoma dobro sprejeti v razredu, čeprav so stereotipno predstavljeni s precej negativnimi lastnostmi. Na podlagi izpolnjenih vprašalnikov s strani učiteljev je ugotovila, da jih tudi oni stereotipno zaznavajo. Učencem, ki so introvertirani, namreč pripisujejo zaprtost vase, zadržanost, tihost in jih pogosto zamenjujejo s sramežljivimi. V sklepni misli je zapisala, da bi glede na ugotovitve bilo potrebno povečati poznavanje lastnosti v šolskem prostoru

posameznikov, ki so introvertirani, da bo njihovo zaznavanje s strani učiteljev boljše ter njihova obravnava ustrežnejša (Kmetič, 2016).

Iz opisanih dosedanjih raziskav je torej moč razbrati, da obstaja pomemben vpliv razredne klime na socialno sprejetost učencev v razredu ter da se svetovalni delavci zaradi preobremenjenosti vključujejo v razrede običajno le, kadar že nastopijo težave. Glede na rezultate raziskav o učencih in dijakih, ki so introvertirani, pa je ugotovljeno, da se v šolah izvaja več dejavnosti in aktivnosti, ki so bolj naklonjene ekstravertiranim učencem in dijakom, ter da se učenci in dijaki, ki so introvertirani, počutijo nekoliko nerazumljeni s strani učiteljev in svetovalne službe. Skratka, vse raziskave nakazujejo na to, da je prostor za izboljšave in da obstaja potreba po tem, da bi svetovalna služba bila bolj vključena v dogajanje v razredih.

6 Predstavitev raziskave

6.1 Problem

Ko sem v sklopu študijske prakse delala na dveh osnovnih šolah ter v mladinskem centru, ki so ga obiskovali mladostniki, sem na podlagi opazovanja tamkajšnjega dogajanja opazila, da so nekateri učenci oziroma dijaki v razredu zapostavljeni oziroma da imajo manj socialnih stikov. V šoli, kjer je veliko skupinskega dela, glasnega govorjenja, nastopanja in podobnih aktivnosti, sem se spraševala, kako se ti učenci počutijo, glede na to, da je videti, kot da so deležni nizke socialne sprejetosti, a morajo kljub temu sodelovati v raznih skupinskih aktivnostih in kdaj pa kdaj tudi nastopati pred razredom. Začelo me je zanimati, če jim dejstvo, da imajo manj socialnih stikov oziroma da so slabše socialno sprejeti, predstavlja kakšno oviro oziroma kako vpliva na njihov vsakdan v šoli ter kako njihova socialna sprejetost morebiti vpliva tudi na njihovo učno uspešnost. Prav tako sem se začela spraševati, če so ti učenci oziroma dijaki deležni pomoči svetovalne službe oziroma če menijo, da bi jim lahko kako pomagala, da bi se počutili bolj socialno sprejeti. Iz navedenega so sledila moja raziskovalna vprašanja.

- 1. Kako srednješolci razumejo izraz "srednješolec z manj socialnimi stiki" in kateri srednješolci sebe vidijo kot takšne?*
- 2. Kakšni so vzroki za to, da imajo nekateri srednješolci manj socialnih stikov?*
- 3. Ali imajo socialni stiki vpliv na učno uspešnost?*
- 4. Ali se srednješolci z manj socialnimi stiki počutijo nadlegovani, deležni predsodkov in stereotipov ter medvrstniškega nasilja?*
- 5. Ali si srednješolci z manj socialnimi stiki v večini primerov želijo, da bi pouk potekal drugače, kot poteka sicer?*
- 6. Kakšne izkušnje imajo srednješolci, ki imajo manj socialnih stikov, s svetovalno službo? Menijo, da so svetovalne delavke razumele njihove potrebe in dobro sodelovale z njimi?*
- 7. Ali se srednješolci, ki imajo manj socialnih stikov, v šoli počutijo socialno sprejeti? Kaj bi potrebovali, da bi se v šoli počutili bolj socialno sprejeti? Ali bi jim lahko svetovalna služba pri tem kako pomagala?*

6.2 Metodologija

6.2.1 Vrsta raziskave in teme raziskovanja

Raziskava bo kvalitativna, saj me zanima predvsem doživljanje šolskega vsakdana srednješolcev, ki imajo manj socialnih stikov, če so deležni predsodkov, stereotipov, nadlegovanja in nasilja, kako oni vidijo sebe in kaj menijo, da je morebiten razlog za to, da imajo manj socialnih stikov. Prav tako me zanima njihova učna uspešnost, kakšne so njihove izkušnje pri sodelovanju s svetovalno službo in kako sprejeti se počutijo na šoli. Vse to predstavlja vprašanja, ki se lahko raziskujejo na kvalitativen način. Zbrala bom torej besedne opise s strani srednješolcev in jih analizirala na beseden način, preko kodiranja.

6.2.2 Merski instrumenti ali viri podatkov

Merski instrument predstavljajo smernice intervjuja, na katere so odgovarjali srednješolci, za katere svetovalne delavke, razredniki, starši ali drugi na podlagi opazovanja in/ali sociometrične preizkušnje predvidevajo, da imajo manj socialnih stikov. Na podlagi njihovih predlogov sem zbrala seznam potencialnih intervjuvancev oziroma intervjujvank za intervju. Potencialne intervjuvance sem torej izbrala glede na predloge ljudi, ki jih poznajo, in glede na njihovo pripravljenost sodelovanja v raziskavi. V primeru, da so bili potencialni intervjujvanci mladoletni, sem s sodelovanjem v raziskavi seznanila njihove starše, ki so podali soglasje.

6.2.3 Populacija in vzorčenje

Populacijo predstavljajo srednješolci vseh letnikov in vseh smeri v srednjih šolah v Sloveniji, ki imajo manj socialnih stikov. Vzorec je priložnostni, saj ga predstavljajo srednješolci iz različnih letnikov in različnih srednjih šol, ki so bili pripravljeni sodelovati v raziskavi in za katere so drugi na podlagi opazovanja in/ali sociometrične preizkušnje menili, da so srednješolci z manj socialnimi stiki. Morebitna slabost tovrstnega raziskovanja je lahko pri predlogu kandidatov za intervju, saj ni nujno, da svetovalne delavke, razredniki, starši in drugi pravilno ocenijo, da je nekdo srednješolec z manj socialnimi stiki in tudi jaz kot raziskovalka to težko ocenim, dokler dejansko ne opravim intervjuja s srednješolcem oziroma srednješolko. Omenjeni dilemi sem posvetila pozornost na način, da imam v intervjuju vprašanje, s katerim srednješolca vprašam, če sam sebe vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki. Zavedam se, da je tudi odgovor intervjujvanca na to vprašanje lahko subjektiven, saj je odvisen od razumevanja izraza in lastnih občutkov srednješolca, ki sam sebe lahko subjektivno oceni kot osebo z manj socialnimi stiki ali ne. Iz tega razloga jaz kot raziskovalka vsakemu intervjuvancu poleg vprašanja, če sebe vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki, postavim tudi vprašanje

o tem, kaj zanj pomeni biti tovrsten srednješolec in kaj meni, da je razlog za to, da ima manj socialnih stikov. Morebitna slabost je tudi v tem, da je sodelovanje v intervjuju prostovoljno in od intervjuvanca zahteva odprte, široke odgovore ter ne zagotavlja popolne anonimnosti do mene kot raziskovalke. Kljub anonimnosti v raziskavi jaz kot raziskovalka vem, kdo so moji intervjujanci, zaradi česar se lahko zgodi, da ima mnogo potencialnih kandidatov oziroma kandidatke odpor do sodelovanja in/ali da odgovarjajo bolj skopo. Zaradi same teme in lastnosti potencialnih intervjuvancev je pričakovati, da so mnogi med njimi zadržani, kar prav tako lahko vodi v skope odgovore in/ali željo po pisnem načinu podajanja odgovorov, da je stik z mano kot raziskovalko minimalen. Prav tako se lahko zgodi, da želijo sodelovati predvsem tisti, ki jih tema mojega raziskovanja zanima.

6.2.4 Zbiranje podatkov

Podatke sem zbrala s pomočjo delno strukturiranega intervjuja. Najprej sem kontaktirala svetovalne delavke iz več srednjih šol po Sloveniji preko elektronske pošte ali telefonskega klica in jih prosila, da posredujejo vabilo k sodelovanju v intervjuju tistim srednješolcem, ki so po rezultatih sociometrične preizkušnje srednješolci z manj socialnimi stiki (prezrti, zarvnjeni) oziroma za katere na podlagi svojega opazovanja ali opazovanja razrednikov, staršev ali drugih menijo, da bi lahko bili srednješolci z manj socialnimi stiki (srednješolci, ki so introvertirani/zavrjnjeni/osamljeni/prezrti ...). S tistimi srednješolci, ki so jih predlagali drugi, sem vzpostavila stik preko elektronske pošte ali telefonskega klica in jih seznaniila z namenom moje raziskave in možnimi načini sodelovanja (odgovarjali so namreč lahko osebno, po telefonu, preko platforme ZOOM ali v pisni obliki). Če so bili pripravljeni sodelovati v raziskavi in če sem pridobila soglasje njihovih staršev (v kolikor so bili mladoletni), sem se z njimi dogovorila za termin in način opravljanja intervjuja, ki jim je najbolj ustrejal. V kolikor so se strinjali in so razmere dopuščale, sem intervju z njimi opravila osebno in ga – v kolikor so se strinjali – tudi snemala. Sicer sem si odgovore zapisovala sproti. Enako je bilo pri intervjuju, ki je potekal po telefonu. Tega sem prav tako snemala, ker se je intervjuvanka strinjala. V kolikor je srednješolec želel odgovarjati pisno, sem to opravila na način, da sem mu vprašanja intervjuja poslala po elektronski pošti, nakar mi je nazaj poslal odgovore. V treh primerih so srednješolci poslali odgovore svetovalni službi, ki jih je nato v anonimizirani obliki poslala meni.

6.2.5 Obdelava in analiza podatkov

V primeru intervjuja, ki je potekal osebno, sem si odgovore zapisovala sproti oziroma ga snemala, v kolikor se je intervjuvanec s tem strinjal. V primeru snemanja sem nato naredila transkripcijo (zapis odgovorov po zvočnem posnetku). V primeru pisnega odgovarjanja intervjuvanca, sem odgovore že prejela v pisni obliki. Ne glede na način izvedbe intervjuja sem iz zapisanih odgovorov dobila izjave, ki sem jih označila s črko in številko. Temu so sledili odprto in osno kodiranje ter interpretacija rezultatov. Vsa kodiranja in celotna analiza so priloženi v prilogi.

7 Rezultati in razprava

Moj vzorec predstavlja deset srednješolcev, od katerih je pet starih 18 let, štirje so stari 19 let, en pa 16 let. Po spolu jih je polovica fantov in polovica deklet. Večina jih obiskuje gimnazijo (splošno izobraževanje), dva sta na PTI programu, en je na štiriletnem poklicnem izobraževanju, en pa na dvoletnem srednješolskem izobraževanju. Za vse srednješolce (od A do I) so njihovi starši, svetovalni delavci ali znanci menili, da so srednješolci z manj socialnimi stiki, vendar srednješolci sami po sebi niso vsi bili takšnega mnenja.

Na vprašanje o tem, kako srednješolci razumejo izraz "srednješolec z manj socialnimi stiki" oziroma kaj to po njihovem mnenju pomeni, sem od njih prejela različne odgovore. Med značilnostmi srednješolca z manj socialnimi stiki jih je največ navedlo, da se takšen srednješolec druži le z določenimi osebami (Č4b: *Ali pa da se druži samo z določenimi ...*) oziroma da ima malo ali nekaj prijateljev (Č4c: *... ima ožji krog prijateljev*). Precej srednješolcev je bilo mnenja, da je takšen srednješolec zadržan oziroma zaprt vase, da je sramežljiv, nekomunikativen, nepriljubljen, da je raje sam in da odstopa od povprečja (A7: *Če izstopaš od nekega povprečja ... To pomeni, da nekako nisi zaželen ...*). Posamezni srednješolci so kot značilnost navedli tudi, da je takšen srednješolec tih, da ima introvertne osebnostne lastnosti, da več časa nameni učenju in manj internetu, da je deležen stresnih situacij ter da obstaja verjetnost, da bo deležen tudi izkoriščanja.

Na vprašanje, kateri izmed njih sebe vidijo kot srednješolce z manj socialnimi stiki, jih je večina odgovorila, da sebe vidijo kot takšne, dva se občasno vidita kot takšna, dva pa se ne vidita kot srednješolca z manj socialnimi stiki.

Na vprašanje, kakšni so razlogi za to, da ima srednješolec manj socialnih stikov, so intervjuvanci našli veliko možnih razlogov. Več srednješolcev je mnenja, da je razlog za manj stikov lahko v tem, da srednješolec z manj socialnimi stiki težko naveže stike oziroma se težko vključi v družbo, da sam ne vzpostavi stika oziroma se spoprijatelji ter da je deležen zavrnitev oziroma ga je strah zavrnitve, kar je prav tako en izmed razlogov, zakaj ne vzpostavi stika oziroma se stikom celo izogiba. Drugi razlogi, ki jih je navedlo več srednješolcev, so interesi in vrednote, saj naj bi srednješolec z manj socialnimi stiki imel drugačne interese in/ali vrednote od ostalih (A9a: *V teh srednješolskih letih je pomembna zabava, recimo in ... Sam osebno nisem ravno pristaš alkohola pa to*), kar se lahko poveže z naslednjim razlogom za manj stikov, in sicer razumevanje, ki so ga deležni le s strani določenih oseb. Po dva srednješolca sta med razloge navedla, da se srednješolec z manj socialnimi stiki ne počuti v redu na večjih druženjih. Podobno sta druga dva srednješolca navedla, da srednješolcu z manj socialnimi stiki predstavlja

stisko to, če je obkrožen z več (neznanimi) ljudmi, poleg tega naj bi imel težave v komunikaciji, naj bi bil izključen s strani vrstnikov ter nanj lahko vpliva stanje med sošolci. K temu sta dva intervjuvanca dodala še vpliv stanja doma oziroma stanja s strani staršev (D10: *Že moja mama mi je govorila "drži se šole, drži se tistega, ne hodi nikamor, ker zdaj si v večjem mestu, kjer je nevarno ..."*) ter vpliv novega okolja. Ostale razloge za manj stikov so naštevati posamezni intervjuvanci. Našteli so: introvertne osebnostne lastnosti, pomanjkanje socialnih veščin, vpliv stanja s strani profesorjev, zasvojenost s telefonom, vpliv življenjskih ciljev srednješolca, vpliv predsodkov in/ali stereotipov, da ima srednješolec drugačen nivo pogovora, da se drži zase in da ne vztraja pri pogovoru oziroma interakciji, da ne sodeluje ter da ima navsezadnje manj priložnosti za spoznavanje in druženje (A9b: *In nekako potem izpadeš ven iz tega kroga zabav*), kar še dodatno lahko prispeva k temu, da ima manj socialnih stikov.

Srednješolci, ki so zase menili, da niso srednješolci z manj socialnimi stiki oziroma da se kot takšne vidijo le občasno, so povedali, da so sčasoma v srednji šoli imeli več stikov (C6b: *Ampak potem, ko pa spoznam tisto osebo, pa vidim, da je v redu, potem se odprem ...*). En izmed njih zase meni, da se je dobro povezal z vrstniki in da je preko druženja z njimi našel tudi svoj interes.

Glede uspešnosti so bila mnenja deljena. Štirje intervjuvanci sebe vidijo kot uspešni, trije se vidijo kot povprečno uspešni, štirje pa se ne vidijo kot uspešni.

Na vprašanje, kako merijo svojo učno uspešnost, je večina srednješolcev odgovorila, da so pokazatelj uspešnosti ocene, potem razumevanje snovi in zmožnost hitrega razumevanja snovi ter splošna razgledanost. Dva srednješolca sta izpostavila, da je merjenje uspešnosti odvisno od cilja, ki ga ima posamezen srednješolec. Posamezni srednješolci so kot pokazatelja uspešnosti navedli razumevanje s profesorji in poslušnost ter zmožnost pomnjenja brez pretiranega učenja. Tako ocene kakor druge načine merjenja uspešnosti so navedli tako srednješolci z manj socialnimi stiki kakor srednješolci z več socialnimi stiki.

Mnenja glede morebitnega vpliva števila socialnih stikov na uspešnost so bila med intervjuvanci deljena. Trije so sicer menili, da število socialnih stikov nima vpliva (I9: *Mislím, da moji socialni stiki ne vplivajo na moj učni uspeh*), vendar je en menil, da število socialnih stikov ima vpliv (D7: *Lahko pa, da jih je samo sram in da jim zaradi tega tudi ne uspe*), dva pa sta menila, da ima število socialnih stikov deloma oziroma občasno vpliv na učno uspešnost. Tudi ti odgovori ne nakazujejo, da bi število socialnih stikov imelo neposreden vpliv na učno uspešnost. En srednješolec pa je izpostavil celo obratno možnost, in sicer, da uspešnost vpliva na število socialnih stikov (E21: *Učna uspešnost definitivno pripomore k boljšim socialnim*

stikom ...). Med ostale dejavnike, ki lahko vplivajo na učno uspešnost, je en srednješolec naštel še vpliv prehoda iz osnovne na srednjo šolo, vpliv obravnave v osnovni šoli in uspešnost v srednji šoli, saj je menil, da se mu je uspeh v srednji šoli izboljšal in da mu je v osnovni šoli težje šlo zaradi obravnave, ki jo je bil tam deležen (D29: *Ker sem dislektik, so me v osnovni šoli obravnavali, kot da nisem pameten in ... Sem tudi zaradi takšne obravnave imel potem probleme v šoli, ni bilo več isto ...*). Poleg tega je kot dejavnik, ki vpliva na učno uspešnost, omenil še vpliv motivacije in dejstva, da se je našel v smeri izobraževalnega programa na srednji šoli.

Pri vprašanju, če so srednješolci deležni predsodkov in/ali stereotipov, jih je pet odgovorilo, da so jih deležni. En je rekel, da jih je deležen, vendar v manjšem obsegu oziroma da bolj ne, kot da bi bil, ostali trije pa so rekli, da tega niso deležni. Tisti, ki so odgovorili, da niso deležni predsodkov in/ali stereotipov oziroma da so jih deležni v manjšem obsegu, so srednješolci, ki sebe ne vidijo kot srednješolce z manj socialnimi stiki, tako da tukaj bi lahko bila nekakšna povezava med številom stikov in pojavom predsodkov in/ali stereotipov. En izmed intervjuvancev je tudi dejal, da je število stikov povezano s pojavom predsodkov (E23: *Seveda je to povezano*).

Med predsodki in stereotipi, ki so jih srednješolci deležni, jih je največ omenilo predsodek, da je nekdo čuden. V manjšem obsegu oziroma posamično pa so srednješolci naštel še predsodke, da ne marajo ljudi, da so osamljeni, antisocialni, vzvišeni, nerazumljeni, da imajo manj prijateljev, da so deležni predsodkov glede uživanja drog, glede zunanega videza ter da so deležni stereotipov o slabšem dojemanju učne snovi (E24: *V splošnem velja stereotip, da je oseba z manj socialnimi stiki tudi slaba pri dojemanju učne snovi ...*) in o nezmožnosti dojemanja humorja.

Glede nadlegovanja in nasilja je en srednješolec bil deležen nasilja, en je bil vpleten v nasilno dejanje (pretep), en je bil deležen tako nadlegovanja kakor nasilja, vendar ne v izraziti obliki, en pa je bil bolj deležen nadlegovanja kakor nasilja, vendar je omenil, da njegovi sošolci, ki so imeli še manj stikov kakor on, niso imeli te sreče, temveč so bili deležni še več nasilja in/ali nadlegovanja (E30: *Drugi, ki so imeli še manj stikov kot jaz, niso imeli te sreče*).

Glede oblik nadlegovanja in nasilja, ki so jih srednješolci deležni, so največkrat omenili zbadanje, zasmehovanje in zafrkavanje. Posamezni srednješolci so omenili pojav fizičnega nasilja (B18: *Tako da na koncu je že izpadlo tako, da me je za majico prijel*), skrivanja osebnih predmetov (E31c: *Največ pa je bilo zbadanja v stilu skrivanja copat, puščic, zvezkov, dežnikov ...*), da so deležni čudnih pogledov, zahrbtnosti, opravljanja, izključitve s strani vrstnikov in stopnjevanja nasilja.

Pri vprašanju, kaj ima vpliv na pojav nasilja, sta dva srednješolca izpostavila postavitev meja (D41b: *Nekateri ne znajo reči "ne", ko je treba*). Ostale dejavnike so srednješolci omenjali posamično. In sicer je en srednješolec kot dejavnik, ki lahko vpliva na pojav nadlegovanja in/ali nasilja, navedel druženje z določenimi osebami, dejstvo, da je srednješolec nov na šoli, da so tega lahko bolj deležni tisti, ki se izpostavljajo in da zadržanost nima vpliva na pojav nadlegovanja in/ali nasilja. En je omenil tudi, kakšna kazen je doletela srednješolca, s strani katerega je bil deležen nasilja.

Pri vprašanju, če si srednješolci želijo, da bi pouk potekal drugače, kot poteka sicer, so trije srednješolci mnenja, da bi moral potekati drugače, ena srednješolka pa je mnenja, da ni potrebe, da bi pouk potekal drugače, vsaj ne v zvezi s tem, da ima manj socialnih stikov (I13: *Zdi se mi, da v zvezi s tem pouk poteka v redu*). Največ srednješolcev je govorilo o skupinskem delu in o spraševanju pred razredom. Glede skupinskega dela imajo različna mnenja. En srednješolec vidi skupinsko delo kot prisilo, da z nekom sodeluje in mu predstavlja problem, saj je po njegovih besedah pri skupinskem delu lahko nekdo nezaželen in se lahko zgodi, da zaradi grupiranja stalnih skupin nekdo ostane sam (A25a: *Če profesorji rečejo, da naj si sami izberemo skupine ... To je še slabše. Ker potem se pogrupirajo tiste stalne skupine, kakršne so. In na koncu je najbolj nerodno, če ostaneš sam. Da ne pašeš v nobeno skupino*). Drugemu srednješolcu se skupinsko delo zdi v redu, vendar mu je bolje, če se srednješolci lahko sami razdelijo v skupine. Podobno je tudi ena srednješolka izpostavila, da ji je v redu, če je v skupini s svojimi tesnimi prijateljicami, nasprotno pa se ji naključno oblikovanje skupin ne zdi dobro (C19: *Čisto naključno pa ni dobro*). Podobno je tudi en srednješolec izpostavil, da mu je pomembno, s kom dela v skupini, v smislu, ali je to nekdo, s komer se razumeš, ali s komer se kregaš (D49a: *Kar se nalog tiče, je pa odvisno ... Če najdeš prave ljudi za skupinsko nalogo*), oziroma da raje dela v skupini s sošolci, ki so zagnani, če ne, pa raje sam dela nalogo.

Glede spraševanja pred razredom so štirje srednješolci izrazili, da jih moti oziroma občasno moti, če morajo odgovarjati pred celim razredom oziroma da jim je ob tem neprijetno. V zvezi s tem so podali dobre primere in predloge o tem, kako bi se spraševanje lahko speljalo drugače, da bi jim bolj ustrezalo. Dva srednješolca sta omenila, da jima je bolje, če se ostale sošolce nekako zamoti med tem časom, ko sta vprašana (A26b: *... in ker običajno profesorji zaposlijo ostale sošolce, sošolke ... To se mi zdi super, ker dejansko potem ni tistega pritiska s strani razreda, da te vsi opazujejo, ampak odgovarjaš na vprašanja profesorja in nisi toliko izpostavljen*). Ena srednješolka je izrazila, da si želi, da bi imeli manj predstavitev in da ne bi bilo treba toliko sodelovati. Za predstavitev je ena srednješolka rekla, da si želi, da bi te potekale

drugače, ker ima sicer tremo pred razredom. Ena srednješolka je izpostavila potrebo po pravični razdelitvi dela, predstavitve in ocene. En srednješolec je izpostavil, da nekateri srednješolci motijo pouk in da bi jih profesorji morali na to bolj opozarjati (B26b: *Želim si, da bi profesorji bolj opozarjali takšne dijake*). Poleg tega je en srednješolec izpostavil, da bi srednješolci morali biti bolj vključeni v pouk, da bi profesorji v šoli morali podajati izkušnje iz realnega sveta (E34: *Profesorji bi morali podajati svoje izkušnje iz realnega sveta, da bi si učenci lažje predstavljali, o čem govori*) in da bi bilo potrebno zmanjšati balast v učni snovi (D47: *Ampak recimo pri matematiki je preveč poudarka na takšnih stvareh, ki jih ne boš potreboval /.../, D48: *Veliko časa izgubiš s tem, ko bi se lahko zunaj kaj več praktičnega naučil*). Ena srednješolka je omenila, da srednješolci do določene mere lahko vplivajo na obliko pouka.*

S svetovalno službo so štirje srednješolci imeli izkušnje tudi v obliki individualnega dela. Ostali srednješolci so svetovalno službo poznali le preko poklicne orientacije (Č18: *Samo v okviru poklicne orientacije nam je enkrat pred celim razredom predavala, da bi se samo z mano pogovarjala, pa ne*) in vpisa na šolo. Tisti, ki so imeli izkušnjo s svetovalno službo, pa so to bile izkušnje s svetovanjem ter deležnosti pomoči. Dva srednješolca sta glede dela svetovalne službe izpostavila, da se jima ne zdi v redu, da svetovalna služba srednješolca izvzame iz razreda in z njim dela izven razreda (D59a: *Ampak ne tako, da bi jih svetovalna služba ven vlekla iz razreda*).

Na vprašanje, kako bi lahko svetovalna služba pomagala srednješolcem z manj socialnimi stiki k boljši socialni sprejetosti, je večina srednješolcev omenila krožke oziroma druge aktivnosti, ki bi jih svetovalna služba lahko izvajala zanje (A36a: *Zdaj rešitve pa so: krožki. Krožki v skladu z mojimi vrednotami, interesi ..., G29c: ... nekakšne aktivnosti, kjer bi se lahko spletle prijateljske vezi ...*). Dva srednješolca sta izrazila potrebo po tem, da bi svetovalna služba imela več osebnega dela s srednješolci (H24c: *Lahko bi imeli pogovore s svetovalno delavko, da bi nam svetovala, kako se lažje vključiti v družbo*). Dva sta izrazila tudi potrebo po tem, da bi svetovalna služba več sodelovala s profesorji (E45: *Seveda pa bi se pri boljši sprejetosti v šoli najprej morali socialni delavci pogovoriti z vsakim profesorjem, ki bi na kakršenkoli način zaničeval osebe z manj socialnimi stiki*). Po drugi strani sta dva srednješolca izpostavila problematiko izpostavljanja srednješolcev z manj socialnimi stiki, npr. s tem, ko svetovalna služba iz razreda izvzame srednješolca z manj socialnimi stiki in z njim dela individualno izven razreda, saj naj bi ga na ta način še bolj izpostavila in mu s tem povzročila dodatno škodo (E38: *Imam pa o njih bolj slabo mnenje, saj želijo vsakega, s katerim imajo opravka, nekako izolirati iz skupine sošolcev in mu pomagati na način individualnega učenja po pouku ..., E39: ... kar*

seveda osebi z manj socialnimi stiki še bolj škoduje). Ena srednješolka je v zvezi s tem izrazila, da bi svetovalna služba morala pomagati ravno nasprotno – na način, da bi poskrbela, da so srednješolci z manj socialnimi stiki čim manj izpostavljeni (Č22: *Če bi lahko svetovalna služba kako pomagala? Ne vem ... Mogoče tako, da bi poskrbela za to, da čim manj prihaja do izpostavljanja takšnih, kot sem jaz*). Podobno so trije srednješolci izrazili, da je mogoče najbolje srednješolce z manj socialnimi stiki pustiti pri miru (A30: *... jaz mislim, da je najbolje ne drezati v takšne ljudi, kot sem jaz. Pustiti pri miru ...*, D68: *Tako da moje mnenje glede tega, da bi se karkoli dotikali takšnega dijaka oz. posegali v njegov bioritem, je ... Da je bolje ga pustiti pri miru*, E41: *Bolj primerno bi bilo, da takšno osebo pustijo v razredu z ostalimi in ne zganjajo drame*). En srednješolec je celo dejal, da bo srednješolec z manj socialnimi stiki že sam našel družbo, če si je bo želel (D64: *Če bo takšen dijak hotel imeti družbo, jo bo našel*), in da sam najbolje ve, kaj je zanj dobro (D69: *Sam ve, kaj je za njega dobro*). S tem odgovorom se povezuje odgovor dveh srednješolcev, ki menita, da svetovalna služba ne bi mogla pomagati pri boljši socialni sprejetosti srednješolca z manj socialnimi stiki (A28: *Tudi nisem, kako bi rekel ... Prepričan, da je to njihovo delo, mislim ... Nekako ne morejo pomagat*, A29a: *Ker kaj, a bojo prisilili druge sošolce, da naj se družijo z mano? Ne*, D55: *Za tiste, ki se ne počutijo tako, pa menim, da svetovalna služba ne bi mogla pomagati*). Dva srednješolca pa sta izrazila, da ne veda, kako bi svetovalna služba lahko pomagala (B32: *Za svetovalno službo pa ne vem, kako bi lahko pomagala*) oziroma da tudi z njune strani obstaja dvom v to, da bi svetovalna služba lahko kako pomagala (C33: *Ne vem, če bi lahko svetovalna služba pri tem pomagala ...*). Posamezni srednješolci so izrazili tudi potrebo po razumevanju (G29a: *Da bi se počutil bolj sprejetega, bi potreboval razumevanje*), pogovoru, spoštovanju s strani sošolcev (G29č: *... temeljno spoštovanje sošolcev*), potrebo po dobrem zgledu s strani profesorjev (E46: *Seveda zaradi tega ostali sošolci dobijo slab zgled in začnejo tudi oni zbadati to osebo*) in da bi tudi profesorji zaščitili srednješolce z manj socialnimi stiki (B31: *Mogoče to, da bi profesorji takšne, kot sem jaz, bolj zaščitili*). En srednješolec je mnenja, da bi svetovalna služba morala delati izven okvirjev (D57: *Če pa se ne bi toliko držali tistih svojih okvirjev, bi lahko marsikaj spremenili. In bi naredili tisto, kar se jim v tistem trenutku zdi najbolj prav narediti in da delajo po srcu, ne pa zdaj ... Dnevnik, protokol, po katerem se mora držat, kaj takrat narediti. Ker oni imajo samo okvirje. Morajo pa stopiti ven iz tega, da pomagajo, da razložijo ljudem, kako je stanje pri njemu. Da ne morejo tako fizično se na enega spravljati ...*). Po drugi strani se ta isti srednješolec zaveda, da so tako profesorji kakor svetovalna služba obremenjeni in je zato izrazil

tudi potrebo po razbremenitvi le-teh (D61: *Je pa tudi res, da so obremenjeni*, D62: *Tako kot na primer svetovalna delavca bi na naši šoli lahko bila dva*).

Na vprašanje o tem, če se srednješolci počutijo socialno sprejeti, so štirje srednješolci odgovorili, da se na splošno počutijo socialno sprejeti, dva se počutita srednje sprejeta, trije pa se ne počutijo sprejeti. Srednješolca, ki se občasno vidita kot srednješolca z manj socialnimi stiki, pa sta oba odgovorila, da se počutita sprejeta v ožjem krogu prijateljev, v širšem krogu pa ne. Glede dejavnikov, ki bi lahko vplivali na socialno sprejetost, so jih srednješolci našteali več. Trije srednješolci so omenili, da na socialno sprejetost lahko vpliva izključitev s strani vrstnikov, kar je en opisal na primeru, da ga sošolci niso več vabili na zabave, kar mu je po eni strani ustrezalo, ker te zabave niso bile v skladu z njegovimi vrednotami, a se je zavedal, da to hkrati pomeni, da bo na določen način tudi izključen iz druženj s sošolci (A20a: *Na koncu pride do tega, da te ne vabijo več*, A20b: *Kar je po eni strani v redu, ker si ne želim iti*, A20c: *Po drugi strani si pa izločen*). Poleg izključitve so srednješolci izpostavili dejavnik, da se srednješolec z manj socialnimi stiki druži le s tesnejšimi vrstniki in da se med temi počuti najbolj sprejet (I18: *Menim, da pomaga, ko se obdam s tesnimi prijatelji*). Ostali dejavniki, ki so jih posamezni srednješolci naštevali, so bile vrednote (A22a: *... v osnovni šoli s socialnimi stiki nisem imel toliko težav. Tudi vrednote so se med mladimi spreminjale skozi leta in menim, da tudi te vplivajo na vključenost vrstnikov*) in zrelost srednješolcev, saj en srednješolec meni, da v srednji šoli mladostniki še niso dovolj zreli, da bi na skupinsko delo gledali kot na delo in se ne preveč ozirali na to, s kom delajo (A38: *Nisem proti skupinskemu delu, ampak mislim, da v obdobju mladostništva še niso vsi pripravljeni sprejeti skupinskega dela kot delo. /.../ Menim, da srednješolci še niso dovolj zreli za to, da bi se osredotočili samo na delo in ne na druženje oz. na to, s kom so v skupini*). K temu je dodal, da na socialno sprejetost lahko vplivajo tudi karakterne lastnosti in da bi bilo v drugem razredu mogoče drugače (A21: *Če bi bil mogoče z drugačno skupino v razredu, da bi bilo to mogoče lahko drugače*). Hkrati je omenil, da so prijateljske vezi najbolj potrebne ravno znotraj razreda (A37: *Je pa razred tisti ključen, v katerem preživiš največ časa in skupine so znotraj razreda. Delo v skupini je znotraj razreda, ekskurzije, vse ...*). En srednješolec je kot dejavnik, ki lahko vpliva na socialno sprejetost, izpostavil grupiranje znotraj razreda ter znanje jezika. Ena srednješolka je izpostavila, da lahko predsodki vplivajo na socialno sprejetost (H13a: *... Ljudje mislijo, da sem čudna*, H13b: *Da sem osamljena*, H13c: *In se nočejo družiti z menoj*) ter dejstvo, da se ne pozna z vrstniki. Druga srednješolka pa je omenila, da niti ni imela želje po druženju s celim razredom v času, ko je šolanje potekalo na daljavo (C30: *Celega razreda pa niti nisem toliko pogrešala, samo tiste iz*

moje skupine). Tretja srednješolka, ki ima več stikov, pa je izpostavila, da je na socialno sprejetost pri njej vplivalo to, da je na začetku srednje šole imela manj stikov, sploh glede na to, da je prišla v novo okolje, kjer ni imela poznanstev (F32: *Na začetku srednje šole mislim, da smo se vsi počutili tako ... Bili smo prvič tam in smo se počutili malo osamljeni*, F33: *Ker je bilo zelo težko navezati takojšen stik z nekakšno novo osebo*), vendar je sčasoma imela več stikov (F34: *Ampak potem skozi čas dobiš prijatelje, sošolce ...*). Ta ista srednješolka je omenila, da ji tudi to, da se je v srednji šoli lahko hitro povezala s profesorji, daje občutek sprejetosti (F35: *S profesorji se v srednji šoli zelo hitreje povežeš kot recimo v osnovni šoli*, F36: *In mislim, da ti to zelo da občutek, da si sprejet*).

Za vse srednješolce (od A do I) so njihovi starši, svetovalni delavci ali znanci menili, da so srednješolci z manj socialnimi stiki. Zanimivo je to, da intervjuvani srednješolci sami po sebi niso vsi bili takšnega mnjenja. Večina jih sebe res vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki, a ne vsi. Nekaj se jih le občasno vidi tako, nekaj jih sebe ne vidi tako. Je pa res, da tisti, ki se ne vidijo kot srednješolce z manj socialnimi stiki, sebe vidijo kot takšne, ko so bili v 1. letniku oziroma na začetku srednje šole, k čemur je najverjetneje prispevalo novo, še neznano okolje zaradi prehoda iz osnovne na srednjo šolo.

Intervjuvance je zaradi kompleksne in po moji oceni tudi občutljive tematike bilo težko najti, sploh za osebni intervju, kar se vidi po načinu, kako so mi odgovarjali. Nekaj srednješolcev je namreč odgovarjalo meni osebno (A, B, C, Č in D), ena srednješolka (F) mi je odgovarjala po telefonu, ostali srednješolci pa so odgovarjali na moja vprašanja pisno (E, G, H, I). Da bo kar nekaj takšnih, ki bi raje odgovarjali pisno, je bilo za pričakovati, saj sem predvidevala, da se običajno srednješolci z manj socialnimi stiki neradi izpostavljajo, še posebej, če imajo bolj introvertirano osebnost. Introvertirani se namreč neradi izpostavljajo oziroma ne iščejo dodatnih dražljajev iz okolice. Kakor pravi Cain (2014), se introverti in ekstraverti razlikujejo po stopnji zunanjih dražljajev, ki jih potrebujejo za optimalno delovanje. Introverti se počutijo povsem v redu, če so deležni manj dražljajev, npr. da se družijo z enim prijateljem, rešijo križanko ali preberejo knjigo (Cain, 2014). Podobno tudi Kučej (2018) opisuje introvertirane kot bolj vase usmerjene, kot osebe, ki se družijo v manjših skupinah in se nerade izpostavljajo (Kučej, 2018). Glede na opise avtoric ne preseneča, da so intervjuvanci, ki imajo introvertne osebnostne lastnosti, na vprašanja v moji raziskavi raje odgovarjali v pisni obliki.

Da se ne radi izpostavljajo, so nekateri povedali tudi v samem intervjuju. Zadnji trije

intervjuvanci so celo želeli ostati popolnoma anonimni, zato sem od njihove svetovalne službe prejela le pisne odgovore, brez imen in kontaktov. Posledično tem intervjuvancem nisem mogla postaviti podvprašanj, pa čeprav sem pri določenih vprašanjih to želela storiti. Na primer pri vprašanju, če si srednješolec želi, da bi pouk potekal drugače, je intervjuvanec G odgovoril samo z "da", pri čemer sem ga želela vprašati, v zvezi s čim si želi, da bi pouk potekal drugače, vendar mu podvprašanja nisem mogla postaviti.

Kar se tiče razumevanja izraza "srednješolec z manj socialnimi stiki", so bili odgovori raznoliki, kar je po pričakovanjih glede na to, da gre za kompleksen izraz. Večina srednješolcev je sicer povezala ta izraz s samim številom stikov, saj sem prejela veliko odgovorov, ki se osredotočajo na to, da se srednješolec z manj socialnimi stiki druži le z določenimi osebami oziroma da ima malo prijateljev. Iz tega izhaja, da so si večinoma srednješolci z manj socialnimi stiki predstavljali predvsem glede števila stikov, kot nekoga, ki jih ima manj. Ostale značilnosti, ki so jih naštevali, so bile sicer tudi po pričakovanjih, kot so npr. zadržanost, nekomunikativnost, sramežljivost, da je nepriljubljen, da je raje sam, da ostopa od povprečja, da ima introvertne osebnostne lastnosti in da je tih. Nekoliko manj sem pričakovala, da bodo nekateri intervjuvanci izpostavili tudi druge lastnosti, kot je to, da srednješolec z manj socialnimi stiki več časa nameni učenju in manj internetu. Iz tega sklepam, da se nekateri srednješolci zavedajo, da so vrednote lahko tiste, ki vplivajo na to, da ima srednješolec manj stikov, kar je en intervjuvanec tudi posebej izpostavil. Prav tako je en intervjuvanec omenil, da so srednješolci z manj socialnimi stiki (nanašajoč posebej na tiste, ki imajo introvertne osebnostne lastnosti) lahko deležni stresnih situacij ter da obstaja verjetnost, da bodo deležni izkoriščanja. To nakazuje na to, da intervjuvanec dobro pozna lastnosti osebe z introvertnimi osebnostnimi lastnostmi in se zaveda morebitnih težav, ki jih je takšna oseba lahko deležna samo zaradi tega, ker je takšna, kot je. Kakor pravi Pennington (2012), je absurdno to, da mora učenec, ki je introvertiran, obvezno hoditi v šolo, kjer je deležen vsakodnevnih pritiskov, da sodeluje z drugimi, kar ga lahko izčrpa. Skupinsko delo lahko povzroči, da je deležen kritik samo zato, ker je to, kar je, oziroma da je kritizirana njegova osebnost (Pennington, 2012). Ta isti intervjuvanec, ki pravi, da je srednješolec z manj socialnimi stiki, ki ima introvertne osebnostne lastnosti, lahko deležen izkoriščanja in stresnih situacij, pravi, da ga to spravi v še večjo stisko, zaradi česar postane srednješolec z manj socialnimi stiki.

Pri vprašanju o tem, kaj menijo, da je razlog, da ima srednješolec manj socialnih stikov, so po pričakovanjih največ govorili o razlogih, povezanih z vzpostavljanjem stika (da težko vzpostavi stik oziroma da ga sam ne vzpostavi ali da se celo izogiba stikom). Kot razlog so navedli tudi

interese in vrednote. Navedeno se povezuje z dejavniki, ki vplivajo na življenjski svet maldostnika, ki jih navaja Poštrak (2015). Ti dejavniki so po navedbah mnogih avtorjev spol, družina, šola, vrstniki in vrednote (Poštrak, 2015).

Iz primera interesov in vrednot ter introvertnih osebnostnih lastnosti sem iz intervjujev razbrala nekakšne vrste začaran krog, v katerem se lahko znajde srednješolec z manj socialnimi stiki. Namreč srednješolec, ki nima skupnih interesov in vrednot z večino vrstnikov, kot je npr. nezainteresiranost do pitja alkoholnih pijač in kajenja, najverjetneje ne bo hodil na zabave oziroma ga drugi ne bodo vabili na tiste, kjer se to dogaja. S tem, ko se srednješolec drži svojih interesov in vrednot, hkrati tvega, da je izključen iz družbe svojih vrstnikov. S tem, ko se ne udeležuje zabav, ima še manj priložnosti, da bi se s kom spoprijatelžil in krepil svoje socialne veščine. Podobno je pri srednješolcu z manj socialnimi stiki, ki jih ima manj zaradi introvertirane osebnosti. Ta se najverjetneje ne bo dobro počutil na večjih druženjih, kot so zabave, in se jih tudi najverjetneje ne bo udeleževal, kar zopet pomeni tveganje za izključitev iz zabav in manj priložnosti za druženje ter razvijanje socialnih veščin. Tudi Pentillon (1978) pravi, da imajo socialno nesprejeti učenci manjšo možnost interakcij oziroma sodelovanja s sošolci, kar vodi k nerealističnemu zaznavanju socialnega okolja in s tem k nadaljnjim težavam v vedenju. Osamljeni/zavrtnjeni učenci pa imajo po njegovih besedah manj možnosti in izkušenj pri vživljanju v druge (za razvijanje empatije). Posledično imajo manj možnosti, da se v odnosu do sošolcev obnašajo kot enakovredni partnerji, ko do odnosa pride, saj se njihovega reševanja običajno lotijo na neustrezen način (v Peklaj in Pečjak, 2020). Tudi Peklaj in Pečjak (2020) pravita, da so socialno nesprejeti učenci (zavrtnjeni) velikokrat izključeni iz socialnih interakcij, zaradi česar nimajo veliko priložnosti za "preigravanje" različnih socialnih strategij (npr. reševanje konfliktov, pogajanja ...), za zavzemanje perspektive drugih, kar jim otežuje nadaljnje učenje oziroma razvoj socialnih veščin. To vodi k temu, da ali manj ustrezno interpretirajo nove socialne situacije in se zato neustrezno odzivajo ali nimajo ustreznih strategij vedenja v socialnih situacijah, kar le še utrjuje njihovo zavrtnjenost (Peklaj in Pečjak, 2020).

Tako Pentillon (1978) kot Peklaj in Pečjak (2020) se torej strinjajo, da imajo socialno nesprejeti učenci manjše možnosti za razvoj socialnih veščin, kar še dodatno utrjuje njihovo socialno nesprejetost.

V opisanih primerih lahko pride do socialne izolacije, o kateri je pisal Porter (1996). Ta ima lahko številne in raznolike posledice. Pri socialno izoliranih učencih namreč obstaja večja verjetnost izpada iz izobraževalnega sistema. Ti učenci tudi pogosteje kažejo šolsko neprilagojenost in imajo kot odrasli več težav z mentalnim zdravjem (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Več avtorjev se tudi strinja, da imajo socialno izolirani učenci manj podpore pri soočanju s stresnimi življenjskimi dogodki in manj zaupanja in izkušenj z iskanjem podpore pri drugih (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Ne samo stanje med sošolci, ampak so po pričakovanjih intervjuvanci kot razlog navedli tudi stanje doma, kot npr. opozorila matere, ki je ob vstopu v srednjo šolo vplivala na to, da se njen sin ni veliko družil z vrstniki. O družini kot dejavniku, ki lahko vpliva na srednješolca, sta pisali Peklaj in Pečjak (2020), ki pravita, da psihološko družinsko okolje in socialno-ekonomski status vplivata na otrokovo uspešnost in blagostanje v šoli. Dragoš in Leskošek (2003) pa sta o vplivu družine pisala skozi vidik socialnega, ekonomskega in kulturnega kapitala družine.

Navedeno kaže na to, da na število socialnih stikov in socialno sprejetost vplivajo številni dejavniki, o čemer je pisal Postrak (2015). Vplivajo lahko ogrožajoče ali varovalno, v vsakem primeru imajo vpliv na življenjski svet mladostnika. Večina avtorjev navaja pet dejavnikov, in sicer spol, družino, šolo, vrstnike in vrednote (v Postrak, 2015).

Pri učni uspešnosti je zanimivo to, da se med uspešnimi najdejo tako dve srednješolki, ki zase menita, da sta srednješolki z manj socialnimi stiki, kakor srednješolec, ki se občasno vidi kot srednješolec z manj socialnimi stiki, in tudi srednješolka, ki sebe ne vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki. Podobno je pri neuspešnih srednješolcih. Med njimi se najdejo tako srednješolci z manj socialnimi stiki kakor srednješolec, ki ima več socialnih stikov. Če ob tem upoštevam tudi dejstvo, da je bil namen intervjuvati srednješolce z manj socialnimi stiki in da zato ti predstavljajo večino, tako med uspešnimi kakor med neuspešnimi, ter da učno uspešnost večinoma merijo skozi ocene, lahko iz tega sklepam, da iz navedenih rezultatov ni videti, da bi bil uspeh neposredno povezan s številom socialnih stikov. Ta rezultat sicer ne sovпада z besedami Pentillona (1978), ki pravi, da so socialno nesprejeti učenci (predvsem odklonjeni, manj prezrti) pogostejše učno neuspešni (npr. ponavljalci) ter da težave v odnosih s sošolci negativno vplivajo na stopnjo storilnostne motivacije in raven aspiracije, kar spet vodi v slabšo učno uspešnost, pri čemer avtor prikazuje naravo krožne povezanosti med šolskim uspehom in socialno sprejetostjo (v Peklaj in Pečjak, 2020). Je pa res, da v mojem vzorcu med srednješolci z manj socialnimi stiki niso samo prezrti in odklonjeni, temveč tudi srednješolci, ki imajo introvertirano osebnost, za katere viri ne pišejo o tem, da bi bil uspeh povezan z dimenzijo introvertnost – ekstravertnost.

Razlog, zakaj v moji raziskavi nisem odkrila morebitne povezave z učno uspešnostjo in številom socialnih stikov, kljub navedbam Pentillona (1978), je mogoče tudi vpliv starosti. Košir, Sočan in Pečjak (2007) so v svoji raziskavi namreč ugotovili, da je vpliv večji pri učencih

4. razreda osnovne šole kot pri starejših osnovnošolcih in dijakih, kar kaže na to, da v določenem starostnem obdobju pride do upada vpliva socialnih spremenljivk na učno uspešnost (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Povezava oziroma korelacija med učno uspešnostjo in številom socialnih stikov ni neposredna, oziroma če je, je torej bolj kompleksna, odvisna tudi od starosti in razlogov, zakaj ima srednješolec manj socialnih stikov. Potem je tukaj tudi vpliv družine oziroma socialnega, kulturnega in ekonomskega kapitala ter navsezanje tudi vpliv interesov, vrednot in ciljev posameznega srednješolca. Da je povezanost med učno uspešnostjo in številom socialnih stikov kompleksna, je razvidno tudi iz tega, da je več intervjuvancev bilo mnenja, da število socialnih stikov nima vpliva na učno uspešnost, vendar pa je en srednješolec bil mnenja, da število socialnih stikov lahko vpliva nanjo. En je menil tudi obratno – da učna uspešnost lahko vpliva na število socialnih stikov, kar prav tako lahko povežem z viri, ki so govorili o tem, da so socialno sprejeti učenci večinoma tudi bolj učno uspešni, saj so bolje sprejeti med vrstniki ter s strani učiteljev, kar izboljšuje njihovo samopodobo in s tem tudi motivacijo za učne dosežke. Nekateri so navedli tudi druge dejavnike, poleg števila socialnih stikov, ki bi lahko vplivali na učno uspešnost. In sicer so navedli obravnavo v šoli, sam prehod iz osnovne na srednjo šolo in vpliv motivacije, kar zopet lahko povežem z navedbami Pentillona (1978), ki pravi, da težave v odnosih s sošolci negativno vplivajo na stopnjo storilnostne motivacije in na raven aspiracije, kar spet vodi v slabšo učno uspešnost (v Peklaj in Pečjak, 2020).

Glede merjenja uspešnosti je po pričakovanjih večina intervjuvancev odgovorila, da svoj uspeh merijo z ocenami. Nekaj jih je merilo uspešnost tudi preko razumevanja in hitrega dojemanja snovi ter splošne razgledanosti, kar nakazuje na to, da je mnogim intervjuvancem pomembno, da snov res razumejo in da znajo znanje tudi uporabiti, ne samo, da imajo visoke ocene. Manj pričakovan način merjenja uspešnosti je poslušnost in razumevanje s profesorji, ki ga je navedel en srednješolec. Glede na to, da je to bil srednješolec, ki ima sošolce, ki motijo pouk, je navedeni način merjenja najverjetneje izpostavil na podlagi te izkušnje. Med dejavniki, ki lahko vplivajo na učno uspešnost, je bil omenjen tudi vpliv obravnave v šoli. Učitelji in svetovalna služba so po besedah intervjuvanca v osnovni šoli z načinom obravnave vplivali na njegove vrstnike, saj so jim dajali nekakšne vrste slab zgled. S tem, ko so ga obravnavali kot učenca, ki naj bi bil manj vreden, so ga tudi vrstniki dojemali kot takšnega. K temu je intervjuvanec kot dejavnik, ki vpliva na učno uspešnost, dodal še motivacijo, ki je v zadnjem letniku nima več toliko, glede na to, da bo počasi zaključil s šolanjem, in to, da se je našel v programu na srednji šoli, kar je prispevalo k sicer boljši učni uspešnosti do zadnjega letnika v srednji šoli kakor v

osnovni šoli. Tako motivacija in dejstvo, da se je srednješolec našel v smeri programa, ki ga obiskuje v srednji šoli, sta pričakovana dejavnika, ki lahko vplivata na učno uspešnost.

Glede predsodkov in stereotipov je polovica intervjuvancev navedla, da so jih deležni. Med temi intervjuvanci so bili vsi srednješolci, ki zase menijo, da so srednješolci z manj socialnimi stiki. Med tistimi, ki niso deležni predsodkov in/ali stereotipov, so sicer tako srednješolci, ki sebe občasno vidijo kot srednješolce z manj socialnimi stiki, kakor tisti, ki se vidijo tako, in tisti, ki se ne vidijo kot srednješolce z manj socialnimi stiki. Iz tega sledi, da je pojav predsodkov in/ali stereotipov deloma povezan s številom socialnih stikov. Kar se tiče samih predsodkov, ki se pojavljajo, so intervjuvanci večinoma navedli predsodke, ki so povezani z vedenjem srednješolcev z manj socialnimi stiki, kar dodatno nakazuje na to, da je pojav predsodkov in/ali stereotipov vsaj deloma vezan na število socialnih stikov in da je torej večja verjetnost, da jih bo deležen srednješolec z manj socialnimi stiki. Tukaj se kaže tudi nerazumevanje vrstnikov in drugih ljudi, ki mislijo, da je srednješolec z manj socialnimi stiki vzvišen. Poleg tega drugi ne razumejo – kot je povedala ena intervjuvanka – da ima ona kot srednješolka z manj socialnimi stiki kvečjemu le manj socialnih veščin in se zato ne družijo, ker jo skrbi, da ne bo izpadla v redu, ne pa zato, ker bi bila vzvišena. En srednješolec je navedel primer, da ima srednješolec z manj socialnimi stiki lahko introvertne osebnostne lastnosti, zaradi katerih ne čuti potrebe po večjem številu stikov oziroma po druženju, saj ga druženje z več (neznanimi) ljudmi spravlja v stisko. O tem, da druženje z neznanimi ljudmi predstavlja stisko za osebe, ki so introvertirane, je pisala Cain (2014), ki pravi, da je o introvertiranih pogosto prepričanje, da si ljudomrzneži, vendar večinoma temu ni tako in da niso nujno plahi, temveč da dajejo prednost okolju, ki ni pretirano stimulativno (Cain, 2014). En intervjuvanec je za srednješolce z manj socialnimi stiki, ki imajo introvertne osebnostne lastnosti, med predsodki oziroma stereotipi navedel, da velja, da bi naj slabše dojemali učno snov in da naj ne bi bili zmožni dojemati humorja. Podobno je navajal Pennington (2012), ki pravi, da za introvertirane velja, da so običajno bolj tihi, da so hitro lahko označeni kot sramežljivi, zaprti vase, depresivni, nesamozavestni ipd. Vendar opozarja, da so bolj problematične te označbe oziroma nalepke, kakor učenec oziroma dijak, ki je introvertiran, sam po sebi. Takšen učenec je namreč po besedah avtorja lahko samozavesten. K temu dodaja, da se o introvertih pojavljajo tudi razni miti, kot npr. to, da so osamljeni, nori ali da so psihopati (Pennington, 2012). Med odgovori intervjuvancev sem tako, kot pravi avtor, zasledila, da obstajajo prepričanja, da so srednješolci z manj socialnimi stiki sramežljivi, zaprti vase, vzvišeni ipd.

Glede na odgovore intervjuvancev so nadlegovanja in/ali nasilja bili deležni tako srednješolci

z manj socialnimi stiki kakor srednješolec z več socialnimi stiki, zato tudi v tem primeru ni neposredne povezave. En srednješolec, ki sebe vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki, je dejal, da je bil deležen nadlegovanja in nasilja v manjši meri, vendar da njegovi vrstniki, ki imajo še manj socialnih stikov, niso imeli te sreče. Prav tako je srednješolec, ki sebe občasno vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki, bil deležen nadlegovanja in nasilja. Kot morebiten razlog, ki je privedel do tega, da je ravno on bil deležen tega, je navedel, da so tega deležni tisti, ki so se držali bolj zase in ki so bili novi na šoli oziroma so v 1. letniku. Iz tega izhaja, da ima poleg stikov lahko tudi novo okolje vpliv na pojavnost nadlegovanja in ali nasilja. Za srednješolca, ki je nov na šoli, obstaja torej večja verjetnost, da bo deležen nadlegovanja in ali nasilja.

Po drugi strani pa je srednješolec z več socialnimi stiki, ki je tudi sam bil deležen nasilja oziroma sovpleten, mnenja, da so tega prej deležni tisti, ki se radi izpostavljajo, kar za srednješolce z manj socialnimi stiki ne drži, sodeč po njihovih odgovorih, da ne marajo izpostavljanja. Ta isti srednješolec z več socialnimi stiki je povedal tudi to, da nekateri srednješolci ne znajo postaviti meje oziroma reči ne nasilju, iz česar je razbrati, da tudi zmožnost postavljanja meja lahko vpliva na to, ali bo srednješolec z manj socialnimi stiki deležen nasilja ali ne. To se potrdi tudi v intervjuju s srednješolko, ki sebe občasno vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki, a zase pravi, da zna postaviti meje in da ni deležna nadlegovanja in nasilja.

Iz intervjujev je sicer razbrati, da nasilja in nadlegovanja na splošno ni veliko oziroma da se to kvečjemu pojavlja v verbalni obliki, npr. kot zasmehovanje, zbadanje, zafrkavanje ali pa v obliki čudnih pogledov. Da bi bilo neposredno povezano s številom stikov, ni videti oziroma le deloma, saj na pojav nasilja vplivajo tudi drugi dejavniki, kot je npr. prej omenjena postavitev meja in na primer, da je srednješolec nov na šoli.

Srednješolec, ki zase pravi, da je introvertiran, je deležen verbalnega nasilja in je tudi opozoril, da so srednješolci, ki so introvertirani, hitro lahko deležni izkoriščanja, na kar opozarja tudi Pennington (2012). Ta pravi, da so učenci, ki so introvertirani, v času šolanja lahko deležni draženja, norčevanja ali ustrahovanja s strani vrstnikov zaradi svoje tihe narave in nepripravljenosti na maščevanje (Pennington, 2012).

Pri vprašanju, če bi si srednješolci želeli, da pouk poteka drugače na splošno oziroma v povezavi s tem, da imajo manj socialnih stikov, v kolikor to drži zanje, so trije rekli, da si željo, da bi potekal drugače. Kar je zanimivo, je to, da sta od teh treh dva bila srednješolca z manj socialnimi stiki, ena pa srednješolka z več socialnimi stiki. Ena srednješolka z manj socialnimi

stiki je odgovorila, da ne vidi potrebe po tem, da bi pouk potekal drugače oziroma da glede tega, da ima manj socialnih stikov, pouk poteka v redu. Iz tega ni mogoče sklepati, da bi si samo srednješolci z manj socialnimi stiki ali samo srednješolci z več socialnimi stiki želeli, da pouk poteka drugače. Vendar je v večini primerov vseeno več srednješolcev z manj socialnimi stiki menilo, da bi pouk lahko potekal drugače glede določenih stvari.

Kar se tiče samih sprememb pri pouku, je največ intervjuvancev govorilo o skupinskem delu in spraševanju pred razredom. Kot pričakovano, jih je veliko govorilo o tem, da jim ni v redu, če v skupini delajo z nekom, ki ni motiviran za delo oziroma da morajo potem sami narediti večino dela. Skratka, veliko je bilo poudarka na pravični razdelitvi dela. Kar se tiče samega oblikovanja skupin, so intervjuvanci odgovorili, da jim je bolj všeč, če se lahko sami razdelijo v skupine in so na ta način lahko skupaj s tesnejšimi vrstniki. Po drugi strani je en srednješolec izpostavil problem, ki lahko nastane pri takšnem oblikovanju skupin, in sicer, da nekdo, ki ni priljubljen, ostane sam. Če pa skupine naključno oblikuje profesor, je prav tako lahko neprijetno, če v določeno skupino pod prisilo dobijo člana, ki tam ni zaželen. Omenjeno lahko povežem navedbami Penningtona (2012), ki za učence oziroma dijake, ki so introvertirani, pravi, da skupinsko delo lahko povzroči, da je tovrsten učenec oziroma dijak deležen kritik samo zato, ker je to, kar je, oziroma je kritizirana njegova osebnost (Pennington, 2012). Ena srednješolka z manj socialnimi stiki je celo izrazila, da si želi, da bi bilo čim manj predstavitev in sodelovanja v šoli. Vendar je to glede na učni načrt in cilje vzgojno-izobraževalnih zavodov težko zagotoviti, v katerih ni prisotno le izobraževanje, temveč tudi vzgoja, kar pomeni spodbujati za prilagoditev zahtevam vsakdanjega življenja v šoli in skupnosti. Kakor pravi Kroflič (1997), je za človekovo vzgojo potrebno tako podrejanje normam kakor iskanje lastne identitete in človek postane svoboden šele preko podrejanja vzgojnim zahtevam (Kroflič, 1997). Tudi Kovač Šebart (2009) pravi, da je vzgojno okolje nujno potrebno za to, da nekdo postane človek, da usvoji spretnosti in potrebe za življenje, hkrati pa tudi ponotranji vrednote in norme kulture oziroma družbe, v kateri živi (Kovač Šebart in Krek, 2009). Ob tem se pojavi vprašanje, kako vzgajati srednješolce, ki so introvertirani, kajti ti si večinoma ne želijo biti izpostavljeni, sodelovati v skupinah ali imeti predstavitve ter biti deležni večjih druženj, saj ne potrebujejo veliko dražljajev iz okolice. Pa vendar, kot pravita prej omenjena avtorja, je za vzgojo potrebno podrejanje normam, in če je norma tudi prilagajanje življenju v skupnosti, ki ni vedno po želji srednješolca, ki je introvertiran, bo kljub temu deležen vzgoje, saj je ta navsezadnje tudi v učnem načrtu. S tem nastane dilema oziroma paradoks, ki ga lahko povežem s priznanjem Pascala (1999), ki pravi, da je težko otrokom, ki so introvertirani, zagotoviti svobodo, da so,

kdor so, saj potrebujejo tudi tankočutno spodbujanje za prilagoditev zahtevam vsakdanjega življenja v šoli in skupnosti (Pascal, 1999). Iz tega sledi, da se določenim nalogam v šoli srednješolci, ki so introvertirani, ne bodo izognili, je pa vprašanje, kako bi se te naloge lahko prilagodile, da bi bile za njih vsaj do določene mere čim manj obremenjujoče.

Za spraševanje pred razredom je zanimivo to, da so tako srednješolci z manj socialnimi stiki kakor srednješolci z več socialnimi stiki povedali, da jih moti, če morajo odgovarjati pred celim razredom. Tukaj ni opaziti večjih razlik med enimi in drugimi. Je pa res, da je npr. ena srednješolka z manj socialnimi stiki povedala, da ji poleg spraševanja pred razredom prav tako niso všeč predstavitve in da si teh želi čim manj. Želi si tudi, da ne bi bilo treba pri pouku toliko sodelovati. Medtem ko srednješolca z več socialnimi stiki predstavitev in sodelovanja nista omenila kot nekaj, česar bi si želela čim manj. En srednješolec z manj socialnimi stiki in srednješolka, ki ima občasno manj socialnih stikov, pa sta predlagala, da se sošolce zamoti s kakšno nalogo, medtem ko je nekdo vprašan.

Kar se tiče svetovalne službe, so le nekateri imeli izkušnjo individualnega sodelovanja z njo, večina jih je svetovalno službo poznala le preko poklicne orientacije in/ali preko vpisa na srednjo šolo. Od tistih, ki pa so imeli tudi izkušnjo individualnega sodelovanja, je večina imela dobro izkušnjo. Dva srednješolca sta se obrnila na svetovalno službo ravno v zvezi s tem, da imata manj socialnih stikov. Oba sta bila deležna pomoči oziroma svetovanja. Pri vprašanju o tem, kako bi lahko svetovalna služba pomagala pri izboljšanju socialne sprejetosti srednješolcev z manj socialnimi stiki, sta oba dejala, da bi bilo dobro, če bi srednješolci z manj socialnimi stiki bili deležni individualne pomoči oziroma več osebnega dela. Dva intervjuvanca sta izpostavila tudi potrebo po sodelovanju profesorjev s svetovalno službo glede pomoči srednješolcem z manj socialnimi stiki, saj so profesorji do določene mere s svojim odnosom do njih zgled ostalim srednješolcem. Svetovalna služba bi zato po mnenju enega srednješolca morala opozoriti oziroma ozaveščati profesorje o tem.

Tudi Peklaj in Pečjak (2020) za določene učence z manj socialnimi stiki (prezrte in zavrnjene) pravita, da jim je potrebno posvetiti posebno pozornost, pri čemer imajo posebej pomembno vlogo učitelji – razredniki in svetovalni delavci na šoli, ki lahko učiteljem oziroma profesorjem skozi posvetovalni model pomagajo pri oblikovanju takšnih preventivnih dejavnosti v oddelku, ki povečujejo socialno kompetentnost učencev (še posebej tistih z učnimi težavami) in povezujejo učence v oddelčni skupnosti med seboj (Peklaj in Pečjak, 2020).

Pri predlogih o tem, kako bi lahko svetovalna služba pomagala srednješolcem z manj socialnimi

stiki, da bi se počutili bolj sprejeti, so nekateri srednješolci navedli krožke in druge aktivnosti, ki bi jih lahko svetovalna služba izvajala za srednješolce z manj socialnimi stiki. Nekateri so bili mnenja, da bi mogoče bilo bolje, da se te srednješolce pusti pri miru oziroma da se jih čim manj izpostavlja. Pri izpostavljanju je posebej kot problematično bilo omenjeno, če svetovalna služba srednješolca izvzame iz razreda, saj se ga s tem še bolj izpostavi in do določene mere tudi izloči iz razreda. To potem lahko vpliva tudi na pojav predsodkov s strani vrstnikov in srednješolcem z manj socialnimi stiki zmanjša priložnosti za vzpostavitev in vzdrževanje stikov znotraj razreda.

V zvezi z izpostavljanjem je zanimivo to, da sta problematiko izpostavljanja omenila tako dva srednješolca z manj socialnimi stiki kakor en srednješolec z več socialnimi stiki, kar nakazuje na to, da se tudi srednješolec z več socialnimi stiki zaveda, s čim se lahko sooča srednješolec z manj socialnimi stiki.

Kar se tiče mnenja, da se srednješolce z manj socialnimi stiki pusti pri miru in da bodo že sami našli družbo, če jo bodo želeli, ga lahko povežem s tem, da so srednješolci z manj socialnimi stiki sami po sebi eksperti iz izkušenj. Kot pravijo Šugman Bohinc idr. (2007), se je potrebno zavedati, da so ravno mladostniki sami mladi eksperti iz lastnih izkušenj. Če izhajamo iz tega, da so torej oni tisti, ki nam lahko povedo, kako doživljajo dogajanje, je naša naloga, da analiziramo njihove pripovedi ter podatke, ki jih zberemo od drugih udeležencev v dogajanju, čemur Šugman Bohinc idr. pravijo raziskovanje življenjskega sveta uporabnika oziroma v konkretnem primeru mladostnika (Šugman Bohinc, 2007).

Tudi delovni odnos, ki predstavlja temeljni koncept socialnega dela, uporabnike in socialne delavke definira kot sodelavce v skupnem projektu, v katerem imajo nalogo, da soustvarijo deleže v rešitvi, kar prav tako nakazuje na to, da so uporabniki enakovredni sogovorniki in eksperti iz izkušenj (Čacinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015).

S tem, ko bi srednješolec kot ekspert iz lastnih izkušenj, ki ve, kaj njemu najbolj ustreza, povedal, kaj bi mu pomagalo, tako pri socialni sprejetosti kakor pri samem pouku, bi profesorji in svetovalna služba lahko vsaj do določene mere njemu prilagodili pouk. Kot pravi Poštrak (2015), po sodobnih konceptih dela z mladimi izhajamo iz obstoječega stanja, kakšni so mladostniki tu in zdaj, s čimer se odmaknemo od težnje po preoblikovanju mladostnika in se usmerimo v to, kaj lahko skupaj z njim storimo, da mu bo tu in zdaj bolje in da bo bolje živel v življenjskem svetu, takšen, kakršen je (Poštrak, 2015). Prav tako je z vidika mnogoterih inteligenc razbrati, da bi morali profesorji način pouka oziroma nalog prilagoditi srednješolcem, saj kot pravi Gardner (2006), smo si ljudje v glavnem različni, ker imamo različne kombinacije

inteligenc, in če to prepoznamo in lahko izkoristimo potencialne raznolikih inteligenc, bomo s tem povečali možnosti ustreznega reševanja problemov, s katerimi se soočamo v svetu (Gardner, 2006).

Kar se tiče same socialne sprejetosti, se po pričakovanjih sprejeta počutita srednješolca z več socialnimi stiki. Med tistimi, ki so odgovorili, da se ne počutijo sprejeti, pa so srednješolci, ki zase menijo, da so srednješolci z manj socialnimi stiki. Da je število stikov povezano s socialno sprejetostjo, je pisal Merrell (1999), ki pravi, da je kakovost vrstniških odnosov in s tem socialna sprejetost v veliki meri pogojena s tem, kako učinkovito učenci navezujejo in ohranjajo stike z vrstniki, za kar je potrebna uporaba socialnih veščin. Vendar je opozoril tudi na to, da je odnos med socialno sprejetostjo in socialnimi spretnostmi kompleksnejši in ne sledi preprosti formuli, da so socialne veščine pogoj za socialno sprejetost. Uporaba socialnih veščin pripomore k večji socialni sprejetosti, kakovost vrstniških odnosov pa povratno vpliva na nadaljnji razvoj socialnih veščin (v Peklaj in Pečjak, 2020). Da socialne veščine in socialni stiki vplivajo na socialno sprejetost, so navajali tudi intervjuvanci, saj so kot dejavnike, ki lahko vplivajo na socialno sprejetost, navedli druženje s tesnejšimi vrstniki, izključitev s strani vrstnikov, grupiranje znotraj razreda, da se ne poznajo s sošolci, da so imeli manj stikov na začetku srednje šole ...

Po spolu intervjuvancev ni bilo videti kakšnih povezav s številom stikov, saj se med srednješolci z manj socialnimi stiki najdejo tako srednješolci kakor srednješolke in obratno se tudi med srednješolci z več socialnimi stiki najdejo tako srednješolec kot srednješolka. Tudi med tistima dvema, ki se vidita kot srednješolca, ki imata občasno manj socialnih stikov, sta tako srednješolec kakor srednješolka. Kar se tiče ostalih raziskovalnih vprašanj glede predsodkov in stereotipov, nadlegovanja in nasilja, pouka, svetovalne službe in socialne sprejetosti, prav tako ni videti kakšne povezave s spolom. Kar se tiče starosti, je povezava deloma s tem, da so mlajši srednješolci novi na šoli in imajo na začetku srednje šole manj poznanstev, vendar jih imajo nekateri potem sčasoma več. Prav tako je s starostjo deloma povezana pojavnost nadlegovanja in nasilja, saj se je pri enem intervjuvancu izkazalo, da je večja verjetnost, da bo tega deležen srednješolec, ki je mlajši oziroma nov na šoli. Ker je takšno izkušnjo imel samo en srednješolec, tega ni mogoče posploševati na celotno populacijo. Pojav nadlegovanja oziroma nasilja lahko povežem s tem, da nekdo zna postaviti mejo oziroma reči ne nasilju. Ena srednješolka je namreč rekla, da zna postaviti mejo in da ni deležna nadlegovanja ali nasilja. Kar se tiče vrste srednješolskega programa, ima ta do določene mere vpliv na število socialnih stikov, na pojavnost predsodkov in stereotipov ter na pojavnost nadlegovanja in nasilja nad srednješolcem

z manj socialnimi stiki. In sicer v povezavi z interesi in vrednotami srednješolca, saj kot je povedal srednješolec z več socialnimi stiki, ima sošolca z manj socialnimi stiki, ki ima drugačne vrednote in drugačen nivo pogovora, ki bi spadal bolj na gimnazijo, kakor večina njegovih vrstnikov. Najverjetneje ima zaradi drugačnih interesov in vrednot manj socialnih stikov, a ko bo šel na fakulteto, intervjuvanec predvideva, da temu ne bo več tako, saj obstaja verjetnost, da bo tam spoznal enako misleče vrstnike. Prav tako je bilo zaznati, da so srednješolci (ne glede na to, ali imajo več ali manj socialnih stikov) bolj pogosto deležni nadlegovanja in nasilja na poklicnem izobraževanju (tako štiriletnem kakor dvoletnem in na PTI programu) kakor na splošnem.

8 Sklepi in predlogi

Z raziskavo o srednješolcih z manj socialnimi stiki sem ugotovila, da srednješolci ta izraz razumejo predvsem v smislu števila oziroma pogostosti stikov, se pravi, da se gre za srednješolca, ki ima malo stikov, malo prijateljev oziroma da se družijo samo z določenimi. Srednješolca z manj socialnimi stiki si predstavljajo tudi skozi razne lastnosti takšnega srednješolca, kot so npr. zadržanost, tihost, sramežljivost, introvertiranost, nekomunikativnost, nepriljubljenost in druge lastnosti. Te lastnosti in še posebej lastnosti, ki otežujejo vzpostavljanje stikov, so tudi navajali kot razlog za to, da ima srednješolec manj stikov. Nekateri srednješolci, ki sebe vidijo kot srednješolce z manj socialnimi stiki, zase menijo, da imajo manj stikov zato, ker imajo drugačne interese in vrednote od vrstnikov, ker izstopajo od povprečja, ker imajo ožji krog prijateljev, ker so deležni razumevanja s strani samo določenih oseb in imajo posledično manj priložnosti za druženje. Poleg tega so našli še, da imajo introvertno osebnostne lastnosti, da si ne upajo vzpostaviti stika ali se stikom celo izogibajo, ker jih je strah zavrnitve, zaradi česar ne preseneča tudi lastnost, da so raje sami.

Glede učne uspešnosti iz rezultatov ni videti, da bi na njo neposredno vplivali socialni stiki. Nekateri so sicer mnenja, da število socialnih stikov lahko vpliva na učno uspešnost, vendar ta vpliv ni neposreden oziroma je bolj kompleksen. Izkazalo se je namreč, da se med učno uspešnimi najdejo tako srednješolci z več socialnimi stiki kakor srednješolci z manj socialnimi stiki in obratno.

Kar se tiče predsodkov, stereotipov, nadlegovanja ter medvrstniškega nasilja, je iz rezultatov raziskave razvidno, da so predsodki in stereotipi deloma povezani s številom socialnih stikov, in sicer so jih pogostejše deležni srednješolci z manj socialnimi stiki. Pri nadlegovanju in medvrstniškem nasilju ni bilo videti, da bi to bilo neposredno povezano s številom stikov, kvečjemu se je izkazalo, da je več dejavnikov, ki lahko vplivajo na pogostost pojava oziroma na deležnost nadlegovanja in nasilja, kot je npr. zmožnost postavljanja meja ali to, da je nekdo nov na šoli.

Glede potrebe po spremembah pouka ni bilo razbrati pomembnih razlik med srednješolci z več ali manj socialnimi stiki. Tako eni kakor drugi so si večinoma želeli sprememb, še posebej v zvezi s spraševanjem in skupinskim delom. Spraševanje pred razredom ni vseh tako srednješolcem z manj socialnimi stiki kakor srednješolcem z več socialnimi stiki. Glede skupinskega dela pa so tako eni kakor drugi izpostavili predvsem potrebo po pravični razdelitvi dela. Nekateri so izpostavili tudi problem oblikovanja skupin, saj je pri tem lahko kateri srednješolec izpostavljen, če ga nobena skupina ni pripravljena sprejeti. Izkazalo se je tudi, da

obstaja dilema glede spodbujanja srednješolcev, ki so introvertirani, k sodelovanju pri pouku, pri predstavitvah, spraševanju pred razredom ipd., saj ti ne želijo biti izpostavljeni pretiranim dražljajem iz okolice. Tovrstnim aktivnostim se ne morejo popolnoma izgoniti, saj so del učnega načrta in so tudi takšne naloge potrebne za razvoj socialnih veščin in kompetenc. Kvečjemu bi se izvedba omenjenih nalog lahko nekoliko prilagodila srednješolcem, ki so introvertirani.

Izkazalo se je, da imajo srednješolci na splošno malo izkušenj sodelovanja s svetovalno službo. Če že, potem imajo izkušnjo z njo le v zvezi s poklicno orientacijo in vpisom na šolo. Je pa res, da so tisti, ki so imeli tudi izkušnjo sodelovanja z njo, imeli dobro izkušnjo. Nekateri so se na svetovalno službo obrnili ravno zaradi tega, ker imajo manj socialnih stikov.

Pri socialni sprejetosti se je izkazalo, da se večinoma bolj socialno sprejeta počutita srednješolca z več socialnimi stiki. Srednješolci z manj socialnimi stiki pa se večinoma počutijo manj sprejeti. Kar se tiče možnih načinov pomoči s strani svetovalne službe glede socialne sprejetosti, so bili odgovori deljeni. Nekateri srednješolci so sicer navedli kakšne krožke ali druge dejavnosti ter svetovanja oziroma osebno delo kot pomoč srednješolcem z manj socialnimi stiki. Po drugi strani pa so nekateri bili mnenja, da bi bilo bolje, če srednješolce z manj socialnimi stiki enostavno pustimo pri miru, saj sami najbolje vedo, kaj jim odgovarja. Poleg tega jih na ta način, ko jih pustimo pri miru, ne izpostavljamo. V raziskavi se je namreč izkazalo, da se srednješolci z manj socialnimi stiki običajno neradi izpostavljajo.

Glede na rezultate raziskave bi bilo potrebno dodatno izobraževati in ozaveščati profesorje ter svetovalno službo, da bi lažje prepoznali srednješolce z manj socialnimi stiki, poznali med sabo prepletajoče se dejavnike, ki vplivajo na število socialnih stikov, ter poznati načine, s katerimi se lahko te srednješolce podpre. Profesorji in svetovalni delavci bi morali biti opremljeni za delo s srednješolci z manj socialnimi stiki, biti ozaveščeni o tveganjih in drugih težavah, s katerimi se lahko v šolskem vsakdanu ti srečujejo, ter biti netolerantni do predsodkov in stereotipov ter nadlegovanja in nasilja nad srednješolci z manj socialnimi stiki. Profesorji in svetovalni delavci namreč dajejo ostalim srednješolcem zgled s svojim vedenjem do srednješolcev z manj socialnimi stiki. Z ničelno toleranco do nasilja in jasnim neodobravanjem predsodkov, stereotipov ter nadlegovanja nad srednješolci z manj socialnimi stiki bi lahko prispevali k temu, da se jih zaščitijo. Pouk bi lahko deloma prilagodili glede na želje in potrebe srednješolcev. Še posebej pri spraševanju, kjer bi lahko poskrbeli za to, da srednješolec občuti čim manj pritiska in stresa. Prav tako bi bili pozorni na način oblikovanja skupin pri skupinskem

delu, da bi preprečili morebitno izpostavljanje srednješolca, ki ga nobena skupina ne bi sprejela. Prav tako bi se lahko pogovorili s srednješolci z manj socialnimi stiki o možnostih prilagoditve nalog, spraševanj in drugih šolskih aktivnosti, da se te izvedejo na način, ki bo čim manj obremenjujoč za srednješolca z manj socialnimi stiki, kot je npr. spraševanje na način, da ostali sošolci rešujejo nalogo, medtem ko je srednješolec z manj socialnimi stiki vprašan. Srednješolce, ki bi potrebovali individualno pomoč svetovalne službe, se ne bi vzelo iz razreda brez njihove privolitve, temveč bi srednješolec skupaj s svetovalno službo raziskal možne načine sodelovanja in pomoči, v kolikor meni, da bi bil z izvzetjem iz razreda preveč izpostavljen. Srednješolci z manj socialnimi stiki so namreč neradi izpostavljeni. Svetovalna služba bi se lahko tudi bolj promovirala v pozitivni luči, s čimer srednješolci ne bi dobili občutka, da gre k svetovalni službi samo nekdo, ki ima težave. Na ta način bi si srednješolci bolj upali sodelovati s svetovalno službo in pri njej poiskati pomoč. Glede na ugotovljeno obremenjenost svetovalnih delavcev, ki posledično težko delajo izven svojih okvirjev, je predlog tudi ta, da se poveča število zaposlenih v svetovalni službi.

9 Seznam virov in literature

1. Batistič Zorec, M. (2000). *Teorije v razvojni psihologiji*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta
2. Cain, S. (2014). *Tihi: Moč introvertnih ljudi v svetu, ki ne zna molčati*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
3. Čaćinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Bečaj, J., Pečjak, S., Resman, M., Bezić, T., Dobnik Žerjav, M., Grgurevič, J., Niklanović, S. & Šmuk, B. (2008). *Programske smernice: Svetovalna služba v gimnazijah, nižjih in srednjih poklicnih šolah ter strokovnih šolah in v dijaških domovih*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno 11.1.2023 s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/media/pdf/smernice/Programske_smernice_SS.pdf
4. Čaćinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., & Možina, M. (2015). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
5. Dragoš, S. & Leskošek, V. (2003). *Družbena neenakost in socialni kapital*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
6. Gardner, H. (2006). *Multiple Intelligences*. New York: New Horizons.
7. Golob, S. (2018). *Introvertiranost v izobraževalnem sistemu* (Magistrsko delo). Ljubljana: Pedagoška fakulteta. Pridobljeno 20. 1. 2023 s http://pefprints.pef.uni-lj.si/5355/1/Simona_Golob_Introvertiranost_v_izobra%C5%BEevalnem_sistemu.pdf
8. Haralambos, M. & Holborn, M. (1999). *Sociologija: Teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
9. Jurinec, N. (2020). *Povezanost razredne klime in socialne sprejetosti učencev* (Magistrsko delo). Maribor: Pedagoška fakulteta. Pridobljeno 6.3.2023 s <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=77328&lang=slv>
10. Kmetič, J. (2016). *Introvertirani učenci v razredu* (Diplomsko delo). Ljubljana: Pedagoška fakulteta. Pridobljeno 10. 1. 2023 s http://pefprints.pef.uni-lj.si/3728/1/Diplomsko_delo_Janja_Kmeti%C4%8D_PDF.pdf
11. Kovač Šebart, M. in Krek, J. (2009). *Vzgojna zasnova javne šole*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
12. Krajnik, P. (2019). *Vloga šolskega svetovalnega delavca na področju razredne klime*. (Magistrsko delo). Maribor: Filozofska fakulteta. Pridobljeno 8.3.2023 s <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=75526&lang=slv&prip=rul:11265962:d1>
13. Kroflič, R. (1997). *Med poslušnostjo in odgovornostjo*. Ljubljana: Vija.

14. Košir, K. & Pečjak, S. (2007). Dejavniki, ki se povezujejo s socialno sprejetostjo v različnih obdobjih šolanja. *Psihološka obzorja (Ljubljana)*, letnik 16, številka 3, str. 49-73. URN:NBN:SI:DOC-7VH9MAAG from <http://www.dlib.si>
15. Kučej, E. (2018). Ekstravert ali introvert, to je sedaj vprašanje. *Psihologija dela*. Pridobljeno 12.8.2022 s <https://psihologijadela.com/2018/04/13/ekstravert-ali-introvert-to-je-sedaj-vprasanje/>
16. Magajna, L., Pečjak, S., Peklaj, C., Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Kavkler, M. in Tancig, S. (2008). *Učne težave v osnovni šoli : problemi, perspektive, priporočila*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 15.3.2023 s: <http://pefprints.pef.uni-lj.si/1477/>
17. Musek, J. (2005). *Psihološke dimenzije osebnosti*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
18. Openshaw, L. (2008). *Social Work in Schools: Principles and Practice*. New York: The Guilford Press.
19. Pascal, E. (1999). *Živeti z Jungom*. Ljubljana: Sophia.
20. Peklaj, C. & Pečjak, S. (2020). *Psihosocialni odnosi v šoli*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
21. Pennington, B. T. (2012). *Educating the Introverted Child: The Silent Cohort*. St. Helens, United Kingdom: self-published.
22. Poštrak, M. (2015). Koncepti socialnega dela z mladimi. *Socialno delo* 54, 269-280. Pridobljeno 26. 4. 2023 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-6I9TMWUA>
23. *Republika Slovenija - Gov.si* (2023). Pridobljeno 20.2.2023 s <https://www.gov.si/podrocja/izobrazevanje-znanost-in-sport/srednjesolsko-izobrazevanje/>
24. Šugman Bohinc, L., Rapoša Tajnšek, P. & Škerjanc, J. (2007). *Življenjski svet uporabnika: Raziskovanje, ocenjevanje in načrtovanje uporabe virov za doseganje zelenih razpletov*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
25. Ule, M. & Miheljak, V. (1995). *Prihodnost mladine*. Ljubljana: DZS.
26. *Zakon o gimnazijah ZGim* (1996). Ur.l. RS št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/17, 6/18 – ZIO-1 in 46/19)
27. *Zakon o osnovni šoli ZOsn* (1996). Ur. l. RS št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-K

28. *Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju ZPSI-1* (2006). Ur.l. RS št. 79/06, 68/17
in 46/19)

10 Priloge

10.1 Smernice za delno standardiziran intervju

1. Koliko si star/a?
2. Katerega spola si?
3. Katero vrsto srednješolskega programa obiskuješ?
4. Kako ti razumeš izraz "srednješolec z manj socialnimi stiki" oz. kaj to po tvojem mnenju pomeni?
5. Ali sebe vidiš kot srednješolca z manj socialnimi stiki? Če se vidiš takšnega, kaj meniš, zakaj je temu tako? Če se ne vidiš kot takšnega/o, kaj meniš o srednješolcih z manj socialnimi stiki, zakaj jih imajo manj?
6. Ali sebe vidiš kot učno uspešnega/o in kaj zate pomeni biti učno uspešen/a? Meniš, da socialni stiki vplivajo na učno uspešnost?
7. Ali meniš, da si v šoli deležen/a predsodkov in stereotipov (v povezavi s tem, da imaš manj socialnih stikov, v kolikor sebe vidiš kot takšnega/o)?
8. Ali se v šoli počutiš nadlegovanega/o in deležnega/o medvrstniškega nasilja (v povezavi s tem, da imaš manj socialnih stikov, v kolikor sebe vidiš kot takšnega/o)?
9. Ali si želiš, da bi pouk potekal drugače kot poteka sicer (v povezavi s tem, da imaš manj socialnih stikov, v kolikor se vidiš takšnega/o)?
10. Ali si že kdaj sodeloval/a s svetovalno delavko oz. svetovalnim delavcem, ki dela v svetovalni službi tvoje šole in če si ali meniš, da je dobro sodeloval/a s tabo? Meniš, da je razumel/a tvoje potrebe? Imaš s svetovalno službo kakšno poseno izkušnjo (dobro ali slabo)?
11. Ali se v šoli počutiš socialno sprejetega/o? Če se ne počutiš tako, kaj bi po tvojem mnenju potreboval/a, da bi se v šoli počutil/a bolj sprejetega/o? Meniš, da bi ti pri tem svetovalna služba lahko kako pomagala? Če da, na kakšen način?

10.2 Dobesedni zapisi intervjujev

1. Koliko si star/a?

A: Star sem 19 let.

B: 16 let.

C: 18.

Č: 18.

D: 19 let.

E: 19.

F: 18 let.

G: 19 let.

H: 18 let.

I: 18 let

2. Katerega spola si?

- A: Moškega.
- B: Moškega.
- C: Ženskega.
- Č: Ženski.
- D: Moški.
- E: Moškega.
- F: Ženskega.
- G: Moškega.
- H: Ženskega.
- I: Ženskega.

3. Katero vrsto srednješolskega programa obiskuješ?

- A: Splošno izobraževanje – gimnazija.
- B: Pomočnik v tehnoloških procesih, ki je 2-letni srednješolski program.
- C: Zdaj sem na PTI programu.
- Č: Gimnazijo.
- D: Avtoservisni tehnik, PTI.
- E: 4-letno poklicno izobraževanje.
- F: Gimnazija. Splošno izobraževanje.
- G: Splošno izobraževanje.
- H: Gimnazija
- I: Gimnazija.

4. Kako ti razumeš izraz "srednješolec z manj socialnimi stiki" oz. kaj to po tvojem mnenju pomeni?

- A: Srednješolec z manj socialnimi stiki po moje pomeni to, da dejansko v svojem razredu, recimo, al pa na splošno med paralelkami, nima nekih tesnejših prijateljev oz. jih nima tuk velik.
- B: Da ni velik na internetu, da je bolj za zvezki kot pa na internetu. Da ima telefonske stike sam s starši in z malo prijatelji. Na splošno se malo pogovarja.
- C: To je za mene en dijak, ko ni neki popularen, se bolj za sebe drži in je sramežljiv.
- Č: Da se ne družijo tok z ostalimi, da je rajši sam. Al pa da se družijo sam z določenimi, ima ožji krog prijateljev.
- D: Pač verjetno je bolj sramežljiv. Težje se vključi v družbo. Pol je tudi čist odvisno kako ima doma stanje... Plus... Kaj hoče doseči v življenju. Nekateri se pač bolj učijo.. Nekateri se ne učijo... Eni so bolj taki zadržani.. Še pol tam v šoli težje dobijo dobre ocene zaradi tega. Lahko da pa lih šoli bolj posvečajo in ne tolik družbi in zabavi. Lahko pa da jih je samo sram in da jim zaradi tega tudi ne rata uspet.

E: Srednješolec z manj socialnimi stiki zame pomeni osebo ki ima že po naravi bolj introvertne karakteristike, ki pa v srednji šoli pridejo do še večjega izraza. Takšni osebi preživljanje časa v zaprtem prostoru in obdani z velikim številom popolnoma neznanih ljudi predstavlja veliko stisko kar povzroči da se še bolj zapre vase. Med tem ko se ostali družijo je ta oseba običajno zelo sramežljiva in težko se sprosti. Zelo kmalu ostali to opazijo in ta oseba hitro pridobi sloves "čudaka" nakar pričnejo drugi to izkoriščati in se tej osebi posmehovati. Seveda je za to osebo to še dodaten stres in tako nastane srednješolec z manj socialnimi stiki. Običajno se ga ta sloves drži do konca srednje šole.

F: Lahko bi rekla, da je to neka zaprta oseba, ki se recimo tud.. Doma, se ne more izražat in pol posledično, v družbi se tok težje. In v bistvu težko naveže stike al pa jih naveže samo takrat, ko jih pač more. To je v šoli največkrat. In to je v bistvu tud opazno v razredu recimo. Že v šoli je težko, v družbi pa v bistvu skoraj da niso prisotni taki ljudje, bi js rekla. Da se v bistvu izogibajo stikom.

G: Nekdo, ki ni vključen v svoj razred, nima prijateljskih vezi s sošolci, se ne vključuje v pogovore razen če ga drugi vključijo, ne sodeluje v šoli in pri pouku, se izogiba stikov z uporabo telefona.

H: Oseba, ki težje navezuje stike, ji je težko najti temo za pogovor, ji v prisotnosti večih oseb ni prijetno, raje preživlja čas sama ali z ozkim krogom prijateljev.

I: Nekdo, ki je raje sam kot v družbi.

5. Ali sebe vidiš kot srednješolca z manj socialnimi stiki? Če se vidiš takšnega, kaj meniš, zakaj je temu tako? Če se ne vidiš kot takšnega/o, kaj meniš o srednješolcih z manj socialnimi stiki, zakaj jih imajo manj?

A: Ja, recimo. Ne vem, verjetno zato ker nimam skupnih interesov z ostalimi v razredu. Če izstopaš od nekega povprečja... To pomeni pač, da nekak, nisi zaželen... V teh najstniških letih se večina hoče dokazat in druženje z nekom, ki je po mnenju družbe čudno... Pač to ni v interesu teh posameznikov, k hočejo bit nekak... Glavni. V teh srednješolskih letih je pomembna zabava, recimo in... Sam osebno nisem lih pristaš alkohola pa to. In nekak potem izpadeš ven iz tega kroga zabav. Niti način zabave mi ni všeč. Ampak kot pravim, ne... Jes si mislim, da je to zato, ker pač... Sm v takem razredu, ki je večinsko, kako bi reku... Enoten glede tega... Zabavnega življenja. Če si zabaven si "in". Več kt si upaš, bolj si "in". Mislim, ne da si ne bi upu, ampak pač... To ni zame zabava, ne. Jes se znam zabavat tud na kak "trezn" način.

B: Občasno. Z nekaterimi se ne razumem najbolj, z nekaterimi pa. Zabav se recimo ne udeležujem, ker me ne zanima alkohol pa kajenje. Imam enih par prijateljev s katerimi se razumem. Sva pa v razredu drugače samo dva, ki nimava nič z alkoholom in kajenjem. Zaradi tega se včasih počutim izločen iz družbe, ker nisem tak kot oni, ampak sm drugačen, ker nočem tega delat... V našem razredu so 3 grupe. Ena grupa smo mi, ki ne kadimo in ne pijemo. Druga grupa pa je v bistvu največja v razredu. To so tisti iz tuje države, ki povzročajo največ težav. Večino časa so zato zunaj razreda, ker jih profesorji ven pošljejo. Ker jim rečejo profesorji, da naj nehajo, a oni še kr... Včasih je problem jezik. Enih par je takih, ki znajo slovensko. Enih par zna tudi tekoče slovensko. Ampak en je pa že 11 let tu v Sloveniji, ampak noče sploh govorit slovenskega jezika. Tretja skupina so sošolci, ki nas ostale pustijo pri miru.

C: Občasno se vidim tak. Jaz sem sramežljiva sam do tistih ljudi, ko jih ne poznam, pač tak če se prvič vidim s kom al pa kaj takega. Ampak pol ko pa spoznam tisto osebo pa vidim, da je v redu, pol se pač odprem in pol nisem več sramežljiva.

Č: Ja, ker sem bolj zadržana in tiha oseba, ker imam samo ožji krog prijateljev in se z ostalimi ne razumem tok. Pomembno mi je, da vzdržujem stike s temi parimi prijatelji, bolj kakor, da imam veliko površinskih stikov z več ljudmi.

D: Pa... Ne vidim sebe tako. Js sm prvo leto, ko sm pršu na šolo, sm bil tak zadržan, bolj za sebe.. Nism neki velik silu v ljudi. Ker že moja mama mi je govorila "ja, drž se šole, drž se tistga, ne hodi nikamor, ker zdaj si v večjem mestu, kjer je nevarno..." In tak se od začetka srednje šole nism neki z ljudmi povezu.

Pol sm se probu povezati s tistimi ljudmi, s katerimi čutim, da se da z njimi pogovarjat... Z enim sem se fajn pol povezu in z nekaterimi sm tud svoje zanimanje najdu. Recimo to kar zdaj delam, je zarad točno določenega človeka, ki mi je pokazal, da ni nikol prepozno začeti. Je sicer pustu šolo, ker ni imel volje do učenja. Ampak zdaj je eden boljših v svojem poklicu. Velik praktičnega znanja je pobral zunaj šole že v tistem letu, ko je prvič pustil PTI program.

Drgač zdaj se pa dost družim. Vsak dan grem nekam... Nism tak, da bi bil doma skos. Mam pa neko stalno družbo, ki se mal spreminja. Enkrat so eni, enkrat so drugi. Mam pa ene sošolce, k so bolj zadržani. Majo tist svoj krog in to je to. Mam tud enega sošolca, ki iskren povedan... Po moje ne gre nikamor in mora tud mamu vprašati, če lahko igrce igra. Druži se pa res specifično bolj kot ne samo z enim al pa z dvema. Se proba vključiti ampak se zlo težko vključi. Tud se mi zdi, da nivo pogovora z njim je velik drgač kot z ostalimi. On je bolj za gimnazijski pogovor. Brihtn je. Čist drgač se pogovarja kot mi. Mi uporabljamo tiste izraze naše, on pa se trudi slovnično govoriti. Visok nivo izobrazbe ma oz. ma neko podlago. Trudim se z njim pogovarjat. Ne izključujem ljudi iz družbe, ker pač... Grozn mi je, če mora bit en človek sam v razredu. Ni mi to všeč.

E: Da sebe vidim kot srednješolca z manj socialnimi stiki. Do tega je prišlo zaradi moje introvertne osebnosti zaradi katere si že na samem začetku nisem upal vzpostaviti stika z sošolci. Kasneje ko pa sem se nekoliko opogumil sem od mnogih dobil zavrnitev saj sem že pridobil sloves čudaka.

F: Definitivno ne. Bi lahko rekla, da na začetku, ko sem prišla v srednjo šolo je bil tak občutek. Ampak, potem sem se sčasom dost navadla. Sem vidla, da v bistvu to nikoli ni bil problem. Je bilo samo neko novo okolje, kar mi je sprožilo tak občutek. Drgač pa ne.

Tud če v mojem razredu pogledam, ni nobenega takega, ki bi izstopal, so pa posamezniki, ki jih recimo vidiš med odmori v avli... In to so tko vsak dan isti. Poznam par fantov, k bi lahko rekla, da imajo problem s tem. Glavni vzrok tega je pa po moje zasvojenost s telefonom. To je več kot očitno pri njih. To je okol 5 fantov, ampak to so različno posedeni po avli in vsi so na telefonih. Ne znajo niti komunicirati. Nimajo socialnih veščin. Ne moreš z njim normalno komunicirati, ker ne zna. Pol posledično je zaprt vase in to je to.

Mogoče bi izpostavila ekonomsko srednjo šolo. Tuki jih je tko, zlo velik (srednješolcev z manj socialnih stikov). Sem probala komunicirati z njimi pa ni šlo.

Če je še kakšen drug razlog za manj socialnih stikov poleg zasvojenosti s telefonom... Zdej to sicer ne vem zagotovo ampak, lahko, da je vzrok mogoče kakšno stanje v družini. Ne vem, lahko bi bil. Lahko da se, recimo... Zaradi sošolcev ne počuti v redu in pol je posledično zaprt vase. Al pa s strani profesorjev... Neki od tega.

G: Ja, se vidim kot srednješolec z manj socialnimi stiki. Menim da je to zato ker na začetku šolanja nisem sam začel pogovor ali se namenoma spoprijateljil s kom iz razreda, hitro sem se izključil iz pogovora, ali interakcije, ali zaradi sramu al pa strahu da me ne bi sprejeli itd.

H: Da. Težko začnem pogovor, vedno se počutim napeto ob stiku z ljudmi, mi je neprijetno. Zato se izogibam stikom z ljudmi, ker me je strah pristopiti.

I: Ja, z nekaterih strani, imam manjši krog prijateljev, neprijetno mi je govoriti z ljudmi, rada sem sama.

6. Ali sebe vidiš kot učno uspešnega/o in kaj zate pomeni biti učno uspešen/a? Meniš, da socialni stiki vplivajo na učno uspešnost?

A: Sebe vidim kot neko povprečje. Povprečje pri ocenah, seveda, ker se tako meri učni uspeh. Ostalo pač... Splošna razgledanost... Neko povprečje. Ne bi reku, da zato ker imam manj socialnih stikov, da bi to pomenilo neko povezavo, da sem zdej velik bl uspešen od ostalih oz. velik mnj uspešen.

B: Zdaj v srednji mi bolj gre kot pa mi je v osnovni, tako da mislim, da ja. Uspeh zame pomeni, da se bolj razumeš s profesorji in da poslušas pri uri.

C: To za mene pomeni, da maš ful lepe ocene, da si... Ne vem... Nek odličnjak al pa neka. Pač lih odlična nism. Mam prav dober uspeh.

Č: Ja. Pokazatelj so ocene pa to da loh spremljaš.. Ne sam da znaš na testu, ampak tud tko, da ko se snov obravnava, da takoj razumeš, da hitro dojemaš. Ne bi rekla, da je uspeh povezan s tem, da ima nekdo več ali manj socialnih stikov.

D: Am, ne. Zato ker jaz sem.. Že iz osnovne šole, ko sem prišel sem, je to bil čisti preobrat. V osnovni šoli sm komi zlezu... Ker sem pač dislektik so me v osnovni šoli obravnavali kot, da sem butast in pač... Sem tud zarad take obravnave imel pol probleme v šoli, pač ni blo več isto... Niso zdej lih rekli, da sm butast ampak vidl se pa je, da smo bli taki kot js manj vredni za njih. Pol ko sm pa pršu sem na srednjo šolo, sm pa z nič učenja pršu na velik nivo. Zdej pa ko končujem šolo, se mi ne da učit, ker vem, da ne grem več naprej in se mi tud ne zdi, da bi neki mogu. Je pa pa tud res, da kar sm slišu v šoli, sm si ponavad tud zapomnu. Pač v srednji nism mel problemov z učenjem. Se niti nism rabu velik učit. Ne vem, zakaj mi je v srednji šoli bolje šlo, ker ko sem se mogu odločit za srednjo šolo, sploh nism vedu kam bom šou.. Pa kaj delam tuki. Sprva sm mislu it na veterinarsko sam mi je rekla socialna delavka v osnovni, da nism sposobn za to šolo. Dejansko je to rekla. Ampak na tej smeri, kjer sem zdaj, sem se potem nekaj našu. Tu neki probam doseči. Zanimivo se je začel pač... Začel sm se s takimi ljudmi družiti, ki so želel neki vedet, ki so začel razkrivat neke stvari, delat... Pol sm meu svojo prakso, svoje razmišljanje. Tud konkretnih predmetov za to smer, sm se večinoma glede prakse fejest usemrjal v to, da znam. Kar sem v praksi naredu sm pol tud teoretično velik lažje skup spravlu. Drgač pa kar se tiče uspeha... Verjamem, da bi lah bil boljši.

E: Zase nebi rekel da sem učno uspešen saj so se moje ocene gibale nekje v zlati sredini.

Učno uspešen si takrat ko dokažeš na ocenjevanju znanja da si se resnično poglobiv v snov in jo znaš med seboj tudi zelo dobro povezati.

Učna uspešnost definitivno pripomore k boljšim socialnim stikom, seveda pa moreš biti zelo previden kateri od teh stikov so pristni in kateri so hinavski, ker te želijo samo izkoriščati.

F: Js zase veljam za učno uspešno. Mislim pa da je od vsakega človeka odvisno, zato ker ima vsak neke svoje cilje postavljene. In kar je za nekoga cilj, mogoče zame ni.

G: Zaenkrat se ne vidim kot učno uspešnega vsaj ne po svojih standardih. Zame pomeni biti uspešen uresničiti zastavljene cilje pri ocenjevanju, maturi, in znanju in razumevanju. Menim da je učni uspeh delno povezan s tem da imam manj socialnih stikov, počutje v razredu ni najbolj prijetno zato manj poslušam itd.

H: Vidim se kot še kar učno uspešno. Zame to pomeni dobivati dobre ocene in znanje uporabiti tudi drugje, se ne "napiflati". Učni uspeh je občasno povezan s pomanjkanjem stikov, saj mi je pri ustnem ocenjevanju težje kot sošolcu, ki nima teh težav. Velikokrat se tudi zgodi da zaradi tega zamrznem in dobim slabšo oceno.

I: Ne, mislim da nisem učno uspešna. Zame je učno uspešen nekdo z veliko ocenami 5 in 4. mislim da moji socialni stiki ne vplivajo na moj učni uspeh.

7. Ali meniš, da si v šoli deležen/a predsodkov in stereotipov (v povezavi s tem, da imaš manj socialnih stikov, v kolikor sebe vidiš kot takšnega/o)?

A: Am, ja. Predsodki predvsem v tem smislu: manj prijateljev, že v osnovi. Lohka nekdo pač razume kot to, da je nekdo čudn oz. da odstopa od tistega zaželjenga. To je potem začaran krog.

B: Ja, sem bil. V bistvu je bolj šlo za grožnjo. V začetku šolskega leta se je začelo tako, da se je najprej en sošolec zafrkaval, potem pa je zmeraj bolj resno mislu. Tako da na koncu je že izpadlo, da me je za majico prijel. Njegove grožnje so bile s smrtjo. Nisva se poznala od prej iz osnovne šole.

C: Ne.

Č: Ja, mogoče. Pač vsi vejo, da sem tiha in pol... Če sm se kej oglasla so vsi pol čudn gledal. Pa pol me niso vabil na kšne te rojstne dneve, ker ponavad sploh nism pršla, zato ker se ne počutim v redu na takih večjih druženjih.

D: Ja, se je že marsikdaj zgodilo, da so koga zafrkavali v mojem razredu. Npr. pri angleščini, ko en ni znal izgovarjat, so ga zafrkavali in ga tud še zdej. Ampak on se ne sekira. Jaz osebno pa niti nisem bil deležen tok tega. Neki malega je blo, ampak se hit pozabi. Ker js sm tak... Js se zlo ne rad izpostavljam. Nisem neki, da bi bil največji al pa da bi se nosu... In s tem so mal razgubi tist.. So bolj oni česa deležni, ki se kažejo in hočejo bit neki glasni.

E: Seveda je to povezano. V splošnem velja stereotip da je oseba z manj socialnimi stiki tudi slaba pri dojemanju učne snovi, ni zmožna dojemati humorja na enak način kot ostali, velja za čudaka ali pa je deležna predsodkov glede drogiranja, kajenja ali pitja alkohola.

F: Js bi rekla da ne. Vsaj zdej v 3. letniku k sm, ni več tega. Tud na splošno v šoli kjer sem, se ne pojavljajo več. Mogoče bi loh izpostavila kkšne ljudi, ki so bili... Pri katerih je zunanji videz nekak govoril, da so... Rečmo "piflarji" al pa kej tazga.

G: Da. Predsodki so da sem čuden, antisocialen, ne maram ljudi, da sem vzvišen.

H: Da, ljudje mislijo da sem čudna, da sem osamljena in se nočejo družiti z menoj.

I: Ne tako zelo, včasih imam občutek, da ljudje ne razumejo, da so moje socialne zmožnosti slabše in mislijo, da jih ne maram.

8. Ali se v šoli počutiš nadlegovanega/o in deležnega/o medvrstniškega nasilja (v povezavi s tem, da imaš manj socialnih stikov, v kolikor sebe vidiš kot takšnega/o)?

A: Glede tega... Lih nasilja ni. So kakšne manjše zbadljivke. Mogoče kakšen posmeh vsake tok časa. Mislmi, ne bi lih reku, da prihaja do nadlegovanja. Pač, recimo, k sm že omenju te zabave... Če se kdo pogovarja o teh zabavah... "On ne pije, on si ne upa... Brezveze ga vabt" oz. če me že vabijo, se pač nasmihamo, ker vejo, da mi je neprijetno oz. kako naj to povem... Na konc pride do tega, da te ne vabijo več, kar je po eni strani ok, ker si itak ne želim it. Po drugi strani si pa izločen. Ampak sej pravim, sem mnenja, da če bi bil mogoče z drugačno skupino v razredu, da bi blo to mogoče lahko drugače. Ker v osnovni šoli s socialnimi stiki nisem imel tolik težav. Tudi vrednote so se med mladimi spreminjale skozi

leta in menim da tudi te vplivajo na vključenost vrstnikov. Pač poleg vseh teh karakteristik lastnosti kot je introvertiranost, sramežljivost pa to... So poleg vsega tega tudi vrednote.

B: Poleg mene, je tudi kar veliko drugih dijakov na moji šoli bilo deležnih medvrstniškega nasilja. Prevsam ti, ki bodo in ki so letos stari 16 let, pač 1. letniki... Menim, da so bili deležni nasilja, ker so se bolj za sebe držali... Ker so se sam z določenimi družili. V našem razredu je 19 dijakov, ki izhajajo iz iste tuje države, še en dijak izhaja iz druge tuje države, preostalih 5 nas je iz Slovenije. Nasilje so izvajali dijaki iz tuje države. Veliko jih (iz iste države) skupaj drži. Ampak ne vsi. Je tudi en dijak iz iste tuje države, s katerim pa se razumem. Za nasilje sem drugače povedal razredničarki. To se je sedaj že rešilo. Tistemu dijaku, ki je izvajal nasilje, je razredničarka dala ukor pred izključitvijo in mu je rekla, da je to še njena milostna kazen, ker za take stvari bi moral leteti iz šole...

C: Ne, ker jaz sem že sama tak karakter, da če me kdo zafrkava, se ne pustim. Se znam postaviti zase.

Č: Ne.

D: Ja, zafrkavanje je blo, nasilja ne lih. Se pojavljajo žalitve, ampak nism neki, da bi se sekiral, ker je lahko potem še slabš. Drgač pa pr nas v razredu ni enga, ko ga ne bi kdo zafrkaval. Vsi drug drugega tudi pikamo pa smo že tudi navajeni. Nekateri ne znajo reči "ne", ko je treba. Drgač pa da bi blo prav nasilje.. Mogoče v drugem letniku, ko smo bli bolj ostri in se je stepu ker s kerim. Pač nekateri mislijo, da so nekaj več kot drugi. Samo eden je bil tak sam se je pol hitr umiril.

Pa ne bi reku, da je blo zafrkavanje nad tistim, ki je zadržan zaradi tega ker je tak. Ampak prej zaradi kake foušije. Velik je foušije, če ma kdo boljše ocene. Npr. En ma ful dobre ocene ampak se pri praksi ne znajde tok in so ga sošolci zafrkavali češ "ka boš ti naredu tuki". Poleg zafrkavanja je pr nas tudi velik zahrbtnosti, opravljanja...

E: Nekajkrat sem bil nadlegovan s strani sošolcev vendar pri meni še ni bilo tako grozno, saj sem bil deležen samo nekaj ustnih zbadljivk. Drugi ki so imeli še manj stikov kot jaz niso imeli te sreče. Bili so deležni vsakodnevnega zbadanja, nekaj malega tudi fizičnega nasilja (govorim o spotikanju, boksanja v ramo, kuštranja las..) največ pa je bilo zbadanja v stilu skrivanja copat, puščic, zvezkov, dežnikov...

F: Definitivno ne. Na naši šoli je nasilja v bistvu zelo malo. Če pa je, se pa v bistvu takoj ukrepa. Tako da... Ne.

G: Da, samo ne tako zelo izrazito ali pa močno. To nadlegovanje je ali zasmehovanje, čudni pogledi, ne želijo sodelovati z mano

H: Ne.

I: Ne.

9. Ali si želiš, da bi pouk potekal drugače kot poteka sicer (v povezavi s tem, da imaš manj socialnih stikov, v kolikor se vidiš takšnega/o)?

A: Največji problem je skupinsko delo. Pa ne to, da ne bi hotu sodelovat, ampak... S tem si prisiljen, da pač sodeluješ z neko skupino, ki se recimo... Vsi družijo med sabo, se hecajo in se razumejo. In potem ti kot neko tretje, peto kolo... Moraš nekak zraven sodelovat. In mogoče je to mal nadležno. Sploh če, kako bi reku... Če profesorji rečejo, da naj si sami izberemo skupine... To je še slabš. Ker pol se pogrupirajo tiste stalne skupine pač kukr so. In na koncu je najbolj nerodno, če ostaneš sam. Da ne pašeš v nobeno skupino. Še hujš je pa, če te profesor da nekam v neko skupino pod prisilo. Se prav, da vidiš na izrazih drugih članov te skupine, da jim ni do tega, da ti prideš v skupino. Ampak pač... Ker profesor

tko reče, pol pač moraš pridt, ne. Mogoče tud pri športni vzgoji je to, ne. Se pokaže, ko se zbira recimo ekipe za nek skupinski šport, da pač ostaneš na koncu edini... K te ta zadna ekipa k zbira pač mora zbrat. Skratka, izpostavljen si... Še bolj.

Potem pri spraševanju, recimo, niti ni tak problem, ker je pri nas napovedano spraševanje in ker običajno profesorji zaposlijo ostale sošolce, sošolke... To se mi zdi super, ker dejansko pol ni tistega pritiska s strani razreda, da pač te vsi opazujejo, ampak odgovarjaš na vprašanja profesorja in nisi toliko izpostavljen.

B: Spremenil bi nekatere dijake, ki veliko motijo pouk. Želim si, da bi profesorji bolj opozarjali take dijake. Kar se tiče nalog mi je v redu tudi v skupini delat. Ampak je bolje, če se lahko dijaki sami razdelimo v skupine in to s tistimi s katerimi se bolj družimo. Kar se tiče spraševanja, me občasno moti, če moram odgovarjati pred celim razredom. Odvisno, če sem pripravljen na tisto stvar ali pa če nisem dost pripravljen.

C: Men je blo ful všeč, ko je bila karantena pa smo meli na daljavo. Pač ful bolj mi je blo delat doma kot pa se v šolo vozit... In potem preden prideš domov. Pač res ni blo fajn, ko smo bili vsi zaprti in nisi mogu nikamor. Pa treningov tud nism mela pa nič, ne... Ni blo tistga stika, ampak tak način pouka mi je bil velik boljši. Tud profesorji so bli velik bolj razumljivi pa to... Lažje sm delala pa tud lepše ocene sm mela. Več časa sm mela za učenje.

Glede pouka kot poteka sedaj po karanteni, mi je v primeru skupinskih nalog, predstavitev al pa kaj takega bolje, da delamo v dvojicah. V vsakem primeru mi je pomembno, da sem v skupini z nekom, pri katerem ne bom vse jaz sama delala. Pač da se delo razdeli in se lepo naučimo, predstavmo in dobimo neko lepo oceno. Drgač pa tud, če smo v skupinah po 4 al pa neki, mi je drgač ful pomembno s kom sm, zarad tega, ker eni so taki, ko bi vse naredli, eni pa bi pa sam tam sedeli pa bli na telefonu. Moja skupina, nas 6, ne... Mamo tako srečo, da skup sedimo in če nas dajo v skupine po klopeh, smo skup. Čisto naključno pa ni fajn. Pr vajah se je tud že zgodil, da eni niso hotli sodelovat. Na primer takrat, ko smo srčka rezali pri anatomiji. In midva z enim sošolcem sva bla ful ono "ja, midva bova to rezala". Pol pa so še ble druge punce tam zraven, ko so ble ono "fuj, fuj..." pa kr neka. In to na zdravstveni šoli, mislim...

Pri spraševanju je pri večini predmetov tako, da je prva vrsta fraj in pol se tam vsedeš z še enim in pol ti tam vprašanja deva. Tak način je ok. Pred tablo mi je pa vedno taka muka... Sploh te predstavitve pa to.. Sem tak živčna. Bolš bi blo, da bi ostalim dijakom profesorji med tem, ko je en vprašan, dali neko nalogo, da se zamotijo in ne gledajo tistega, ki je vprašan. Vendar ena naša profesorica noče takšnega načina spraševanja, ker češ lahko kdo reče, da ni v redu ocenjevala, zato ima ona tak sistem.

Drugače bi lahko potekale predstavitve.. Glede tega nikol ni blo govora o tem, kako bi nam pomagali, ampak so nam vedno govorili "ja, to morte vadit" pa da moramo doma govorit pred ne vem kom... Pač to bi lahko kako drugače potekalo, ker ko te cel razred gleda in ko veš, da si ocenjen imaš tremo.. Mogoče kak profesor bi upošteval kak predlog, ampak vsi ne.

Č: Da ni treba tok sodelovat... Pa manj teh predstavitev, manj skupinskega dela... Spraševanja pred tablo mi tudi niso všeč. Bilo bi bolje, če bi spraševanje speljali recimo po 2, ampak ne pred celim razredom. Al pa recimo, da profesor druge dijake ta čas zamoti s kšno nalogo, medtem ko enega sprašuje.

D: Ja. Tak bom reku... Sej mora bit tud neka splošna izobrazba. Ampak recimo pri matematiki je preveč poudarka na takih stvareh, ko jih ne boš rabu, razen če greš nekam naprej, ampak že tam naprej na faksu marsikje ni matematike, odvisno katero smer greš. Zdej da boš neke verjetnosti računal pa kote... Velik časa zgubiš s tem, ko bi se lahko uzuni kaj več praktičnega naučil. Pol se pa profesorji pritožujejo zakaj te ni pri pouku, ja... Če tam ni tega kar rabim.

Kar se nalog tiče je pa odvisno... Če najdeš prave ljudi za skupinsko nalogo al pa če se kregaš.. Kot smo se mi za zaključno nalogo. Raje delam s takimi, ko so zagnani, ko majo neko volo za to delat pa magari sva v skupini sam dva. Če ne pa raje sam grem čez to.

Pri spraševanju recimo, me moti to če moram pred celim razredom odgovarjat pa da me vsi gledajo. Sploh če se kaj zmotim in če se vsi smejiijo, sem lahko še bolj živčen.

E: Definitivno bi pouk moral potekati drugače. Že v osnovni šoli bi morali poskrbeti da bi bili otroci bolj vključeni v pouk. Profesorji bi morali podajati svoje izkušnje iz realnega sveta da bi si učenci lažje predstavljali o čem govori. Vse v današnjem učnem sistemu pa je naravnano tako da nekdo govori in ostali ga samo bežno poslušajo in praktično niso vključeni v pouk kar seveda pomeni slabše povezovanje znanja med predmeti in zunanjim svetom. Poleg tega bi bili tudi učenci oz. dijaki z manj socialnimi stiki bolj vključeni v sam proces in bi pri skupinskem delu lažje prestopili svojo cono udobja.

F: Pri določenih predmetih ja. Je pa res, da skoraj pri vseh predmetih v bistvu nas profesorji vprašajo, če bi mi kaj spremenil, tako da imamo mi to možnost, da izrazimo mnenja tud o njih ali o njihovem delu. Nazadnje smo kot razred skupaj stopil in smo pri kemiji samo predlagal neko novo metodo poučevanja profesorce. Pri kateri bi bila ona vključena in mi, ampak bi se mi ful bl sproščeno počutil in za ns bi blo to tud lažje in v bistvu se je ona s tem strinjala in zdey... Že nekaj ur smo imeli pri kemiji takih in je bilo zlo fajn, zlo učinkovito.

G: Da.

H: Ustno ocenjevanje ne bi potekalo pred vsemi, ampak le pred profesorjem in nekaj dijaki.

I: Zdi se mi, da v zvezi s tem pouk poteka v redu.

10. Ali si že kdaj sodeloval/a s svetovalno delavko oz. svetovalnim delavcem, ki dela v svetovalni službi tvoje šole in če si ali meniš, da je dobro sodeloval/a s tabo? Meniš, da je razumel/a tvoje potrebe? Imaš s svetovalno službo kakšno poseno izkušnjo (dobro ali slabo)?

A: Ne. Tud nisem, kako bi reku... Prepričan, da je to njihovo delo, mislim... Nekak ne morejo pomagat. Ker kaj, a bojo prisilili druge sošolce, da naj se družijo z mano? Ne. Lahko bi pač iskal drugo skupino oz. razred, ampak to bi še dodatno pomenl izpostavljanje. Tko da js mislm, da je najbolje ne drezat v take ljudi kot sm js. Pustit pri miru... S svetovalno službo skratka nimam kakšne posebne izkušnje. Razredničarka je sicer omenila mojim staršem, da pač se ne družim z ostalimi tok kot bi se loh, da se družim le z enim sošolcem in da bi loh pač več sodeloval. Ampak potem ni bilo sprememb. Starši me razumejo, imam tehtne razloge, zakaj se ne družim. Kot sem prej povedal na začetku: drugačne vrednote.

B: To pa še ne.

C: Enkrat nam je prišla za "karakterni dan". Pač to je taki dan, ko pridejo iz različnih faksov na našo šolo in imajo stojnice. Mi pa potem hodimo od ene do druge, pač do tiste, ko nas zanimajo. V smislu poklicne orientacije je blo to in takrat je prišla. Drugač pa sem slišala, da pomaga tistim, ko imajo kake graje pa to. Da jim plan naredi.. S temi je imela individualne ure. Pa če so kake druge težave.. Kadar so bili kakšni konflikti med sošolci, te so profesorji poslali svetovalni delavki. Jaz sem imela stik z njo samo na tistem karakternem dnevu in v 1. letniku pri vpisu na šolo.

Č: Ne. Sam v okviru poklicne orientacije nam je enkrat pred celim razredom predavala, da bi se samo z mano pogovarjala pa ne. Drugače je v redu predavala.

D: Ja, enkrat sem šel k svetovalni službi, ko sem se z enim skregal in stepel lih pred profesorco, ko ne bi blo treba... Ampak tist je blo sam enkrat pa še takrat nism nič dobil, ker pač smo se dogovorili. Niti on ni hotu nobene drame delat. Je vedu, da bi lahko bili problemi že prej, ker

se je nosu in si mislu kaj je. In pol sva se pri svetovalni vse zmenla in je prosu, da naj ne pove razredničarki, ker pred njo ma večji strah kot da bi ukor dobu. Sm bil na nek način kriv, oz. kr oba sva bla. On je bil preveč brihtn, js sm mu reku, da to tak ne gre, pol je neki metal v mene. Sam js nism nč reagiral pol ko se je zagajal... Je pač pršl do tega. Ampak ni blo neke drame zarad tega. V glavnem bil sm sam takrat pri svetovalni delavki zarad tega, pol pa nikol več. Svetovalna delavka je rekla, da tokrat ne bo povedala razredničarki ampak, da se to ne sme več zgodit. Pač vprašala me je kaj je bil povod in to je to. Sej kej več ne morejo naredit. Sej tud nimajo več vpliva na tej šoli...

E: Sicer z socialnimi delavkami nisem imel opravka. Imam pa o njih bolj slabo mnenje, saj želijo vsakega s katerim imajo opravka nekako izolirati iz skupine sošolcev in mu pomagati na način individualnega učenja po pouku, kar seveda osebi z manj socialnimi stiki še bolj škoduje. S tem ga sošolci takoj označijo kot slabšega ali "idiota". Bolj primerno bi bilo, da takšno osebo pustijo v razredu z ostalimi in ne zganjajo drame. Naj se rajši pogovorijo s profesorjem in ta ga lahko bolj vključi v sam pouk. Na ta način se bo oseba z manj socialnimi stiki bolj trudila in sodelovala pri pouku.

F: Iskreno, ne. Nisem. Tudi kar se tiče poklicne orientacije, imamo na naši šoli organizirane dogodke, ko pridejo študentje iz univerz in potem predavajo. Pa recimo v ponedeljek imamo, zadnji dve uri nek dogodek. Spet pridejo neki študentje. To je pa to glede poklicne orientacije. Sicer svetovalna služba ni vključena pri delu z dijaki. Samo s posamezniki, ki jo potrebujejo.

G: Da sem sodeloval. Ko sem prišel po pomoč sem dobil, samo to je bilo v četrtem letniku tako, da v bistvu je neka škoda že bla prej narejena. Menim da je razumela moje potrebe, imam dobro izkušnjo, v 4.letniku na začetku sem izrazil da bi teste pisal sam v kabinetu, ne pa v razredu in to so mi ugodili.

H: Da, dobro je sodelovala z menoj. Videla je moje zadržke in mi svetovala v skladu z njimi.

I: Da, svetovalna delavka mi je nudila pomoč in vse odgovore na moja vprašanja. Pod posebno izkušnjo bi štela le IQ test, ki sem ga morala opraviti.

11. Ali se v šoli počutiš socialno sprejetega/o? Če se ne počutiš tako, kaj bi po tvojem mnenju potreboval/a, da bi se v šoli počutil/a bolj sprejetega/o? Meniš, da bi ti pri tem svetovalna služba lahko kako pomagala? Če da, na kakšen način?

A: Ne, se ne počutim. Glede svetovalne službe, kot sem že povedal. Menim, da ne bi mogla pomagati. Zdej rešitve pa so: krožki. Krožki v skladu z mojimi vrednotami, interesi... Na programu gimnazije, kjer nam primanjkuje tehničnih znanj je organiziran en tak krožek, ne. Sicer je slabo obiskan. Ampak sem tam spoznal nekaj novih prijateljev s skupnimi interesi in pač... Je mal lažje, da vsaj nekoga srečaš na hodniku in te pozdravi. Tako sem imel vsaj iz drugih letnikov nekaj prijateljev. Je pa razred tisti ključen, v katerem preživiš največ časa in skupine so znotraj razreda. Delo v skupini je znotraj razreda, ekskurzije, vse... Nisem proti skupinskemu delu, ampak mislim, da v obdobju mladostništva še niso vsi pripravljeni sprejet skupinskega dela kot delo. Načeloma bi skupinsko delo pomenilo... Ne glede na to kakšen si ti v privatnem življenju, ampak da se posvetiš tisti skupinski nalogi. Ne glede na vse ostalo. Ampak to še niso ta prava leta. Menim, da srednješolci še niso dovolj zreli za to, da bi se osredotočili samo na delo in ne na druženje oz. na to s kom so v skupini.

B: Med tistimi, s katerimi se največ družim, ja. Na splošno ne. Mogoče to, da bi profesorji take kot sm js bolj zaščitili. Za svetovalno službo pa ne vem kako bi lahko pomagala.

C: Najbol se v šoli drugače družim z mojo skupino, v ker se najboljše razumemo in nas je tam noter 7 oz. 6, ker je ena šla, ker se je izpisala. Skratka zdaj nas je 6 takih, ki se najbolj razumemo pa se skos družmo. V času karantene mi je blo mal dolgčas. Manjkala mi je ta družba. Celega

razreda pa niti nisem toliko pogrešala, sam tiste iz moje skupine. Tk da bi rekla, da se najbolj počutim s tistimi moji prijatelji. Na splošno pa neki srednjega. Ne vem, če bi lahko svetovalna služba pr tem pomagala...

Č: V ožjem krogu ja. V širšem me majo pa najbrž za čudno. Če bi lahko svetovalna služba kako pomagala? Ne vem... Mogoče, tako, da bi poskrbel za to, da čim manj prihaja do izpostavljanja takšnih kot sm js.

D: Ja, jaz se počutim sprejetega. Za tiste, ki se ne počutijo tak, pa menim, da svetovalna služba ne bi mogla pomagati. Oz. mal je ljudi na takih položajih, ki bi bili tok dobri, da bi pomagali drugim. Bolj se držijo za tist, za kar se morajo držat in to je to. Pač, prideš, ukor pa adijo. Je pa tud res, da ti ne povejo nikomur, ker jih je strah, da bi še kaj prišlo iz tega, ker niso fizično... Ne nesposobni ampak fizično niso nasilni, da bi se lahko branli al pa kaj velik naredili proti kateremu in to je to... Če pa se ne bi tok držali tistih svojih okvirjev bi lahko marsikaj spremenil. In bi naredili tist, kar se jim v tistem trenutku zdi najbolj prav naredit in da delajo po srcu, ne pa zdej... Dnevnik, protokol po katerem se mora držat kaj takrat naredit. Ker oni imajo samo okvirje. Morajo pa stopit ven iz tega, da pomagajo, da razložijo ljudem kako je stanje pri njemu. Da ne morejo tak fizično se na enga spravlat... Tak da ne vem.. S srcem bi mogli delat ne pa po tistem protokolu, kto da smo roboti... Pa delat z glavo ne pa z listi. Ne vem kak bi drgač reku.

Mogoč bi blo dobr več osebno delat z dijaki. Ampak ne tak, da bi jih svetovalna služba ven vlekla iz razreda. Ampak nekak, da bi profesorji videli stanje. Da bi jim povedali, če enga zbadajo in da takoj glede tega neki naredijo. Sam na naši šoli je zdaj že profesorjem bolj važno, da naredijo tiste svoje ure pa prakso in se sploh ne ozirajo na druge. Pa so sam oni... Sam na sebe gledajo. Je pat tud res, da so obremenjeni. Tako kot svetovalna delavca bi na naši šoli recimo lah bla dva. Ampak če se špara na svetovalnih delavcih.. Zarad tega bodo uničl vse. Tu nimamo kej naredit, tak je kot je.

Kar se tiče tistih dijakov, ki so bolj zadržani pa js ne bi delu nekih krožkov al pa jih iz razreda vleku. Če bo tak dijak hotu met družbo, jo bo najdu. Vsak človek, če bo hotu, če bo vidu v enem neki kar je pač... Potencialno za njega, da je njemu pač všeč njegov način življenja.. Se bota najdla. Če ne bo pač sam. Sam sej ne bo celo življenje sam. Enkrat bo nekoga najdu. Tist moj sošolc recimo, bo mogoče zdaj 5 let sam, zato ker smo mi ostali po pameti malo pod njim, ker je on pač višji... Inteligence ma več, več dara za učenje... Več da na učenje kot pa na ostalo. Mogoče bo zdej ko bo šel na faks pa vidu, da so tam ljudje, ko so pač na nekem nivoju kot on. Ko niso tam zarad bedarij in dejansko majo namen naredit šolo. Se bo pa z njimi povezu pa pol mogoče začel drugače razmišljat. Lah pa zapade v slabo družbo, kar pa je čist odvisn.. Tak da moje mnenje glede tega, da bi se karkoli dotikal takega dijaka oz. posegal v njegov bioritem, je... Da je bolje ga pustit pri miru. Sam ve, kaj je za njega dobro. Človek ko ga bo zanimal kak je on, bo tak sam pršu do njega pa se z njim pogovarjal.

E: Počutim se neke vmes na zlati sredini kjer ni tako hudo. Seveda pa bi se pri boljši sprejetosti v šoli najprej morali socialni delavci pogovoriti z vsakim profesorjem ki bi na kakršen koli način zaničeval osebe z manj socialnimi stiki. Seveda zaradi tega ostali sošolci dobijo slab zgled in začnejo tudi oni zbadati to osebo.

F: Ja, definitivno. Na začetku srednje šole, mislim da smo se vsi počutil tko.. Bili smo prvič tm in smo se počutil malo osamljeni, ker je blo zlo težko navezat takojšen stik z neko novo osebo. Ampak pol skoz čs itak dobiš prijatle, sošolce... S profesorji se v srednji šoli zlo hitrej "pokonektaš" kot recimo v osnovni šoli. In mislim da ti to da ful občutek, da si sprejet. Sploh naša šola, mi predvsem daje. Čist na kogarkol se obrnem je v bistvu tuki zame in to je zlo fajn.

G: Ne v šoli se ne počutim socialno sprejetega. Da bi se počutil bolj sprejetega bi potreboval razumevanje, priložnosti za pogovor, neke aktivnosti kjer bi se lahko spletle prijateljske vezi, temeljno spoštovanje sošolcev. Lahko bi pomagala svetovalna služba s kako delavnico ali pa nasveti za pogovor itd.

H: Ne, s sošolci se ne poznamo, sama pa si ne upam navezati stikov, ker me je strah, da ne bom izpadla v redu. Potrebovali bi spoznavne tematske dneve, ali skupinsko delo, ki ne bi bilo šolsko ampak v smislu iger. Lahko bi imeli pogovore s svetovalno delavko, da bi nam svetovala kako se lažje vključiti v družbo.

I: Da, včasih se le ne morem vključiti v družbo, ker se nisem sposobna sprostiti. Menim, da pomaga, ko se obdam s tesnimi prijatelji.

10.3 Zapisi intervjujev in določitev izjav

1. Koliko si star/a?

A: Star sem 19 let (A1).

B: 16 let (B1).

C: 18 (C1).

Č: 18 (Č1).

D: 19 let (D1).

E: 19 (E1).

F: 18 let (F1).

G: 19 let (G1).

H: 18 let (H1).

I: 18 let (I1).

2. Katerega spola si?

A: Moškega (A2).

B: Moškega (B2).

C: Ženskega (C2).

Č: Ženski (Č2).

D: Moški (D2).

E: Moškega (E2).

F: Ženskega (F2).

G: Moškega (G2).

H: Ženskega (H2).

I: Ženskega (I2).

3. Katero vrsto srednješolskega programa obiskuješ?

- A: Splošno izobraževanje – gimnazija (A3).
- B: Pomočnik v tehnoloških procesih, ki je 2-letni srednješolski program (B3).
- C: Zdaj sem na PTI programu (C3).
- Č: Gimnazijo (Č3).
- D: Avtoservisni tehnik, PTI (D3)
- E: 4-letno poklicno izobraževanje (E3).
- F: Gimnazija. Splošno izobraževanje (F3).
- G: Splošno izobraževanje (G3).
- H: Gimnazija (H3).
- I: Gimnazija (I3).

4. Kako ti razumeš izraz "srednješolec z manj socialnimi stiki" oz. kaj to po tvojem mnenju pomeni?

A: Srednješolec z manj socialnimi stiki po moje pomeni to, da dejansko v svojem razredu, recimo, ali pa na splošno med paralelkami, nima nekih tesnejših prijateljev (A4a) oz. jih nima tako veliko (A4b).

B: Da ni veliko na internetu (B4a), da je bolj za zvezki kot pa na internetu (B4b). Da ima telefonske stike samo s starši (B4c) in z malo prijatelji (B4č). Na splošno se malo pogovarja (B4d).

C: To je za mene en dijak, ki ni popularen (C4a), se bolj za sebe drži (C4b) in je sramežljiv (C4c).

Č: Da se ne družijo toliko z ostalimi, da je raje sam (Č4a). Ali pa da se družijo samo z določenimi (Č4b), ima ožji krog prijateljev (Č4c).

D: Verjetno je bolj sramežljiv (D4a). Težje se vključi v družbo (D4b). Potem je tudi čisto odvisno kako ima doma stanje... (D4c) Plus... Kaj hoče doseči v življenju (D4č). Nekateri se bolj učijo...(D4d) Nekateri se ne učijo...(D4e) Nekateri so bolj zadržani...(D4f) Še potem tam v šoli težje dobijo dobre ocene zaradi tega (D5). Ali pa se ravo šoli bolj posvečajo in ne toliko družbi in zabavi (D6). Lahko pa da jih je samo sram in da jim zaradi tega tudi ne uspe (D7).

E: Srednješolec z manj socialnimi stiki zame pomeni osebo, ki ima že po naravi bolj introvertne karakteristike (E4), ki pa v srednji šoli pridejo do še večjega izraza (E5). Takšni osebi preživljanje časa v zaprtem prostoru in obdani z velikim številom popolnoma neznanih ljudi predstavlja veliko stisko (E6a) kar povzroči, da se še bolj zapre vase (E6b). Med tem ko se ostali družijo je ta oseba običajno zelo sramežljiva (E7a) in težko se sprosti (E7b). Zelo kmalu ostali to opazijo in ta oseba hitro pridobi sloves "čudaka"(E8) nakar pričnejo drugi to izkoriščati (E9) in se tej osebi posmehovati (E10). Seveda je za to osebo to še dodaten stres (E11) in tako nastane srednješolec z manj socialnimi stiki (E12). Običajno se ga ta sloves drži do konca srednje šole (E13).

F: Lahko bi rekla, da je to nekakšna zaprta oseba (F4), ki se recimo tudi... Doma, se ne more izražati in potem posledično (F5a), v družbi se toliko težje (F5b). In v bistvu težko naveže stike (F6) ali pa jih naveže samo takrat, ko jih mora. To je v šoli največkrat (F7). In to je v bistvu tudi opazno v razredu (F8). Že v šoli je težko, v družbi pa v bistvu skoraj da niso prisotni takšni ljudje (F9), bi jaz rekla. Da se v bistvu izogibajo stikom (F10).

G: Nekdo, ki ni vključen v svoj razred (G4a), nima prijateljskih vezi s sošolci (G4b), se ne vključuje v pogovore razen, če ga drugi vključijo (G4c), ne sodeluje v šoli (G4č) in pri pouku (G4d), se izogiba stikom z uporabo telefona (G4e).

H: Oseba, ki težje navezuje stike (H4a), ji je težko najti temo za pogovor (H4b), ji v prisotnosti večih oseb ni prijetno (H4c), raje preživi čas sama (H4č) ali z ozkim krogom prijateljev (H4d).

I: Nekdo, ki je raje sam kot v družbi (I4).

5. Ali sebe vidiš kot srednješolca z manj socialnimi stiki? Če se vidiš takšnega, kaj meniš, zakaj je temu tako? Če se ne vidiš kot takšnega/o, kaj meniš o srednješolcih z manj socialnimi stiki, zakaj jih imajo manj?

A: Da, recimo (A5). Ne vem, verjetno zato, ker nimam skupnih interesov z ostalimi v razredu (A6). Če izstopaš od nekega povprečja... To pomeni, da nekako nisi zaželen... (A7) V teh najstniških letih se večina hoče dokazati in druženje z nekom, ki je po mnenju družbe čuden... To ni v interesu teh posameznikov, ki hočejo biti nekako... Glavni (A8). V teh srednješolskih letih je pomembna zabava, recimo in... Sam osebno nisem ravno pristaš alkohola pa to (A9a). In nekako potem izpadeš ven iz tega kroga zabav (A9b). Niti način zabave mi ni všeč (A9c). Ampak kot pravim, ne... Jaz si mislim, da je to zato, ker pač... Sem v takšnem razredu, ki je večinsko, kako bi rekel... Enoten glede tega... Zabavnega življenja. Če si zabaven si "in". Več kot si upaš, bolj si "in" (A9č). Mislim, ne da si ne bi upal, ampak pač... To ni zame zabava. Jaz se znam zabavati tudi na kakšen "trezen" način (A9d).

B: Občasno (B5). Z nekaterimi se ne razumem najbolje, z nekaterimi pa (B6). Zabav se recimo ne udeležujem, ker me ne zanima alkohol pa kajenje (B7). Imam enih par prijateljev s katerimi se razumem (B8). Sva pa v razredu drugače samo dva, ki nimava nič z alkoholom in kajenjem (B9). Zaradi tega se včasih počutim izločen iz družbe, ker nisem takšen kot oni, ampak sem drugačen, ker nočem tega delati... (B10) V našem razredu so 3 skupine (B11). Ena skupina smo mi, ki ne kadimo in ne pijemo (B12). Druga skupina pa je v bistvu največja v razredu. To so tisti iz tuje države, ki povzročajo največ težav. Večino časa so zato zunaj razreda, ker jih profesorji ven pošljejo. Ker jim rečejo profesorji, da naj nehajo, a oni še kar... (B13a) Včasih je problem jezik. Enih par je takšnih, ki znajo slovensko. Enih par zna tudi tekoče slovensko. Ampak eden je že 11 let tukaj v Sloveniji, ampak noče sploh govoriti slovenskega jezika (B13b). Tretja skupina so sošolci, ki nas ostale pustijo pri miru (B14).

C: Občasno se vidim tako (C5). Jaz sem sramežljiva samo do tistih ljudi, ki jih ne poznam, če se prvič vidim s kom ali pa kaj takšnega (C6a). Ampak potem, ko pa spoznam tisto osebo pa vidim, da je v redu, potem se odprem (C6b) in nisem več sramežljiva (C6c).

Č: Da (Č5), ker sem bolj zadržana (Č6a) in tiha oseba (Č6b), ker imam samo ožji krog prijateljev (Č6c) in se z ostalimi ne razumem toliko (Č6č). Pomembno mi je, da vzdržujem stike s temi parimi prijatelji, bolj kakor, da imam veliko površinskih stikov z več ljudmi (Č7).

D: Pa... Ne vidim sebe tako (D8). Jaz sem prvo leto, ko sem prišel na šolo bil zadržan, bolj za sebe... Nisem nekaj veliko silil v ljudi (D9). Že moja mama mi je govorila "drži se šole, drži se tistega, ne hodi nikamor, ker zdaj si v večjem mestu, kjer je nevarno..." (D10) In tako se od začetka srednje šole nisem z ljudmi povezal (D11).

Potem sem se probal povežat s tistimi ljudmi, s katerimi čutim, da se da z njimi pogovarjat... (D12) Z nekaterimi sem se dobro povezal (D13) in z nekaterimi sem tudi svoje zanimanje našel (D14). Recimo to kar zdaj delam, je zaradi točno določenega človeka, ki mi je pokazal, da ni nikoli prepozno začet (D15). Je sicer pustil šolo, ker ni imel volje do učenja. Ampak zdaj je eden boljših v svojem poklicu. Veliko praktičnega znanja je pobral zunaj šole že v tistem letu, ko je prvič pustil PTI program.

Drugače zdaj se dosti družim. Vsak dan grem nekam... Nisem takšen, da bi bil doma ves čas (D16). Imam pa nekakšno stalno družbo, ki se malo spreminja. Enkrat so eni, enkrat so drugi (D17). Imam pa ene sošolce, ki so bolj zadržani (D18a). Imajo tisti svoj krog in to je to (D18b). Imam tudi enega sošolca, ki iskreno povedano... Po moje ne gre nikamor (D19) in mora tudi mamu vprašat, če lahko igrice igra (D20). Druži se pa res specifično bolj kot ne samo z enim ali pa z dvema (D21). Se poskuša vključit, ampak se zelo težko vključi (D22). Tudi se mi zdi, da nivo pogovora z njim je veliko drugačen kot z ostalimi. On je bolj za gimnazijski pogovor. Brihten je. Čist drgač se pogovarja kot mi. Mi uporabljamo tiste izraze naše, on pa se trudi slovnično govorit (D23). Visok nivo izobrazbe ima oz. ima nekakšno podlago (D24). Trudim se z njim pogovarjat. Ne izključujem ljudi iz družbe, ker... Grozno mi je, če mora biti eden človek sam v razredu. Ni mi to všeč (D25).

E: Da, sebe vidim kot srednješolca z manj socialnimi stiki (E14). Do tega je prišlo zaradi moje introvertne osebnosti (E15) zaradi katere si že na samem začetku nisem upal vzpostaviti stika s sošolci (E16). Kasneje ko pa sem se nekoliko opogumil sem od mnogih dobil zavrnitev, saj sem že pridobil sloves čudaka (E17).

F: Definitivno ne (F11). Bi lahko rekla, da na začetku, ko sem prišla v srednjo šolo je bil takšen občutek (F12). Ampak, potem sem se sčasoma dosti navadila (F13a). Sem videla, da v bistvu to nikoli ni bil problem. Je bilo samo neko novo okolje, kar mi je sprožilo takšen občutek. Drugače pa ne (F13b).

Tudi če v mojem razredu pogledam, ni nobenega takšnega, ki bi izstopal, so pa posamezniki, ki jih recimo vidiš med odmori v avli... In to so vsak dan isti. Poznam par fantov, ki bi lahko rekla, da imajo problem s tem. Glavni vzrok tega je pa po moje zasvojenost s telefonom. To je več kot očitno pri njih (F14). To je okoli 5 fantov, ampak so različno posedeni po avli in vsi so na telefonih (F15a). Ne znajo niti komunicirat (F15b). Nimajo socialnih veščin (F15c). Ne moreš z njimi normalno komunicirat, ker ne znajo (F15č). Potem posledično je zaprt vase in to je to (F16).

Če je še kakšen drug razlog za manj socialnih stikov poleg zasvojenosti s telefonom... To sicer ne vem zagotovo ampak, lahko, da je vzrok mogoče kakšno stanje v družini (F17). Ne vem, lahko bi bil. Lahko da se, recimo... Zaradi sošolcev ne počuti v redu in je posledično zaprt vase (F18). Ali pa s strani profesorjev...(F19) Nekaj od tega.

G: Da, se vidim kot srednješolec z manj socialnimi stiki (G5). Menim, da je to zato, ker na začetku šolanja nisem sam začel pogovor (G6) ali se namenoma spoprijateljil s kom iz razreda (G7), hitro sem se izključil iz pogovora, ali interakcije (G8), ali zaradi sramu (G9a) al pa strahu da me ne bi sprejeli (G9b).

H: Da (H5). Težko začnem pogovor (H6a), vedno se počutim napeto ob stiku z ljudmi (H6b), mi je neprijetno (H6c). Zato se izogibam stikom z ljudmi (H7), ker me je strah pristopiti (H8).

I: Da, z nekaterih strani (I5), imam manjši krog prijateljev (I6a), neprijetno mi je govoriti z ljudmi (I6b), rada sem sama (I6c).

6. Ali sebe vidiš kot učno uspešnega/o in kaj zate pomeni biti učno uspešen/a? Meniš, da socialni stiki vplivajo na učno uspešnost?

A: Sebe vidim kot neko povprečje (A10a). Povprečje pri ocenah, seveda, ker se tako meri učni uspeh (A10b). Ostalo pač... Splošna razgledanost... Nekakšno povprečje (A11). Ne bi rekel, da zato, ker imam manj socialnih stikov, da bi to pomenilo nekakšno povezavo, da sem zdaj veliko bolj uspešen od ostalih oz. veliko manj uspešen (A12).

B: Zdaj v srednji mi bolje gre kot pa mi je v osnovni (B15a), tako da mislim, da (B15b). Uspeh zame pomeni, da se bolje razumeš s profesorji (B16a) in da poslušаш pri uri (B16b).

C: To za mene pomeni, da imaš zelo lepe ocene, da si... Ne vem... Nekakšen odličnjak ali pa nekaj takšnega (C7). Ravno odlična nisem. Imam prav dober uspeh. Tako da za sebe bi rekla, da sem povprečna (C8).

Č: Da (Č8). Pokazatelj so ocene (Č9a) pa to, da lahko spremljaš...(Č9b) Ne samo, da znaš na testu, ampak tudi tako, da ko se snov obravnava, da takoj razumeš, da hitro dojemaš (Č9c). Ne bi rekla, da je uspeh povezan s tem, da ima nekdo več ali manj socialnih stikov (Č10).

D: Am, ne (D26). Zato ker jaz sem... Že iz osnovne šole, ko sem prišel sem, je to bil čisti preobrat (D27). V osnovni šoli sem komaj napredoval... (D28) Ker sem dislektik so me v osnovni šoli obravnavali kot, da nisem pameten in... Sem tudi zaradi takšne obravnave imel potem probleme v šoli, ni bilo več isto...(D29) Niso ravno rekli, da sem "butast" ampak videlo se pa je, da smo bili takšni kot jaz manj vredni za njih (D30). Potem ko sem prišel sem na srednjo šolo, sem pa z nič učenja prišel na velik nivo (D31). Zdaj ko končujem šolo, se mi ne da učit, ker vem, da ne grem več naprej in se mi tudi ne zdi, da bi moral (D32). Je pa tudi res, da kar sem slišal v šoli, sem si ponavadi tudi zapomnil. V srednji nisem imel problemov z učenjem. Se niti nisem rabil veliko učit (D33). Ne vem, zakaj mi je v srednji šoli bolje šlo (D34), ker ko sem se moral odločiti za srednjo šolo, sploh nisem vedel kam bom šel... Pa kaj delam tukaj. Sprva sem mislil iti na veterinarsko, vendar mi je rekla socialna delavka v osnovni, da nisem sposoben za to šolo. Dejansko je to rekla. Ampak na tej smeri, kjer sem zdaj, sem se potem nekako našel (D35). Tukaj nekaj probam doseči. Zanimivo se je začelo... Začel sem se s takimi ljudmi družiti, ki so želeli nekaj vedeti, ki so začeli razkrivati nekakšne stvari, delat... Potem sem imel svojo prakso, svoje razmišljanje. Tudi konkretnih predmetov za to smer, sem se večinoma glede prakse zelo usmerjal v to, da znam. Kar sem v praksi naredil sem potem tudi teoretično veliko lažje skupaj spravljal. Drugače pa kar se tiče uspeha... Verjamem, da bi lahko bil boljši (D36).

E: Zase ne bi rekel, da sem učno uspešen (E18), saj so se moje ocene gibale nekje v zlati sredini (E19). Učno uspešen si takrat, ko dokažeš na ocenjevanju znanja, da si se resnično poglobil v snov (E20a) in jo znaš med seboj tudi zelo dobro povezati (E20b).

Učna uspešnost definitivno pripomore k boljšim socialnim stikom (E21), seveda pa moraš biti zelo previden kateri od teh stikov so pristni in kateri so hinavski, ker te želijo samo izkoriščati (E22).

F: Jaz zase veljam za učno uspešno (F20). Mislim pa da je od vsakega človeka odvisno, zato ker ima vsak neke svoje cilje postavljene. In kar je za nekoga cilj, mogoče zame ni (F21).

G: Zaenkrat se ne vidim kot učno uspešnega (G10), vsaj ne po svojih standardih (G11). Zame pomeni biti uspešen uresničiti zastavljene cilje pri ocenjevanju (G12a), maturi (G12b), znanju (G12c) in razumevanju (G12č). Menim, da je učni uspeh delno povezan s tem, da imam manj socialnih stikov (G13), počutje v razredu ni najbolj prijetno, zato manj poslušam (G14).

H: Vidim se kot še kar učno uspešno (H9). Zame to pomeni dobivati dobre ocene (H10a) in znanje uporabiti tudi drugje (H10b), se ne "napiflati" (H10c). Učni uspeh je občasno povezan s pomanjkanjem stikov (H11a), saj mi je pri ustnem ocenjevanju težje kot sošolcu, ki nima teh težav (H11b). Velikokrat se tudi zgodi, da zaradi tega zamrznem (H11c) in dobim slabšo oceno (H11č).

I: Ne, mislim da nisem učno uspešna (I7). Zame je učno uspešen nekdo z veliko ocenami 5 in 4 (I8). Mislim, da moji socialni stiki ne vplivajo na moj učni uspeh (I9).

7. Ali meniš, da si v šoli deležen/a predsodkov in stereotipov (v povezavi s tem, da imaš manj socialnih stikov, v kolikor sebe vidiš kot takšnega/o)?

A: Am, da (A13). Predsodki predvsem v tem smislu: manj prijateljev, že v osnovi (A14a). Lahko nekdo razume kot to, da je nekdo čuden oz. da odstopa od tistega zaželjenga (A14b). To je potem začaran krog (A14c).

B: Da, sem bil. V bistvu je bolj šlo za grožnjo (B17). V začetku šolskega leta se je začelo tako, da se je najprej en sošolec zafrkaval (B18a), potem pa je zmeraj bolj resno mislil (B18b). Tako da na koncu je že izpadlo tako, da me je za majico prijel (B18c). Njegove grožnje so bile s smrtjo (B19). Nisva se poznala od prej iz osnovne šole.

C: Ne (C9).

Č: Da, mogoče (Č11). Vsi vejo, da sem tiha in potem... Če sem se kaj oglasila so vsi potem čudno gledali (Č12). Potem me niso vabili na kakšne rojstne dneve (Č13a), ker ponavadi sploh nisem prišla, zato ker se ne počutim v redu na takšnih večjih druženjih (Č13b).

D: Da, se je že marsikdaj zgodilo, da so koga zafrkavali v mojem razredu (D37). Npr. pri angleščini, ko eden ni znal izgovarjat, so ga zafrkavali in ga še zdaj. Ampak on se ne sekira. Jaz osebno pa niti nisem bil deležen tega toliko (D38). Nekaj malega je bilo, ampak se hitro pozabi. Ker jaz sem takšen... Jaz se zelo ne rad izpostavljam. Nisem nekaj, da bi bil največji ali pa da bi se važil... (D39a) In s tem se malo razgubi tisto... So bolj oni česa deležni, ki se kažejo in hočejo biti nekaj glasni (D39b).

E: Seveda je to povezano (E23). V splošnem velja stereotip, da je oseba z manj socialnimi stiki tudi slaba pri dojemanju učne snovi (E24), ni zmožna dojemati humorja na enak način kot ostali (E25), velja za čudaka (E26) ali pa je deležna predsodkov glede drogiranja (E27a), kajenja (E27b) ali pitja alkohola (E27c).

F: Jaz bi rekla, da ne. Vsaj zdaj v 3. letniku v katerem sem, ni več tega. Tudi na splošno v šoli kjer sem, se ne pojavljajo več (F22). Mogoče bi lahko izpostavila kakšne ljudi, ki so bili... Pri katerih je zunanji videz nekako govoril, da so... Recimo "piflarji" ali pa kaj takšnega (F23).

G: Da (G15). Predsodki so, da sem čuden (G16a), antisocialen (G16b), ne maram ljudi (G16c), da sem vzvišen (G16č).

H: Da (H12), ljudje mislijo da sem čudna (H13a), da sem osamljena (H13b) in se nočejo družiti z menoj (H13c).

I: Ne tako zelo (I10), včasih imam občutek, da ljudje ne razumejo, da so moje socialne zmožnosti slabše (I11a) in mislijo, da jih ne maram (I11b).

8. Ali se v šoli počutiš nadlegovanega/o in deležnega/o medvrstniškega nasilja (v povezavi s tem, da imaš manj socialnih stikov, v kolikor sebe vidiš kot takšnega/o)?

A: Glede tega... Ravno nasilja ni (A15). So kakšne manjše zbadljivke (A16). Mogoče kakšen posmeh vsake toliko časa (A17). Mislim, ne bi ravno rekel, da prihaja do nadlegovanja (A18). Pač, recimo, ko sem že omenjal te zabave... Če se kdo pogovarja o teh zabavah... "On ne pije, on si ne upa... Brezveze ga vabit" (A19a) oz. če me že vabijo, se nasmihajo, ker vejo, da mi je neprijetno (A19b) oz. kako naj to povem... Na koncu pride do tega, da te ne vabijo več (A20a), kar je po eni strani v redu, ker si ne želim iti (A20b). Po drugi strani si pa izločen (A20c). Ampak saj pravim, sem mnenja, da če bi bil mogoče z drugačno skupino v razredu, da bi bilo to mogoče lahko drugače (A21). Ker v osnovni šoli s socialnimi stiki nisem imel toliko težav. Tudi vrednote so se med mladimi spreminjale skozi leta in menim, da tudi

te vplivajo na vključenost vrstnikov (A22a). Pač poleg vseh teh karakteristik lastnosti kot je introvertiranost, sramežljivost pa to... So poleg vsega tega tudi vrednote (A22b).

B: Poleg mene, je tudi kar veliko drugih dijakov na moji šoli bilo deležnih medvrstniškega nasilja (B20). Prevsam ti, ki bodo in ki so letos stari 16 let, 1. letniki...(B21) Menim, da so bili deležni nasilja, ker so se bolj za sebe držali...(B22a) Ker so se samo z določenimi družili (B22b). V našem razredu je 19 dijakov, ki izhajajo iz iste tuje države, še en dijak izhaja iz druge tuje države, preostalih 5 nas je iz Slovenije. Nasilje so izvajali dijaki iz tuje države. Veliko jih (iz iste države) skupaj drži. Ampak ne vsi (B23). Je tudi en dijak iz iste tuje države, s katerim pa se razumem (B24). Za nasilje sem drugače povedal razredničarki. To se je sedaj že rešilo. Tistemu dijaku, ki je izvajal nasilje, je razredničarka dala ukor pred izključitvijo (B25) in mu je rekla, da je to še njena milostna kazen, ker za take stvari bi moral leteti iz šole...

C: Ne, ker jaz sem že sama takšen karakter, da če me kdo zafrkava, se ne pustim (C10a). Se znam postaviti zase (C10b).

Č: Ne (Č14).

D: Da, zafrkavanje je bilo, nasilje ne ravno (D40). Se pojavljajo žalitve, ampak nisem, da bi se sekiral, ker je lahko potem še slabše. Drugače pa pri nas v razredu ni enega, ki ga ne bi kdo zafrkaval. Vsi drug drugega zafrkavamo pa smo že tudi navajeni (D41a). Nekateri ne znajo reči "ne", ko je treba (D41b). Drugače pa da bi bilo prav nasilje.. Mogoče v drugem letniku, ko smo bili bolj ostri in se je stepu kdo s kom (D42). Nekateri mislijo, da so nekaj več kot drugi. Samo eden je bil takšen, ampak se je potem hitro umiril (D43).

Pa ne bi rekel, da je bilo zafrkavanje nad tistim, ki je zadržan, zaradi tega ker je takšen (D44). Ampak prej zaradi kakšne nevoščljivosti. Veliko je nevoščljivosti, če ima kdo boljše ocene (D45a). Npr. eden ima zelo dobre ocene ampak se pri praksi ne znajde in so ga sošolci zafrkavali češ "kaj boš ti naredil tukaj". Poleg zafrkavanja je pri nas tudi veliko zahrbtnosti (D45b), opravljanja...(D45c)

E: Nekajkrat sem bil nadlegovan s strani sošolcev (E28) vendar pri meni še ni bilo tako grozno, saj sem bil deležen samo nekaj ustnih zbadljivk (E29). Drugi, ki so imeli še manj stikov kot jaz niso imeli te sreče (E30). Bili so deležni vsakodnevnega zbadanja (E31a), nekaj malega tudi fizičnega nasilja - govorim o spotikanju, boksanju v ramo, kuštranju las...(E31b) Največ pa je bilo zbadanja v stilu skrivanja copat, pušic, zvezkov, dežnikov...(E31c).

F: Definitivno ne (F24). Na naši šoli je nasilja v bistvu zelo malo. Če pa je, se pa v bistvu takoj ukrepa (F25). Tako da... Ne.

G: Da (G17), samo ne tako zelo izrazito ali pa močno (G18). To nadlegovanje je ali zasmehovanje (G19a), čudni pogledi (G19b), ne želijo sodelovati z mano (G19c).

H: Ne (H14).

I: Ne (I12).

9. Ali si želiš, da bi pouk potekal drugače kot poteka sicer (v povezavi s tem, da imaš manj socialnih stikov, v kolikor se vidiš takšnega/o)?

A: Največji problem je skupinsko delo (A23). Pa ne to, da ne bi hotel sodelovati, ampak... S tem si prisiljen, da sodeluješ z nekakšno skupino (A24a), ki se recimo... Vsi družijo med sabo, se hecajo in se razumejo. In potem ti kot nekakšno tretje, peto kolo... Moraš nekako zraven sodelovati (A24b). In mogoče je to malo nadležno. Sploh če, kako bi rekel... Če profesorji rečejo, da naj si sami izberemo skupine... To je še slabše. Ker potem se pogrupirajo tiste stalne skupine kakršne so. In na koncu je najbolj nerodno, če ostaneš sam. Da ne pašeš v nobeno skupino (A25a). Še huje je pa, če te profesor da nekam

v neko skupino pod prisilo. Se pravi, da vidiš na izrazih drugih članov te skupine, da jim ni do tega, da ti prideš v skupino (A25b). Ampak pač... Ker profesor tako reče, potem moraš priti. Mogoče tudi pri športni vzgoji je to. Se pokaže, ko se zbira recimo ekipe za nekakšen skupinski šport, da ostaneš na koncu edini... Ki te ta zadnja ekipa, ki izbira mora izbrati (A25c). Skratka, izpostavljen si...(A25č) Še bolj.

Potem pri spraševanju, recimo, niti ni takšen problem, ker je pri nas napovedano spraševanje (A26a) in ker običajno profesorji zaposlijo ostale sošolce, sošolke... To se mi zdi super, ker dejansko potem ni tistega pritiska s strani razreda, da te vsi opazujejo, ampak odgovarjaš na vprašanja profesorja in nisi toliko izpostavljen (A26b).

B: Spremenil bi nekatere dijake, ki veliko motijo pouk (B26a). Želim si, da bi profesorji bolj opozarjali takšne dijake (B26b). Kar se tiče nalog mi je v redu tudi v skupini delat (B27a). Ampak je bolje, če se lahko dijaki sami razdelimo v skupine in to s tistimi s katerimi se bolj družimo (B27b). Kar se tiče spraševanja, me občasno moti, če moram odgovarjati pred celim razredom (B28a). Odvisno, če sem pripravljen na tisto stvar ali pa če nisem dovolj pripravljen (B28b).

C: Men je bilo zelo všeč, ko je bila karantena pa smo imeli šolo na daljavo (C11a). Veliko bolj mi je bilo delat doma kot pa se v šolo vozit... In potem preden prideš domov... (C11b) Res ni bilo dobro, ko smo bili vsi zaprti in nisi mogel nikamor (C12a). Pa treningov tudi nisem imela pa nič, ne...(C12b) Ni bilo tistega stika (C12c), ampak takšen način pouka mi je bil veliko boljši (C13a). Tudi profesorji so bili veliko bolj razumljivi...(C13b) Lažje sem delala (C13c) pa tudi lepše ocene sem imela (C13č). Več časa sem imela za učenje (C13d).

Glede pouka kot poteka sedaj po karanteni, mi je v primeru skupinskih nalog (C14a), predstavitev ali pa kaj takšnega bolje, da delamo v dvojicah (C14b). V vsakem primeru mi je pomembno, da sem v skupini z nekom, pri katerem ne bom vse jaz sama delala (C15). Da se delo razdeli (C16a) in se lepo naučimo (C16b), predstavimo (C16c) in dobimo nekakšno lepo oceno (C16č). Drugače pa tudi, če smo v skupinah po 4 ali kaj takšnega, mi je drugače zelo pomembno s kom sem, zaradi tega, ker nekateri so takšni, ki bi vse naredili (C17a), nekateri bi pa samo tam sedeli in bili na telefonu (C17b). Moja skupina, nas 6, ne... Imamo tako srečo, da skupaj sedimo in če nas dajo v skupine po klopeh, smo skupaj (C18). Čisto naključno pa ni dobro (C19). Pri vajah se je tudi že zgodilo, da nekateri niso hoteli sodelovati. Na primer takrat, ko smo srce rezali pri anatomiji. In midva z enim sošolcem sva bila pripravljena v smislu: "da, midva bova to rezala". Potem pa so še bila druga dekleta tam zraven, ki niso bile pripravljene na to in jim je bilo to nagnusno (C20). In to na zdravstveni šoli, mislim...

Pri spraševanju je pri večini predmetov tako, da je prva vrsta prosta in potem se tam usedeš s še enim in ti tam vprašanja daje. Takšen način je v redu (C21). Pred tablo mi je pa vedno takšna muka...(C22a) Sploh te predstavitev in to.. Sem tako živčna (C22b). Bolje bi bilo, da bi ostalim dijakom profesorji med tem, ko je eden vprašan, dali nekakšno nalogo, da se zamotijo in ne gledajo tistega, ki je vprašan (C23). Vendar ena naša profesorica noče takšnega načina spraševanja, ker češ lahko kdo reče, da ni v redu ocenjevala, zato ima ona takšen sistem (C24).

Drugače bi lahko potekale predstavitve... Glede tega nikoli ni bilo govora o tem, kako bi nam pomagali, ampak so nam vedno govorili "to morate vadiť" pa da moramo doma govorit pred ne vem kom...(C25) To bi lahko kako drugače potekalo, ker ko te cel razred gleda in ko veš, da si ocenjen imaš tremo...(C26) Mogoče bi kateri profesor upošteval kakšen predlog, ampak vsi ne.

Č: Da ni treba toliko sodelovati...(Č15a) Manj teh predstavitev (Č15b), manj skupinskega dela...(Č15c) Spraševanja pred tablo mi tudi niso všeč (Č15č). Bilo bi bolje, če bi spraševanje

speljali recimo po 2, ampak ne pred celim razredom (Č16a). Ali pa recimo, da profesor druge dijakе ta čas zamoti s kakšno nalogo, medtem ko enega sprašuje (Č16b).

D: Tako bom rekel... Saj mora biti tudi nekakšna splošna izobrazba (D46). Ampak recimo pri matematiki je preveč poudarka na takšnih stvareh, ki jih ne boš potreboval (D47), razen če greš nekam naprej, ampak že tam naprej na fakulteti marsikje ni matematike, odvisno katero smer greš. Zdaj da boš nekakšne verjetnosti računal pa kote... Veliko časa izgubiš s tem, ko bi se lahko zunaj kaj več praktičnega naučil (D48). Potem se pa profesorji pritožujejo zakaj te ni pri pouku... Če tam ni tega kar potrebujem.

Kar se nalog tiče je pa odvisno... Če najdeš prave ljudi za skupinsko nalogo (D49a) ali pa če se kregaš...(D49b) Kot smo se mi za zaključno nalogo. Raje delam s takšnimi, ki so zagnani, ki imajo nekakšno voljo za to delat tudi če sva v skupini samo dva (D49c). Če ne pa raje sam grem čez to (D49č).

Pri spraševanju recimo, me moti to če moram pred celim razredom odgovarjat pa da me vsi gledajo (D50). Sploh če se kaj zmotim in če se vsi smeji, sem lahko še bolj živčen.

E: Definitivno bi pouk moral potekati drugače (E32). Že v osnovni šoli bi morali poskrbeti, da bi bili otroci bolj vključeni v pouk (E33). Profesorji bi morali podajati svoje izkušnje iz realnega sveta, da bi si učenci lažje predstavljali o čem govori (E34). Vse v današnjem učnem sistemu pa je naravnano tako, da nekdo govori in ostali ga samo bežno poslušajo in praktično niso vključeni v pouk, kar seveda pomeni slabše povezovanje znanja med predmeti in zunanjim svetom (E35). Poleg tega bi bili tudi učenci oz. dijaki z manj socialnimi stiki bolj vključeni v sam proces (E36a) in bi pri skupinskem delu lažje prestopili svojo cono udobja (E36b).

F: Pri določenih predmetih, da (F26). Je pa res, da skoraj pri vseh predmetih v bistvu nas profesorji vprašajo, če bi mi kaj spremenili, tako da imamo mi to možnost, da izrazimo mnenja tudi o njih ali o njihovem delu (F27). Nazadnje smo kot razred skupaj stopili in smo pri kemiji samo predlagali nekakšno novo metodo poučevanja profesorice pri kateri bi bila ona vključena in mi, ampak bi se mi veliko bolj sproščeno počutili in za nas bi bilo to tudi lažje in v bistvu se je ona s tem strinjala in zdaj... Že nekaj ur smo imeli pri kemiji takšnih in je bilo zelo dobro, zelo učinkovito.

G: Da (G20).

H: Da ustno ocenjevanje ne bi potekalo pred vsemi, ampak le pred profesorjem in nekaj dijakih (H15).

I: Zdi se mi, da v zvezi s tem pouk poteka v redu (I13).

10. Ali si že kdaj sodeloval/a s svetovalno delavko oz. svetovalnim delavcem, ki dela v svetovalni službi tvoje šole in če si ali meniš, da je dobro sodeloval/a s tabo? Meniš, da je razumel/a tvoje potrebe? Imaš s svetovalno službo kakšno poseno izkušnjo (dobro ali slabo)?

A: Ne (A27). Tudi nisem, kako bi rekel... Prepričan, da je to njihovo delo, mislim... Nekako ne morejo pomagat (A28). Ker kaj, a bojo prisilili druge sošolce, da naj se družijo z mano? Ne (A29a). Lahko bi iskali drugo skupino oz. razred (A29b), ampak to bi še dodatno pomenilo izpostavljanje (A29c). Tako da jaz mislim, da je najbolje ne drezati v takšne ljudi kot sem jaz. Pustiti pri miru...(A30) S svetovalno službo skratka nimam kakšne posebne izkušnje (A31). Razredničarka je sicer omenila mojim staršem, da se ne družim z ostalimi toliko kot bi se lahko, da se družim le z enim sošolcem in da bi lahko več sodeloval (A32). Ampak potem ni bilo sprememb. Starši me razumejo, imam tehtne razloge, zakaj se ne družim. Kot sem prej povedal na začetku: drugačne vrednote (A33).

B: To pa še ne (B29).

C: Enkrat je k nam prišla za "karakterni dan". To je dan, ko pridejo iz različnih fakultet na našo šolo in imajo stojnice. Mi pa potem hodimo od ene do druge, skratka do tistih, ki nas zanimajo. V smislu poklicne orientacije je bilo to in takrat je prišla. Drugače pa sem slišala, da pomaga tistim, ki imajo kakšne graje pa to. Da jim plan naredi.. S temi je imela individualne ure. Pa če so kakšne druge težave... Kadar so bili kakšni konflikti med sošolci, te so profesorji poslali k svetovalni delavki. Jaz sem imela stik z njo samo na tistem karakternem dnevu (C27a) in v 1. letniku pri vpisu na šolo (C27b).

Č: Ne (Č17). Samo v okviru poklicne orientacije nam je enkrat pred celim razredom predavala, da bi se samo z mano pogovarjala pa ne (Č18). Drugače je v redu predavala (Č19).

D: Da (D51), enkrat sem šel k svetovalni službi, ko sem se z enim skregal in stregel ravno pred profesorico, ko ne bi bilo treba... (D52) Ampak tisto je bilo samo enkrat pa še takrat nisem nič dobil, ker smo se dogovorili. Niti on ni hotel nobene drame delat. Je vedel, da bi lahko bili problemi že prej, ker se je važil in si mislil kaj je. In poten sva se pri svetovalni vse dogovorila in je prosil, da naj ne pove razredničarki, ker pred njo ima večji strah kot da bi ukor dobil. Sem bil na nekakšen način kriv, oz. kar oba sva bila. On je bil preveč pameten, jaz sem mu rekel, da to tako ne gre, potem je nekaj metal v mene. Samo jaz nisem nič reagiral potem ko se je zaganjal... Je pač prišlo do tega. Ampak ni bilo nekakšne drame zaradi tega. V glavnem bil sem sam takrat pri svetovalni delavki zaradi tega, potem pa nikoli več (D53). Svetovalna delavka je rekla, da tokrat ne bo povedala razredničarki ampak, da se to ne sme več zgoditi. Vprašala me je kaj je bil povod in to je to. Saj kaj več ne morejo narediti. Saj tudi nimajo več vpliva na tej šoli...

E: Sicer z socialnimi delavkami nisem imel opravka (E37). Imam pa o njih bolj slabo mnenjem, saj želijo vsakega s katerim imajo opravka nekako izolirati iz skupine sošolcev in mu pomagati na način individualnega učenja po pouku (E38), kar seveda osebi z manj socialnimi stiki še bolj škoduje (E39). S tem ga sošolci takoj označijo kot slabšega ali "idiota" (E40). Bolj primerno bi bilo, da takšno osebo pustijo v razredu z ostalimi in ne zganjajo drame (E41). Naj se rajši pogovorijo s profesorjem in ta ga lahko bolj vključi v sam pouk (E42). Na ta način se bo oseba z manj socialnimi stiki bolj trudila in sodelovala pri pouku (E43).

F: Iskreno, ne. Nisem (F28). Tudi kar se tiče poklicne orientacije, imamo na naši šoli organizirane dogodke, ko pridejo študentje iz univerz in potem predavajo. Pa recimo v ponedeljek imamo, zadnji dve uri nekakšen dogodek. Spet pridejo študentje. To je pa to glede poklicne orientacije. Sicer svetovalna služba ni vključena pri delu z dijaki (F29). Samo s posamezniki, ki jo potrebujejo (F30).

G: Da, sem sodeloval (G21). Ko sem prišel po pomoč sem dobil (G22), samo to je bilo v četrtem letniku tako, da v bistvu je nekakšna škoda že bila prej narejena (G23). Menim, da je razumela moje potrebe (G24), imam dobro izkušnjo (G25), v 4.letniku na začetku sem izrazil, da bi teste pisal sam v kabinetu ne pa v razredu (G26) in to so mi ugodili (G27).

H: Da (H16), dobro je sodelovala z menoj (H17). Videla je moje zadržke (H18) in mi svetovala v skladu z njimi (H19).

I: Da (I14), svetovalna delavka mi je nudila pomoč (I15a) in vse odgovore na moja vprašanja (I15b). Pod posebno izkušnjo bi štela le IQ test, ki sem ga morala opraviti.

11. Ali se v šoli počutiš socialno sprejetega/o? Če se ne počutiš tako, kaj bi po tvojem mnenju potreboval/a, da bi se v šoli počutil/a bolj sprejetega/o? Meniš, da bi ti pri tem svetovalna služba lahko kako pomagala? Če da, na kakšen način?

A: Ne, se ne počutim (A34). Glede svetovalne službe, kot sem že povedal. Menim, da ne bi mogla pomagati (A35). Zdaj rešitve pa so: krožki. Krožki v skladu z mojimi vrednotami, interesi...(A36a) Na programu gimnazije, kjer nam primanjkuje tehničnih znanj je organiziran en takšen krožek. Sicer je slabo obiskan. Ampak sem tam spoznal nekaj novih prijateljev s skupnimi interesi in...(A36b) Je malo lažje, da vsaj nekoga srečaš na hodniku in te pozdravi. Tako sem imel vsaj iz drugih letnikov nekaj prijateljev (A36c). Je pa razred tisti ključen, v katerem preživiš največ časa in skupine so znotraj razreda. Delo v skupini je znotraj razreda, ekskurzije, vse...(A37) Nisem proti skupinskemu delu, ampak mislim, da v obdobju mladostništva še niso vsi pripravljeni sprejeti skupinskega dela kot delo. Načeloma bi skupinsko delo pomenilo... Ne glede na to kakšen si ti v privatnem življenju, ampak da se posvetiš tisti skupinski nalogi. Ne glede na vse ostalo. Ampak to še niso ta prava leta. Menim, da srednješolci še niso dovolj zreli za to, da bi se osredotočili samo na delo in ne na druženje oz. na to s kom so v skupini (A38).

B: Med tistimi, s katerimi se največ družim, da (B30a). Na splošno ne (B30b). Mogoče to, da bi profesorji takšne kot sem jaz bolj zaščitili (B31). Za svetovalno službo pa ne vem kako bi lahko pomagala (B32).

C: Najbolj se v šoli drugače družim z mojo skupino, v kateri se najbolj razumemo in nas je tam noter 7 oz. 6, ker je ena šla, ker se je izpisala. Skratka zdaj nas je 6 takšnih, ki se najbolj razumemo in se ves čas družimo (C28). V času karantene mi je bilo malo dolgčas. Manjkala mi je ta družba (C29). Celega razreda pa niti nisem toliko pogrešala, samo tiste iz moje skupine (C30). Tako da bi rekla, da se najbolj počutim s tistimi moji prijateljicami (C31). Na splošno pa nekaj srednjega (C32). Ne vem, če bi lahko svetovalna služba pri tem pomagala...(C33)

Č: V ožjem krogu, da (Č20). V širšem me imajo pa najbrž za čudno (Č21). Če bi lahko svetovalna služba kako pomagala? Ne vem... Mogoče, tako, da bi poskrbela za to, da čim manj prihaja do izpostavljanja takšnih kot sem jaz (Č22).

D: Da, jaz se počutim sprejetega (D54). Za tiste, ki se ne počutijo tako, pa menim, da svetovalna služba ne bi mogla pomagati (D55). Oz. malo je ljudi na takšnih položajih, ki bi bili tako dobri, da bi pomagali drugim. Bolj se držijo za tisto, za kar se morajo držati in to je to. Pač, prideš, ukor pa adižo (D56). Je pa tudi res, da ti ne povejo nikomur, ker jih je strah, da bi še kaj prišlo iz tega, ker niso fizično... Ne nesposobni ampak fizično niso nasilni, da bi se lahko branili ali pa kaj veliko naredili proti kateremu in to je to... Če pa se ne bi toliko držali tistih svojih okvirjev bi lahko marsikaj spremenili. In bi naredili tisto, kar se jim v tistem trenutku zdi najbolj prav narediti in da delajo po srcu, ne pa zdaj... Dnevnik, protokol po katerem se mora držati kaj takrat narediti. Ker oni imajo samo okvirje. Morajo pa stopiti ven iz tega, da pomagajo, da razložijo ljudem kako je stanje pri njemu. Da ne morejo tako fizično se na enega spravljati...(D57) Tako da ne vem... S srcem bi morali delati ne pa po tistem protokolu, kot da smo roboti... Pa delati z glavo ne pa z listi. Ne vem kako bi drugače rekel.

Mogoče bi bilo dobro več osebno delati z dijaki (D58). Ampak ne tako, da bi jih svetovalna služba ven vlekla iz razreda (D59a). Ampak nekako, da bi profesorji videli stanje. Da bi jim povedali, če enega zbadajo in da takoj glede tega nekaj naredijo (D59b). Samo na naši šoli je zdaj že profesorjem bolj pomembno, da naredijo tiste svoje ure pa prakso in se sploh ne ozirajo na druge. Pa so samo oni... Samo na sebe gledajo (D60). Je pa tudi res, da so obremenjeni (D61). Tako kot na primer svetovalna delavca bi na naši šoli lahko bila dva (D62). Ampak če se varčuje na svetovalnih delavcih... Zaradi tega bodo uničili vse. Tukaj nimamo kaj narediti, tako je kot je.

Kar se tiče tistih dijakov, ki so bolj zadržani pa jaz ne bi delal nekakšnih krožkov (D63a) ali pa jih iz razreda vlekli (D63b). Če bo takšen dijak hotel imeti družbo, jo bo našel (D64). Vsak človek, če bo hotel, če bo videl v nekom nekaj kar je pač... Potencialno za njega, da je njemu všeč njegov način življenja... Se bosta našla (D65). Če ne bo pač sam. Samo saj ne bo celo življenje sam. Enkrat bo nekoga našel. Tisti moj sošolec recimo, bo mogoče zdaj 5 let sam, zato

ker smo mi ostali po pameti malo pod njim, ker je on višji... Intelligence ima več, več dara za učenje... Več da na učenje kot pa na ostalo. Mogoče bo zdaj ko bo šel na fakulteto pa videl, da so tam ljudje, ki so na nekakšnem nivoju kot on (D66). Ko niso tam zaradi bedarij in dejansko imajo namen narediti šolo (D67). Se bo pa z njimi povezal pa potem mogoče začel drugače razmišljat. Lahko pa zapade v slabo družbo, kar pa je čisto odvisno... Tako da moje mnenje glede tega, da bi se karkoli dotikali takšnega dijaka oz. posegali v njegov bioritem, je... Da je bolje ga pustiti pri miru (D68). Sam ve, kaj je za njega dobro (D69). Človek, ki ga bo zanimalo kakšen je on, bo tako sam prišel do njega pa se z njim pogovarjal (D70).

E: Počutim se nekje vmes na zlati sredini, kjer ni tako hudo (E44). Seveda pa bi se pri boljši sprejetosti v šoli najprej morali socialni delavci pogovoriti z vsakim profesorjem, ki bi na kakršen koli način zaničeval osebe z manj socialnimi stiki (E45). Seveda zaradi tega ostali sošolci dobijo slab zgled in začnejo tudi oni zbadati to osebo (E46).

F: Da, definitivno (F31). Na začetku srednje šole, mislim da smo se vsi počutili tako.. Bili smo prvič tam in smo se počutili malo osamljeni (F32), ker je bilo zelo težko navezat takojšen stik z nekakšno novo osebo (F33). Ampak potem skozi čas dobiš prijatelje, sošolce... (F34) S profesorji se v srednji šoli zelo hitreje povežeš kot recimo v osnovni šoli (F35). In mislim, da ti to zelo da občutek, da si sprejet (F36). Sploh naša šola, mi predvsem daje. Čisto na kogarkoli se obrnem je v bistvu tukaj zame in to je zelo dobro (F37).

G: Ne, v šoli se ne počutim socialno sprejetega (G28). Da bi se počutil bolj sprejetega, bi potreboval razumevanje (G29a), priložnosti za pogovor (G29b), nekakšne aktivnosti, kjer bi se lahko spletle prijateljske vezi (G29c), temeljno spoštovanje sošolcev (G29č). Lahko bi pomagala svetovalna služba s kakšno delavnico (G30a) ali pa z nasveti za pogovor (G30b).

H: Ne (H20), s sošolci se ne poznamo (H21), sama pa si ne upam navezati stikov (H22), ker me je strah, da ne bom izpadla v redu (H23). Potrebovali bi spoznavne tematske dneve (H24a), ali skupinsko delo, ki ne bi bilo šolsko ampak v smislu iger (H24b). Lahko bi imeli pogovore s svetovalno delavko, da bi nam svetovala kako se lažje vključiti v družbo (H24c).

I: Da (I16), včasih se le ne morem vključiti v družbo, ker se nisem sposobna sprostiti (I17). Menim, da pomaga, ko se obdam s tesnimi prijatelji (I18).

10.4 Odprto kodiranje

Tabela 1: Odprto kodiranje

Številka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A1	Star sem 19 let.	19 let		Starost
A2	Moškega.	Moški spol		Spol
A3	Splošno izobraževanje – gimnazija.	Splošno izobraževanje		Vrsta srednješolskega programa
A4a	Srednješolec z manj socialnimi stiki po moje pomeni to, da dejansko v svojem	Nima tesnejših prijateljev	Malo oz. nekaj prijateljev	Srednješolec z manj socialnimi stiki

	razredu, recimo, ali pa na splošno med paralelkami, nima nekih tesnejših prijateljev			
A4b	oz. jih nima tako veliko.	Ima malo tesnejših prijateljev	Malo oz. nekaj prijateljev	Srednješolec z manj socialnimi stiki
A5	Da, recimo.	Srednješolec sebe vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki	Sebe videti tako	Srednješolec z manj socialnimi stiki
A6	verjetno zato, ker nimam skupnih interesov z ostalimi v razredu.	Ni skupnih interesov s sošolci	Interesi in vrednote	Srednješolec z manj socialnimi stiki
A7	Če izstopaš od nekega povprečja... To pomeni, da nekako nisi zaželen...	Nezaželenost zaradi izstopanja od povprečja	Odstopanje od povprečja	Srednješolec z manj socialnimi stiki
A8	V teh najstniških letih se večina hoče dokazat in druženje z nekom, ki je po mnenju družbe čuden... To ni v interesu teh posameznikov, ki hočejo biti nekako... Glavni.	Sošolci, ki želijo biti glavni, nimajo interesa po druženju s srednješolcem z manj socialnimi stiki	Nepriljubljenost	Srednješolec z manj socialnimi stiki
A9a	V teh srednješolskih letih je pomembna zabava, recimo in... Sam osebno nisem ravno pristaš alkohola pa to.	Nezainteresiranost do pitja alkoholnih pijač na zabavah	Interesi in vrednote	Srednješolec z manj socialnimi stiki
A9b	In nekako potem izpadeš ven iz tega kroga zabav.	Izpad iz kroga zabav zaradi nezainteresiranosti do pitja alkoholnih pijač	Manj priložnosti za spoznavanje in druženje	Srednješolec z manj socialnimi stiki
A9c	Niti način zabave mi ni všeč.	Nezainteresiranost za zabave, ki potekajo na določen način	Interesi in vrednote	Srednješolec z manj socialnimi stiki

A9č	Jaz si mislim, da je to zato, ker pač... Sem v takšnem razredu, ki je večinsko, kako bi rekel... Enoten glede tega... Zabavnega življenja. Če si zabaven si "in". Več kot si upaš, bolj si "in".	Večina sošolcev v razredu je zainteresiranih za zabave	Interesi in vrednote	Srednješolec z manj socialnimi stiki
A9d	To ni zame zabava. Jaz se znam zabavati tudi na kakšen "trezen" način.	Srednješolec se želi zabavati na drugačen način kot večina sošolcev	Odstopanje od povprečja	Srednješolec z manj socialnimi stiki
A10a	Sebe vidim kot neko povprečje.	Srednješolec sebe vidi kot povprečno uspešnega	Povprečna uspešnost	Učna uspešnost
A10b	Povprečje pri ocenah, seveda, ker se tako meri učni uspeh.	Pokazatelj učne uspešnosti so ocene	Ocene	Učna uspešnost
A11	Splošna razgledanost... Nekakšno povprečje.	Povprečna splošna razgledanost	Splošna razgledanost	Učna uspešnost
A12	Ne bi rekel, da zato, ker imam manj socialnih stikov, da bi to pomenilo nekakšno povezavo, da sem zdaj veliko bolj uspešen od ostalih oz. veliko manj uspešen.	Število socialnih stikov nima vpliva na učno uspešnost	Število socialnih stikov nima vpliva	Učna uspešnost
A13	Am, da.	Srednješolec je deležen predsodkov in/ali stereotipov	Deležnost predsodkov in/ali stereotipov	Predsodki in stereotipi
A14a	Predsodki predvsem v tem smislu: manj prijateljev, že v osnovi.	Predsodek, da ima nekdo manj prijateljev	Manj prijateljev	Predsodki in stereotipi
A14b	Lahko nekdo razume kot to, da je nekdo čuden oz. da odstopa od tistega zaželjenga.	Predsodek, da je nekdo čuden, ker ima manj prijateljev oz. ker izstopa od povprečja	Biti čuden	Predsodki in stereotipi

A14c	To je potem začaran krog.	Predsodek, da je nekdo čuden, ker ima manj prijateljev predstavlja začaran krog	Ujetost v začaranem krogu predsodka	Predsodki in stereotipi
A15	Glede tega... Ravno nasilja ni.	Ni nasilja	Ni nadlegovanja in/ali nasilja	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
A16	So kakšne manjše zbadljivke.	Srednješolec je deležen zbadljivk	Zbadanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
A17	Mogoče kakšen posmeh vsake toliko časa.	Pojavi se kakšen posmeh	Zasmehovanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
A18	ne bi ravno rekel, da prihaja do nadlegovanja.	Ni nadlegovanja	Ni nadlegovanja in/ali nasilja	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
A19a	“On ne pije, on si ne upa... Brezveze ga vabit”	Srednješolec je deležen zbadljivk	Zbadanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
A19b	oz. če me že vabijo, se nasmihajo, ker vejo, da mi je neprijetno	Srednješolcu se nasmihajo, ker vedo, da mu je neprijetno	Zasmehovanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
A20a	Na koncu pride do tega, da te ne vabijo več,	Srednješolca niso več vabili na zabave	Izključitev	Socialna sprejetost
A20b	kar je po eni strani v redu, ker si ne želim iti.	Biti ne vabljen na zabave srednješolcu z manj socialnimi stiki ustreza	Se ne počutiti v redu na večjih druženjih	Srednješolec z manj socialnimi stiki
A20c	Po drugi strani si pa izločen.	Biti ne vabljen pomeni tudi biti izključen	Izključitev	Socialna sprejetost
A21	Če bi bil mogoče z drugačno skupino v razredu, da bi bilo to mogoče lahko drugače.	V drugem razredu bi mogoče bilo drugače	Drug razred	Socialna sprejetost

A22a	v osnovni šoli s socialnimi stiki nisem imel toliko težav. Tudi vrednote so se med mladimi spreminjale skozi leta in menim, da tudi te vplivajo na vključenost vrstnikov.	Vpliv skozi leta spreminjajočih vrednot na socialno sprejetost	Vrednote	Socialna sprejetost
A22b	poleg vseh teh karakteristik lastnosti kot je introvertiranost, sramežljivost pa to... So poleg vsega tega tudi vrednote.	Vpliv osebnostnih lastnosti na socialno sprejetost	Osebnostne lastnosti	Socialna sprejetost
A23	Največji problem je skupinsko delo.	Skupinsko delo predstavlja največji problem	Skupinsko delo	Pouk
A24a	S tem si prisiljen, da sodeluješ z nekakšno skupino,	Skupinsko delo predstavlja prisilo, da z nekom sodeluješ	Skupinsko delo	Pouk
A24b	ki se recimo... Vsi družijo med sabo, se hecajo in se razumejo. In potem ti kot nekakšno tretje, peto kolo... Moraš nekako zraven sodelovati.	Pri skupinskem delu je lahko nekdo v skupini nezaželen	Skupinsko delo	Pouk
A25a	Če profesorji rečejo, da naj si sami izberemo skupine... To je še slabše. Ker potem se pogrupirajo tiste stalne skupine kakršne so. In na koncu je najbolj nerodno, če ostaneš sam. Da ne pašeš v nobeno skupino.	Grupiranje stalnih skupin pri skupinskem delu lahko povzroči, da nekdo ostane sam	Skupinsko delo	Pouk
A25b	Še huje je pa, če te profesor da nekam v neko skupino pod prisilo. Se pravi, da vidiš na izrazih drugih članov te skupine, da jim ni do tega, da ti prideš v skupino.	Če profesor določi, da se mora srednješolec pridružiti eni skupini, je v tej skupini lahko nezaželen	Skupinsko delo	Pouk

A25c	Mogoče tudi pri športni vzgoji je to. Se pokaže, ko se zbira recimo ekipe za nekakšen skupinski šport, da ostaneš na koncu edini... Ki te ta zadnja ekipa, ki izbira mora izbrati.	Pri izboru članov ekip pri športni vzgoji je lahko srednješolec nezaželen	Ekipa pri športni vzgoji	Pouk
A25č	Skratka, izpostavljen si...	Pri izboru članov ekip pri športni vzgoji je lahko srednješolec izpostavljen	Ekipa pri športni vzgoji	Pouk
A26a	pri spraševanju, recimo, niti ni takšen problem, ker je pri nas napovedano spraševanje	Napovedano spraševanje ne predstavlja problema	Spraševanje pred razredom	Pouk
A26b	in ker običajno profesorji zaposlijo ostale sošolce, sošolke... To se mi zdi super, ker dejansko potem ni tistega pritiska s strani razreda, da te vsi opazujejo, ampak odgovarjaš na vprašanja profesorja in nisi toliko izpostavljen.	Profesorji zaposlijo ostale dijake v razredu, da tisti, ki je vprašan ne čuti pritiska in ni toliko izpostavljen	Spraševanje pred razredom	Pouk
A27	Ne.	Srednješolec nima izkušenj s svetovalno službo	Ni izkušenj	Svetovalna služba
A28	Tudi nisem, kako bi rekel... Prepričan, da je to njihovo delo, mislim... Nekako ne morejo pomagat.	Srednješolec meni, da svetovalna služba ne more pomagati pri socialni sprejetosti	Ni pomoči	Svetovalna služba
A29a	Ker kaj, a bojo prisilili druge sošolce, da naj se družijo z mano? Ne.	Svetovalna služba ne more prisiliti sošolce, da naj se družijo s srednješolcem, ki je sicer nezaželen	Ni pomoči	Svetovalna služba

A29b	Lahko bi iskali drugo skupino oz. razred,	Svetovalna služba bi lahko iskala drugo skupino oz. razred za srednješolca, ki je nezaželen	Iskanje druge skupine/razreda	Svetovalna služba
A29c	ampak to bi še dodatno pomenilo izpostavljanje.	Iskanje druge skupine oz. razreda za srednješolca, ki je nezaželen bi pomenilo izpostavljanje zanj	Iskanje druge skupine/razreda	Svetovalna služba
A30	jaz mislim, da je najbolje ne drezati v takšne ljudi kot sem jaz. Pustiti pri miru...	Najbolje je, da srednješolce z manj socialnimi stiki pustijo pri miru	Pustiti pri miru	Svetovalna služba
A31	S svetovalno službo skratka nimam kakšne posebne izkušnje.	Srednješolec s svetovalno službo nima posebnih izkušenj	Ni izkušenj	Svetovalna služba
A32	Razredničarka je sicer omenila mojim staršem, da se ne družim z ostalimi toliko kot bi se lahko, da se družim le z enim sošolcem in da bi lahko več sodeloval.	Razredničarka je povedala staršem, da se srednješolec ne družijo veliko s sošolci oz. da se družijo le z enim	Druženje z določenimi osebami	Srednješolec z manj socialnimi stiki
A33	Ampak potem ni bilo sprememb. Starši me razumejo, imam tehtne razloge, zakaj se ne družim. Kot sem prej povedal na začetku: drugačne vrednote.	Srednješolec se z ostalimi sošolci ne družijo zaradi različnih vrednot	Interesi in vrednote	Srednješolec z manj socialnimi stiki
A34	Ne, se ne počutim.	Srednješolec se na šoli ne počuti sprejetega	Občutek nesprejetosti	Socialna sprejetost
A35	Glede svetovalne službe, kot sem že povedal. Menim, da ne bi mogla pomagati.	Svetovalna služba ne bi mogla pomagati	Ni pomoči	Svetovalna služba
A36a	Zdaj rešitve pa so: krožki. Krožki v	Kot rešitev srednješolec vidi krožke, ki bi bili v skladu z njegovimi	Krožki oz. druge aktivnosti	Svetovalna služba

	skladu z mojimi vrednotami, interesi...	vrednotami, interesi		
A36b	Na programu gimnazije, kjer nam primanjkuje tehničnih znanj je organiziran en takšen krožek. Sicer je slabo obiskan. Ampak sem tam spoznal nekaj novih prijateljev s skupnimi interesi in...	Srednješolec je v sklopu krožka spoznal nove prijatelje s skupnimi interesi	Krožki oz. druge aktivnosti	Socialna sprejetost
A36c	Tako sem imel vsaj iz drugih letnikov nekaj prijateljev.	Krožki kot priložnost za nove prijateljske vezi iz drugih letnikov	Krožki oz. druge aktivnosti	Socialna sprejetost
A37	Je pa razred tisti ključen, v katerem preživiš največ časa in skupine so znotraj razreda. Delo v skupini je znotraj razreda, ekskurzije, vse...	Prijateljske vezi so bolj potrebne znotraj razreda	Potreba po prijateljskih vezeh znotraj razreda	Socialna sprejetost
A38	Nisem proti skupinskemu delu, ampak mislim, da v obdobju mladostništva še niso vsi pripravljeni sprejeti skupinskega dela kot delo. /.../ Menim, da srednješolci še niso dovolj zreli za to, da bi se osredotočili samo na delo in ne na druženje oz. na to s kom so v skupini.	Srednješolci še niso dovolj zreli, da bi na skupinsko delo gledali kot delo	Zrelost srednješolcev	Socialna sprejetost
B1	16 let.	16 let		Starost
B2	Moškega.	Moški spol		Spol
B3	Pomočnik v tehnoloških procesih, ki je 2-letni srednješolski program.	2-letno srednješolsko izobraževanje		Vrsta srednješolskega programa
B4a	Da ni veliko na internetu,	Manj časa preživi na internetu	Manj časa na internetu	Srednješolec z manj socialnimi stiki

B4b	da je bolj za zvezki kot pa na internetu.	Več časa preživi za zvezki	Več časa nameni učenju	Srednješolec z manj socialnimi stiki
B4c	Da ima telefonske stike samo s starši	Ima telefonske stike samo s starši	Druženje z določenimi osebami	Srednješolec z manj socialnimi stiki
B4č	in z malo prijatelji.	Ima telefonske stike z malo prijatelji	Druženje z določenimi osebami	Srednješolec z manj socialnimi stiki
B4d	Na splošno se malo pogovarja.	Se malo pogovarja	Nekomunikativnost	Srednješolec z manj socialnimi stiki
B5	Občasno.	Srednješolec sebe občasno vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki	Občasno sebe videti tako	Srednješolec z manj socialnimi stiki
B6	Z nekaterimi se ne razumem najbolje, z nekaterimi pa.	Srednješolec se razume samo z nekaterimi	Razumevanje s strani določenih oseb	Srednješolec z manj socialnimi stiki
B7	Zabav se recimo ne udeležujem, ker me ne zanima alkohol pa kajenje.	Srednješolec se ne udeležuje zabav, ker ga ne zanima alkohol in kajenje	Interesi in vrednote	Srednješolec z manj socialnimi stiki
B8	Imam enih par prijateljev s katerimi se razumem.	Srednješolec ima nekaj prijateljev, s katerimi se razume	Malo oz. nekaj prijateljev	Srednješolec z manj socialnimi stiki
B9	Sva pa v razredu drugače samo dva, ki nimava nič z alkoholom in kajenjem.	Samo dva srednješolca v razredu ne pijeta alkoholnih pijač in ne kadita	Odstopanje od povprečja	Srednješolec z manj socialnimi stiki
B10	Zaradi tega se včasih počutim izločen iz družbe, ker nisem takšen kot oni, ampak sem drugačen, ker nočem tega delat...	Zaradi drugačnih interesov se srednješolec počuti izključen iz družbe	Izključitev	Socialna sprejetost
B11	V našem razredu so 3 skupine.	V razredu so 3 skupine	Grupiranje	Socialna sprejetost
B12	Ena skupina smo mi, ki ne kadimo in ne pijemo.	V razredu je skupina, ki ne kadi in ne pije	Grupiranje	Socialna sprejetost

B13a	Druga skupina pa je v bistvu največja v razredu. To so tisti iz tuje države, ki povzročajo največ težav. Večino časa so zato zunaj razreda, ker jih profesorji ven pošljejo. Ker jim rečejo profesorji, da naj nehajo, a oni še kar...	V razredu je skupina srednješolcev iz tuje države, ki pogosto moti pouk	Grupiranje	Socialna sprejetost
B13b	Včasih je problem jezik. Enih par je takšnih, ki znajo slovensko. Enih par zna tudi tekoče slovensko. Ampak eden je že 11 let tukaj v Sloveniji, ampak noče sploh govoriti slovenskega jezika.	Včasih je pri razumevanju s srednješolci iz tujih držav problem jezik, nekateri pa se ga ne želijo naučiti	Znati jezik	Socialna sprejetost
B14	Tretja skupina so sošolci, ki nas ostale pustijo pri miru.	Sošolci iz ene skupine ostale pustijo pri miru	Grupiranje	Socialna sprejetost
B15a	Zdaj v srednji mi bolje gre kot pa mi je v osnovni,	V srednji šoli srednješolcu gre bolje kot v osnovni šoli	Uspešnost	Učna uspešnost
B15b	tako da mislim, da.	Srednješolec sebe vidi kot učno uspešnega	Uspešnost	Učna uspešnost
B16a	Uspeh zame pomeni, da se bolje razumeš s profesorji	Uspeh pomeni, da se bolje razumeš s profesorji	Razumevanje profesorji	Učna uspešnost
B16b	in da poslušáš pri uri.	Uspeh pomeni, da poslušáš pri uri	Poslušnost	Učna uspešnost
B17	Da, sem bil. V bistvu je bolj šlo za grožnjo.	Srednješolec je bil deležen grožnje	Nasilje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
B18a	V začetku šolskega leta se je začelo tako, da se je najprej en sošolec zafrkaval,	Na začetku šolskega leta se je sošolec najprej zafrkaval	Zafrkavanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje

B18b	potem pa je zmeraj bolj resno mislil.	Zafrkavanje je prešlo v resno grožnjo	Stopnjevanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
B18c	Tako da na koncu je že izpadlo tako, da me je za majico prijel.	Zafrkavanje je prešlo na fizično raven	Stopnjevanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
B19	Njegove grožnje so bile s smrtjo.	Srednješolec je bil deležen grožnje s smrtjo	Nasilje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
B20	Poleg mene, je tudi kar veliko drugih dijakov na moji šoli bilo deležnih medvrstniškega nasilja.	Veliko srednješolcev je bilo deležnih nasilja	Nasilje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
B21	Prevsem ti, ki bodo in ki so letos stari 16 let, 1. letniki...	Nasilja so deležni predvsem srednješolci 1. letnika	Novi srednješolci na šoli	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
B22a	Menim, da so bili deležni nasilja, ker so se bolj za sebe držali...	Srednješolci so bili deležni nasilja, ker so se bolj zase držali	Druženje z določenimi osebami	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
B22b	Ker so se samo z določenimi družili.	Srednješolci so bili deležni nasilja, ker so se družili samo z določenimi	Druženje z določenimi osebami	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
B23	Nasilje so izvajali dijaki iz tuje države. Veliko jih (iz iste države) skupaj drži. Ampak ne vsi.	Nasilje so izvajali dijaki iz tuje države	Nasilje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
B24	Je tudi en dijak iz iste tuje države, s katerim pa se razumem.	Srednješolec se razume z enim dijakom iz tuje države	Druženje z določenimi osebami	Srednješolec z manj socialnimi stiki
B25	Za nasilje sem drugače povedal razredničarki. To se je sedaj že rešilo. Tistemu dijaku, ki je izvajal nasilje, je razredničarka dala ukor pred izključitvijo /.../	Srednješolec, ki je izvajal nasilje, je dobil ukor pred izključitvijo	Kazen za povzročitelja nasilja	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje

B26a	Spremenil bi nekatere dijake, ki veliko motijo pouk.	Srednješolec bi spremenil srednješolce, ki motijo pouk	Srednješolci, ki motijo pouk	Pouk
B26b	Želim si, da bi profesorji bolj opozarjali takšne dijake.	Srednješolec si želi, da bi profesorji bolj opozarjali takšne srednješolce, ki motijo pouk	Srednješolci, ki motijo pouk	Pouk
B27a	Kar se tiče nalog mi je v redu tudi v skupini delat.	Srednješolcu je v redu tudi v skupini delat	Skupinsko delo	Pouk
B27b	Ampak je bolje, če se lahko dijaki sami razdelimo v skupine in to s tistimi s katerimi se bolj družimo.	Bolje je, če se lahko srednješolci sami razdelijo v skupine	Skupinsko delo	Pouk
B28a	Kar se tiče spraševanja, me občasno moti, če moram odgovarjati pred celim razredom.	Srednješolca občasno moti, če mora odgovarjati pred celim razredom	Spraševanje pred razredom	Pouk
B28b	Odvisno, če sem pripravljen na tisto stvar ali pa če nisem dovolj pripravljen.	Če srednješolca moti spraševanje pred razredom je odvisno tudi od tega, če je pripravljen na spraševanje	Spraševanje pred razredom	Pouk
B29	To pa še ne.	Srednješolec nima izkušenj s svetovalno službo	Ni izkušenj	Svetovalna služba
B30a	Med tistimi, s katerimi se največ družim, da.	Srednješolec se počuti sprejetega med vrstniki s katerimi se največ družijo	Občutek sprejetosti v ožjem krogu	Socialna sprejetost
B30b	Na splošno ne.	Srednješolec se na splošno na šoli ne počuti sprejetega	Občutek nesprejetosti v širšem krogu	Socialna sprejetost
B31	Mogoče to, da bi profesorji takšne kot sem jaz bolj zaščitili.	Srednješolec meni, da bi mu pri socialni sprejetosti pomagalo to, da bi profesorji zaščitili	Potreba po zaščiti srednješolcev s strani profesorjev	Profesorji

		takšne srednješolce, kot je on		
B32	Za svetovalno službo pa ne vem kako bi lahko pomagala.	Srednješolec ne ve, kako bi lahko svetovalna služba pomagala pri socialni sprejetosti	Ni znano kako bi lahko svetovalna služba pomagala	Svetovalna služba
C1	18.	18 let		Starost
C2	Ženskega.	Ženski spol		Spol
C3	Zdaj sem na PTI programu.	PTI program		Vrsta srednješolskega programa
C4a	To je za mene en dijak, ki ni popularen,	Srednješolec z manj socialnimi stiki je nekdo, ki ni priljubljen	Neprikljubljenost	Srednješolec z manj socialnimi stiki
C4b	se bolj za sebe drži	Srednješolec z manj socialnimi stiki se drži bolj zase	Biti zadržan oz. zaprt vase	Srednješolec z manj socialnimi stiki
C4c	in je sramežljiv.	Srednješolec z manj socialnimi stiki je sramežljiv	Sramežljivost	Srednješolec z manj socialnimi stiki
C5	Občasno se vidim tako.	Srednješolka sebe občasno vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki	Občasno sebe videti tako	Srednješolec z manj socialnimi stiki
C6a	Jaz sem sramežljiva samo do tistih ljudi, ki jih ne poznam, če se prvič vidim s kom ali pa kaj takšnega.	Srednješolka je sramežljiva do tistih ljudi, ki jih ne pozna	Sramežljivost	Srednješolec z manj socialnimi stiki
C6b	Ampak potem, ko pa spoznam tisto osebo pa vidim, da je v redu, potem se odprem	Srednješolka se odpre osebam, ko jih spozna in vidi, da so v redu	Sčasoma imeti več stikov	Srednješolec z več socialnimi stiki
C6c	in nisem več sramežljiva.	Srednješolka ni več sramežljiva do oseb, ki jih je spoznala	Sčasoma imeti več stikov	Srednješolec z več socialnimi stiki

C7	To za mene pomeni, da imaš zelo lepe ocene, da si... Ne vem... Nekakšen odličnjak ali pa nekaj takšnega.	Učno uspešen je nekdo, ki ima zelo lepe ocene oz. odlične ocene	Ocene	Učna uspešnost
C8	Ravno odlična nisem. Imam prav dober uspeh. Tako da za sebe bi rekla, da sem povprečna.	Srednješolka sebe vidi kot povprečno uspešno	Povprečna uspešnost	Učna uspešnost
C9	Ne.	Srednješolka ni deležna predsodkov in/ali stereotipov	Ni deležnosti predsodkov in/ali stereotipov	Predsodki in stereotipi
C10a	Ne, ker jaz sem že sama takšen karakter, da če me kdo zafrkava, se ne pustim.	Srednješolka se ne pusti zafrkavati in nadlegovati	Postaviti meje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
C10b	Se znam postaviti zase.	Srednješolka se zna postaviti zase	Postaviti meje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
C11a	Men je bilo zelo všeč, ko je bila karantena pa smo imeli šolo na daljavo.	Srednješolki je bilo všeč, ko je bila karantena v času epidemije zaradi Covid-a in je šola potekala na daljavo	Šola na daljavo	Pouk
C11b	Veliko bolje mi je bilo delat doma kot pa se v šolo vozit... In potem preden prideš domov...	Srednješolki je bilo bolje delati za šolo od doma, ker ni izgubljala časa s prevozom	Šola na daljavo	Pouk
C12a	Res ni bilo dobro, ko smo bili vsi zaprti in nisi mogel nikamor.	Omejeno gibanje v času karantene ni bilo v redu	Šolanje na daljavo	Pouk
C12b	Pa treningov tudi nisem imela pa nič, ne...	Zaradi karantene tudi treningov srednješolka ni imela, kar ni bilo v redu	Šolanje na daljavo	Pouk
C12c	Ni bilo tistega stika,	Zaradi karantene srednješolka ni bila deležna stika	Šolanje na daljavo	Pouk

C13a	ampak takšen način pouka mi je bil veliko boljši.	Kljub omejenemu gibanju in omejenim stikom je srednješolki šolanje na daljavo bilo bolj všeč	Šolanje na daljavo	Pouk
C13b	Tudi profesorji so bili veliko bolj razumljivi...	V času karantene so bili profesorji bolj razumljivi	Šolanje na daljavo	Pouk
C13c	Lažje sem delala	V času karantene je srednješolka lažje delala	Šolanje na daljavo	Pouk
C13č	pa tudi lepše ocene sem imela.	V času karantene je srednješolka imela lepše ocene	Šolanje na daljavo	Pouk
C13d	Več časa sem imela za učenje.	V času karantene je srednješolka imela več časa za učenje	Šolanje na daljavo	Pouk
C14a	Glede pouka kot poteka sedaj po karanteni, mi je v primeru skupinskih nalog,	Skupinske naloge je bolje delat v dvojicah	Skupinsko delo	Pouk
C14b	predstavitev ali pa kaj takšega bolje, da delamo v dvojicah.	Predstavitve je bolje delat v dvojicah	Skupinsko delo	Pouk
C15	V vsakem primeru mi je pomembno, da sem v skupini z nekom, pri katerem ne bom vse jaz sama delala.	Srednješolki je pomembno s kom dela v smislu, da ne bo vse delala sama	Potreba po pravični razdelitvi dela, predstavitev in ocene	Pouk
C16a	Da se delo razdeli	Srednješolki je pomembno, da se dela razdeli	Potreba po pravični razdelitvi dela, predstavitev in ocene	Pouk
C16b	in se lepo naučimo,	Srednješolki je pomembno, da se v skupini lepo naučijo	Potreba po pravični razdelitvi dela, predstavitev in ocene	Pouk
C16c	predstavimo	Srednješolki je pomembno, da njena skupina opravi predstavitev	Potreba po pravični razdelitvi dela, predstavitev in ocene	Pouk

C16č	in dobimo nekakšno lepo oceno.	Srednješolki je pomembno, da vsi člani skupine dobijo lepo oceno	Potreba po pravični razdelitvi dela, predstavitve in ocene	Pouk
C17a	Drugače pa tudi, če smo v skupinah po 4 ali kaj takšnega, mi je drugače zelo pomembno s kom sem, zaradi tega, ker nekateri so takšni, ki bi vse naredili,	Tudi pri delu v skupini po 4 je srednješolki pomembno s kom dela, ker nekateri so takšni, ki bi vse naredili	Potreba po pravični razdelitvi dela, predstavitve in ocene	Pouk
C17b	nekateri bi pa samo tam sedeli in bili na telefonu.	Tudi pri delu v skupini po 4 je srednješolki pomembno s kom dela, ker bi nekateri samo sedeli in bili na telefonu	Potreba po pravični razdelitvi dela, predstavitve in ocene	Pouk
C18	Moja skupina, nas 6, ne... Imamo tako srečo, da skupaj sedimo in če nas dajo v skupine po klopeh, smo skupaj.	Srednješolka sedi skupaj s svojimi najbolj tesnimi prijateljicami in če so v skupine razdeljeni po klopeh, je skupaj z njimi, kar se ji zdi v redu	Skupinsko delo	Pouk
C19	Čisto naključno pa ni dobro.	Srednješolki se naključno oblikovanje skupin ne zdi dobro	Skupinsko delo	Pouk
C20	Pri vajah se je tudi že zgodilo, da nekateri niso hoteli sodelovati. Na primer takrat, ko smo srce rezali pri anatomiji. In midva z enim sošolcem sva bila pripravljena v smislu: "da, midva bova to rezala". Potem pa so še bila druga dekleta tam zraven, ki niso bile pripravljene na to in jim je bilo to naglusno.	Pri vajah se je zgodilo, da nekateri sošolci niso želeli sodelovati oz, niso bili pripravljeni izvesti vajo	Potreba po sodelovanju vseh članov v skupini	Pouk

C21	Pri spraševanju je pri večini predmetov tako, da je prva vrsta prosta in potem se tam usedeš s še enim in ti tam vprašanja daje. Takšen način je v redu.	V redu je način spraševanja pri katerem se srednješolec, ki je vprašan usede v prvo vrsto s še enim in mu tam profesor postavlja vprašanja	Spraševanje pred razredom	Pouk
C22a	Pred tablo mi je pa vedno takšna muka...	Srednješolki ni prijetno biti vprašana pred tablo	Spraševanje pred razredom	Pouk
C22b	Sploh te predstavitev in to.. Sem tako živčna.	Srednješolki ni prijetno imeti predstavitev pred tablo	Predstavitve pred razredom	Pouk
C23	Bolje bi bilo, da bi ostalim dijakom profesorji med tem, ko je eden vprašan, dali nekakšno nalogo, da se zamotijo in ne gledajo tistega, ki je vprašan.	Bolje bi bilo, da bi ostalim srednješolcem profesorji dali nekakšno nalogo, da se zamotijo medtem ko je eden vprašan	Spraševanje pred razredom	Pouk
C24	Vendar ena naša profesorica noče takšnega načina spraševanja, ker češ lahko kdo reče, da ni v redu ocenjevala, zato ima ona takšen sistem.	Ena profesorica ne želi izvajati spraševanja na način, da ostale srednješolce zamoti medtem ko je eden vprašan, ker lahko kdo reče, da ni v redu ocenjevala	Spraševanje pred razredom	Pouk
C25	Drugače bi lahko potekale predstavitve... Glede tega nikoli ni bilo govora o tem, kako bi nam pomagali, ampak so nam vedno govorili "to morate vadi" pa da moramo doma govorit pred ne vem kom...	Predstavitve bi lahko potekale drugače	Predstavitve pred razredom	Pouk
C26	To bi lahko kako drugače potekalo, ker ko te cel razred gleda	Predstavitve bi lahko potekale drugače, sicer imajo srednješolci tremo, ker vedo, da	Predstavitve pred razredom	Pouk

	in ko veš, da si ocenjen imaš tremo...	jih cel razred gleda in da so ocenjeni		
C27a	Enkrat je k nam prišla za "karakterni dan". To je dan, ko pridejo iz različnih fakultet na našo šolo in imajo stojnice. /.../ V smislu poklicne orientacije je bilo to in takrat je prišla. Jaz sem imela stik z njo samo na tistem karakternem dnevu	Srednješolka je imela stik s svetovalno delavko na dogodku, ki je bil vezan na poklicno orientacijo	Poklicna orientacija	Svetovalna služba
C27b	in v 1. letniku pri vpisu na šolo.	Srednješolka je imela stik s svetovalno delavko pri vpisu na šolo	Vpis na šolo	Svetovalna služba
C28	Najbolj se v šoli drugače družim z mojo skupino, v kateri se najbolje razumemo in nas je tam noter 7 oz. 6, ker je ena šla, ker se je izpisala. Skratka zdaj nas je 6 takšnih, ki se najbolj razumemo in se ves čas družimo.	Srednješolka se največ družim s svojimi tesnejšimi prijateljicami	Občutek sprejetosti v ožjem krogu	Socialna sprejetost
C29	V času karantene mi je bilo malo dolgčas. Manjkala mi je ta družba.	V času karantene je srednješolka pogrešala svoje tesnejše prijateljice	Želja po druženju s tesnejšimi vrstniki	Socialna sprejetost
C30	Celega razreda pa niti nisem toliko pogrešala, samo tiste iz moje skupine.	Celega razreda v času karantene srednješolka ni toliko pogrešala, samo tesnejše prijateljice	Ni želje po druženju s celim razredom	Socialna sprejetost
C31	Tako da bi rekla, da se najboljše počutim s tistimi moji prijateljicami.	Srednješolka se najboljše počuti s svojimi tesnejšimi prijateljicami	Občutek sprejetosti v ožjem krogu	Socialna sprejetost
C32	Na splošno pa nekaj srednjega.	Srednješolka se počuti srednje socialno sprejeto	Občutek sprejetosti v širšem krogu	Socialna sprejetost

C33	Ne vem, če bi lahko svetovalna služba pri tem pomagala...	Srednješolka ne ve, če bi svetovalna služba lahko pomagala pri socialni sprejetosti	Ni znano kako bi lahko svetovalna služba pomagala	Svetovalna služba
Č1	18.	18 let		Starost
Č2	Ženski.	Ženski spol		Spol
Č3	Gimnazijo.	Splošno izobraževanje		Vrsta srednješolskega programa
Č4a	Da se ne družijo toliko z ostalimi, da je raje sam.	Srednješolec z manj socialnimi stiki je raje sam kakor, da se družijo z ostalimi	Raje sam	Srednješolec z manj socialnimi stiki
Č4b	Ali pa da se družijo samo z določenimi,	Srednješolec z manj socialnimi stiki se družijo samo z določenimi osebami	Druženje z določenimi osebami	Srednješolec z manj socialnimi stiki
Č4c	ima ožji krog prijateljev.	Srednješolec z manj socialnimi stiki ima ožji krog prijateljev	Malo oz. nekaj prijateljev	Srednješolec z manj socialnimi stiki
Č5	Da,	Srednješolka sebe vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki	Sebe videti tako	Srednješolec z manj socialnimi stiki
Č6a	ker sem bolj zadržana	Srednješolka sebe vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki, ker je bolj zadržana	Biti zadržan oz. zaprt vase	Srednješolec z manj socialnimi stiki
Č6b	in tiha oseba,	Srednješolka sebe vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki, ker je bolj tiha oseba	Tihost	Srednješolec z manj socialnimi stiki
Č6c	ker imam samo ožji krog prijateljev	Srednješolka sebe vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki, ker	Malo oz. nekaj prijateljev	Srednješolec z manj socialnimi stiki

		ima ožji krog prijateljev		
Č6č	in se z ostalimi ne razumem toliko.	Srednješolka sebe vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki, ker se z ostalimi ne razume toliko	Razumevanje s strani določenih oseb	Srednješolec z manj socialnimi stiki
Č7	Pomembno mi je, da vzdržujem stike s temi parimi prijatelji, bolj kakor, da imam veliko površinskih stikov z več ljudmi.	Srednješolki je bolj pomembno, da vzdržuje stike s tesnejšimi prijatelji kakor, da ima veliko površinskih odnosov	Malo oz. nekaj prijateljev	Srednješolec z manj socialnimi stiki
Č8	Da.	Srednješolka sebe vidi kot učno uspešno	Uspešnost	Učna uspešnost
Č9a	Pokazatelj so ocene	Pokazatelj učne uspešnosti so ocene	Ocene	Učna uspešnost
Č9b	pa to, da lahko spremljaš...	Pokazatelj učne uspešnosti je ta, da lahko spremljaš učno snov	Biti zmožen hitrega razumevanja snovi	Učna uspešnost
Č9c	Ne samo, da znaš na testu, ampak tudi tako, da ko se snov obravnava, da takoj razumeš, da hitro dojemaš.	Pokazatelj učne uspešnosti je to, da že pri obravnavi učne snovi takoj razumeš oz. hitro dojemaš snov	Biti zmožen hitrega razumevanja snovi	Učna uspešnost
Č10	Ne bi rekla, da je uspeh povezan s tem, da ima nekdo več ali manj socialnih stikov.	Število socialnih stikov nima vpliva na učno uspešnost	Število socialnih stikov nima vpliva	Učna uspešnost
Č11	Da, mogoče.	Srednješolka je mnenja, da je mogoče deležna predsodkov in/ali stereotipov	Deležnost predsodkov in/ali stereotipov	Predsodki in stereotipi
Č12	Vsi vejo, da sem tiha in potem... Če sem se kaj oglasila so vsi potem čudno gledali.	Vsi vedo, da je srednješolka tiha, zato so čudno gledali, kadar se je oglasila	Pogledi	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje

Č13a	Potem me niso vabili na kakšne rojstne dneve,	Srednješolke sošolci niso vabili na rojstnodnevne zabave	Izključitev	Socialna sprejetost
Č13b	ker ponavadi sploh nisem prišla, zato ker se ne počutim v redu na takšnih večjih druženjih.	Srednješolka po navadi ni prišla na rojstnodnevne zabave, ker se ne počuti v redu na takšnih večjih druženjih	Se ne počutiti v redu na večjih druženjih	Srednješolec z manj socialnimi stiki
Č14	Ne.	Srednješolka ni bila deležna nadlegovanja in/ali medvrstniškega nasilja	Ni nadlegovanja in/ali nasilja	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
Č15a	Da ni treba toliko sodelovati...	Srednješolka si želi, da ne bi bilo treba toliko sodelovati	Manj sodelovanja in predstavitev	Pouk
Č15b	Manj teh predstavitev,	Srednješolka si želi, da bi imeli manj predstavitev	Manj sodelovanja in predstavitev	Pouk
Č15c	manj skupinskega dela...	Srednješolka si želi, da bi imeli manj skupinskega dela	Skupinsko delo	Pouk
Č15č	Spraševanja pred tablo mi tudi niso všeč.	Srednješolki niso všeč spraševanja pred tablo	Spraševanje pred razredom	Pouk
Č16a	Bilo bi bolje, če bi spraševanje speljali recimo po 2, ampak ne pred celim razredom.	Bolje bi bilo spraševanje speljati npr. po 2, ampak ne pred celim razredom	Spraševanje pred razredom	Pouk
Č16b	Ali pa recimo, da profesor druge dijake ta čas zamoti s kakšno nalogo, medtem ko enega sprašuje.	Bolje bi bilo speljati spraševanje na način, da se ostale srednješolce zamoti s kakšno nalogo medtem ko je nekdo vprašan	Spraševanje pred razredom	Pouk
Č17	Ne.	Srednješolka ni individualno sodelovala s svetovalno službo	Ni izkušenj	Svetovalna služba

Č18	Samo v okviru poklicne orientacije nam je enkrat pred celim razredom predavala, da bi se samo z mano pogovarjala pa ne.	Srednješolka ima izkušnjo s svetovalno službo samo v okviru poklicne orientacije, ki je potekala pred celim razredom	Poklicna orientacija	Svetovalna služba
Č19	Drugače je v redu predavala.	Srednješolka ima dobro izkušnjo s svetovalno službo v okviru poklicne orientacije	Poklicna orientacija	Svetovalna služba
Č20	V ožjem krogu, da.	Srednješolka se počuti sprejeto v ožjem krogu prijateljev	Občutek sprejetosti v ožjem krogu	Socialna sprejetost
Č21	V širšem me imajo pa najbrž za čudno.	Srednješolka meni, da jo imajo v širšem krogu vrstniki za čudno	Očutek nesprejetosti v širšem krogu	Socialna sprejetost
Č22	Če bi lahko svetovalna služba kako pomagala? Ne vem... Mogoče, tako, da bi poskrbela za to, da čim manj prihaja do izpostavljanja takšnih kot sem jaz.	Srednješolka je mnenja, da bi svetovalna služba mogoče lahko pomagala srednješolcem z manj socialnimi stiki na način, da bi ti bili čim manj izpostavljeni	Izpostavljenost	Svetovalna služba
D1	19 let.	19 let		Starost
D2	Moški.	Moški spol		Spol
D3	Avtoservisni tehnik, PTI.	Program PTI		Vrsta srednješolskega programa
D4a	Verjetno je bolj sramežljiv.	Srednješolec z manj socialnimi stiki je sramežljiv	Sramežljivost	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D4b	Težje se vključi v družbo (D4b).	Srednješolec z manj socialnimi stiki se težje vključi v družbo	Težko naveže stike oz. se vključi v družbo	Srednješolec z manj socialnimi stiki

D4c	Potem je tudi čisto odvisno kako ima doma stanje...	Na srednješolca z manj socialnimi stiki lahko vpliva to, kakšno stanje ima doma	Stanje doma in/ali vpliv staršev	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D4č	Plus... Kaj hoče doseči v življenju.	Na vedenje srednješolca z manj socialnimi stiki lahko vplivajo njegovi življenjski cilji	Življenjski cilji	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D4d	Nekateri se bolj učijo...	Nekateri srednješolci se bolj učijo	Življenjski cilji	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D4e	Nekateri se ne učijo...	Nekateri srednješolci se ne učijo	Življenjski cilji	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D4f	Nekateri so bolj zadržani...	Nekateri srednješolci so bolj zadržani	Biti zadržan oz. zaprt vase	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D5	Še potem tam v šoli težje dobijo dobre ocene zaradi tega.	Zadržanost lahko vpliva na to, da srednješolec težje dobi dobre ocene	Število socialnih stikov ima vpliv	Učna uspešnost
D6	Ali pa se ravo šoli bolj posvečajo in ne toliko družbi in zabavi.	Nekateri srednješolci se šoli bolj posvečajo kakor družbi in zabavi	Življenjski cilji	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D7	Lahko pa da jih je samo sram in da jim zaradi tega tudi ne uspe.	Lahko se zgodi, da srednješolcu ne uspe, ker ga je sram	Število socialnih stikov ima vpliva	Učna uspešnost
D8	Pa... Ne vidim sebe tako.	Srednješolec sebe ne vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki	Sebe ne videti tako	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D9	Jaz sem prvo leto, ko sem prišel na šolo bil zadržan, bolj za sebe... Nisem nekaj veliko silil v ljudi.	Srednješolec je bil zadržan, se držal bolj zase in ni silil v ljudi prvo leto, ko je prišel v srednjo šolo	Vpliv novega okolja	Srednješolec z manj socialnimi stiki

D10	Že moja mama mi je govorila "drži se šole, drži se tistega, ne hodi nikamor, ker zdaj si v večjem mestu, kjer je nevarno..."	Na srednješolca so prvo leto v srednji šoli vplivala opozorila njegove matere, ki mu je rekla, da naj se bolj drži šole in ne hodi drugam, saj se sedaj šola v večjem mestu, kjer je nevarno	Stanje doma in/ali vpliv staršev	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D11	In tako se od začetka srednje šole nisem z ljudmi povezal.	Zaradi materinih opozoril se srednješolec na začetku srednje šole ni povezal z ljudmi	Stanje doma in/ali vpliv staršev	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D12	Potem sem se probal povezati s tistimi ljudmi, s katerimi čutim, da se da z njimi pogovarjat...	Srednješolec se je nato povezal z ljudmi, za katere je čutil, da se da z njimi pogovarjat	Sčasoma imeti več stikov	Srednješolec z več socialnimi stiki
D13	Z nekaterimi sem se dobro povezal	Z nekaterimi se je srednješolec dobro povezal	Dobro se povezati z vrstniki	Srednješolec z več socialnimi stiki
D14	in z nekaterimi sem tudi svoje zanimanje našel.	Z nekaterimi je srednješolec našel svoje zanimanje	Preko druženja najti svoj interes	Srednješolec z več socialnimi stiki
D15	Recimo to kar zdaj delam, je zaradi točno določenega človeka, ki mi je pokazal, da ni nikoli prepozno začeti.	To kar danes dela srednješolec je zaradi določenega človeka, ki mu je pokazal, da nikoli ni prepozno začeti	Preko druženja najti svoj interes	Srednješolec z več socialnimi stiki
D16	Drugače zdaj se dosti družim. Vsak dan grem nekam... Nisem takšen, da bi bil doma ves čas.	Srednješolec se sedaj dosti družim in vsak dan gre nekam	Sčasoma imeti več stikov	Srednješolec z več socialnimi stiki
D17	Imam pa nekakšno stalno družbo, ki se malo spreminja. Enkrat so eni, enkrat so drugi.	Srednješolec ima stalno družbo, ki se malo spreminja	Dobro se povezati z vrstniki	Srednješolec z več socialnimi stiki

D18a	Imam pa ene sošolce, ki so bolj zadržani.	Srednješolec ima sošolce, ki so bolj zadržani	Biti zadržan oz. zaprt vase	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D18b	Imajo tisti svoj krog in to je to.	Srednješolec ima sošolce, ki se družijo samo v svojem ožjem krogu	Druženje z določenimi osebami	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D19	Imam tudi enega sošolca, ki iskreno povedano... Po moje ne gre nikamor	Srednješolec ima sošolca, ki ne gre nikamor	Ne vzpostaviti stika oz. se spoprijateljiti	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D20	in mora tudi mamu vprašat, če lahko igrice igra.	Srednješolec ima sošolca, ki mora matero vprašati, če lahko igra igrice	Stanje doma in/ali vpliv staršev	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D21	Družim se pa res specifično bolj kot ne samo z enim ali pa z dvema.	Sošolec se družim specifično z enim ali z dvema	Druženje z določenimi osebami	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D22	Se poskuša vključiti, ampak se zelo težko vključi.	Sošolec se poskuša vključiti v družbo, vendar se težko vključi	Težko naveže stike oz. se vključi v družbo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D23	Tudi se mi zdi, da nivo pogovora z njim je veliko drugačen kot z ostalimi. On je bolj za gimnazijski pogovor. Brihten je. Čist drugač se pogovarja kot mi. Mi uporabljamo tiste izraze naše, on pa se trudi slovnično govoriti.	Sošolec ima drugačen nivo pogovora, je brihten in se trudi slovnično pravilno govoriti	Drugačen nivo pogovora	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D24	Visok nivo izobrazbe ima oz. ima nekakšno podlago.	Sošolec ima visok nivo izobrazbe oz. ima nekakšno podlago znanja	Drugačen nivo znanja	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D25	Trudim se z njim pogovarjati. Ne izključujem ljudi iz družbe, ker... Grozno mi je, če mora biti	Srednješolec se trudi s tem sošolcem pogovarjati, saj ne želi, da bi bil kdo izključen	Izključitev	Srednješolec z več socialnimi stiki

	eden človek sam v razredu. Ni mi to všeč.			
D26	Am, ne.	Srednješolec sebe ne vidi kot učno uspešnega	Neuspešnost	Učna uspešnost
D27	Že iz osnovne šole, ko sem prišel sem, je to bil čisti preobrat.	Pri srednješolčevem učnem uspehu je imel prehod iz osnovne na srednjo šolo velik vpliv	Vpliv prehoda iz osnovne na srednjo šolo	Učna uspešnost
D28	V osnovni šoli sem komaj napredoval...	V osnovni šoli je srednješolec komaj napredoval	Vpliv prehoda iz osnovne na srednjo šolo	Učna uspešnost
D29	Ker sem dislektik so me v osnovni šoli obravnavali kot, da nisem pameten in... Sem tudi zaradi takšne obravnave imel potem probleme v šoli, ni bilo več isto...	Srednješolec meni, da je imel v osnovni šoli probleme zaradi obravnave zaradi disleksije	Vpliv obravnave v osnovni šoli	Učna uspešnost
D30	Niso ravno rekli, da sem "butast" ampak videlo se pa je, da smo bili takšni kot jaz manj vredni za njih.	Srednješolec se je zaradi obravnave v osnovni šoli počutil manj vrednega	Vpliv obravnave v osnovni šoli	Socialna sprejetost
D31	Potem ko sem prišel sem na srednjo šolo, sem pa z nič učenja prišel na velik nivo.	Srednješolcu je na srednji šoli z nič učenja uspelo priti na velik nivo znanja	Uspešnost v srednji šoli	Učna uspešnost
D32	Zdaj ko končujem šolo, se mi ne da učit, ker vem, da ne grem več naprej in se mi tudi ne zdi, da bi moral.	Zdaj ko srednješolec končuje srednjo šolo, nima več volje, da bi se učil, ker ve, da se ne bo več šolal naprej in se mu tudi ne zdi, da bi se moral	Vpliv motivacije	Učna uspešnost
D33	Je pa tudi res, da kar sem slišal v šoli, sem si ponavadi tudi zapomnil. V srednji nisem imel problemov	Srednji šoli si je srednješolec veliko zapomnil in niti ni	Zmožnost pomnjenja brez pretiranega učenja	Učna uspešnost

	z učenjem. Se niti nisem rabil veliko učit.	ptoreboval veliko učenja		
D34	Ne vem, zakaj mi je v srednji šoli bolje šlo,	Srednješolec ne ve, zakaj mu v srednji šoli gre bolje	Uspešnost v srednji šoli	Učna uspešnost
D35	Ampak na tej smeri, kjer sem zdaj, sem se potem nekako našel.	Srednješolec se je našel na smeri, ki jo obiskuje v srednji šoli	Najti se v smeri programa	Učna uspešnost
D36	Drugače pa kar se tiče uspeha... Verjamem, da bi lahko bil boljši.	Srednješolec verjame, da bi njegov uspeh lahko bil boljši	Vpliv motivacije	Učna uspešnost
D37	Da, se je že marsikdaj zgodilo, da so koga zafrkavali v mojem razredu.	V srednješolčevem razredu se je že marsikaj zgodilo, da so koga zafrkavali	Zafrkavanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
D38	Jaz osebno pa niti nisem bil deležen tega toliko.	Srednješolec sam niti ni bil toliko deležen zafrkavanja	Ni deležnosti predsodkov in/ali stereotipov	Predsodki in stereotipi
D39a	Nekaj malega je bilo, ampak se hitro pozabi. Ker jaz sem takšen... Jaz se zelo ne rad izpostavljam. Nisem nekaj, da bi bil največji ali pa da bi se važil... In s tem se malo razgubi tisto...	Malo je bil srednješolec deležen zafrkavanja, vendar si tega ni jemal k srcu	Deležnost predsodkov in/ali stereotipov v manjšem obsegu	Predsodki in stereotipi
D39b	So bolj oni česa deležni, ki se kažejo in hočejo biti nekaj glasni.	Srednješolec meni, da so zafrkavanja bolj deležni tisti, ki se izpostavljajo	Bolj deležni tisti, ki se izpostavljajo	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
D40	Da, zafrkavanje je bilo, nasilje ne ravno.	Zafrkavanja je več kakor nasilja	Zafrkavanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
D41a	Drugače pa pri nas v razredu ni enega, ki ga ne bi kdo zafrkaval. Vsi drug drugega zafrkavamo pa smo že tudi navajeni.	V razredu se vsi med sabo zafrkavajo	Zafrkavanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje

D41b	Nekateri ne znajo reči "ne", ko je treba.	Srednješolec pravi, da nekateri v razredu ne znajo reči "ne", kadar je treba	Postaviti meje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
D42	Drugače pa da bi bilo prav nasilje.. Mogoče v drugem letniku, ko smo bili bolj ostri in se je stepu kdo s kom.	Nasilje se je pojavilo samo v 2. letniku, ko so sošolci bili bolj ostri in se je kdo s kom stepel	Nasilje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
D43	Nekateri mislijo, da so nekaj več kot drugi. Samo eden je bil takšen, ampak se je potem hitro umiril.	En srednješolčev sošolec si je mislil, da je nekaj več kot drugi	Bolj deležni tisti, ki se izpostavljajo	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
D44	Pa ne bi rekel, da je bilo zafrkavanje nad tistim, ki je zadržan, zaradi tega ker je takšen.	Srednješolec je mnenja, da tisti, ki je zadržan, ni deležen zafrkavanja zaradi tega, ker je takšen kot je	Zadržanost nima vpliva	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
D45a	Ampak prej zaradi kakšne nevoščljivosti. Veliko je nevoščljivosti, če ima kdo boljše ocene.	Srednješolec je mnenja, da so sošolci prej deležni zafrkavanja zaradi nevoščljivosti	Zafrkavanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
D45b	Poleg zafrkavanja je pri nas tudi veliko zahrbtnosti,	Poleg zafrkavanja se pojavlja veliko zahrbtnosti	Zahrbtnost	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
D45c	opravljanja...	Poleg zafrkavanja se pojavlja opravljanje	Opravljanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
D46	Tako bom rekel... Saj mora biti tudi nekakšna splošna izobrazba.	Srednješolec se strinja, da mora biti nekakšna splošna izobrazba	Splošna razgledanost	Pouk
D47	Ampak recimo pri matematiki je preveč poudarka na takšnih stvareh, ki jih ne boš potreboval, /.../	Srednješolec je mnenja, da je pri matematiki preveč poudarka na takšnih stvareh, ki jih srednješolci ne bodo več potrebovali	Preveč balasta v učni snovi	Pouk

D48	Veliko časa izgubiš s tem, ko bi se lahko zunaj kaj več praktičnega naučil.	S tem srednješolci izgubijo veliko časa, ki bi ga lahko izkoristili za pridobivanje praktičnih znanj	Preveč balasta v učni snovi	Pouk
D49a	Kar se nalog tiče je pa odvisno... Če najdeš prave ljudi za skupinsko nalogo	Pri skupinskih nalogah je odvisno ali delaš z nekom, s komer se razumeš	Skupinsko delo	Pouk
D49b	ali pa če se kregaš...	Pri skupinskih nalogah je odvisno ali delaš z nekom, s komer se kregaš	Skupinsko delo	Pouk
D49c	Raje delam s takšnimi, ki so zagnani, ki imajo nekakšno voljo za to delat tudi če sva v skupini samo dva.	Srednješolec raje dela s sošolci, ki so zagnani	Skupinsko delo	Pouk
D49č	Če ne pa raje sam grem čez to.	Če srednješolec nima zagnanih članov v skupini, raje sam dela nalogo	Skupinsko delo	Pouk
D50	Pri spraševanju recimo, me moti to če moram pred celim razredom odgovarjat pa da me vsi gledajo.	Srednješolca pri spraševanju moti to, če mora pred celim razredom odgovarjati in da ga vsi gledajo	Spraševanje pred razredom	Pouk
D51	Da,	Srednješolec ima izkušnjo s svetovalno službo	Izkušnje	Svetovalna služba
D52	enkrat sem šel k svetovalni službi, ko sem se z enim skregal in stepel ravno pred profesorico, ko ne bi bilo treba...	Srednješolec ima izkušnjo s svetovalno službo, ko se je enkrat skregal in pretepal z enim sošolcem	Svetovanje	Svetovalna služba
D53	V glavnem bil sem sam takrat pri svetovalni delavki zaradi tega, potem pa nikoli več.	Srednješolec je imel izkušnjo s svetovalno službo samo takrat, ko je bil v konfliktu z enim sošolcem	Svetovanje	Svetovalna služba

D54	Da, jaz se počutim sprejetega.	Srednješolec se počuti socialno sprejetega	Občutek sprejetosti	Socialna sprejetost
D55	Za tiste, ki se ne počutijo tako, pa menim, da svetovalna služba ne bi mogla pomagati.	Srednješolec meni, da svetovalna služba ne more pomagati pri socialni sprejetosti	Ni pomoči	Svetovalna služba
D56	Oz. malo je ljudi na takšnih položajih, ki bi bili tako dobri, da bi pomagali drugim. Bolj se držijo za tisto, za kar se morajo držati in to je to. Pač, prideš, ukor pa adijo.	Srednješolec je mnenja, da je malo ljudi v svetovalni službi, ki bi pomagali tudi izven svojih okvirjev dela	Potreba po delu izven okvirjev	Svetovalna služba
D57	Če pa se ne bi toliko držali tistih svojih okvirjev bi lahko marsikaj spremenili. In bi naredili tisto, kar se jim v tistem trenutku zdi najbolj prav narediti in da delajo po srcu, ne pa zdaj... Dnevnik, protokol po katerem se mora držati kaj takrat narediti. Ker oni imajo samo okvirje. Morajo pa stopiti ven iz tega, da pomagajo, da razložijo ljudem kako je stanje pri njemu. Da ne morejo tako fizično se na enega spravljati...	Srednješolec je mnenja, da če bi svetovalna služba stopila izven okvirjev svojega dela in več osebno delala s srednješolci, da bi lahko marsikaj spremenila	Potreba po delu izven okvirjev	Svetovalna služba
D58	Mogoče bi bilo dobro več osebno delati z dijaki.	Mogoče bi bilo dobro, da bi svetovalna služba več osebno delala s srednješolci	Več osebnega dela	Svetovalna služba
D59a	Ampak ne tako, da bi jih svetovalna služba ven vlekla iz razreda.	Svetovalna služba naj ne pomaga na način, da s srednješolcem dela izven razreda	Izvzeti srednješolca iz razreda	Svetovalna služba

D59b	Ampak nekako, da bi profesorji videli stanje. Da bi jim povedali, če enega zbadajo in da takoj glede tega nekaj naredijo.	Svetovalna služba bi morala profesorje opozoriti na to, če sošolci katerega srednješolca zbadajo	Potreba po sodelovanju svetovalne službe s profesorji	Svetovalna služba
D60	Samo na naši šoli je zdaj že profesorjem bolj pomembno, da naredijo tiste svoje ure pa prakso in se sploh ne ozirajo na druge. Pa so samo oni... Samo na sebe gledajo.	Srednješolec je mnenja, da profesorji delajo le tisto, kar morajo znotraj okvirjev	Potreba po delu izven okvirjev	Profesorji
D61	Je pa tudi res, da so obremenjeni.	Srednješolec je mnenja, da so svetovalni delavci in profesorji preobremenjeni	Potreba po razbremenitvi	Svetovalna služba in profesorji
D62	Tako kot na primer svetovalna delavca bi na naši šoli lahko bila dva.	Srednješolec je mnenja, da bi na njegovi šoli lahko bila dva svetovalna delavca	Potreba po razbremenitvi	Svetovalna služba
D63a	Kar se tiče tistih dijakov, ki so bolj zadržani pa jaz ne bi delal nekakšnih krožkov	Za srednješolce, ki so zadržani, srednješolec ne bi delal kakšnih krožkov	Krožki oz. druge aktivnosti	Svetovalna služba
D63b	ali pa jih iz razreda vlekli.	Srednješolcev, ki so zadržani naj se ne izvzame iz razredov	Izvzeti srednješolca iz razreda	Svetovalna služba
D64	Če bo takšen dijak hotel imeti družbo, jo bo našel.	Če bo srednješolec, ki je zadržan hotel imeti družbo, jo bo našel	Srednješolec z manj socialnimi stiki bo sam našel družbo	Svetovalna služba
D65	Vsak človek, če bo hotel, če bo videl v nekom nekaj kar je pač... Potencialno za njega, da je njemu všeč njegov način življenja... Se bosta našla.	Srednješolec je mnenja, da če bo nekdo videl potencial v nekomu, se bo s tem človekom našel	Srednješolec z manj socialnimi stiki bo sam našel družbo	Svetovalna služba

D66	Če ne bo pač sam. Samo saj ne bo celo življenje sam. Enkrat bo nekoga našel. Tisti moj sošolec recimo, bo mogoče zdaj 5 let sam, zato ker smo mi ostali po pameti malo pod njim, ker je on višji... /.../Mogoče bo zdaj ko bo šel na fakulteto pa videl, da so tam ljudje, ki so na nekakšnem nivoju kot on.	Srednješolec je mnenja, da nihče ne bo celo življenje sam in da bo tudi njegov sošolec, ki ima manj socialnih stikov nekoga mogoče spoznal, ko bo šel na fakulteto	Srednješolec z manj socialnimi stiki bo sam našel družbo	Svetovalna služba
D67	Ko niso tam zaradi bedarij in dejansko imajo namen narediti šolo.	Mogoče bo na fakulteti srednješolec z manj socialnimi stiki spoznal vrstnike, ki niso na fakulteti zaradi bedarij in imajo namen zaključiti študij	Interesi in vrednote	Srednješolec z manj socialnimi stiki
D68	Tako da moje mnenje glede tega, da bi se karkoli dotikali takšnega dijaka oz. posegali v njegov bioritem, je... Da je bolje ga pustiti pri miru.	Srednješolce z manj socialnimi stiki je bolje pustiti pri miru in ne posegati v njihov bioritem	Pustiti pri miru	Svetovalna služba
D69	Sam ve, kaj je za njega dobro.	Srednješolec z manj socialnimi stiki sam ve, kaj je zanj dobro	Srednješolec z manj socialnimi stiki bo sam našel družbo	Svetovalna služba
D70	Človek, ki ga bo zanimalo kakšen je on, bo tako sam prišel do njega pa se z njim pogovarjal.	Kogar bo srednješolec z manj socialnimi stiki zanimal bo sam prišel do njega in se z njim pogovarjal	Srednješolec z manj socialnimi stiki bo sam našel družbo	Svetovalna služba
E1	19.	19 let		Starost
E2	Moškega.	Moški spol		Spol

E3	4-letno poklicno izobraževanje.	4-letno poklicno izobraževanje		Vrsta srednješolskega programa
E4	Srednješolec z manj socialnimi stiki zame pomeni osebo, ki ima že po naravi bolj introvertne karakteristike,	Srednješolec z manj socialnimi stiki ima introvertne karakterne lastnosti	Introvertne osebnostne lastnosti	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E5	ki pa v srednji šoli pridejo do še večjega izraza.	V srednji šoli introvertne karakterne lastnosti še bolj pridejo do izraza	Introvertne osebnostne lastnosti	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E6a	Takšni osebi preživljanje časa v zaprtem prostoru in obdani z velikim številom popolnoma neznanih ljudi predstavlja veliko stisko	Srednješolcu z introvertnimi karakternimi lastnostmi zaprtje v prostoru obdanem z veliko neznanih ljudi predstavlja stisko	Biti obkrožen z več (neznanimi) ljudmi predstavlja stisko	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E6b	kar povzroči, da se še bolj zapre vase.	Srednješolec z introvertnimi karakternimi lastnostmi se v situaciji, ki mu predstavlja stisko še bolj zapre vase	Zapreti se vase zaradi stiske	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E7a	Med tem ko se ostali družijo je ta oseba običajno zelo sramežljiva	Srednješolec z manj socialnimi stiki je sramežljiv	Sramežljivost	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E7b	in težko se sprosti.	Srednješolec z introvertnimi karakternimi lastnostmi se težko sprosti	Težko naveže stike oz. se vključi v družbo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E8	Zelo kmalu ostali to opazijo in ta oseba hitro pridobi sloves "čudaka"	Srednješolec z introvertnimi karakternimi lastnostmi hitro pridobi sloves "čudaka"	Biti čuden	Predsodki in stereotipi

E9	nakar pričnejo drugi to izkoriščati	Srednješolca z introvertnimi karakternimi lastnostmi drugi pričnejo izkoriščati	Verjetnost, da bo deležen izkoriščanja	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E10	in se tej osebi posmehovati.	Srednješolcu z introvertnimi karakternimi lastnostmi se drugi začnejo posmehovati	Zasmehovanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
E11	Seveda je za to osebo to še dodaten stres	Srednješolcu z introvertnimi karakternimi lastnostmi izkoriščanje in zasmehovanje povzroča še dodaten stres	Biti deležen stresnih situacij	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E12	in tako nastane srednješolec z manj socialnimi stiki.	Srednješolec z introvertnimi karakternimi lastnostmi zaradi izkoriščanja, zasmehovanja in deležnosti stresnih situacij postane srednješolec z manj socialnimi stiki	Introvertne osebnostne lastnosti	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E13	Običajno se ga ta sloves drži do konca srednje šole.	Srednješolca z introvertnimi karakternimi lastnostmi se običajno sloves srednješolca z manj socialnimi stiki drži do konca srednje šole	Introvertne osebnostne lastnosti	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E14	Da, sebe vidim kot srednješolca z manj socialnimi stiki.	Srednješolec sebe vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki	Sebe videti tako	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E15	Do tega je prišlo zaradi moje introvertne osebnosti	Srednješolec meni, da je postal srednješolec z manj socialnimi stiki zaradi njegove	Introvertne osebnostne lastnosti	Srednješolec z manj socialnimi stiki

		introvertne osebnosti		
E16	zaradi katere si že na samem začetku nisem upal vzpostaviti stika s sošolci.	Zaradi srednješolčeve introvertne osebnosti si na začetku srednje šole ni upal vzpostaviti stika	Ne vzpostaviti stika oz. se spoprijateljiti	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E17	Kasneje ko pa sem se nekoliko opogumil sem od mnogih dobil zavrnitev, saj sem že pridobil sloves čudaka.	Kasneje, ko se je srednješolec nekoliko opogumil, je od mnogih dobil zavrnitev, saj si je že pridobil sloves čudaka	Biti deležen zavrnitev oz. strah pred zavrnitvijo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E18	Zase ne bi rekel, da sem učno uspešen,	Srednješolec sebe ne vidi kot učno uspešnega	Neuspešnost	Učna uspešnost
E19	saj so se moje ocene gibale nekje v zlati sredini.	Srednješolec sebe vidi kot povprečno uspešnega	Povprečna uspešnost	Učna uspešnost
E20a	Učno uspešen si takrat, ko dokažeš na ocenjevanju znanja, da si se resnično poglobil v snov	Učna uspešnost pomeni, da se srednješolec res poglobi v snov	Razumeti snov	Učna uspešnost
E20b	in jo znaš med seboj tudi zelo dobro povezati.	Učna uspešnost pomeni, da srednješolec zna dobro povezati snov	Razumeti snov	Učna uspešnost
E21	Učna uspešnost definitivno pripomore k boljšim socialnim stikom,	Učna uspešnost pripomore k boljšim socialnim stikom	Vpliv na socialne stike	Učna uspešnost
E22	seveda pa moraš biti zelo previden kateri od teh stikov so pristni in kateri so hinavski, ker te želijo samo izkoriščati.	Srednješolec z manj socialnimi stiki mora biti zelo previden, da ugotovi, kateri od stikov je pristen in kateri je hinavski, ker ga nekateri želijo samo izkoriščati	Verjetnost, da bo deležen izkoriščanja	Srednješolec z manj socialnimi stiki

E23	Seveda je to povezano.	Biti srednješolec z manj socialnimi stiki je povezano s pojavom predsodkov in stereotipov	Vpliv na pojav predsodkov in/ali stereotipov	Srednješolec z manj socialnimi stiki
E24	V splošnem velja stereotip, da je oseba z manj socialnimi stiki tudi slaba pri dojemaju učne snovi,	Za srednješolca z manj socialnimi stiki velja stereotip, da slabše dojema učno snov	Stereotip o slabšem dojemaju učne snovi	Predsodki in stereotipi
E25	ni zmožna dojemati humorja na enak način kot ostali,	Za srednješolca z manj socialnimi stiki velja stereotip, da ni zmožen dojemati humorja na enak način kot ostali	Stereotip o nezmožnosti dojemaja humorja	Predsodki in stereotipi
E26	velja za čudaka	Za srednješolca z manj socialnimi stiki velja predsodek, da je čuden	Biti čuden	Predsodki in stereotipi
E27a	ali pa je deležna predsodkov glede drogiranja,	Za srednješolca z manj socialnimi stiki velja predsodek glede drogiranja	Predsodki glede uživanja drog	Predsodki in stereotipi
E27b	kajenja	Za srednješolca z manj socialnimi stiki velja predsodek glede kajenja	Predsodki glede uživanja drog	Predsodki in stereotipi
E27c	ali pitja alkohola.	Za srednješolca z manj socialnimi stiki velja predsodek glede pitja alkohola	Predsodki glede uživanja drog	Predsodki in stereotipi
E28	Nekajkrat sem bil nadlegovan s strani sošolcev	Srednješolec je bil nekajkrat nadlegovan s strani sošolcev	Deležnost nadlegovanja	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
E29	vendar pri meni še ni bilo tako grozno, saj	Srednješolec je deležen zbadljivk	Zbadanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje

	sem bil deležen samo nekaj ustnih zbadljivk.			
E30	Drugi, ki so imeli še manj stikov kot jaz niso imeli te sreče.	Srednješolci, ki so imeli še manj socialnih stikov so bili deležni še več nadlegovanja oz. medvrstniškega nasilja	Deležnost nadlegovanja in/ali medvrstniškega nasilja	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
E31a	Bili so deležni vsakodnevnega zbadanja,	Srednješolci z manj socialnimi stiki so bili deležni vsakodnevnega zbadanja	Zbadanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
E31b	nekaj malega tudi fizičnega nasilja - govorim o spotikanju, boksanju v ramo, kuštranju las...	Srednješolci z manj socialnimi stiki so bili deležni tudi nekaj fizičnega nasilja (spotikanja, boksanja v ramo, kuštranja las...)	Deležnost fizičnega nasilja	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
E31c	Največ pa je bilo zbadanja v stilu skrivanja copat, puščic, zvezkov, dežnikov...	Srednješolci z manj socialnimi stiki so bili deležni nadlegovanja v stilu skrivanja copat, puščic, zvezkov, dežnikov...	Deležnost skrivanja osebnih predmetov	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
E32	Definitivno bi pouk moral potekati drugače.	Pouk bi moral potekati drugače	Potreba po drugačnem pouku	Pouk
E33	Že v osnovni šoli bi morali poskrbeti, da bi bili otroci bolj vključeni v pouk.	Že v osnovni šoli bi morali biti učenci bolj vključeni v pouk	Potreba po večji vključenosti v pouk	Pouk
E34	Profesorji bi morali podajati svoje izkušnje iz realnega sveta, da bi si učenci lažje predstavljali o čem govori.	Učitelji in profesorji bi morali podajati svoje izkušnje iz realnega sveta, da bi si osnovnošolci in srednješolci lažje predstavljali o čem govori	Podajati izkušnje iz realnega sveta	Pouk

E35	Vse v današnjem učnem sistemu pa je naravnano tako, da nekdo govori in ostali ga samo bežno poslušajo in praktično niso vključeni v pouk, kar seveda pomeni slabše povezovanje znanja med predmeti in zunanjim svetom.	Današnji učni sistem je po mnenju srednješolca naravnano tako, da srednješolci samo bežno poslušajo in praktično niso vključeni v pouk, kar pomeni slabše povezovanje znanja med predmeti in zunanjim svetom	Potreba po večji vključenosti v pouk	Pouk
E36a	Poleg tega bi bili tudi učenci oz. dijaki z manj socialnimi stiki bolj vključeni v sam proces	Tudi srednješolci z manj socialnimi stiki bi bili na ta način bolj vključeni v sam proces	Potreba po večji vključenosti v pouk	Pouk
E36b	in bi pri skupinskem delu lažje prestopili svojo cono udobja.	Srednješolci z manj socialnimi stiki bi po mnenju srednješolca na ta način tudi lažje prestopili cono udobja	Potreba po večji vključenosti v pouk	Pouk
E37	Sicer z socialnimi delavkami nisem imel opravka.	Srednješolec ni individualno sodeloval s svetovalno službo	Ni izkušenj	Svetovalna služba
E38	Imam pa o njih bolj slabo mnenje, saj želijo vsakega s katerim imajo opravka nekako izolirati iz skupine sošolcev in mu pomagati na način individualnega učenja po pouku,	Srednješolec ima o svetovalni službi slabo mnenje, saj po njegovih besedah ta skuša vsakega srednješolca, ki ga obravnava izvzeti iz razreda in z njim delati individualno po pouku	Izvzeti srednješolca iz razreda	Svetovalna služba
E39	kar seveda osebi z manj socialnimi stiki še bolj škoduje.	Srednješolcu z manj socialnimi stiki izvzetje iz razreda še bolj škodi	Izpostavljenost	Svetovalna služba
E40	S tem ga sošolci takoj označijo kot slabšega ali "idiota".	S tem ko je srednješolec z manj socialnimi stiki izvzet iz razreda, ga	Deležnost predsodkov in/ali stereotipov	Predsodki in stereotipi

		sošolci takoj označijo kot slabšega ali "idiota"		
E41	Bolj primerno bi bilo, da takšno osebo pustijo v razredu z ostalimi in ne zganjajo drame.	Srednješolca z manj socialnimi stiki bi bilo bolje pustiti v razredu z ostalimi in ne zganjati drame	Pustiti pri miru	Svetovalna služba
E42	Naj se rajši pogovorijo s profesorjem in ta ga lahko bolj vključi v sam pouk.	Svetovalne delavke naj se raje pogovorijo s profesorjem in ga ta naj bolj vključi v pouk	Potreba po sodelovanju svetovalne službe s profesorji	Svetovalna služba
E43	Na ta način se bo oseba z manj socialnimi stiki bolj trudila in sodelovala pri pouku.	Na ta način se bo srednješolec z manj socialnimi stiki bolj trudil in sodeloval pri pouku	Potreba po sodelovanju svetovalne službe s profesorji	Svetovalna služba
E44	Počutim se nekje vmes na zlati sredini, kjer ni tako hudo.	Srednješolec se počuti srednje socialno sprejetega	Občutek srednje sprejetosti	Socialna sprejetost
E45	Seveda pa bi se pri boljši sprejetosti v šoli najprej morali socialni delavci pogovoriti z vsakim profesorjem, ki bi na kakršen koli način zaničeval osebe z manj socialnimi stiki.	Svetovalne delavke bi se morale najprej pogovoriti z vsakim profesorjem, ki bi na kakršen koli način zaničeval srednješolce z manj socialnimi stiki	Potreba po sodelovanju svetovalne službe s profesorji	Svetovalna služba
E46	Seveda zaradi tega ostali sošolci dobijo slab zgled in začnejo tudi oni zbadati to osebo.	Sicer ostali sošolci dobijo slab zgled in tudi oni začnejo zbadati srednješolca z manj socialnimi stiki	Potreba po dobrem zgledu s strani profesorjev	Profesorji
F1	18 let.	18 let		Starost
F2	Ženskega.	Ženski spol		Spol
F3	Gimnazija. Splošno izobraževanje.	Splošno izobraževanje		Vrsta srednješolskega programa

F4	Lahko bi rekla, da je to nekakšna zaprta oseba,	Srednješolec z manj socialnimi stiki je nekakšna zaprta oseba	Biti zadržan oz. zaprt vase	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F5a	ki se recimo tudi... Doma, se ne more izražati in potem posledično,	Srednješolec z manj socialnimi stiki se doma ne more izražati	Težave v komunikaciji	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F5b	v družbi se toliko težje.	Srednješolec z manj socialnimi stiki se v družbi še težje izraža	Težave v komunikaciji	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F6	In v bistvu težko naveže stike	Srednješolec z manj socialnimi stiki težko naveže stike	Težko naveže stike oz. se vključi v družbo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F7	ali pa jih naveže samo takrat, ko jih mora. To je v šoli največkrat.	Srednješolec z manj socialnimi stiki naveže stike samo takrat, ko jih mora	Težko naveže stike oz. se vključi v družbo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F8	In to je v bistvu tudi opazno v razredu.	Da srednješolec z manj socialnimi stiki težko naveže stike, je opazno tudi v razredu	Težko naveže stike oz. se vključi v družbo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F9	Že v šoli je težko, v družbi pa v bistvu skoraj da niso prisotni takšni ljudje,	Že v šoli srednješolec z manj socialnimi stiki težko naveže stike, v družbi pa skoraj da ni prisoten	Težko naveže stike oz. se vključi v družbo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F10	Da se v bistvu izogibajo stikom.	Srednješolec z manj socialnimi stiki se izogiba stikom	Izogibanje stikom	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F11	Definitivno ne.	Srednješolka sebe ne vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki	Sebe ne videti tako	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F12	Bi lahko rekla, da na začetku, ko sem prišla v srednjo šolo je bil takšen občutek.	Na začetku srednje šole je srednješolka imela občutek kot da je srednješolka z	Vpliv novega okolja	Srednješolec z več socialnimi stiki

		manj socialnimi stiki		
F13a	Ampak, potem sem se sčasoma dosti navadila.	Srednješolka se je sčasoma navadila	Sčasoma imeti več stikov	Srednješolec z več socialnimi stiki
F13b	Sem videla, da v bistvu to nikoli ni bil problem. Je bilo samo neko novo okolje, kar mi je sprožilo takšen občutek. Drugače pa ne.	Srednješolki je novo okolje sprožilo občutek kot da je srednješolka z manj socialnimi stiki	Vpliv novega okolja	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F14	Poznam par fantov, ki bi lahko rekla, da imajo problem s tem. Glavni vzrok tega je pa po moje zasvojenost s telefonom. To je več kot očitno pri njih.	Glavni vzrok za manj socialnih stikov je zasvojenost s telefonom	Zasvojenost s telefonom	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F15a	To je okoli 5 fantov, ampak so različno posedeni po avli in vsi so na telefonih.	Srednješolci, ki so zasvojeni s telefonom so različno posedeni po avli in so vsi na telefonih	Držati se zase	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F15b	Ne znajo niti komunicirat.	Srednješolci, ki so zasvojeni s telefonom ne znajo komunicirati	Nekomunikativnost	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F15c	Nimajo socialnih veščin.	Srednješolci, ki so zasvojeni s telefonom nimajo socialnih veščin	Ni socialnih veščin	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F15č	Ne moreš z njimi normalno komunicirat, ker ne znajo.	S srednješolci, ki so zasvojeni s telefonom se ne da normalno komunicirati, ker ne znajo	Ni socialnih veščin	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F16	Potem posledično je zaprt vase in to je to.	Srednješolci, ki so zasvojeni s telefonom so posledično zaprti vase	Biti zadržan oz. zaprt vase	Srednješolec z manj socialnimi stiki

F17	To sicer ne vem zagotovo ampak, lahko, da je vzrok mogoče kakšno stanje v družini.	Na srednješolca z manj socialnimi stiki lahko vpliva to, kakšno stanje ima doma	Stanje doma in/ali vpliv staršev	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F18	Lahko da se, recimo... Zaradi sošolcev ne počuti v redu in je posledično zaprt vase.	Lahko da se srednješolec z manj socialnimi stiki zaradi sošolcev ne počuti v redu	Stanje med sošolci	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F19	Ali pa s strani profesorjev...	Lahko da se srednješolec z manj socialnimi stiki ne počuti v redu zaradi profesorjev	Stanje s strani profesorjev	Srednješolec z manj socialnimi stiki
F20	Jaz zase veljam za učno uspešno.	Srednješolka sebe vidi kot učno uspešno	Uspešnost	Učna uspešnost
F21	Mislim pa da je od vsakega človeka odvisno, zato ker ima vsak nekakšne svoje cilje postavljene. In kar je za nekoga cilj, mogoče zame ni.	Od vsakega človeka je odvisno kakšne cilje ima in kako meri uspešnost	Odvisna od cilja	Učna uspešnost
F22	Jaz bi rekla, da ne. Vsaj zdaj v 3. letniku v katerem sem, ni več tega. Tudi na splošno v šoli kjer sem, se ne pojavljajo več.	Srednješolka ni deležna predsodkov in/ali stereotipov	Ni deležnosti predsodkov in/ali stereotipov	Predsodki in stereotipi
F23	Mogoče bi lahko izpostavila kakšne ljudi, ki so bili... Pri katerih je zunanji videz nekako govoril, da so... Recimo "piflarji" ali pa kaj takšnega.	Srednješolci, ki so po zunanjem videzu izgledali kot "piflarji" so bili deležni predsodkov in/ali stereotipov	Predsodki glede zunanjega videza	Predsodki in stereotipi
F24	Definitivno ne.	Srednješolka ni bila deležna nadlegovanja in/ali medvrstniškega nasilja	Ni nadlegovanja in/ali nasilja	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje

F25	Na naši šoli je nasilja v bistvu zelo malo. Če pa je, se pa v bistvu takoj ukrepa.	Na srednješolkini šoli je nasilja zelo malo, če pa je, se pa takoj ukrepa	Ni nadlegovanja in/ali nasilja	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
F26	Pri določenih predmetih, da.	Pri določenih predmetih bi pouk lahko potekal drugače	Potreba po drugačnem pouku	Pouk
F27	Je pa res, da skoraj pri vseh predmetih v bistvu nas profesorji vprašajo, če bi mi kaj spremenili, tako da imamo mi to možnost, da izrazimo mnenja tudi o njih ali o njihovem delu.	Srednješolci imajo možnost izraziti mnenje o profesorjih in o njihovem delu	Srednješolci lahko vplivajo na obliko pouka	Pouk
F28	Iskreno, ne. Nisem.	Srednješolka nima izkušenj s svetovalno službo	Ni izkušenj	Svetovalna služba
F29	Tudi kar se tiče poklicne orientacije, imamo na naši šoli organizirane dogodke, ko pridejo študentje iz univerz in potem predavajo. Pa recimo v ponedeljek imamo, zadnji dve uri nekakšen dogodek. Spet pridejo študentje. To je pa to glede poklicne orientacije. Sicer svetovalna služba ni vključena pri delu z dijaki.	Srednješolka ima izkušnjo s svetovalno službo samo v zvezi s poklicno orientacijo, sicer svetovalna služba ni vključena pri delu s srednješolci	Poklicna orientacija	Svetovalna služba
F30	Samo s posamezniki, ki jo potrebujejo.	Svetovalna služba dela samo s posamezniki, ki jo potrebujejo	Delo z določenimi posamezniki	Svetovalna služba
F31	Da, definitivno.	Srednješolka se počuti socialno sprejeto	Občutek sprejetosti	Socialna sprejetost
F32	Na začetku srednje šole, mislim da smo se vsi počutili tako.. Bili smo prvič tam in smo	Srednješolka je mnenja, da so se vsi srednješolci na začetku srednje	Manj stikov na začetku srednje šole	Socialna sprejetost

	se počutili malo osamljeni,	šole počutili malo osamljeni		
F33	ker je bilo zelo težko navezat takojšen stik z nekakšno novo osebo.	Na začetku srednje šole so se po mnenju srednješolke srednješolci počutili osamljene, ker je bilo težko navezati stik z novo osebo	Manj stikov na začetku srednje šole	Socialna sprejetost
F34	Ampak potem skozi čas dobiš prijatelje, sošolce...	Skozi čas srednješolci dobijo prijatelje, sošolce...	Sčasoma imeti več stikov	Socialna sprejetost
F35	S profesorji se v srednji šoli zelo hitreje povežeš kot recimo v osnovni šoli.	S profesorji se po mnenju srednješolke hitreje povežeš kot z učitelji v osnovni šoli	Hitro se povezati s profesorji	Socialna sprejetost
F36	In mislim, da ti to zelo da občutek, da si sprejet.	Povezanost s profesorji srednješolcem lahko da občutek, da so sprejeti	Hitro se povezati s profesorji	Socialna sprejetost
F37	Čisto na kogarkoli se obrnem je v bistvu tukaj zame in to je zelo dobro.	Srednješolkina šola ji daje občutek sprejetosti, saj je vsak tukaj za njo, na kogarkoli se obrne	Občutek sprejetosti	Socialna sprejetost
G1	19 let.	19 let		Starost
G2	Moškega.	Moški spol		Spol
G3	Splošno izobraževanje.	Splošno izobraževanje		Vrsta srednješolskega programa
G4a	Nekdo, ki ni vključen v svoj razred,	Srednješolec z manj socialnimi stiki je nekdo, ki ni vključen v svoj razred	Izključitev	Srednješolec z manj socialnimi stiki

G4b	nima prijateljskih vezi s sošolci,	Srednješolec z manj socialnimi stiki je nekdo, ki nima prijateljskih vezi s sošolci	Stanje med sošolci	Srednješolec z manj socialnimi stiki
G4c	se ne vključuje v pogovore razen, če ga drugi vključijo,	Srednješolec z manj socialnimi stiki se ne vključuje v pogovore, razen če ga drugi vključijo	Nekomunikativnost	Srednješolec z manj socialnimi stiki
G4č	ne sodeluje v šoli	Srednješolec z manj socialnimi stiki ne sodeluje v šoli	Ne sodelovati	Srednješolec z manj socialnimi stiki
G4d	in pri pouku,	Srednješolec z manj socialnimi stiki ne sodeluje pri pouku	Ne sodelovati	Srednješolec z manj socialnimi stiki
G4e	se izogiba stikom z uporabo telefona.	Srednješolec z manj socialnimi stiki se izogiba stikom z uporabo telefona	Izogibanje stikom	Srednješolec z manj socialnimi stiki
G5	Da, se vidim kot srednješolca z manj socialnimi stiki.	Srednješolec sebe vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki	Sebe videti tako	Srednješolec z manj socialnimi stiki
G6	Menim, da je to zato, ker na začetku šolanja nisem sam začel pogovor	Srednješolec meni, da ima manj socialnih stikov zato, ker na začetku šolanja ni sam začel pogovor	Ne vzpostaviti stika oz. se spoprijateljiti	Srednješolec z manj socialnimi stiki
G7	ali se namenoma spoprijateljil s kom iz razreda,	Srednješolec meni, da ima manj socialnih stikov zato, ker se na začetku šolanja ni namenoma spoprijateljil s kom	Ne vzpostaviti stika oz. se spoprijateljiti	Srednješolec z manj socialnimi stiki
G8	hitro sem se izključil iz pogovora, ali interakcije,	Srednješolec se je hitro izključil iz pogovora ali interakcije	Ne vztrajati pri pogovoru oz. interakciji	Srednješolec z manj socialnimi stiki

G9a	ali zaradi sramu	Srednješolec se je hitro izključil iz pogovora ali interakcije zaradi sramu	Sramežljivost	Srednješolec z manj socialnimi stiki
G9b	al pa strahu da me ne bi sprejeli.	Srednješolec se je hitro izključil iz pogovora ali interakcije zaradi strahu, da ga ne bi sprejeli	Biti deležen zavrnitev oz. strah pred zavrnitvijo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
G10	Zaenkrat se ne vidim kot učno uspešnega,	Srednješolec se ne vidi kot učno uspešnega	Neuspešnost	Učna uspešnost
G11	vsaj ne po svojih standardih.	Srednješolec se ne vidi kot učno uspešnega po svojih standardih	Neuspešnost	Učna uspešnost
G12a	Zame pomeni biti uspešen uresničiti zastavljene cilje pri ocenjevanju,	Biti uspešen pomeni uresničiti zastavljene cilje pri ocenjevanju	Odvisna od cilja	Učna uspešnost
G12b	maturi,	Biti uspešen pomeni uresničiti zastavljene cilje pri maturi	Odvisna od cilja	Učna uspešnost
G12c	znanju	Biti uspešen pomeni uresničiti zastavljene cilje pri znanju	Odvisna od cilja	Učna uspešnost
G12č	in razumevanju.	Biti uspešen pomeni uresničiti zastavljene cilje pri razumevanju	Odvisna od cilja	Učna uspešnost
G13	Menim, da je učni uspeh delno povezan s tem, da imam manj socialnih stikov,	Učni uspeh je delno povezan s tem, da ima srednješolec manj socialnih stikov	Število socialnih stikov ima deloma oz. občasno vpliv	Učna uspešnost
G14	počutje v razredu ni najbolj prijetno, zato manj poslušam.	Zaradi neprijetnega počutja v razredu srednješolec deloma manj posluša pri pouku	Število socialnih stikov ima deloma oz. občasno vpliv	Učna uspešnost

G15	Da.	Srednješolec je deležen predsodkov in/ali stereotipov	Deležnost predsodkov in/ali stereotipov	Predsodki stereotipi in
G16a	Predsodki so, da sem čuden,	Predsodek je, da je srednješolec čuden	Biti čuden	Predsodki stereotipi in
G16b	antisocialen,	Predsodek je, da je srednješolec antisocialen	Antisocialnost	Predsodki stereotipi in
G16c	ne maram ljudi,	Predsodek je, da srednješolec ne mara ljudi	Ne marati ljudi	Predsodki stereotipi in
G16č	da sem vzvišen.	Predsodek je, da je srednješolec vzvišen	Vzvišenost	Predsodki stereotipi in
G17	Da,	Srednješolec je deležen nadlegovanja in/ali medvrstniškega nasilja	Deležnost nadlegovanja in/ali medvrstniškega nasilja	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
G18	samo ne tako zelo izrazito ali pa močno.	Nadlegovanje oz. medvrstniško nasilje ni tako zelo izrazito ali močno	Deležnost nadlegovanja in/ali medvrstniškega nasilja	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
G19a	To nadlegovanje je ali zasmehovanje,	Nadlegovanje je v obliki zasmehovanja	Zasmehovanje	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
G19b	čudni pogledi,	Nadlegovanje je v obliki čudnih pogledov	Pogledi	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
G19c	ne želijo sodelovati z mano.	Nadlegovanje se pojavlja v obliki izključitve oz. da drugi ne želijo sodelovati s srednješolcem	Izključitev	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
G20	Da.	Pouk bi moral potekati drugače	Potreba po drugačnem pouku	Pouk
G21	Da, sem sodeloval.	Srednješolec ima izkušnjo s svetovalno službo	Izkušnje	Svetovalna služba

G22	Ko sem prišel po pomoč sem dobil,	Srednješolec je bil deležen pomoči, ko je šel k svetovalni službi	Pomoč	Svetovalna služba
G23	samo to je bilo v četrtem letniku tako, da v bistvu je nekakšna škoda že bila prej narejena.	Srednješolec je bil deležen pomoči v 4. letniku tako da je nekakšna škoda že bila prej narejena	Pomoč	Svetovalna služba
G24	Menim, da je razumela moje potrebe,	Svetovalna delavka je razumela srednješolčeve potrebe	Svetovanje	Svetovalna služba
G25	imam dobro izkušnjo,	Srednješolec ima dobro izkušnjo s svetovalno službo	Izkušnje	Svetovalna služba
G26	v 4.letniku na začetku sem izrazil, da bi teste pisal sam v kabinetu ne pa v razredu	Srednješolec je izrazil, da bi teste pisal sam v kabinetu ne pa v razredu	Pomoč	Svetovalna služba
G27	in to so mi ugodili.	Srednješolcu so ugodili, da je lahko pisal teste sam v kabinetu in ne v razredu	Pomoč	Svetovalna služba
G28	Ne, v šoli se ne počutim socialno sprejetega.	Srednješolec se na šoli ne počuti socialno sprejetega	Občutek nesprejetosti	Socialna sprejetost
G29a	Da bi se počutil bolj sprejetega, bi potreboval razumevanje,	Da bi se počutil bolj sprejetega bi srednješolec potreboval razumevanje	Potreba po razumevanju	Svetovalna služba
G29b	priložnosti za pogovor,	Da bi se počutil bolj sprejetega bi srednješolec potreboval pogovor	Potreba po pogovoru	Svetovalna služba
G29c	nekakšne aktivnosti, kjer bi se lahko spletile prijateljske vezi,	Da bi se počutil bolj sprejetega bi srednješolec potreboval nekakšne aktivnosti, kjer bi	Krožki oz. druge aktivnosti	Svetovalna služba

		se spletle prijateljske vezi		
G29č	temeljno spoštovanje sošolcev.	Da bi se počutil bolj sprejetega bi srednješolec potreboval temeljno spoštovanje sošolcev	Potreba po spoštovanju	Svetovalna služba
G30a	Lahko bi pomagala svetovalna služba s kakšno delavnico	Svetovalna služba bi pri socialni sprejetosti lahko pomagala s kakšno delavnico	Krožki oz. druge aktivnosti	Svetovalna služba
G30b	ali pa z nasveti za pogovor.	Svetovalna služba bi pri socialni sprejetosti lahko pomagala z nasveti za pogovor	Krožki oz. druge aktivnosti	Svetovalna služba
H1	18 let.	18 let		Starost
H2	Ženskega.	Ženski spol		Spol
H3	Gimnazija.	Splošno izobraževanje		Vrsta srednješolskega programa
H4a	Oseba, ki težje navezuje stike,	Srednješolec z manj socialnimi stiki težko naveže stike	Težko naveže stike oz. se vključi v družbo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
H4b	ji je težko najti temo za pogovor,	Srednješolec z manj socialnimi stiki težko najde temo za pogovor	Težave v komunikaciji	Srednješolec z manj socialnimi stiki
H4c	ji v prisotnosti večih oseb ni prijetno,	Srednješolcu z manj socialnimi stiki ni prijetno v prisotnosti več oseb	Biti obkrožen z več (neznanimi) ljudmi predstavlja stisko	Srednješolec z manj socialnimi stiki
H4č	raje preživlja čas sama	Srednješolec z manj socialnimi stiki je raje sam kakor, da se druži z ostalimi	Raje je sam	Srednješolec z manj socialnimi stiki

H4d	ali z ozkim krogom prijateljev.	Srednješolec z manj socialnimi stiki raje preživi čas z ožjim krogom prijateljev	Druženje z določenimi osebami	Srednješolec z manj socialnimi stiki
H5	Da.	Srednješolka sebe vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki	Sebe videti tako	Srednješolec z manj socialnimi stiki
H6a	Težko začnem pogovor,	Srednješolka težko začne pogovor	Težave v komunikaciji	Srednješolec z manj socialnimi stiki
H6b	vedno se počutim napeto ob stiku z ljudmi,	Srednješolka se vedno počuti napeto ob stiku z ljudmi	Težko naveže stike oz. se vključi v družbo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
H6c	mi je neprijetno.	Srednješolki je ob navezovanju stikov neprijetno	Težko naveže stike oz. se vključi v družbo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
H7	Zato se izogibam stikom z ljudmi,	Srednješolka z manj socialnimi stiki se izogiba stikom	Izogibanje stikom	Srednješolec z manj socialnimi stiki
H8	ker me je strah pristopiti.	Srednješolko je strah pristopiti	Ne vzpostaviti stika oz. se spoprijateljiti	Srednješolec z manj socialnimi stiki
H9	Vidim se kot še kar učno uspešno.	Srednješolka sebe vidi kot še kar učno uspešno	Uspešnost	Učna uspešnost
H10a	Zame to pomeni dobivati dobre ocene	Učna uspešnost pomeni dobivati dobre ocene	Ocene	Učna uspešnost
H10b	in znanje uporabiti tudi drugje,	Učna uspešnost pomeni, da znanje uporabimo tudi drugje	Razumeti snov	Učna uspešnost
H10c	se ne "napiflati".	Učna uspešnost pomeni, da se ne naučiš snov na pamet	Razumeti snov	Učna uspešnost

H11a	Učni uspeh je občasno povezan s pomanjkanjem stikov,	Na učno uspešnost občasno vpliva število stikov	Število socialnih stikov ima deloma oz. občasno vpliv	Učna uspešnost
H11b	saj mi je pri ustnem ocenjevanju težje kot sošolcu, ki nima teh težav.	Srednješolki je pri ustnem ocenjevanju težje kot sošolcu, ki nima teh težav	Število socialnih stikov ima deloma oz. občasno vpliv	Učna uspešnost
H11c	Velikokrat se tudi zgodi, da zaradi tega zamrznem	Srednješolki se velikokrat zgodi, da "zmrzne"	Število socialnih stikov ima deloma oz. občasno vpliv	Učna uspešnost
H11č	in dobim slabšo oceno.	Srednješolki se zgodi, da zaradi tega dobi slabšo oceno	Število socialnih stikov ima deloma oz. občasno vpliv	Učna uspešnost
H12	Da,	Srednješolka je deležna predsodkov in/ali stereotipov	Deležnost predsodkov in/ali stereotipov	Predsodki in stereotipi
H13a	ljudje mislijo da sem čudna,	Predsodek je, da je srednješolka čudna	Biti čuden	Predsodki in stereotipi
H13b	da sem osamljena	Drugi mislijo, da je srednješolka osamljena	Biti osamljen	Predsodki in stereotipi
H13c	in se nočejo družiti z menoj.	Drugi se nočejo družiti s srednješolko zaradi predsodkov, ki jih imajo do nje	Vpliv predsodkov	Socialna sprejetost
H14	Ne.	Srednješolka ni bila deležna nadlegovanja in/ali medvrstniškega nasilja	Ni nadlegovanja in/ali nasilja	Nadlegovanje in medvrstniško nasilje
H15	Da ustno ocenjevanje ne bi potekalo pred vsemi, ampak le pred profesorjem in nekaj dijaki.	Srednješolka si želi, da ustno ocenjevanje ne bi potekalo pred vsemi, ampak le pred profesorjem in nekaj srednješolci	Spraševanje pred razredom	Pouk
H16	Da,	Srednješolka ima izkušnjo s svetovalno službo	Izkušnje	Svetovalna služba

H17	dobro je sodelovala z menoj.	Srednješolka ima dobro izkušnjo s svetovalno službo	Izkušnje	Svetovalna služba
H18	Videla je moje zadržke	Svetovalna delavka je videla srednješolkine zadržke	Svetovanje	Svetovalna služba
H19	in mi svetovala v skladu z njimi.	Svetovalna delavka je srednješolki svetovala v zvezi z njenimi zadržki	Svetovanje	Svetovalna služba
H20	Ne,	Srednješolka se na šoli ne počuti sprejeto	Občutek nesprejetosti	Socialna sprejetost
H21	s sošolci se ne poznamo,	Srednješolka se ne pozna s sošolci	Ne poznati se	Socialna sprejetost
H22	sama pa si ne upam navezati stikov,	Srednješolka si sama ne upa navezati stikov	Težko naveže stike oz. se vključi v družbo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
H23	ker me je strah, da ne bom izpadla v redu.	Srednješolka si ne upa navezati stikov, ker jo je strah, da ne bo izpadla v redu	Biti deležen zavrnitev oz. strah pred zavrnitvijo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
H24a	Potrebovali bi spoznavne tematske dneve,	Srednješolka bi za boljšo socialno sprejetost potrebovala spoznavne tematske dneve	Krožki oz. druge aktivnosti	Svetovalna služba
H24b	ali skupinsko delo, ki ne bi bilo šolsko ampak v smislu iger.	Srednješolka bi za boljšo socialno sprejetost potrebovala skupinsko delo, ki bi potekalo v smislu iger	Krožki oz. druge aktivnosti	Svetovalna služba
H24c	Lahko bi imeli pogovore s svetovalno delavko, da bi nam svetovala kako se lažje vključiti v družbo.	Srednješolka za boljšo socialno sprejetost predlaga pogovore s svetovalno delavko, ki bi svetovala kako se	Več osebnega dela	Svetovalna služba

		lažje vključiti v družbo		
I1	18 let.	18 let		Starost
I2	Ženskega.	Ženski spol		Spol
I3	Gimnazija.	Splošno izobraževanje		Vrsta srednješolskega programa
I4	Nekdo, ki je raje sam kot v družbi.	Srednješolec z manj socialnimi stiki je raje sam kakor, da se druží z ostalimi	Raje je sam	Srednješolec z manj socialnimi stiki
I5	Da, z nekaterih strani,	Srednješolka sebe vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki	Sebe videti tako	Srednješolec z manj socialnimi stiki
I6a	imam manjši krog prijateljev,	Srednješolka ima manjši krog prijateljev	Malo oz. nekaj prijateljev	Srednješolec z manj socialnimi stiki
I6b	neprijetno mi je govoriti z ljudmi,	Srednješolki je neprijetno govoriti z ljudmi	Izogibanje stikom	Srednješolec z manj socialnimi stiki
I6c	rada sem sama.	Srednješolka z manj socialnimi stiki je raje sama kakor, da se druží z ostalimi	Raje je sam	Srednješolec z manj socialnimi stiki
I7	Ne, mislim da nisem učno uspešna.	Srednješolka sebe ne vidi kot učno uspešne	Neuspešnost	Učna uspešnost
I8	Zame je učno uspešen nekdo z veliko ocenami 5 in 4.	Učna uspešnost pomeni imeti veliko ocen 5 in 4	Ocene	Učna uspešnost
I9	Mislim, da moji socialni stiki ne vplivajo na moj učni uspeh.	Število socialnih stikov nima vpliva na učno uspešnost	Število socialnih stikov nima vpliva	Učna uspešnost
I10	Ne tako zelo,	Srednješolka ni deležna pretiranih predsodkov in/ali stereotipov	Ni deležnosti predsodkov in/ali stereotipov	Predsodki in stereotipi

I11a	včasih imam občutek, da ljudje ne razumejo, da so moje socialne zmožnosti slabše	Srednješolka ima včasih občutek, da ljudje ne razumejo, da so njene socialne zmožnosti slabše	Biti nerazumljen	Predsodki in stereotipi
I11b	in mislijo, da jih ne maram.	Predsodek je, da srednješolka ne mara ljudi	Ne marati ljudi	Predsodki in stereotipi
I12	Ne.	Srednješolka ni mnenja, da bi pouk moral potekati drugače	Ni potrebe po drugačnem pouku	Pouk
I13	Zdi se mi, da v zvezi s tem pouk poteka v redu.	Srednješolki se zdi, da v zvezi s tem, da ima manj socialnih stikov pouk poteka v redu	Ni potrebe po drugačnem pouku	Pouk
I14	Da,	Srednješolka ima izkušnjo s svetovalno službo	Izkušnje	Svetovalna služba
I15a	svetovalna delavka mi je nudila pomoč	Srednješolka je bila deležna pomoči, ko je šla k svetovalni službi	Pomoč	Svetovalna služba
I15b	in vse odgovore na moja vprašanja.	Svetovalna delavka je srednješolki nudila vse odgovore na njena vprašanja	Pomoč	Svetovalna služba
I16	Da,	Srednješolka se počuti socialno sprejeto	Občutek sprejetosti	Socialna sprejetost
I17	včasih se le ne morem vključiti v družbo, ker se nisem sposobna sprostiti.	Srednješolka se včasih ne more vključiti v družbo, ker se ne more sprostiti	Težko naveže stike oz. se vključi v družbo	Srednješolec z manj socialnimi stiki
I18	Menim, da pomaga, ko se obdam s tesnimi prijatelji.	Srednješolka meni, da pomaga, ko se obda s tesnimi prijatelji	Druženje s tesnejšimi vrstniki	Socialna sprejetost

10.5 Osnovno kodiranje

Starost

- 16 let (B1)
- 18 let (C1, Č1, F1, H1, I1)
- 19 let (A1, D1, E1, G1)

Spol

- Moški spol (A2, B2, D2, E2, G2)
- Ženski spol (C2, Č2, F2, H2, I2)

Vrsta srednješolskega programa

- Splošno izobraževanje (A3, Č3, F3, G3, H3, I3)
- 4-letno poklicno izobraževanje (E3)
- 2-letno srednješolsko izobraževanje (B3)
- PTI program (C3, D3)

Srednješolec z manj socialnimi stiki

Kako srednješolci razumejo izraz "Srednješolec z manj socialnimi stiki" oz. kaj menijo, da je značilno zanj?

-Odstopanje od povprečja

- Nezaželenost zaradi izstopanja od povprečja (A7)
- Srednješolec se želi zabavati na drugačen način kot večina sošolcev (A9d)
- Samo dva srednješolca v razredu ne pijeta alkoholnih pijač in ne kadita (B9)

-Druženje z določenimi osebami

- Razredničarka je povedala staršem, da se srednješolec ne druži veliko s sošolci oz. da se druži le z enim (A32)
- Ima telefonske stike samo s starši (B4c)
- Ima telefonske stike z malo prijatelji (B4č)
- Srednješolec se razume z enim dijakom iz tuje države (B24)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki se druži samo z določenimi osebami (Č4b)
- Srednješolec ima sošolce, ki se družijo samo v svojem ožjem krogu (D18b)
- Sošolec se druži specifično z enim ali z dvema (D21)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki raje preživi čas z ožjim krogom prijateljev (H4d)

-Malo oz. nekaj prijateljev

- Nima tesnejših prijateljev (A4a)
- Ima malo tesnejših prijateljev (A4b)
- Srednješolec ima nekaj prijateljev, s katerimi se razume (B8)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki ima ožji krog prijateljev (Č4c)
- Srednješolka sebe vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki, ker ima ožji krog prijateljev (Č6c)
- Srednješolki je bolj pomembno, da vzdržuje stike s tesnejšimi prijatelji kakor, da ima veliko površinskih odnosov (Č7)
- Srednješolka ima manjši krog prijateljev (I6a)

-Nepriljubljenost

- Sošolci, ki želijo biti glavni, nimajo interesa po druženju s srednješolcem z manj socialnimi stiki (A8)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki je nekdo, ki ni priljubljen (C4a)

-Nekomunikativnost

- Se malo pogovarja (B4d)
- Srednješolci, ki so zasvojeni s telefonom ne znajo komunicirati (F15b)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki se ne vključuje v pogovore, razen če ga drugi vključijo (G4c)

-Biti zadržan oz. zaprt vase

- Srednješolec z manj socialnimi stiki se drži bolj zase (C4b)
- Srednješolka sebe vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki, ker je bolj zadržana (Č6a)
- Nekateri srednješolci so bolj zadržani (D4f)
- Srednješolec ima sošolce, ki so bolj zadržani (D18a)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki je nekakšna zaprta oseba (F4)
- Srednješolci, ki so zasvojeni s telefonom so posledično zaprti vase (F16)

-Sramežljivost

- Srednješolec z manj socialnimi stiki je sramežljiv (C4c, D4a, E7a)
- Srednješolka je sramežljiva do tistih ljudi, ki jih ne pozna (C6a)
- Srednješolec se je hitro izključil iz pogovora ali interakcije zaradi sramu (G9a)

-Raje sam

- Srednješolec z manj socialnimi stiki je raje sam kakor, da se druži z ostalimi (Č4a, H4č, I4, I6c)

-Tihost

- Srednješolka sebe vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki, ker je bolj tiha oseba (Č6b)

-Introvertne osebnostne lastnosti

- Srednješolec z manj socialnimi stiki ima introvertne karakterne lastnosti (E4)

-Manj časa na internetu

- Manj časa preživi na internetu (B4a)

-Več časa nameni učenju

- Več časa preživi za zvezki (B4b)

-Verjetnost, da bo deležen izkoriščanja

- Srednješolca z introvertnimi osebnostnimi lastnostmi drugi pričnejo izkoriščati (E9)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki mora biti zelo previden, da ugotovi, kateri od stikov je pristen in kateri je hinavski, ker ga nekateri želijo samo izkoriščati (E22)

-Biti deležen stresnih situacij

- Srednješolcu z introvertnimi karakternimi lastnostmi izkoriščanje in zasmehovanje povzroča še dodaten stres (E11)

Kateri srednješolci sebe vidijo kot srednješolce z manj socialnimi stiki?

-Sebe videti tako

- Srednješolec sebe vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki (A5, Č5, E14, G5, H5, I5)

-Sebe ne videti tako

- Srednješolec sebe ne vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki (D8, F11)

-Občasno sebe videti tako

- Srednješolec sebe občasno vidi kot srednješolca z manj socialnimi stiki (B5, C5)

Kakšni so razlogi, da ima srednješolec manj socialnih stikov?

-Introvertne osebnostne lastnosti

- V srednji šoli introvertne osebnostne lastnosti še bolj pridejo do izraza (E5)
- Srednješolec z introvertnimi osebnostnimi lastnostmi zaradi izkoriščanja, zasmehovanja in deležnosti stresnih situacij postane srednješolec z manj socialnimi stiki (E12)
- Srednješolca z introvertnimi osebnostnimi lastnostmi se običajno sloves srednješolca z manj socialnimi stiki drži do konca srednje šole (E13)
- Srednješolec meni, da je postal srednješolec z manj socialnimi stiki zaradi njegove introvertne osebnosti (E15)

-Se ne počutiti v redu na večjih druženjih

- Srednješolka po navadi ni prišla na rojstnodnevne zabave, ker se ne počuti v redu na takšnih večjih druženjih (Č13b)
- Biti nevljubljen na zabavi srednješolcu z manj socialnimi stiki ustreza (A20b)

-Manj priložnosti za spoznavanje in druženje

- Izpad iz kroga zabav zaradi nezainteresiranosti do pitja alkoholnih pijač (A9b)

-Težko naveže stike oz. se vključi v družbo

- Srednješolec z manj socialnimi stiki težko naveže stike (F6, H4a)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki naveže stike samo takrat, ko jih mora (F7)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki se težje vključi v družbo (D4b)
- Sošolec se poskuša vključiti v družbo, vendar se težko vključi (D22)
- Srednješolec z introvertnimi osebnostnimi lastnostmi se težko sprosti (E7b)
- Da srednješolec z manj socialnimi stiki težko naveže stike, je opazno tudi v razredu (F8)
- Srednješolka se vedno počuti napeto ob stiku z ljudmi (H6b)
- Srednješolki je ob navezovanju stikov neprijetno (H6c)
- Srednješolka si sama ne upa navezati stikov (H22)
- Že v šoli srednješolec z manj socialnimi stiki težko naveže stike, v družbi pa skoraj da ni prisoten (F9)
- Srednješolka se včasih ne more vključiti v družbo, ker se ne more sprostiti (I17)

-Ni socialnih veščin

- Srednješolci, ki so zasvojeni s telefonom nimajo socialnih veščin (F15c)
- S srednješolci, ki so zasvojeni s telefonom se ne da normalno komunicirati, ker ne znajo (F15č)

-Izogibanje stikom

- Srednješolec z manj socialnimi stiki se izogiba stikom (F10, H7)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki se izogiba stikom z uporabo telefona (G4e)
- Srednješolki je neprijetno govoriti z ljudmi (I6b)

-Držati se zase

- Srednješolci, ki so zasvojeni s telefonom so različno posedeni po avli in so vsi na telefonih (F15a)

-Razumevanje s strani določenih oseb

- Srednješolec se razume samo z nekaterimi (B6)
- Srednješolka sebe vidi kot srednješolko z manj socialnimi stiki, ker se z ostalimi ne razume toliko (Č6č)

-Interesi in vrednote

- Ni skupnih interesov s sošolci (A6)
- Nezainteresiranost do pitja alkoholnih pijač na zabavah (A9a)
- Nezainteresiranost za zabave, ki potekajo na določen način (A9c)
- Večina sošolcev v razredu je zainteresiranih za zabave (A9č)
- Srednješolec se ne udeležuje zabav, ker ga ne zanima alkohol in kajenje (B7)
- Srednješolec se z ostalimi sošolci ne druži zaradi različnih vrednot (A33)

- Mogoče bo na fakulteti srednješolec z manj socialnimi stiki spoznal vrstnike, ki niso na fakulteti zaradi bedarij in imajo namen zaključiti študij (D67)

-Drugačen nivo pogovora

- Sošolec ima drugačen nivo pogovora, je brihten in se trudi slovnično pravilno govoriti (D23)
- Sošolec ima visok nivo izobrazbe oz. ima nekakšno podlago znanja (D24)

-Stanje doma in/ali vpliv staršev

- Na srednješolca z manj socialnimi stiki lahko vpliva to, kakšno stanje ima doma (D4c, F17)
- Na srednješolca so prvo leto v srednji šoli vplivala opozorila njegove matere, ki mu je rekla, da naj se bolj drži šole in ne hodi drugam, saj se sedaj šola v večjem mestu, kjer je nevarno (D10)
- Zaradi materinih opozoril se srednješolec na začetku srednje šole ni povezal z ljudmi (D11)
- Srednješolec ima sošolca, ki mora matero vprašati, če lahko igra igrice (D20)

-Stanje med sošolci

- Lahko da se srednješolec z manj socialnimi stiki zaradi sošolcev ne počuti v redu (F18)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki je nekdo, ki nima prijateljskih vezi s sošolci (G4b)

-Izključitev

- Srednješolec z manj socialnimi stiki je nekdo, ki ni vključen v svoj razred (G4a)
- Srednješolec se trudi s tem sošolcem pogovarjati, saj ne želi, da bi bil kdo izključen (D25)

-Stanje s strani profesorjev

- Lahko da se srednješolec z manj socialnimi stiki ne počuti v redu zaradi profesorjev (F19)

-Vpliv novega okolja

- Srednješolec je bil zadržan, se držal bolj zase in ni silil v ljudi prvo leto, ko je prišel v srednjo šolo (D9)
- Na začetku srednje šole je srednješolka imela občutek kot da je srednješolka z manj socialnimi stiki (F12)
- Srednješolki je novo okolje sprožilo občutek kot da je srednješolka z manj socialnimi stiki (F13b)

-Biti obkrožen z več (neznanimi) ljudmi predstavlja stisko

- Srednješolcu z introvertnimi osebnostnimi lastnostmi zaprtje v prostoru obdanem z veliko neznanih ljudi predstavlja stisko (E6a)
- Srednješolcu z manj socialnimi stiki ni prijetno v prisotnosti več oseb (H4c)

-Zapreti se vase zaradi stiske

- Srednješolec z introvertnimi osebnostnimi lastnostmi se v situaciji, ki mu predstavlja stisko še bolj zapre vase (E6b)

-Ne vzpostaviti stika oz. se spoprijateljiti

- Srednješolec ima sošolca, ki ne gre nikamor (D19)
- Zaradi srednješolčeve introvertne osebnosti si na začetku srednje šole ni upal vzpostaviti stika (E16)
- Srednješolec meni, da ima manj socialnih stikov zato, ker na začetku šolanja ni sam začel pogovor (G6)
- Srednješolec meni, da ima manj socialnih stikov zato, ker se na začetku šolanja ni namenoma spoprijateljil s kom (G7)
- Srednješolka je strah pristopiti (H8)

-Ne vztrajati pri pogovoru oz. interakciji

- Srednješolec se je hitro izključil iz pogovora ali interakcije (G8)

-Biti deležen zavrnitev oz. strah pred zavrnitvijo

- Kasneje, ko se je srednješolec nekoliko opogumil, je od mnogih dobil zavrnitev, saj si je že pridobil sloves čudaka (E17)
- Srednješolec se je hitro izključil iz pogovora ali interakcije zaradi strahu, da ga ne bi sprejeli (G9b)
- Srednješolka si ne upa navezati stikov, ker jo je strah, da ne bo izpadla v redu (H23)

- Vpliv na pojav predsodkov in/ali stereotipov

- Biti srednješolec z manj socialnimi stiki je povezano s pojavom predsodkov in stereotipov (E23)

-Težave v komunikaciji

- Srednješolec z manj socialnimi stiki se doma ne more izražati (F5a)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki se v družbi še težje izraža (F5b)
- Srednješolka težko začne pogovor (H6a)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki težko najde temo za pogovor (H4b)

-Zasvojenost s telefonom

- Glavni vzrok za manj socialnih stikov je zasvojenost s telefonom (F14)

-Ne sodelovati

- Srednješolec z manj socialnimi stiki ne sodeluje v šoli (G4č)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki ne sodeluje pri pouku (G4d)

-Življenjski cilji

- Na vedenje srednješolca z manj socialnimi stiki lahko vplivajo njegovi življenjski cilji (D4č)
- Nekateri srednješolci se bolj učijo (D4d)
- Nekateri srednješolci se šoli bolj posvečajo kakor družbi in zabavi (D6)
- Nekateri srednješolci se ne učijo (D4e)

Srednješolec z več socialnimi stiki

-Sčasoma imeti več stikov

- Srednješolka se odpre osebam, ko jih spozna in vidi, da so v redu (C6b)
- Srednješolka ni več sramežljiva do oseb, ki jih je spoznala (C6c)
- Srednješolec se je nato povezal z ljudmi, za katere je čutil, da se da z njimi pogovarjat (D12)
- Srednješolec se sedaj dosti druži in vsak dan gre nekam (D16)
- Srednješolka se je sčasoma navadila (F13a)

-Dobro se povezati z vrstniki

- Z nekaterimi se je srednješolec dobro povezal (D13)
- Srednješolec ima stalno družbo, ki se malo spreminja (D17)

-Preko druženja najti svoj interes

- Z nekaterimi je srednješolec našel svoje zanimanje (D14)
- To kar danes dela srednješolec je zaradi določenega človeka, ki mu je pokazal, da nikoli ni prepozno začeti (D15)

Učna uspešnost

Kaj menijo srednješolci, kako uspešni so?

-Uspešnost

- V srednji šoli srednješolcu gre bolje kot v osnovni šoli (B15a)
- Srednješolec sebe vidi kot učno uspešnega (B15b, Č8, F20)
- Srednješolka sebe vidi kot še kar učno uspešno (H9)

- Povprečna uspešnost

- Srednješolec sebe vidi kot povprečno uspešnega (A10a, C8, E19)

-Neuspešnost

- Srednješolec sebe ne vidi kot učno uspešnega (D26, E18, G10, I7)
- Srednješolec se ne vidi kot učno uspešnega po svojih standardih (G11)

Kako srednješolci merijo svoj uspeh oz. kaj je po njihovem mnenju pokazatelj uspešnosti?

-Ocene

- Pokazatelj učne uspešnosti so ocene (A10b, Č9a)
- Učno uspešen je nekdo, ki ima zelo lepe ocene oz. odlične ocene (C7)
- Učna uspešnost pomeni dobivati dobre ocene (H10a)

- Učna uspešnost pomeni imeti veliko ocen 5 in 4 (I8)

-Splošna razgledanost

- Povprečna splošna razgledanost (A11)
- Srednješolec se strinja, da mora biti nekakšna splošna izobrazba (D46)

-Biti zmožen hitrega razumevanja snovi

- Pokazatelj učne uspešnosti je ta, da lahko spremljaš učno snov (Č9b)
- Pokazatelj učne uspešnosti je to, da že pri obravnavi učne snovi takoj razumeš oz. hitro dojemaš snov (Č9c)

-Razumeti snov

- Učna uspešnost pomeni, da se srednješolec res poglobi v snov (E20a)
- Učna uspešnost pomeni, da srednješolec zna dobro povezati snov (E20b)
- Učna uspešnost pomeni, da znanje uporabimo tudi drugje (H10b)
- Učna uspešnost pomeni, da se ne naučiš snov na pamet (H10c)

- Zmožnost pomnjenja brez pretiranega učenja

- Srednji šoli si je srednješolec veliko zapomnil in niti ni potreboval veliko učenja (D33)

-Razumevanje s profesorji

- Uspeh pomeni, da se bolje razumeš s profesorji (B16a)

-Poslušnost

- Uspeh pomeni, da poslušaš pri uri (B16b)

-Odvisna od cilja

- Od vsakega človeka je odvisno kakšne cilje ima in kako meri uspešnost (F21)
- Biti uspešen pomeni uresničiti zastavljene cilje pri ocenjevanju (G12a)
- Biti uspešen pomeni uresničiti zastavljene cilje pri maturi (G12b)
- Biti uspešen pomeni uresničiti zastavljene cilje pri znanju (G12c)
- Biti uspešen pomeni uresničiti zastavljene cilje pri razumevanju (G12č)

Kaj po mnenju srednješolcev vpliva na uspešnost?

-Število socialnih stikov ima vpliv

- Zadržanost lahko vpliva na to, da srednješolec težje dobi dobre ocene (D5)
- Lahko se zgodi, da srednješolcu ne uspe, ker ga je sram (D7)

-Število socialnih stikov ima deloma oz. občasno vpliv

- Učni uspeh je delno povezan s tem, da ima srednješolec manj socialnih stikov (G13)
- Zaradi neprijetnega počutja v razredu srednješolec deloma manj posluša pri pouku (G14)

- Na učno uspešnost občasno vpliva število stikov (H11a)
- Srednješolki je pri ustnem ocenjevanju težje kot sošolcu, ki nima teh težav (H11b)
- Srednješolki se velikokrat zgodi, da "zmrzne" (H11c)
- Srednješolki se zgodi, da zaradi tega dobi slabšo oceno (H11č)

- Število socialnih stikov nima vpliva

- Število socialnih stikov nima vpliva na učno uspešnost (A12, Č10, I9)

-Vpliv na socialne stike

- Učna uspešnost pripomore k boljšim socialnim stikom (E21)

-Vpliv prehoda iz osnovne na srednjo šolo

- Pri srednješolčevem učnem uspehu je imel prehod iz osnovne na srednjo šolo velik vpliv (D27)
- V osnovni šoli je srednješolec komaj napredoval (D28)

-Vpliv obravnave v osnovni šoli

- Srednješolec meni, da je imel v osnovni šoli probleme zaradi obravnave zaradi disleksije (D29)
- Srednješolec se je zaradi obravnave v osnovni šoli počutil manj vrednega (D30)

-Uspešnost v srednji šoli

- Srednješolcu je na srednji šoli z nič učenja uspelo priti na velik nivo znanja (D31)
- Srednješolec ne ve, zakaj mu v srednji šoli gre bolje (D34)

-Vpliv motivacije

- Zdaj ko srednješolec končuje srednjo šolo, nima več volje, da bi se učil, ker ve, da se ne bo več šolal naprej in se mu tudi ne zdi, da bi se moral (D32)
- Srednješolec verjame, da bi njegov uspeh lahko bil boljši (D36)

-Najti se v smeri programa

- Srednješolec se je našel na smeri, ki jo obiskuje v srednji šoli (D35)

Predsodki in stereotipi

Ali so srednješolci z manj socialnimi stiki deležni predsodkov in/ali stereotipov?

- Deležnost predsodkov in/ali stereotipov

- Srednješolec je deležen predsodkov in/ali stereotipov (A13, G15, H12)
- Srednješolka je mnenja, da je mogoče deležna predsodkov in/ali stereotipov (Č11)
- S tem ko je srednješolec z manj socialnimi stiki izvzet iz razreda, ga sošolci takoj označijo kot slabšega ali "idiota" (E40)

- Ni deležnosti predsodkov in/ali stereotipov

- Srednješolka ni deležna predsodkov in/ali stereotipov (C9, F22)
- Srednješolec sam niti ni bil toliko deležen zafrkavanja (D38)
- Srednješolka ni deležna pretiranih predsodkov in/ali stereotipov (I10)

- Deležnost predsodkov in/ali stereotipov v manjšem obsegu

- Malo je bil srednješolec deležen zafrkavanja, vendar si tega ni jemal k srcu (D39a)

Kakšnih predsodkov in/ali stereotipov so deležni srednješolci z manj socialnimi stiki?

-Biti čuden

- Predsodek, da je nekdo čuden, ker ima manj prijateljev oz. ker izstopa od povprečja (A14b)
- Srednješolec z introvertnimi osebnostnimi lastnostmi hitro pridobi sloves "čudaka" (E8)
- Za srednješolca z manj socialnimi stiki velja predsodek, da je čuden (E26)
- Predsodek je, da je srednješolec čuden (G16a, H13a)

-Biti osamljen

- Drugi mislijo, da je srednješolka osamljena (H13b)

-Antisocialnost

- Predsodek je, da je srednješolec antisocialen (G16b)

-Ne marati ljudi

- Predsodek je, da srednješolec ne mara ljudi (G16c, I11b)

-Vzvišenost

- Predsodek je, da je srednješolec vzvišen (G16č)

-Biti nerazumljen

- Srednješolka ima včasih občutek, da ljudje ne razumejo, da so njene socialne zmožnosti slabše (I11a)

-Manj prijateljev

- Predsodek, da ima nekdo manj prijateljev (A14a)
- Predsodek, da je nekdo čuden, ker ima manj prijateljev predstavlja začaran krog (A14c)

- Predsodki glede uživanja drog

- Za srednješolca z manj socialnimi stiki velja predsodek glede drogiranja (E27a)
- Za srednješolca z manj socialnimi stiki velja predsodek glede kajenja (E27b)
- Za srednješolca z manj socialnimi stiki velja predsodek glede pitja alkohola (E27c)

-Predsodki glede zunanjega videza

- Srednješolci, ki so po zunanjem videzu izgledali kot "piflarji" so bili deležni predsodkov in/ali stereotipov (F23)

- Stereotip o slabšem dojetanju učne snovi

- Za srednješolca z manj socialnimi stiki velja stereotip, da slabše dojema učno snov (E24)

- Stereotip o nezmožnosti dojetanja humorja

- Za srednješolca z manj socialnimi stiki velja stereotip, da ni zmožen dojemati humorja na enak način kot ostali (E25)

Nadlegovanje in medvrstniško nasilje

Ali so srednješolci z manj socialnimi stiki deležni nadlegovanja in/ali nasilja?

-Nasilje

- Srednješolec je bil deležen grožnje (B17)
- Srednješolec je bil deležen grožnje s smrtjo (B19)
- Veliko srednješolcev je bilo deležnih nasilja (B20)
- Nasilje so izvajali dijaki iz tuje države (B23)
- Nasilje se je pojavilo samo v 2. letniku, ko so sošolci bili bolj ostri in se je kdo s kom stepel (D42)

-Deležnost nadlegovanja

- Srednješolec je bil nekajkrat nadlegovan s strani sošolcev (E28)

- Deležnost nadlegovanja in/ali medvrstniškega nasilja

- Srednješolci, ki so imeli še manj socialnih stikov so bili deležni še več nadlegovanja oz. medvrstniškega nasilja (E30)
- Srednješolec je deležen nadlegovanja in/ali medvrstniškega nasilja (G17)
- Nadlegovanje oz. medvrstniško nasilje ni tako zelo izrazito ali močno (G18)

-Ni nadlegovanja in/ali nasilja

- Ni nasilja (A15)
- Ni nadlegovanja (A18)
- Srednješolka ni bila deležna nadlegovanja in/ali medvrstniškega nasilja (Č14, F24, H14)
- Srednješolka ni deležna nadlegovanja in/ali medvrstniškega nasilja
- Na srednješolkini šoli je nasilja zelo malo, če pa je, se pa takoj ukrepa (F25)

Kakšnih oblik nadlegovanja in/ali nasilja so deležni srednješolci z manj socialnimi?

-Deležnost fizičnega nasilja

- Srednješolci z manj socialnimi stiki so bili deležni tudi nekaj fizičnega nasilja (spotikanja, boksanja v ramo, kuštranja las...) (E31b)

-Deležnost skrivanja osebnih predmetov

- Srednješolci z manj socialnimi stiki so bili deležni nadlegovanja v stilu skrivanja copat, pušic, zvezkov, dežnikov... (E31c)

- Zbadanje

- Srednješolec je deležen zbadljivk (A16, A19a, E29)
- Srednješolci z manj socialnimi stiki so bili deležni vsakodnevnega zbadanja (E31a)

-Zasmehovanje

- Pojavi se kakšen posmeh (A17)
- Srednješolcu se nasmihajo, ker vedo, da mu je neprijetno (A19b)
- Srednješolcu z introvertnimi osebnostnimi lastnostmi se drugi začnejo posmehovati (E10)
- Nadlegovanje je v obliki zasmehovanja (G19a)

-Pogledi

- Vsi vedo, da je srednješolka tiha, zato so čudno gledali, kadar se je oglasila (Č12)
- Nadlegovanje je v obliki čudnih pogledov (G19b)

-Zafrkavanje

- Na začetku šolskega leta se je sošolec najprej zafrkaval (B18a)
- V srednješolčevem razredu se je že marsikaj zgodilo, da so koga zafrkavali (D37)
- Zafrkavanja je več kakor nasilja (D40)
- V razredu se vsi med sabo zafrkavajo (D41a)
- Srednješolec je mnenja, da so sošolci prej deležni zafrkavanja zaradi nevoščljivosti (D45a)

-Zahrbtnost

- Poleg zafrkavanja se pojavlja veliko zahrbtnosti (D45b)

-Opravljanje

- Poleg zafrkavanja se pojavlja opravljanje (D45c)

-Stopnjevanje

- Zafrkavanje je prešlo v resno grožnjo (B18b)
- Zafrkavanje je prešlo na fizično raven (B18c)

-Izključitev

- Nadlegovanje se pojavlja v obliki izključitve oz. da drugi ne želijo sodelovati s srednješolcem (G19c)

Kaj ima po mnenju srednješolcev vpliv na pojav nadlegovanja in/ali nasilja?

-Druženje z določenimi osebami

- Srednješolci so bili deležni nasilja, ker so se bolj zase držali (B22a)
- Srednješolci so bili deležni nasilja, ker so se družili samo z določenimi (B22b)

-Novi srednješolci na šoli

- Nasilja so deležni predvsem srednješolci 1. letnika (B21)

-Bolj deležni tisti, ki se izpostavljajo

- Srednješolec meni, da so zafrkavanja bolj deležni tisti, ki se izpostavljajo (D39b)
- En srednješolčev sošolec si je mislil, da je nekaj več kot drugi (D43)

-Zadržanost nima vpliva

- Srednješolec je mnenja, da tisti, ki je zadržan, ni deležen zafrkavanja zaradi tega, ker je takšen kot je (D44)

-Postaviti meje

- Srednješolka se ne pusti zafrkavati in nadlegovati (C10a)
- Srednješolka se zna postaviti zase (C10b)
- Srednješolec pravi, da nekateri v razredu ne znajo reči "ne", kadar je treba (D41b)

Kako so ob pojavu nadlegovanja in/ali nasilja reagirali zaposleni na šoli?

-Kazen za povzročitelja nasilja

- Srednješolec, ki je izvajal nasilje, je dobil ukor pred izključitvijo (B25)

Pouk

Ali si srednješolci z manj socialnimi stiki želijo, da bi pouk potekal drugače in če si želijo, glede česa naj bi ta potekal drugače?

-Potreba po drugačnem pouku

- Pouk bi moral potekati drugače (E32, G20)
- Pri določenih predmetih bi pouk lahko potekal drugače (F26)

-Skupinsko delo

- Skupinsko delo predstavlja največji problem (A23)
- Skupinsko delo predstavlja prisilo, da z nekom sodeluješ (A24a)

- Pri skupinskem delu je lahko nekdo v skupini nezaželen (A24b)
- Grupiranje stalnih skupin pri skupinskem delu lahko povzroči, da nekdo ostane sam (A25a)
- Če profesor določi, da se mora srednješolec pridružiti eni skupini, je v tej skupini lahko nezaželen (A25b)
- Srednješolcu je v redu tudi v skupini delat (B27a)
- Bolje je, če se lahko srednješolci sami razdelijo v skupine (B27b)
- Skupinske naloge je bolje delat v dvojicah (C14a)
- Srednješolka sedi skupaj s svojimi najbolj tesnimi prijateljicami in če so v skupine razdeljeni po klopih, je skupaj z njimi, kar se ji zdi v redu (C18)
- Srednješolki se naključno oblikovanje skupin ne zdi dobro (C19)
- Srednješolka si želi, da bi imeli manj skupinskega dela (Č15c)
- Pri skupinskih nalogah je odvisno ali delaš z nekom, s komer se razumeš (D49a)
- Pri skupinskih nalogah je odvisno ali delaš z nekom, s komer se kregaš (D49b)
- Srednješolec raje dela s sošolci, ki so zagnani (D49c)
- Če srednješolec nima zagnanih članov v skupini, raje sam dela nalogo (D49č)
- Predstavitve je bolje delat v dvojicah (C14b)

-Ekipa pri športni vzgoji

- Pri izboru članov ekip pri športni vzgoji je lahko srednješolec nezaželen (A25c)
- Pri izboru članov ekip pri športni vzgoji je lahko srednješolec izpostavljen (A25č)

-Sprševanje pred razredom

- Napovedano sprševanje ne predstavlja problema (A26a)
- Profesorji zaposlijo ostale dijake v razredu, da tisti, ki je vprašan ne čuti pritiska in ni toliko izpostavljen (A26b)
- Srednješolca občasno moti, če mora odgovarjati pred celim razredom (B28a)
- Če srednješolca moti sprševanje pred razredom je odvisno tudi od tega, če je pripravljen na sprševanje (B28b)
- V redu je način sprševanja pri katerem se srednješolec, ki je vprašan usede v prvo vrsto s še enim in mu tam profesor postavlja vprašanja (C21)
- Srednješolki ni prijetno biti vprašana pred tablo (C22a)
- Bolje bi bilo, da bi ostalim srednješolcem profesorji dali nekakšno nalogo, da se zamotijo medtem ko je eden vprašan (C23)
- Ena profesorica ne želi izvajati sprševanja na način, da ostale srednješolce zamoti medtem ko je eden vprašan, ker lahko kdo reče, da ni v redu ocenjevala (C24)
- Srednješolki niso všeč sprševanja pred tablo (Č15č)

- Bolje bi bilo spraševanje speljati npr. po 2, ampak ne pred celim razredom (Č16a)
- Bolje bi bilo speljati spraševanje na način, da se ostale srednješolce zamoti s kakšno nalogo medtem ko je nekdo vprašan (Č16b)
- Srednješolca pri spraševanju moti to, če mora pred celim razredom odgovarjati in da ga vsi gledajo (D50)
- Srednješolka si želi, da ustno ocenjevanje ne bi potekalo pred vsemi, ampak le pred profesorjem in nekaj srednješolci (H15)

-Šolanje na daljavo

- Srednješolki je bilo všeč, ko je bila karantena v času epidemije zaradi Covid-a in je šola potekala na daljavo (C11a)
- Srednješolki je bilo bolje delati za šolo od doma, ker ni izgubljala časa s prevozom (C11b)
- Omejeno gibanje v času karantene ni bilo v redu (C12a)
- Zaradi karantene tudi treningov srednješolka ni imela, kar ni bilo v redu (C12b)
- Zaradi karantene srednješolka ni bila deležna stika (C12c)
- Kljub omejenemu gibanju in omejenim stikom je srednješolki šolanje na daljavo bilo bolj všeč (C13a)
- V času karantene so bili profesorji bolj razumljivi (C13b)
- V času karantene je srednješolka lažje delala (C13c)
- V času karantene je srednješolka imela lepše ocene (C13č)
- V času karantene je srednješolka imela več časa za učenje (C13d)

-Potreba po pravični razdelitvi dela, predstavitev in ocene

- Srednješolki je pomembno s kom dela v smislu, da ne bo vse delala sama (C15)
- Srednješolki je pomembno, da se dela razdeli (C16a)
- Tudi pri delu v skupini po 4 je srednješolki pomembno s kom dela, ker nekateri so takšni, ki bi vse naredili (C17a)
- Tudi pri delu v skupini po 4 je srednješolki pomembno s kom dela, ker bi nekateri samo sedeli in bili na telefonu (C17b)
- Srednješolki je pomembno, da se v skupini lepo naučijo (C16b)
- Srednješolki je pomembno, da njena skupina opravi predstavitev (C16c)
- Srednješolki je pomembno, da vsi člani skupine dobijo lepo oceno (C16č)
- Pri vajah se je zgodilo, da nekateri sošolci niso želeli sodelovati oz, niso bili pripravljeni izvesti vajo (C20)

-Srednješolci, ki motijo pouk

- Srednješolec bi spremenil srednješolce, ki motijo pouk (B26a)
- Srednješolec si želi, da bi profesorji bolj opozarjali takšne srednješolce, ki motijo pouk (B26b)

-Predstavitve pred razredom

- Srednješolki ni prijetno imeti predstavitev pred tablo (C22b)
- Predstavitve bi lahko potekale drugače (C25)
- Predstavitve bi lahko potekale drugače, sicer imajo srednješolci tremo, ker vedo, da jih cel razred gleda in da so ocenjeni (C26)

-Potreba po večji vključenosti v pouk

- Že v osnovni šoli bi morali biti učenci bolj vključeni v pouk (E33)
- Današnji učni sistem je po mnenju srednješolca naravnan tako, da srednješolci samo bežno poslušajo in praktično niso vključeni v pouk, kar pomeni slabše povezovanje znanja med predmeti in zunanjim svetom (E35)
- Tudi srednješolci z manj socialnimi stiki bi bili na ta način bolj vključeni v sam proces (E36a)
- Srednješolci z manj socialnimi stiki bi po mnenju srednješolca na ta način tudi lažje prestopili cono udobja (E36b)

-Podajati izkušnje iz realnega sveta

- Učitelji in profesorji bi morali podajati svoje izkušnje iz realnega sveta, da bi si osnovnošolci in srednješolci lažje predstavljali o čem govori (E34)

-Preveč balasta v učni snovi

- Srednješolec je mnenja, da je pri matematiki preveč poudarka na takšnih stvareh, ki jih srednješolci ne bodo več potrebovali (D47)
- S tem srednješolci izgubijo veliko časa, ki bi ga lahko izkoristili za pridobivanje praktičnih znanj (D48)

-Manj sodelovanja in predstavitev

- Srednješolka si želi, da ne bi bilo treba toliko sodelovati (Č15a)
- Srednješolka si želi, da bi imeli manj predstavitev (Č15b)

-Ni potrebe po drugačnem pouku

- Srednješolka ni mnenja, da bi pouk moral potekati drugače (I12)
- Srednješolki se zdi, da v zvezi s tem, da ima manj socialnih stikov pouk poteka v redu (I13)

Ali srednješolci lahko vplivajo na obliko oz. potek pouka?

-Srednješolci lahko vplivajo na obliko pouka

- Srednješolci imajo možnost izraziti mnenje o profesorjih in o njihovem delu (F27)

Svetovalna služba

Kakšne izkušnje imajo srednješolci z manj socialnimi stiki s svetovalno službo?

-Izkušnje

- Srednješolec ima izkušnjo s svetovalno službo (D51, G21, H16, I14)
- Srednješolec ima dobro izkušnjo s svetovalno službo (G25, H17)

-Poklicna orientacija

- Srednješolka je imela stik s svetovalno delavko na dogodku, ki je bil vezan na poklicno orientacijo (C27a)
- Srednješolka ima izkušnjo s svetovalno službo samo v okviru poklicne orientacije, ki je potekala pred celim razredom (Č18)
- Srednješolka ima dobro izkušnjo s svetovalno službo v okviru poklicne orientacije (Č19)
- Srednješolka ima izkušnjo s svetovalno službo samo v zvezi s poklicno orientacijo, sicer svetovalna služba ni vključena pri delu s srednješolci (F29)

-Vpis na šolo

- Srednješolka je imela stik s svetovalno delavko pri vpisu na šolo (C27b)

-Svetovanje

- Svetovalna delavka je videla srednješolkine zadržke (H18)
- Svetovalna delavka je srednješolki svetovala v zvezi z njenimi zadržki (H19)
- Srednješolec ima izkušnjo s svetovalno službo, ko se je enkrat skregal in pretepal z enim sošolcem (D52)
- Srednješolec je imel izkušnjo s svetovalno službo samo takrat, ko je bil v konfliktu z enim sošolcem (D53)
- Svetovalna delavka je razumela srednješolčeve potrebe (G24)

-Pomoč

- Srednješolec je bil deležen pomoči, ko je šel k svetovalni službi (G22, I15a)
- Svetovalna delavka je srednješolki nudila vse odgovore na njena vprašanja (I15b)
- Srednješolec je bil deležen pomoči v 4. letniku tako da je nekakšna škoda že bila prej narejena (G23)
- Srednješolec je izrazil, da bi teste pisal sam v kabinetu ne pa v razredu (G26)
- Srednješolcu so ugodili, da je lahko pisal teste sam v kabinetu in ne v razredu (G27)

-Delo z določenimi posamezniki

- Svetovalna služba dela samo s posamezniki, ki jo potrebujejo (F30)

- Izvzeti srednješolca iz razreda

- Svetovalna služba naj ne pomaga na način, da s srednješolcem dela izven razreda (D59a)
- Srednješolcev, ki so zadržani naj se ne izvzame iz razredov (D63b)

- Srednješolec ima o svetovalni službi slabo mnenje, saj po njegovih besedah ta skuša vsakega srednješolca, ki ga obravnava izvzeti iz razreda in z njim delati individualno po pouku (E38)

-Ni izkušenj

- Srednješolec nima izkušenj s svetovalno službo (A27, B29, F28)
- Srednješolec s svetovalno službo nima posebnih izkušenj (A31)
- Srednješolka ni individualno sodelovala s svetovalno službo (Č17, E37)

Kaj menijo srednješolci ali in kako bi lahko svetovalna služba pomagala k boljši socialni sprejetosti srednješolcev z manj socialnimi stiki?

-Krožki oz. druge aktivnosti

- Kot rešitev srednješolec vidi krožke, ki bi bili v skladu z njegovimi vrednotami, interesi (A36a)
- Srednješolec je v sklopu krožka spoznal nove prijatelje s skupnimi interesi (A36b)
- Krožki kot priložnost za nove prijateljske vezi iz drugih letnikov (A36c)
- Za srednješolce, ki so zadržani, srednješolec ne bi delal kakšnih krožkov (D63a)
- Da bi se počutil bolj sprejetega bi srednješolec potreboval nekakšne aktivnosti, kjer bi se spletle prijateljske vezi (G29c)
- Svetovalna služba bi pri socialni sprejetosti lahko pomagala s kakšno delavnico (G30a)
- Svetovalna služba bi pri socialni sprejetosti lahko pomagala z nasveti za pogovor (G30b)
- Srednješolka bi za boljšo socialno sprejetost potrebovala spoznavne tematske dneve (H24a)
- Srednješolka bi za boljšo socialno sprejetost potrebovala skupinsko delo, ki bi potekalo v smislu iger (H24b)

-Iskanje druge skupine/razreda

- Svetovalna služba bi lahko iskala drugo skupino oz. razred za srednješolca, ki je nezaželen (A29b)
- Iskanje druge skupine oz. razreda za srednješolca, ki je nezaželen bi pomenilo izpostavljanje zanj (A29c)

-Potreba po delu izven okvirjev

- Srednješolec je mnenja, da je malo ljudi v svetovalni službi, ki bi pomagali tudi izven svojih okvirjev dela (D56)
- Srednješolec je mnenja, da če bi svetovalna služba stopila izven okvirjev svojega dela in več osebno delala s srednješolci, da bi lahko marsikaj spremenila (D57)

- Srednješolec je mnenja, da profesorji delajo le tisto, kar morajo znotraj okvirjev (D60)

-Več osebnega dela

- Mogoče bi bilo dobro, da bi svetovalna služba več osebno delala s srednješolci (D58)
- Srednješolka za boljšo socialno sprejetost predlaga pogovore s svetovalno delavko, ki bi svetovala kako se lažje vključiti v družbo (H24c)

-Potreba po razumevanju

- Da bi se počutil bolj sprejetega bi srednješolec potreboval razumevanje (G29a)

-Potreba po pogovoru

- Da bi se počutil bolj sprejetega bi srednješolec potreboval pogovor (G29b)

-Potreba po spoštovanju

- Da bi se počutil bolj sprejetega bi srednješolec potreboval temeljno spoštovanje sošolcev (G29č)

- Potreba po sodelovanju svetovalne službe s profesorji

- Svetovalna služba bi morala profesorje opozoriti na to, če sošolci katerega srednješolca zbadajo (D59b)
- Svetovalne delavke naj se raje pogovorijo s profesorjem in ga ta naj bolj vključi v pouk (E42)
- Na ta način se bo srednješolec z manj socialnimi stiki bolj trudil in sodeloval pri pouku (E43)
- Svetovalne delavke bi se morale najprej pogovoriti z vsakim profesorjem, ki bi na kakršen koli način zaničeval srednješolce z manj socialnimi stiki (E45)

-Ni znano kako bi lahko svetovalna služba pomagala

- Srednješolec ne ve, kako bi lahko svetovalna služba pomagala pri socialni sprejetosti (B32)
- Srednješolka ne ve, če bi svetovalna služba lahko pomagala pri socialni sprejetosti (C33)

-Ni pomoči

- Srednješolec meni, da svetovalna služba ne more pomagati pri socialni sprejetosti (A28, D55)
- Svetovalna služba ne more prisiliti sošolce, da naj se družijo s srednješolcem, ki je sicer nezaželen (A29a)
- Svetovalna služba ne bi mogla pomagati (A35)

-Izpostavljanje

- Srednješolka je mnenja, da bi svetovalna služba mogoče lahko pomagala srednješolcem z manj socialnimi stiki na način, da bi ti bili čim manj izpostavljeni (Č22)

- Srednješolcu z manj socialnimi stiki izvzetje iz razreda še bolj škodi (E39)

-Pustiti pri miru

- Najbolje je, da srednješolce z manj socialnimi stiki pustijo pri miru (A30)
- Srednješolce z manj socialnimi stiki je bolje pustiti pri miru in ne posegati v njihov bioritem (D68)
- Srednješolca z manj socialnimi stiki bi bilo bolje pustiti v razredu z ostalimi in ne zganjati drame (E41)

-Srednješolec z manj socialnimi stiki bo sam našel družbo

- Če bo srednješolec, ki je zadržan hotel imeti družbo, jo bo našel (D64)
- Srednješolec je mnenja, da če bo nekdo videl potencial v nekemu, se bo s tem človekom našel (D65)
- Srednješolec je mnenja, da nihče ne bo celo življenje sam in da bo tudi njegov sošolec, ki ima manj socialnih stikov nekoga mogoče spoznal, ko bo šel na fakulteto (D66)
- Srednješolec z manj socialnimi stiki sam ve, kaj je zanj dobro (D69)
- Kogar bo srednješolec z manj socialnimi stiki zanimal bo sam prišel do njega in se z njim pogovarjal (D70)

Svetovalna služba in profesorji

-Potreba po razbremenitvi

- Srednješolec je mnenja, da so svetovalni delavci in profesorji preobremenjeni (D61)
- Srednješolec je mnenja, da bi na njegovi šoli lahko bila dva svetovalna delavca (D62)

Profesorji

-Potreba po dobrem zgledu s strani profesorjev

- Sicer ostali sošolci dobijo slab zgled in tudi oni začnejo zbadati srednješolca z manj socialnimi stiki (E46)

- Potreba po zaščiti srednješolcev s strani profesorjev

- Srednješolec meni, da bi mu pri socialni sprejetosti pomagalo to, da bi profesorji zaščitili takšne srednješolce, kot je on (B31)

Socialna sprejetost

Ali se srednješolci z manj socialnimi stiki počutijo socialno sprejeti?

-Občutek sprejetosti

- Srednješolec se počuti socialno sprejetega (D54, F31, I16)

- Srednješolkina šola ji daje občutek sprejetosti, saj je vsak tukaj za njo, na kogarkoli se obrne (F37)

-Občutek srednje sprejetosti

- Srednješolec se počuti srednje socialno sprejetega (C32, E44)

-Občutek nesprejetosti

- Srednješolec se na šoli ne počuti sprejetega (A34, G28, H20)

-Občutek sprejetosti v ožjem krogu

- Srednješolec se počuti sprejetega med vrstniki s katerimi se največ druží (B30a)
- Srednješolka se največ druží s svojimi tesnejšimi prijateljicami (C28)
- Srednješolka se najbolje počuti s svojimi tesnejšimi prijateljicami (C31)
- Srednješolka se počuti sprejeto v ožjem krogu prijateljev (Č20)

- Občutek nesprejetosti v širšem krogu

- Srednješolec se na splošno na šoli ne počuti sprejetega (B30b)
- Srednješolka meni, da jo imajo v širšem krogu vrstniki za čudno (Č21)

Kaj menijo glede socialne sprejetosti, zakaj je takšna kot je oz. kaj vpliva na njo?

-Drug razred

- V drugem razredu bi mogoče bilo drugače (A21)

-Ne poznati se

- Srednješolka se ne pozna s sošolci (H21)

-Vrednote

- Vpliv skozi leta spreminjajočih vrednot na socialno sprejetost (A22a)

-Zrelost srednješolcev

- Srednješolci še niso dovolj zreli, da bi na skupinsko delo gledali kot delo (A38)

-Osebnostne lastnosti

- Vpliv osebnostnih lastnosti na socialno sprejetost (A22b)

-Vpliv predsodkov

- Drugi se nočejo družiti s srednješolko zaradi predsodkov, ki jih imajo do nje (H13c)

-Potreba po prijateljskih vezeh znotraj razreda

- Prijateljske vezi so bolj potrebne znotraj razreda (A37)

-Izključitev

- Srednješolca niso več vabili na zabave (A20a)
- Biti nevaobljen pomeni tudi biti izključen (A20c)

- Zaradi drugačnih interesov se srednješolec počuti izključen iz družbe (B10)
- Srednješolke sošolci niso vabili na rojstnodnevne zabave (Č13a)

-Grupiranje

- V razredu so 3 skupine (B11)
- V razredu je skupina, ki ne kadi in ne pije (B12)
- V razredu je skupina srednješolcev iz tuje države, ki pogosto moti pouk (B13a)
- Sošolci iz ene skupine ostale pustijo pri miru (B14)

-Znati jezik

- Včasih je pri razumevanju s srednješolci iz tujih držav problem jezik, nekateri pa se ga ne želijo naučiti (B13b)

-Druženje s tesnejšimi vrstniki

- V času karantene je srednješolka pogrešala svoje tesnejše prijateljice (C29)
- Srednješolka meni, da pomaga, ko se obda s tesnimi prijatelji (I18)

- Ni želje po druženju s celim razredom

- Celega razreda v času karantene srednješolka ni toliko pogrešala, samo tesnejše prijateljice (C30)

-Manj stikov na začetku srednje šole

- Srednješolka je mnenja, da so se vsi srednješolci na začetku srednje šole počutili malo osamljeni (F32)
- Na začetku srednje šole so se po mnenju srednješolke srednješolci počutili osamljene, ker je bilo težko navezati stik z novo osebo (F33)

-Sčasoma imeti več stikov

- Skozi čas srednješolci dobijo prijatelje, sošolce... (F34)

-Hitro se povezati s profesorji

- S profesorji se po mnenju srednješolke hitreje povežeš kot z učitelji v osnovni šoli (F35)
- Povezanost s profesorji srednješolcem lahko da občutek, da so sprejeti (F36)